

MAFUNZO YA UBUNIFU YA BIBLIA

**HARVESTIME
INTERNATIONAL
NETWORK**

© Harvestime International Institute

<http://www.harvestime.org>

Yaliyomo

Contents

JINSI YA KUTUMIA MWONGOZO HUU.....	3
MAPENDEKEZO YA MAFUNZO YA KIKUNDI	4
UTANGULIZI	5
MALENGO YA KOZI.....	7
SEHEMU YA KWANZA: MAUDHUI YA SOMO	
KUTAMBULISHA BIBLIA.....	8
VITABU VYA BIBLIA	23
TAFSIRI ZA BIBLIA.....	44
SEHEMU YA PILI: MAANDALIZI YA MASOMO	
KABLA HUJAANZA	50
ZANA ZA KUJIFUNZA BIBLIA	62
KANUNI ZA TAFSIRI	72
USULI WA BIBLIA.....	80
KUWEKA MUHTASARI, KUTIA ALAMA, KUCHATI	96
SEHEMU YA TATU: UBUNIFU WA MASOMO YA BIBLIA	
KUJIFUNZA BIBLIA KWA BIBLIA	104
MAFUNZO YA BIBLIA YA KIIBADA	119
MAFUNZO YA KITABU	130
FUNZO LA SURA	138
MAFUNZO YA AYA.....	150
KUJIFUNZA AYA.....	162
KUJIFUNZA NENO.....	169
KUJIFUNZA BIBLIA KIMADA.....	181
UTAFITI WA KI-WASIFU	188
NJIA YA KITHEOLOJIA	198
KUJIFUNZA USHAIRI WA BIBLIA	213
KUJIFUNZA UNABII WA BIBLIA.....	221
MBINU YA KI-MFANO (Aina).....	239
NYONGEZA	251
MAJIBU YA MIJARABU YA KUJITAHINI AU KUJIPIMA.....	254

JINSI YA KUTUMIA MWONGOZO HUU

MPANGILIO WA MWONGOZO

Kila somo lina:

Malengo: Haya ndio malengo ambayo unapaswa kufikia kwa kusoma sura hiyo. Soma kabla ya kuanza sura.

Mstari muhimu: Aya hii inasisitiza wazo kuu la sura hiyo. Tia maanani kukumbuka.

Yaliyomo katika Sura: Jifunze kila sehemu. Tumia Biblia yako kutafuta marejeo yoyote ambayo hayakuchapishwa mwongozoni.

Jitahini mwenyewe: Chukua mtihani huu baada ya kumaliza kusoma sura hiyo. Jaribu kujibu maswali bila kutumia Biblia yako au mwongozo huu. Unapomaliza Jaribio la Kujichunguza, angalia yako majibu katika sehemu ya majibu iliyotolewa mwishoni mwa kitabu.

Kwa Mafunzo Zaidi: Sehemu hii itakusaidia kuendelea na masomo yako ya Neno la Mungu, kuboresha ujuzi wako wa kusoma, na utumie yale uliyojifunza kwa maisha yako na huduma.

Mtihani wa Mwisho: Ikiwa umejiandikisha katika kozi hii, ulipokea mtihani wa mwisho pamoja na kozi hii. Baada ya kumaliza kozi hii, unapaswa kujibu mtihani kwa mujibu wa maagizo na uirudishe kwa ukakuaji kama ilivyoagizwa.

VIFAA VINGINE HITAJIKA

Utahitaji tafsiri ya Biblia ya King James.

MAPENDEKEZO YA MAFUNZO YA KIKUNDI

MKUTANO WA KWANZA

Ufunguzi: Fungua kwa sala na utangulizi. Jifahamishe na uwasajili wanafunzi.

Anzisha/Panga Taratibu za Kikundi: Tambua ni nani atakayeongoza mikutano, wakati, mahali, na tarehe kwa vikao.

Sifa na Kuabudu: Alika uwepo wa Roho Mtakatifu kwenye kikao chako cha mafunzo.

Sambaza Mwongozo kwa Wanafunzi: Tambulisha kichwa cha mwongozo, muundo, na malengo ya kozi iliyotolewa katika kurasa za kwanza za mwongozo.

Fanya Mgawo wa Kwanza: Wanafunzi watasoma sura zilizowekwa na kuchukua Jaribio la Kujitathmini kabla ya mkutano ujao. Idadi ya sura unazofanya kwa kila mkutano zitategemea urefu wa sura, yaliyomo, na uwezo wa kikundi chako.

MIKUTANO YA PILI NA YAFUATAYO

Ufunguzi: Omba. Karibisha na uandikishe wanafunzi wowote wavya na uwape mwongozo. Chukua mahudhurio. Kuwa na wakati wa kusifu na kuabudu.

Pitia/Rejelea: Toa muhtasari mfupi wa yale uliyojifunza kwenye mkutano uliopita.

Somo: Jadili kila sehemu ya sura ukitumia **VICHWA VYA MKAZO WA RANGI NYEUSI** kama muhtasari wa kufundisha. Waulize wanafunzi maswali au maoni juu ya kile wao wamejifunza. Tumia somo hilo kwa maisha na huduma za wanafunzi wako.

Jijaribu mwenyewe: Pitia mitihani ya kujitahini ambayo wanafunzi wamekamilisha. (Kumbuka: Ikiwa hautaki wanafunzi kifikia majibu ya Jaribio la Kujitathmini, unaweza kuondoa kurasa za majibu kutoka nyuma ya kila mwongozo.)

Kwa Mafunzo Zaidi: Unaweza kufanya miradi hii kama kikundi au mtu binafsi.

Mtihani wa Mwisho: Ikiwa kikundi chako kimejiandikisha katika kozi hii kwa malipo, ulipokea mtihani wa mwisho uliokuja pamoja na kozi hii. Toa nakala kwa kila mwanafunzi na usimamie mtihani hitimisho la kozi hii.

Moduli: Unaibu

Kozi: Mafunzo ya Ubunifu ya Biblia

UTANGULIZI

Nabii wa Agano Jipya Yohana Mbatizaji alijulikana kama "sauti inayolia nyikani" wakati alitangaza Neno la Mungu. Ujumbe wake ulikuwa safi, wenye nguvu, na unahusiana na mahitaji ya kiroho ya wakati wake.

Watu wengi leo wamekuwa vivuli vya ukweli wa kiroho wanaosikia kutoka kwa wale walio karibu nao. Sio sauti ambayo Mungu anaweza kufunua ujumbe wake, lakini ni vivuli tu wa kile wanachosikia kutoka kwa wengine. Wao ni kama manabii ambao Mungu alisema juu yao, "mwibie kila mtu maneno yake kutoka kwa jirani yake" (Yeremia 23:30).

Ili kusema maneno ya Mungu lazima kwanza ujue Mungu amesema nini. Kusudi la kozi hii ni kukupa uwezo wa kuelewa Neno la Mungu. Utahitaji tu mwongozo huu, Biblia, na mwongozo wa Roho Mtakatifu ili ujifunze hizi "*Mbinu za Kujifunza Biblia.*"

Njia ni njia iliyopangwa kutimiza jambo fulani. Ni mpango wenye mpangilio. Mbinu za kujifunza Biblia ni mpango uliopangwa wa kusoma Neno la Mungu lililoandikwa. Neno "ubunifu" linamaanisha "kuwa na uwezo wa kuzalisha ambayo ni mpya." Kozi hii inakufundisha jinsi ya kujisomea Neno la Mungu mwenyewe. Hautalazimika kutegemea utafiti wa wengine kwa sababu utaweza kuunda masomo yako ya Biblia kulingana na ujifunzaji wa Neno la Mungu lililoandikwa.

Kwa kujifunza njia sahihi za kujifunza Biblia utakuwa sauti ambayo kupitia kwayo Mungu anaweza kusema ukweli Wake kwa ulimwengu wenye njaa ya kiroho. Hutakuwa tena mwangwi tu wa kile unachosikia kutoka kwa wengine.

"*Njia za Ubunifu za Kujifunza Biblia*" huitambulisha Biblia kama Neno lililoandikwa la Mungu mmoja wa kweli. Inaelezea mgawanyiko wa Biblia, matoleo, tafsiri, na vifupisho. Kwanza, kozi hiyo inakuongoza kugundua kile Biblia inafundisha juu yake yenyewe, kisha njia za ubunifu zinaelezwa na unapewa fursa ya kutumia kila njia iliyojadiliwa.

Kozi hiyo pia inaelezea jinsi ya kuweka muhtasari, kuandika maelezo ya masomo, kuweka alama kwenye Biblia yako kwa rejea rahisi, na kupunguza vifungu virefu kuwa chati rahisi. Kozi hiyo inakuongoza kwa tafsiri sahihi na matumizi ya Neno la Mungu. Inaelekeza umakini kwa

Mwalimu mkuu kuliko wote, Roho Mtakatifu. Ukifuata miongozo iliyowasilishwa, utapata maisha mapya ya kiroho ya ubunifu yanayotiririka ndani yako.

Hakuna njia ya kujifunza Biblia inayoweza kuchukua nafasi ya huduma ya kufundisha ya Roho Mtakatifu. Yeye ndiye nguvu ya kiroho ambayo huamua njia na nguvu ya ubunifu.

Ananong'oneza ndani ya roho ya mwanadamu ukweli wa Neno la Mungu ambao huunda mtiririko mpya wa maisha ya kiroho.

Utafiti wa mbinu sio mwisho yenyewe. Sio lengo la mwisho. Mbinu hizo ni njia tu ya kutimiza kusudi la kujifunza Neno la Mungu. Haitoshi kujifunza njia hizi. Ni lazima utumie yale unayojifunza kujifunza Neno la Mungu na kutumia kweli zake katika maisha na huduma yako.

Ingawa unaweza kukamilisha masomo katika mwongozo huu, kwa kweli hutawahi kukamilisha kozi hii. Somo lako la Neno la Mungu halitaisha kamwe kwa sababu kweli zake nyingi za kiroho haziwezi kuisha¹.

¹ **Kumbuka:** Kozi hii inafundisha mbinu za kujifunza Biblia, si maudhui ya Biblia. Taasisi ya Kimataifa ya Harvestime inatoa kozi nyingine yenye kichwa "*Utafiti wa Msingi wa Biblia*" ambao unaonyesha usuli wa jumla wa Biblia, muhtasari wa kila kitabu, mwandishi wake, wakati wa kuandikwa, ambaye kiliandikiwa, kusudi, mstari muhimu, wahusika muhimu, ramani, tarehe, na chati zinazofupisha maudhui ya jumla ya Biblia. Kwa sababu ya hitaji la utangulizi wa jumla wa Biblia katika funzo la Biblia na uchunguzi wa Biblia, sura tatu za kwanza za kozi hizi zinafanana huku maudhui yaliyosalia yanatofautiana.

MALENGO YA KOZI

Baada ya kumaliza kozi hii utaweza:

- Eleza jinsi Biblia ilivyoanzishwa.
- Eleza mpangilio wa Biblia katika maagano, migawanyiko mikuu, na vitabu.
- Fanya muhtasari wa historia ya msingi na mpangilio wa nyakati wa Biblia.
- Eleza umoja na utofauti wa Biblia.
- Eleza jinsi matoleo mbalimbali ya Biblia yalivyositawi.
- Tumia kanuni za ufasiri sahihi wa Biblia.
- Fanya muhtasari wa kile ambacho Biblia inafundisha kujihusu.
- Tambua sharti za kujifunza Biblia.
- Unda miundo, chati, muhtasari, na alama za maandishi ili kukusaidia kuhifadhi maudhui.
- Tumia mbinu za ubunifu katika usomaji wako wa Neno la Mungu.
- Tumia vifaa vya kujifunzia Biblia.

SEHEMU YA KWANZA: MAUDHUI YA SOMO

SURA YA KWANZA

KUTAMBULISHA BIBLIA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Bainisha neno "Biblia."
- Bainisha neno "Maandiko."
- Eleza asili ya Biblia.
- Tambua makusudio makuu ya Biblia.
- Tambua Agano la Kale na Agano Jipya kama sehemu kuu mbili za Biblia.
- Taja sehemu nne za vitabu vya Agano la Kale.
- Taja sehemu nne za vitabu vya Agano Jipya.
- Eleza nini maana ya “umoja na utofauti” wa Biblia.
- Tambua mtu ambaye ufunuo wa agano zote mbili unazingatia.

AYA MUHIMU:

Kila andiko, lenye pumzi ya Mungu, lafaa kwa mafundisho, na kwa kuwaonya watu makosa yao, na kwa kuwaongoza, na kwa kuaadibisha katika haki;

ili mtu wa Mungu awe kamili, amekamilishwa apate kutenda kila tendo jema. (2 Timotheo 3:16-17)

UTANGULIZI

Sura hii inatanguliza Biblia ambayo ni Neno lililoandikwa la Mungu mmoja wa kweli. Neno "Biblia" linamaanisha "vitabu." Biblia ni juzuu moja ambayo ina vitabu 66 tofauti.

Neno "Maandiko" pia hutumiwa kurejelea Neno la Mungu. Neno hili linatokana na neno la Kilatini linalomaanisha "kuandika." Neno "Maandiko" linapotumiwa na herufi kubwa "S" maana yake ni maandishi matakatifu ya Mungu mmoja wa kweli. Neno "Biblia" halitumiki katika Biblia. Ni neno linalotumiwa na wanadamu kama cheo cha Maneno yote ya Mungu.

ASILI YA BIBLIA

Biblia ni Neno la Mungu lililoandikwa. Aliongoza maneno katika Biblia na alitumia takriban watu arobaine tofauti kuandika maneno Yake. Wanaume hawa waliandika kwa kipindi cha miaka 1500. Makubaliano kamili ya maandishi hawa ni uthibitisho mmoja kwamba wote waliongozwa na mwandishi mmoja. Mwandishi huyo alikuwa Mungu.

Baadhi ya maandishi waliandika kile ambacho Mungu alisema:

Chukua kitabu cha kukunjwa, ukaandike ndani yake maneno yote niliyokuambia juu ya Israeli...(Yeremia 36:2)

Maandishi wengine waliandika yale waliyopitia au yale ambayo Mungu alifunua kuhusu siku zijazo:

Yaandike hayo uliyoyaona, na yaliyopo, na yatakayokuwa baadaye. (Ufunuo 1:19)

Maandishi wote waliandika chini ya uongozi wa Mungu maneno ya ujumbe Wake kwa ajili yetu.

KUSUDI LA BIBLIA

Biblia yenyewe inaandika kusudi lake kuu:

Kila andiko, lenye pumzi ya Mungu, lafaa kwa mafundisho, na kwa kuwaonya watu makosa yao, na kwa kuwaongoza, na kwa kuaadibisha katika haki;

ili mtu wa Mungu awe kamili, amekamilishwa apate kutenda kila tendo jema. (2 Timotheo 3:16-17)

Maandiko yanapasa kutumika kufundisha mafundisho, kukaripia na kusahihisha kutokana na uovu, na kufundisha haki. Watakusaidia kuishi kwa haki na kukuwezesha kufanya kazi kwa ajili ya Mungu.

MIGAWANYIKO MIKUBWA

Biblia imegawanywa katika sehemu kuu mbili zinazoitwa Agano la Kale na Agano Jipya. Neno “agano” linamaanisha “agano.” Agano ni mapatano. Agano la Kale linarekodi agano la awali la Mungu au makubaliano na mwanadamu. Agano Jipya linarekodi agano jipya lililofanywa na Mungu kupitia Mwanawe, Yesu Kristo.

Makubaliano haya mawili yalikuwa na mada gani? Wote wawili walihusu kumrejsha mwanadamu mwenye dhambi kwenye uhusiano mzuri na Mungu. Mungu aliweka sheria kwamba dhambi inaweza tu kusamehewa kwa kumwaga damu:

. . . pasipo kumwaga damu hakuna ondoleo (msamaha). (Waebrania 9:22)

Chini ya makubaliano ya Mungu katika Agano la Kale, dhabihu za damu za wanyama zilitolewa na mwanadamu ili kupata msamaha wa dhambi. Hii ilikuwa ishara ya dhabihu ya damu ambayo Yesu Kristo angetoa chini ya mapatano mapya pamoja na Mungu. Kupitia kuzaliwa, maisha, kifo na ufufuko wa Yesu, dhabihu ya mwisho kwa ajili ya dhambi ilitolewa:

Lakini Kristo amekwisha fika, akiwa kuhani mkuu wa mambo mema yatakayokuwapo, kupitia hema iliyo kuu na kamilifu zaidi, isiyofanywa kwa mikono, yaani, isiyo ya ulimwengu huu;

Wala si kwa damu ya mbuzi na ndama, bali kwa damu yake mwenyewe aliingia mara moja tu katika Patakatifu, akiisha kupata ukombozi wa milele kwa ajili yetu.

Kwa maana ikiwa damu ya ng'ombe na mbuzi, na majivu ya ndama ya ng'ombe, ambayo yanyunyiziwa na watu walio najisi, yanatakasa hata kuusafisha mwili;

Si zaidi damu yake Kristo, ambaye kwamba kwa Roho wa milele alijitoe nafsi yake kwa Mungu kuwa sadaka isiyo na mawaa, itawasafisha dhamiri zenu na matendo mafu, mpate kumwabudu Mungu aliye hai?

Na kwa sababu hii ni mjumbe wa agano jipya, ili kwa njia ya mauti, kuleta ukombozi kwa makosa yaliyokuwa chini ya agano la kwanza, wale walioitwa wapokee ahadi ya urithi wa milele.

(Waebrania 9:11-15)

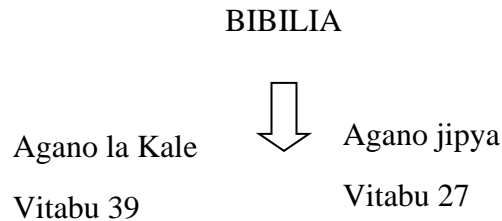
Maagano yote mawili ni Neno la Mungu na ni lazima tujifunze yote mawili ili kuelewa ujumbe wa Mungu. Maneno “agano la kale” na “agano jipya” hutumiwa kutofautisha kati ya mapatano ya Mungu na mwanadamu kabla na baada ya kifo cha Yesu Kristo. Hatupuuzi Agano la Kale kwa sababu tu linaitwa "kale."

MIGAWANYIKO ZAIDI

Biblia imegawanywa tena katika vitabu 66. Agano la Kale lina vitabu 39. Agano Jipya lina vitabu 27. Kila kitabu kimegawanywa katika sura na mistari. Ingawa yaliyomo katika kila kitabu ni Neno la Mungu, mgawanyiko katika sura na mistari ulifanywa na mwanadamu ili iwe rahisi

kupata vifungu hususa. Ingekuwa vigumu sana kupata kifungu ikiwa vitabu vyote vingekuwa aya moja ndefu.

Huu hapa ni mchoro rahisi unaoonyesha migawanyiko ya kimsingi ya Biblia:

UMOJA WA BIBLIA

Tunapozungumzia umoja wa Biblia, tunamaanisha mambo mawili:

MOJA: BIBLIA IMEUNGANA KIMAUDHUI:

Ingawa Biblia iliandikwa na waandikaji wengi kwa miaka mingi, hakuna ubishi. Mwandishi mmoja hapingani na yeyote kati ya wengine. Biblia inatia ndani mazungumzo ya mamia ya habari zinazobishaniwa. (Somo lenye utata ni lile linalojenga maoni tofauti linapotajwa). Hata hivyo waandikaji wa Biblia walizungumza juu ya habari hizo kwa upatano kuanzia kitabu cha kwanza cha Mwanzo hadi kitabu cha mwisho cha Ufunuo. Hili liliwezekana kwa sababu kulikuwa na mwandishi mmoja tu: Mungu. Waandishi waliandika tu ujumbe chini ya uongozi na uvuvio Wake. Kwa sababu hii, yaliyomo katika Biblia yana umoja.

PILI: BIBLIA IMEUNGANA KATIKA MANDHARI:

Watu wengine wanafikiri kwamba Biblia ni mkusanyo wa vitabu 66 tofauti kuhusu mambo mbalimbali. Hawatambui kwamba Biblia inaunganishwa na kichwa kikuu. Kuanzia mwanzo hadi mwisho, Biblia inafunua kusudi maalum la Mungu ambalo limefupishwa katika kitabu cha Waefeso:

Akiisha kutujulisha siri ya mapenzi yake, sawasawa na uradhi wake mwema, alioukusudia ndani yake.

Ili katika kipindi cha utimilifu wa nyakati avikusanye pamoja vitu vyote katika Kristo, vilivyo mbinguni na vilivyo juu ya nchi pia; hata ndani yake:

Katika yeye sisi nasi tumepata urithi, huku tukichaguliwa tangu awali sawasawa na kusudi lake yeye ambaye hufanya mambo yote kwa shauri la mapenzi yake mwenyewe. (Waefeso 1:9-11)

Biblia inafunua siri ya mpango wa Mungu ambayo ndiyo mada inayunganisha Biblia. Ni ufunuo wa Yesu Kristo kama Mwokozi wa wanadamu wenye dhambi. Yesu alieleza jinsi Agano la Kale lilivyomhusu Yeye:

Akawaambia, Haya ndiyo maneno niliyowaambia nilipokuwa nikali pamoja nanyi, ya kwamba ni lazima yatimizwe yote yaliyoandikwa kunihusu mimi katika torati ya Musa, na katika manabii na katika Zaburi.

(Luka 24:44)

Kwa utangulizi huu, Yesu aliendelea na . . .

. . . Akafungua akili zao wapate kuelewa na maandiko. (Luka 24:45)

Je, ni ufunguo gani ambao Yesu aliwapa kuelewa Maandiko? Ukweli kwamba mada yake kuu ililenga Kwake:

. . . Ndivyo ilivyoandikwa, kwamba ilimpasa Kristo kuteswa, na kufufuka siku ya tatu;

na kwamba mataifa yote watahubiriwa kwa jina lake habari ya toba na ondoleo la dhambi, kuanzia Yerusalemu. Na nyinyi ni mashahidi wa mambo haya. (Luka 24:46-48)

Agano la Kale na Agano Jipya zote zinasimulia hadithi ya Yesu. Agano la Kale linatutayarisha kwa ajili ya kutokea kwake na Agano Jipya linaeleza jinsi lilivyotokea. Hii inaunganisha Biblia katika mada moja kuu. Watu waliomtazamia Yesu chini ya Agano la Kale waliokolewa kutoka katika dhambi zao kwa imani katika ahadi ya Mungu. Kila mtu anayeitazama kama imetimizwa katika Yesu Kristo anaokolewa kwa njia hiyo hiyo: Kwa imani kwamba ilifanyika kama vile Mungu alivyoahidi.

UTOFAUTI WA BIBLIA

Tunapozungumza juu ya "tofauti" wa Biblia tunamaanisha kwamba Biblia ina aina mbalimbali. Inarekodi njia tofauti ambazo Mungu alishughulika na watu na njia tofauti ambazo waliitikia kwake.

Biblia imeandikwa katika hali tofauti. Sehemu zingine zinaonyesha furaha wakati zingine zinaonyesha huzuni. Biblia inajumuisha aina mbalimbali za maandishi. Ina historia, mashairi, unabii, barua, matukio, mafumbo, miujiza, na hadithi za mapenzi. Kwa sababu ya utofauti wake, Biblia imegawanywa zaidi katika vikundi vikubwa vya vitabu.

MIGAWANYIKO KATIKA AGANO LA KALE

Vitabu vya Agano la Kale vimegawanywa katika makundi makuu manne: Sheria, historia, mashairi na unabii.

VITABU VYA SHERIA:

Kuna vitabu vitano vya sheria. Majina ya vitabu hivi ni:

Mwanzo

Kutoka

Mambo ya Walawi

Nambari

Kumbukumbu la Torati

Vitabu hivi vinarekodi uumbaji wa mwanadamu na ulimwengu na Mungu na historia ya mwanzo ya mwanadamu. Zinasimulia jinsi Mungu alivyoliinua taifa la Israeli kama watu ambao kupitia kwao angeweza kujidhihirisha kwa mataifa ya ulimwengu.

Vitabu hivi vinaandika sheria za Mungu. Sehemu zinazojulikana zaidi ni Amri Kumi (Kutoka 20:3-17), amri kuu kuliko zote (Kumbukumbu la Torati 6:5), na amri kuu ya pili (Mambo ya Walawi 19:18).

Fungua Biblia yako na utafute vitabu vya Sheria katika Agano la Kale. Tafuta mistari mitatu iliyotajwa katika fungu lililotangulia na uisome. Hizi ni mfano wa sheria za Mungu zilizoandikwa katika vitabu hivi.

VITABU VYA HISTORIA:

Kuna vitabu 12 vya historia katika Agano la Kale. Majina ya vitabu vya historia ni:

Yoshua

Waamuzi

Ruthu

Mimi na II Samweli

Wafalme wa I na II

I na II Mambo ya Nyakati

Ezra

Nehemia

Esta

Tafuta vitabu hivi katika Biblia yako. Vinapatikana mara baada ya vitabu vya sheria. Vitabu vya historia vinashughulikia historia ya miaka elfu moja ya watu wa Mungu, Israeli. Kwa kawaida hawaambii kila kitu kilichotokea, lakini wanaandika matukio makubwa na kuonyesha matokeo ya kufuata na kupuuza sheria ya Mungu.

VITABU VYA USHAIRI:

Kuna vitabu vitano vya mashairi. Majina ya vitabu vya mashairi ni:

Kazi

Zaburi

Methali

Mhubiri

Wimbo wa Sulemani

Vitabu hivi ni vitabu vya ibada vya watu wa Mungu, Israeli. Bado zinatumiwa katika ibada na waumini leo. Fungua Zaburi ya 23 na uisome. Huu ni mfano wa mashairi mazuri ya kuabudu yaliyomo katika vitabu hivi.

VITABU VYA UNABII:

Vitabu vya unabii wa Agano la Kale vimegawanywa katika makundi mawili ambayo yanaitwa Vitabu Vikuu na Vidogo vya unabii. Hii haimaanishi Manabii Wakuu ni muhimu zaidi kuliko Manabii Wadogo. Kichwa kinatumika tu kwa sababu Manabii Wakuu ni vitabu virefu kuliko Manabii Wadogo. Kuna vitabu 17 vya unabii katika Agano la Kale. Majina ya vitabu vya unabii ni:

Manabii wakuu:

Isaya

Yeremia

Maombolezo

Ezekieli

Daniel

Manabii Wadogo:

Hosea Nahumu

Yoeli Habakuki

Amosi Zekaria

Obadia Hagai

Yona Zekaria

Mika Malaki

Vitabu hivi ni ujumbe wa kinabii kutoka kwa Mungu kwa watu wake kuhusu matukio yajayo. Mengi ya unabii huo tayari yametimizwa, lakini mengine yangali ya kutimizwa wakati ujao. Tafuta vitabu hivi vya kinabii katika Biblia yako. Ni vitabu vya mwisho katika Agano la Kale.

MGAWANYIKO WA AGANO JIPYA

Agano Jipya pia limegawanywa katika vikundi vinne: Injili, Historia, Barua, na Unabii.

VITABU VYA INJILI:

Kuna vitabu vinne katika Injili. Majina ya vitabu hivi ni:

Mathayo Marko Luka Yohana

Vitabu hivi vinaeleza juu ya maisha, kifo, na ufufuo wa Yesu. Kusudi lao ni kukuongoza kuamini kwamba Yeye ndiye Kristo, Mwana wa Mungu. Tafuta Injili katika Biblia yako kisha usome Yohana 20:31 inayoeleza kusudi hilo.

KITABU CHA HISTORIA:

Kuna kitabu kimoja cha historia katika Agano Jipya, kitabu cha Matendo. Kitabu hiki kinaeleza jinsi kanisa lilivyoanza na kutimiza agizo la Kristo la kueneza Injili ulimwenguni kote. Tafuta kitabu hiki katika Biblia yako.

BARUA:

Kuna barua 21 katika Agano Jipya. Majina ya herufi hizi ni:

Warumi	Tito
I na II Wakorintho	Filemoni
Wagalatia	Waebrania
Waefeso	Yakobo
Wafilipi	I na II Petro
Wakolosai	I, II, na III Yohana
I na II Wathesalonike	Yuda
I na II Timotheo	

Barua hizo zinatumiwa kwa waumini wote. Kusudi lao ni kuwaongoza katika kuishi na kuwasaidia kufanya yale ambayo Yesu aliamuru. Warumi 12 ni mfano mzuri wa mafundisho yao. Fungua sura hii katika Biblia yako na uisome. Barua pia wakati mwingine huitwa "nyaraka" ambayo ina maana ya barua.

UNABII:

Ufunuo ndicho kitabu pekee cha unabii katika Agano Jipya. Inasimulia juu ya ushindi wa mwisho wa Yesu na watu wake. Kusudi lake ni kukuhimiza kuendelea kuishi kama a

Mkristo anapaswa kuishi hadi mwisho wa nyakati. Ujumbe wake umefupishwa katika Ufunuo 2:10.

KUJITAHINI

1. Andika Aya Muhimu kutoka kwa kumbukumbu:

2. Neno “Biblia” linamaanisha nini? _____

3. Neno “Maandiko” linamaanisha nini? _____

4. Migawanyiko miwili mikuu ya Biblia ni ipi?

5. Kuna vitabu vingapi katika Biblia? _____

6. Taja makundi makuu manne ambayo vitabu vya Agano la Kale vimegawanywa:

7. Taja makundi makuu manne ambayo vitabu vya Agano Jipya vimegawanywa:

8. Nini maana ya neno “agano”?

9. Ni nini makusudio manne makuu ya Biblia? Toa rejea ya Biblia ili kuunga mkono jibu lako.

10. Nini maana ya “umoja wa Biblia”?

11. Ni nini maana ya “tofauti za Biblia”?

12. Soma kila taarifa. Ikiwa taarifa ni KWELI weka herufi T kwenye nafasi iliyo wazi mbele yake. Ikiwa taarifa ni FALSE weka herufi F kwenye nafasi iliyo wazi mbele yake:

- a. ____ Biblia ni Neno lililoandikwa la Mungu mmoja wa kweli.
- b. ____ Ingawa Mungu aliongoza Biblia, aliwatumia wanadamu kuandika maneno yake.
- c. ____ Kwa sababu kulikuwa na waandishi wengi kwa kipindi cha miaka mingi, Biblia ina mengi ya kupingana.
- d. ____ Hakuna mada iliyounganishwa ya Biblia. Ni mkusanyiko tu wa vitabu juu ya masomo mbalimbali.
- e. ____ Manabii Wakuu wa Agano la Kale ni muhimu zaidi kuliko Manabii Wadogo.

13. Ni mtu gani ambaye ufunuo wa agano zote mbili unazingatia? Toa rejea ya Biblia ili kuunga mkono jibu lako _____ Rejeleo _____.

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Alamisho kwenye ukurasa unaofuata zitakusaidia kujifunza sehemu kuu za Biblia. Kata alamisho kwenye mistari inayozigawa na uziweke katika Biblia yako. Ikiwa unatatizika kupata mahali pa kuweka alamisho zako, tumia Yaliyomo kwenye sehemu ya mbele ya Biblia yako. Inaorodhesha vitabu kwa mpangilio ambavyo vinapatikana katika Biblia. Pia hutoa nambari ya ukurasa ambapo kila kitabu huanza.

AGANO LA KALE

Weka alama 1 mwanzoni mwa kitabu cha Mwanzo.

Weka alama 2 mwanzoni mwa kitabu cha Yoshua.

Weka alama 3 mwanzoni mwa kitabu cha Ayubu.

Weka alama 4 mwanzoni mwa kitabu cha Isaya.

AGANO JIPYA

Weka alama 5 mwanzoni mwa kitabu cha Mathayo.

Weka alama 6 mwanzoni mwa kitabu cha Matendo.

Weka alama 7 mwanzoni mwa kitabu cha Warumi.

Weka alama 8 mwanzoni mwa kitabu cha Ufunuo.

Sasa umepata sehemu kuu za Biblia. Endelea kutumia alamisho hadi uweze kutaja na kupata migawanyiko hii kwa kumbukumbu.

AGANO LA KALE
SHERIA

MWANZO
KUTOKA
WALAWI
HESABU
KUMBUKUMBU

AGANO LA KALE
HISTORIA

YOSHUA
HUKUMU
RUTH
I SAMWELI
II SAMWELI
I WAFALME
II WAFALME
I NYAKATI
II NYAKATI
EZRA
NEHEMIA
ESTHER

AGANO LA KALE
USHAIRI

AYUBU
ZABURI
METHALI
MHUBIRI
WIMBO ULIO BORA

AGANO LA KALE
UNABII

MANABII WAKUU:
ISAYA
YEREMIA
MAOMBOLEZO
EZEKIEL
DANIEL

MANABII WADOGO: ALAMA ZA KITABU CHA AGANO LA KALE

HOSEA

JOEL

AMOS

OBADIAH

YONA

MIKA

NAHUM

HABAKUKI

ZEKARIA

HAGAI

ZEKARIA

MALAKI

AGANO JIPYA

INJILI

MATHAYO

MARKO

LUKA

YOHANA

AGANO JIPYA

HISTORIA

MATENDO YA MITUME

AGANO JIPYA

NYARAKA

WARUMI

I WAKORINTHO

II WAKORINTHO

WAGALATIA

WAEFESO

WAFILUPI

WAKOLOSAI

MIMI

WATHESALONIKE

II

WATHESALONIKE

AGANO JIPYA

UNABII (1)

YUDA

UFUNUO

MIMI TIMOTHEO

II TIMOTHEO

TITO

FILEMONI

WAEBRANIA

JAMES

MIMI PETRO

II PETRO

I YOHANA

II YOHANA

III YOHANA

ALAMA ZA KITABU CHA AGANO JIPYA

SURA YA PILI

VITABU VYA BIBLIA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Tambua idadi ya vitabu katika Agano la Kale.
- Tambua idadi ya vitabu katika Agano Jipya.
- Eleza kwa nini ni muhimu kuwa na mpango uliopangwa wa kusoma Biblia.
- Orodhesha mapendekezo manne ya usomaji wa Biblia wenye mafanikio.

AYA MUHIMU:

Kilio changu na kikukaribie, ee Bwana, unifahamishe sawasawa na neno lako. (Zaburi 119:169)

UTANGULIZI

Katika sura iliyotangulia ulijifunza kwamba Biblia ni Neno la Mungu lililoandikwa. Ulijifunza imegawanywa katika sehemu kuu mbili zinazoitwa Agano la Kale na Agano Jipya. Ulijifunza sehemu nne za vitabu vya Agano la Kale:

Sheria

Historia

Ushairi

Unabii

Pia ulijifunza sehemu nne za vitabu vya Agano Jipya:

Injili

Historia

Barua

Unabii

Chati ifuatayo ni muhtasari wa yale ambayo umejifunza kuhusu Biblia kufikia sasa:

BIBILIA
NENO LA MUNGU LILILOANDIKWA

VITABU 66

VITENGO VYA AGANO LA KALE

VITENGO VYA AGANO JIPYA

Sheria

Injili

Historia

Historia

Ushairi

Nyaraka

Unabii

Unabii

Sura hii ina muhtasari wa kila moja ya vitabu 66 vya Biblia ambavyo vinaunda sehemu kuu za Agano la Kale na Agano Jipya. Inatoa utangulizi wa yaliyomo katika agano zote mbili. Mapendekezo manne ya usomaji wa Biblia wenye mafanikio yametolewa na utachagua mpango wenye utaratibu wa kuanza kusoma Neno la Mungu.

VITABU VYA AGANO LA KALE

(Vitabu 39)

VITABU VYA SHERIA:

Mwanzo: Inarekodi mwanzo wa ulimwengu, mwanadamu, Sabato, ndoa, dhambi, dhabihu, mataifa, na serikali na watu wakuu wa Mungu kama Ibrahimu, Isaka, Yakobo, na Yusufu.

Kutoka: Inaeleza jinsi Israeli walivyokuwa taifa na Musa kama kiongozi. Israeli wakombolewa kutoka utumwani Misri na kusafiri hadi Mlima Sinai ambapo sheria ya Mungu imetolewa.

Mambo ya Walawi: Kitabu hiki kilikuwa mwongozo wa ibada kwa Israeli. Inatoa maagizo kwa viongozi wa kidini na kueleza jinsi watu wenye dhambi wanavyoweza kumkaribia Mungu mwadilifu. Inahusiana na ujio wa Yesu Kristo kama Mwana-Kondoo wa Mungu azichukuaye dhambi za ulimwengu.

Hesabu: Inarekodi miaka 40 ya Israeli ya kutanga-tanga jangwani ambayo ilikuwa ni matokeo ya kutomtii Mungu. Kichwa cha kitabu kinatokana na nambari mbili (sensa za watu) zilizochukuliwa wakati wa safari ndefu.

Kumbukumbu la Torati: Hurekodi siku za mwisho za maisha ya Musa na kupitia sheria zilizotolewa katika Kutoka na Mambo ya Walawi.

VITABU VYA HISTORIA:

Yoshua: Anaeleza jinsi Yoshua, mrithi wa Musa, aliwaongoza watu wa Israeli kuingia katika Nchi ya Ahadi ya Kanaani. Inarekodi kampeni za kijeshi na mgawanyiko wa ardhi kati ya watu.

Waamuzi: Israeli walimwacha Mungu baada ya kifo cha Yoshua. Kitabu hiki kinarekodi kisa cha kuhuzunisha cha dhambi zao za mara kwa mara na waamuzi ambao Mungu aliwainua ili kuwakomboa kutoka kwa majeshi ya adui.

Ruthu: Hadithi ya Ruthu, mwanamke wa taifa la Mataifa la Moabu, ambaye alichagua kumtumikia Mungu wa Israeli. Akawa bibi mkubwa wa Daudi.

I Samweli: Kitabu hiki kinahusu nafsi tatu: Samweli aliyekuwa wa mwisho wa waamuzi wa Israeli; Sauli, mfalme wa kwanza wa Israeli; na Daudi aliyemfuatia Sauli kuwa mfalme.

2 Samweli: Utawala mtukufu wa miaka 40 wa Mfalme Daudi umeandikwa katika kitabu hiki.

Wafalme wa Kwanza: Utawala wa Mfalme Sulemani na wafalme wa ufalme uliogawanyika kupitia utawala wa Ahabu upande wa kaskazini na Yehoshafati upande wa kusini ndio wahusika wa kitabu hiki.

II Wafalme: Kushuka kwa mwisho kwa Israeli na Yuda kunakumbukwa katika kitabu hiki. Watu wa Mungu walianguka katika dhambi nzito.

I Mambo ya Nyakati: Utawala wa Daudi na maandalizi ya kujenga hekalu yameandikwa hapa. Wakati wa kitabu hiki ni sawa na II Samweli.

2 Mambo ya Nyakati: Kitabu hiki kinaendeleza historia ya Israeli kupitia utawala wa Sulemani kwa kuzingatia ufalme wa kusini. Inafunga kwa amri ya Koreshi iliyoruhusu watu kurudi kutoka Babeli kwenda Yerusalemu.

Ezra: Kurudi kwa Wayahudi kutoka utumwani Babeli kunaenezwa kwa kina.

Nehemia: Kujengwa upya kwa kuta za Yerusalemu chini ya uongozi wa Nehemia kunakumbukwa na kitabu hiki. Mradi huo ulianza miaka 14 hivi baada ya Ezra kurudi pamoja na watu.

Esta: Ukombozi wa Mungu wa Wayahudi kupitia Esta na Mordekai ndilo somo la kitabu hiki.

VITABU VYA USHAIRI:

Ayubu: Kitabu hiki ni hadithi ya Ayubu, mtu aliyeishi karibu na wakati wa Ibrahimu. Mandhari ni swali la kwa nini watu wema wanateseka.

Zaburi: Kitabu cha sala na sifa katika Biblia.

Methali: Hekima ya Kimungu kwa matatizo ya vitendo ya maisha ya kila siku.

Mhubiri: Majadiliano ya ubatili wa maisha mbali na Mungu.

Wimbo wa Sulemani: Mapenzi ya Sulemani na bibi arusi wake Mshulami. Hadithi inawakilisha upendo wa Mungu kwa Israeli na wa Kristo kwa kanisa.

VITABU VYA UNABII:

Vitabu vingi kati ya hivyo viliandikwa katika kipindi ambacho taifa la Israeli liligawanywa katika falme mbili tofauti: Israeli na Yuda.

Isaya: Anaonya juu ya hukumu inayokuja dhidi ya Yuda kwa sababu ya dhambi yao dhidi ya Mungu.

Yeremia: Iliandikwa wakati wa kuanguka na kuanguka kwa Yuda baadaye. Alizungumza juu ya hukumu inayokuja na akahimiza kujisalimisha kwa Nebukadreza.

Maombolezo: Maombolezo ya Yeremia (maonyesho ya huzuni) juu ya uharibifu wa Yerusalemu na Babeli.

Ezekieli: Anaonya kwanza juu ya kuanguka kwa Yerusalemu kunakokaribia na kisha anatabiri kurudishwa kwake wakati ujao.

Danieli: Nabii Danieli alitekwa wakati wa kuzingirwa kwa mapema kwa Yuda na kupelekwa Babiloni. Kitabu hiki kinatoa mafundisho ya kihistoria na ya kinabii ambayo ni muhimu katika kuelewa unabii wa Biblia.

Hosea: Dhamira ya kitabu hiki ni kutokuwa waaminifu kwa Israeli, adhabu yao, na kurejeshwa na Mungu.

Yoeli: Inasimulia mapigo ambayo yalifananisha hukumu ya wakati ujao.

Amosi: Katika kipindi cha ufanisi wa kimwili lakini kuharibika kwa maadili, Amosi aliwaonya Waisraeli na mataifa jirani kuhusu hukumu ya Mungu ya wakati ujao juu ya dhambi yao.

Obadia: Hukumu ya Mungu dhidi ya Edomu, taifa ovu lililo kusini mwa Bahari ya Chumvi.

Yona: Hadithi ya nabii Yona ambaye alihubiri toba katika Ninava, jiji kuu la milki ya Ashuru. Kitabu kinafunua upendo wa Mungu na mpango wa toba kwa Mataifa.

Mika: Unabii mwingine dhidi ya dhambi ya Israeli. Inatabiri mahali alipozaliwa Yesu miaka 700 kabla ya tukio hilo kutokea.

Nahumu: Inasimulia kuhusu uharibifu uliokuwa ukija wa Ninava ambao ulikuwa umeokolewa miaka 150 hivi mapema kupitia mahubiri ya Yona.

Habakuki: Anafunua mpango wa Mungu wa kuadhibu taifa lenye dhambi kwa kutumia lenye dhambi zaidi. Inafundisha kwamba "mwenye haki ataishi kwa imani."

Sefania: Hukumu na urejesho wa Yuda.

Hagai: Anawahimiza Wayahudi kujenga upya hekalu baada ya kuchelewa kwa miaka 15 kutokana na upinzani wa adui.

Zekaria: Kuhimiza zaidi kukamilisha hekalu na kufanya upya ahadi ya kiroho. Inatabiri ujio wa kwanza na wa pili wa Kristo.

Malaki: Anaonya dhidi ya unyonge wa kiroho na anatabiri ujio wa Yohana Mbatizaji na Yesu.

VITABU VYA AGANO JIPYA

(Vitabu 27)

INJILI:

Vitabu vinne vinavyojulikana kama Injili vinarekodi kuzaliwa, maisha, huduma, mafundisho, kifo na ufufuo wa Yesu Kristo. Mtazamo wa kila kitabu hutofautiana:

Mathayo: Inakazia Yesu Kristo kuwa Mfalme na ilielekezwa hasa kwa Wayahudi.

Marko: Inakazia Yesu Kristo kama Mtumishi wa Mungu na ilielekezwa hasa kwa Warumi.

Luka: Anamwakilisha Yesu Kristo kama “Mwana wa Adamu,” mwanadamu mkamilifu na Mwokozi wa wanadamu wasio wakamilifu.

Yohana: Anamtoa Yesu katika nafasi yake kama Mwana wa Mungu.

KITABU CHA HISTORIA:

Matendo: Kitabu kimoja cha historia cha Agano Jipya kinarekodi ukuaji wa mapema wa Ukristo kutoka wakati wa kurudi kwa Kristo Mbinguni kupitia kifungo cha Paulo huko Rumi. Kitabu hiki kinashughulikia takriban miaka 33 na kinasisitiza kazi ya Roho Mtakatifu.

NYARAKA:

Warumi: Uwasilishaji wa Injili unaosisitiza wokovu kwa imani pekee.

I Wakorintho: Iliandikwa ili kurekebisha makosa ya mwenendo wa Kikristo katika kanisa la mtaa.

2 Wakorintho: Inazungumza juu ya huduma ya kweli ya Injili, uwakili, na mamlaka ya kitume ya Paulo.

Wagalatia: Inashughulika na kosa la kuchanganya sheria na imani. Mada ni kuhesabiwa haki kwa imani pekee.

Waefeso: Huwatia moyo waumini kuhusiana na nafasi yao katika Kristo.

Wafilipi: Inakazia furaha ya umoja wa Kikristo.

Wakolosai: Inashughulika na makosa ya "Ugnostiki," mafundisho ya uwongo ambayo yalikana Yesu alikuwa kweli Mwana wa Mungu na Mwana wa Adamu. Kitabu hiki pia kinasisitiza Yesu kama kichwa cha Kanisa.

I Wathesalonike: Shauri katika maisha ya Kikristo na msisitizo juu ya kurudi kwa Yesu.

II Wathesalonike: Maelekezo zaidi juu ya kurudi kwa Bwana na jinsi ujuzi wa hili unapaswa kuathiri maisha ya kila siku.

I Timotheo: Inasisitiza mafundisho yenye uzima, serikali ya kanisa yenye utaratibu, na kanuni za kuliongoza kanisa katika miaka ijayo.

II Timotheo: Inaeleza mtumishi wa kweli wa Yesu Kristo. Pia inaonya juu ya ukengeufu (kushuka kiroho) ambao ulikuwa umeanza. Inatoa Neno la Mungu kama dawa ya kusahihisha makosa yote.

Tito: Barua ya Paulo kwa mhudumu kijana aliyeitwa Tito ambaye alikuwa akimtumikia Mungu katika kisiwa cha Krete. Mafundisho na maisha ya Kimungu yanasisitizwa.

Filemoni: Maombezi ya Paulo kwa mtumwa aliyetoroka wa Mkristo tajiri wa Kolosai. Inaonyesha maombezi ya Yesu kwa niaba ya waamini ambao wakati fulani walikuwa watumwa wa dhambi.

Waebrania: Inaeleza ubora wa Ukristo juu ya Uyahudi. Inamonyesha Yesu kuwa Kuhani Mkuu na mpatanishi kati ya Mungu na mwanadamu.

Yakobo: Inafundisha kwamba imani ya kweli inathibitishwa na matendo, ingawa wokovu ni kwa imani pekee.

I Petro: Barua ya faraja na faraja kwa waumini, hasa wale wanaoteseka na mashambulizi ya kiroho kutoka nje ya kanisa kupitia kwa wasioamini.

II Petro: Onyo dhidi ya mashambulizi ya kiroho kutoka ndani. Kwa mfano, walimu wa uongo ambao tayari "wamejipenyeza" ndani ya Kanisa.

I Yohana: Iliandikwa ili kupambana na Ugnostiki ambao ulikana nafasi ya Kristo kama Mwana wa Mungu na Mwana wa Adamu. Kitabu kinasisitiza ushirika na upendo kati ya waumini na kuwahakikishia waamini wa kweli uzima wa milele.

Yohana wa Pili: Anaonya dhidi ya maafikiano yoyote na makosa ya kimafundisho na kuisitiza kwamba ukweli lazima ulindwe kwa upendo.

Yohana wa Tatu: Anaonya juu ya dhambi ya kukataa ushirika na wale ambao ni waamini wa kweli.

Yuda: Onyo lingine dhidi ya uasi-imani na mafundisho ya uwongo. Mada inafanana na ile ya II Petro.

KITABU CHA UNABII:

Ufunuo: Kitabu hiki cha unabii kinaeleza juu ya matukio ya mwisho ya historia ya ulimwengu. Inasimulia juu ya mambo yaliyokuwako, yaliyopo, na yatakayokuwa katika mpango ujao wa Mungu (Ufunuo 4:22).

KUSOMA BIBLIA KWA MAFANIKIO

Utajifunza mengi katika kozi hii kuhusu jinsi ya kuelewa na kufasiri Biblia. Pia utajifunza mbinu za ubunifu za kujifunza Biblia. Lakini hatua ya kwanza katika kuelewa Biblia ni kuanza kuisoma. Ili kukusaidia kuanza kusoma Neno la Mungu tumekuwekea mipango mbalimbali ya usomaji. Hizo zinatia ndani mpango kwa ajili ya wale ambao ndio kwanza wanaanza funzo lao na vilevile mpango kwa ajili ya wale walio na maendeleo zaidi katika funzo la Neno la Mungu. Kwanza, hapa kuna mapendekezo manne ya usomaji wa Biblia wenye mafanikio:

1. SOMA KILA SIKU:

Bali sheria ya Bwana ndiyo impendezayo; na sheria yake huitafakari mchana na usiku. (Zaburi 1:2)

Mungu aliumba mwili wako hivyo ni lazima uwe na chakula kila siku ili ubaki na afya njema. Vivyo hivyo, roho yako lazima ilishwe kila siku kwa chakula cha Neno la Mungu ikiwa unataka kuwa na afya ya kiroho:

. . . Imeandikwa ya kwamba mtu hataishi kwa mkate tu, ila kwa kila Neno la Mungu. (Luka 4:4)

2. SOMA KWA UCHAGUZI:

Anza kwa kusoma "maziwa" ya neno. Hizi ndizo kweli rahisi za Neno la Mungu:

Kama watoto wachanga waliozaliwa sasa yatamanini maziwa yasiyoghoshiwa ya Neno ili kwa hayo mpate kuukulia. (1 Petro 2:2)

Baadaye utakomaa kiroho ambapo unaweza kula “nyama” ya Neno la Mungu. Hii ina maana utaweza kuelewa mafundisho magumu zaidi ya Biblia:

Kwa maana kila mtu atumiaye maziwa hajui sana neno la haki, kwa kuwa ni mtoto mchanga.

Lakini chakula kigumu ni cha watu wazima, ambao akili zao, kwa kutumiwa, zimezoezwa kupambanua mema na mabaya. (Waebrania 5:13-14)

Naliwalisha kwa maziwa, wala si chakula; . . (1 Wakorintho 3:2)

3. SOMA KWA MAOMBI:

Kwa maana Ezra alikuwa ameutayarisha moyo wake kuitafuta sheria ya Bwana. (Ezra 7:10)

Kabla ya kuanza kusoma, omba kwa Mungu na umwombe akusaidie kuelewa ujumbe ambao amekupa kupitia Neno lake lililoandikwa. Ombi lako na liwe kama vile Mtunga-zaburi Daudi alivyoomba:

Unifumbue macho yangu niyatazame maajabu yatokayo katika sheria yako. (Zaburi 119:18)

4. SOMA KIMPANGO:

Watu wengine hawaelewi Neno la Mungu kwa sababu hawana mpango wa kusoma. Wanasoma sura hapa na pale na wanashindwa kuelewa jinsi yote yanavyolingana. Hii ni kama kusoma kurasa chache hapa na pale katika kitabu cha maandishi juu ya dawa na kisha kujaribu kuanzisha mazoezi ya matibabu. Biblia inatuambia “yachunguze maandiko” (Yohana 5:39). Hii inamaanisha kuzisoma kwa uangalifu. Biblia ni kama kitabu kinachotumiwa shuleni. Ni lazima uisome kwa utaratibu ili uelewe yaliyomo. Chagua mojawapo ya ratiba zifuatazo za usomaji na uanze kusoma Biblia yako kila siku.

KWA WANAOANZA

Ikiwa hujawahi kusoma Biblia hapo awali, anza na kitabu cha Yohana katika Agano Jipya. Kitabu hiki kiliandikwa na mmoja wa Wanafunzi wa Yesu Kristo aitwaye Yohana. Anasimulia hadithi ya Yesu kwa njia rahisi ambayo ni rahisi kueleweka.

Soma sura moja katika Yohana kila siku kwa kufuatana zinavyopatikana katika Biblia yako. Tumia chati ifuatayo kutia alama kwenye kila sura unapoisoma.

Injili ya Yohana:

_____1 _____5 _____9 _____13 _____17

___2	___6	___10	___14	___18
___3	___7	___11	___15	___19
___4	___8	___12	___16	___20

RATIBA FUPI

Ratiba fupi ya usomaji wa Biblia imekusudiwa kutoa ujuzi wa msingi wa Biblia kupitia sehemu zilizochaguliwa za Maandiko. Soma sehemu zilizochaguliwa kwa mpangilio ambao zimeorodheshwa. Tumia chati ili kutia alama kwenye kila sehemu unapomaliza kusoma.

AGANO JIPYA:

___Yohana	___I Wathesalonike	___Waefeso
___Marko	___I Wakorintho	___II Timotheo
___Luka	___Warumi	___I Petro
___Matendo	___Filemoni	___I Yohana
___Warumi	___Wafilipi	___Ufunuo 1-5; 19:6-22:21

AGANO LA KALE:

___Mwanzo	___Amosi
___Kutoka 1-20	___Isaya 1-12
___Hesabu 10:11-21:35	___Yeremia 1-25;39-33
___Kumbukumbu la Torati I-II	___Ruthu
___Yoshua 1-12; 22-24	___Yona
___Waamuzi 1-3	___Zaburi 1-23
___I Samweli 1-3, 9-10,13,15-18,31	___Ayubu 1-14, 38-42
___II Samweli 1	___Mithali 1-9
___I Wafalme I-II	___Danieli 1-6
___Nehemia	

RATIBA NDEFU

Mpango huu wa usomaji unashughulikia Biblia kwa kina zaidi kuliko Ratiba Fupi, lakini haujumuishi Biblia nzima.

AGANO JIPYA:

_____ Marko	_____ Wafilipi
_____ Mathayo	_____ Waefeso
_____ Yohana	_____ II Timotheo
_____ Luka	_____ Tito
_____ Matendo	_____ I Timotheo
_____ I Wathesalonike	_____ I Petro
_____ II Wathesalonike	_____ Waebrania
_____ I Wakorintho	_____ Yakobo
_____ Wakorintho wa II	_____ I Yohana
_____ Wagalatia	_____ II Yohana
_____ Warumi	_____ III Yohana
_____ Filemoni	_____ Yuda
_____ Wakolosai	_____ II Petro
	_____ Ufunuo 1-5 na 19:6-22:21

AGANO LA KALE:

_____ Mwanzo	_____ Yeremia 1-25 na 30-33
_____ Kutoka 1-24	_____ Nahumu
_____ Walawi 1-6:7	_____ Habakuki
_____ Hesabu 10:11-21:35	_____ Ezeieli 1-24 na 33-39
_____ Kumbukumbu la Torati I-II na 27-34	_____ Obadia
_____ Yoshua 1-12 na 22-24	_____ Maombolezo
_____ Waamuzi 1-16	_____ Isaya 40-66
_____ I Samweli	_____ Zekaria 1-8

_____ II Samweli	_____ Malaki
_____ I Wafalme	_____ Yoeli
_____ Wafalme wa II	_____ Ruthu
_____ I Mambo ya Nyakati	_____ Yona
_____ II Mambo ya Nyakati	_____ Zaburi
_____ Ezra	_____ Ayubu
_____ Nehemia	_____ Mithali 1-9
_____ Amosi	_____ Wimbo wa Sulemani
_____ Hosea	_____ Mhubiri
_____ Mika	_____ Esta
_____ Isaya 1-12	_____ Danieli
_____ Sefania	

RATIBA KAMILI

Ratiba kamili ya usomaji wa Biblia hukupeleka katika Biblia nzima katika mwaka mmoja.

Januari

- _____ 1. Mwanzo 1-2
- _____ 2. Mwanzo 3-5
- _____ 3. Mwanzo 6-9
- _____ 4. Mwanzo 10-11
- _____ 5. Mwanzo 12-15
- _____ 6. Mwanzo 16-19
- _____ 7. Mwanzo 20-22
- _____ 8. Mwanzo 23-26
- _____ 9. Mwanzo 27-29
- _____ 10. Mwanzo 30-32
- _____ 11. Mwanzo 33-36

Februari

- _____ 1. Kutoka 14-17
- _____ 2. Kutoka 18-20
- _____ 3. Kutoka 21-24
- _____ 4. Kutoka 25-27
- _____ 5. Kutoka 28-31
- _____ 6. Kutoka 32-34
- _____ 7. Kutoka 35-37
- _____ 8. Kutoka 38-40
- _____ 9. Mambo ya Walawi 1-4
- _____ 10. Mambo ya Walawi 5-7
- _____ 11. Mambo ya Walawi 8-10

_____12. Mwanzo 37-39
_____13. Mwanzo 40-42
_____14. Mwanzo 43-46
_____15. Mwanzo 47-50
_____16. Ayubu 1-4
_____17. Ayubu 5-7
_____18. Ayubu 8-10
_____19. Kazi 11-13
_____20. Ayubu 14-17
_____21. Ayubu 18-20
_____22. Ayubu 21-24
_____23. Ayubu 25-27
_____24. Ayubu 28-31
_____25. Ayubu 32-34
_____26. Ayubu 35-37
_____27. Ayubu 38-42
_____28. Kutoka 1-4
_____29. Kutoka 5-7
_____30. Kutoka 8-10
_____31. Kutoka 11-13

_____12. Mambo ya Walawi 11-13
_____13. Mambo ya Walawi 14-16
_____14. Mambo ya Walawi 17-19
_____15. Mambo ya Walawi 20-23
_____16. Mambo ya Walawi 24-27
_____17. Hesabu 1-3
_____18. Hesabu 4-6
_____19. Hesabu 7-10
_____20. Hesabu 11-14
_____21. Hesabu 15-17
_____22. Hesabu 18-20
_____23. Hesabu 21-24
_____24. Hesabu 25-27
_____25. Hesabu 28-30
_____26. Hesabu 31-33
_____27. Hesabu 34-36
_____28. Kutoka 1-3

(Ratiba Kamili Inaendelea)

Machi

- _____ 1. Kumbukumbu la Torati 4-6
- _____ 2. Kumbukumbu la Torati 7-9
- _____ 3. Kumbukumbu la Torati 10-12
- _____ 4. Kumbukumbu la Torati 13-16
- _____ 5. Kumbukumbu la Torati 17-19
- _____ 6. Kumbukumbu la Torati 20-22
- _____ 7. Kumbukumbu la Torati 23-25
- _____ 8. Kumbukumbu la Torati 26-28
- _____ 9. Kumbukumbu la Torati 29-31
- _____ 10. Kumbukumbu la Torati 32-34
- _____ 11. Yoshua 1-3
- _____ 12. Yoshua 4-6
- _____ 13. Yoshua 7-9
- _____ 14. Yoshua 10-12
- _____ 15. Yoshua 13-15
- _____ 16. Yoshua 16-18
- _____ 17. Yoshua 19-21
- _____ 18. Yoshua 22-24
- _____ 19. Waamuzi 1-4
- _____ 20. Waamuzi 5-8
- _____ 21. Waamuzi 9-12
- _____ 22. Waamuzi 13-15
- _____ 23. Waamuzi 16-18
- _____ 24. Waamuzi 19-21

Aprili

- _____ 1. I Samweli 21-24
- _____ 2. I Samweli 25-28
- _____ 3. I Samweli 29-31
- _____ 4. II Samweli 1-4
- _____ 5. II Samweli 5-8
- _____ 6. II Samweli 9-12
- _____ 7. II Samweli 13-15
- _____ 8. II Samweli 16-18
- _____ 9. II Samweli 19-21
- _____ 10. II Samweli 22-24
- _____ 11. Zaburi 1-3
- _____ 12. Zaburi 4-6
- _____ 13. Zaburi 7-9
- _____ 14. Zaburi 10-12
- _____ 15. Zaburi 13-15
- _____ 16. Zaburi 16-18
- _____ 17. Zaburi 19-21
- _____ 18. Zaburi 22-24
- _____ 19. Zaburi 25-27
- _____ 20. Zaburi 28-30
- _____ 21. Zaburi 31-33
- _____ 22. Zaburi 34-36
- _____ 23. Zaburi 37-39
- _____ 24. Zaburi 40-42

- _____ 25. Ruthu 1-4
- _____ 26. I Samweli 1-3
- _____ 27. I Samweli 4-7
- _____ 28. I Samweli 8-10
- _____ 29. I Samweli II-13
- _____ 30. I Samweli 14-16
- _____ 31. I Samweli 17-20

- _____ 25. Zaburi 43-45
- _____ 26. Zaburi 46-48
- _____ 27. Zaburi 49-51
- _____ 28. Zaburi 52-54
- _____ 29. Zaburi 55-57
- _____ 30. Zaburi 58-60

(Ratiba Kamili Inaendelea)

Mei

- _____ 1. Zaburi 61-63
- _____ 2. Zaburi 64-66
- _____ 3. Zaburi 67-69
- _____ 4. Zaburi 70-72
- _____ 5. Zaburi 73-75
- _____ 6. Zaburi 76-78
- _____ 7. Zaburi 79-81
- _____ 8. Zaburi 82-84
- _____ 9. Zaburi 85-87
- _____ 10. Zaburi 88-90
- _____ 11. Zaburi 91-93
- _____ 12. Zaburi 94-96
- _____ 13. Zaburi 97-99
- _____ 14. Zaburi 100-102
- _____ 15. Zaburi 103-105
- _____ 16. Zaburi 106-108
- _____ 17. Zaburi 109-111

Juni

- _____ 1. Mithali 1-3
- _____ 2. Mithali 4-7
- _____ 3. Mithali 8-11
- _____ 4. Mithali 12-14
- _____ 5. Mithali 15-18
- _____ 6. Mithali 19-21
- _____ 7. Mithali 22-24
- _____ 8. Mithali 25-28
- _____ 9. Mithali 29-31
- _____ 10. Mhubiri 1-3
- _____ 11. Mhubiri 4-6
- _____ 12. Mhubiri 7-9
- _____ 13. Mhubiri 10-12
- _____ 14. Nyimbo 1-4
- _____ 15. Nyimbo 5-8
- _____ 16. I Wafalme 5-7
- _____ 17. I Wafalme 8-10

____ 18. Zaburi 112-114
____ 19. Zaburi 115-118
____ 20. Zaburi 119
____ 21. Zaburi 120-123
____ 22. Zaburi 124-126
____ 23. Zaburi 127-129
____ 24. Zaburi 130-132
____ 25. Zaburi 133-135
____ 26. Zaburi 136-138
____ 27. Zaburi 139-141
____ 28. Zaburi 142-144
____ 29. Zaburi 145-147
____ 30. Zaburi 148-150
____ 31. Wafalme wa Kwanza 1-4

____ 18. I Wafalme 11-13
____ 19. I Wafalme 14-16
____ 20. I Wafalme 17-19
____ 21. I Wafalme 20-22
____ 22. II Wafalme 1-3
____ 23. II Wafalme 4-6
____ 24. II Wafalme 7-10
____ 25. 2 Wafalme 11-14:20
____ 26. Yoeli 1-3
____ 27. 2 Wafalme 14:21-25; Yona 1-4
____ 28. 2 Wafalme 14:26-29; Amosi 1-3
____ 29. Amosi 4-6
____ 30. Amosi 7-9

(Ratiba Kamili Inaendelea)

Julai

____ 1. II Wafalme 15-17
____ 2. Hosea 1-4
____ 3. Hosea 5-7
____ 4. Hosea 8-10
____ 5. Hosea 11-14
____ 6. II Wafalme 18-19
____ 7. Isaya 1-3
____ 8. Isaya 4-6

Agosti

____ 1. II Wafalme 20-21
____ 2. Sefania 1-3
____ 3. Habakuki 1-3
____ 4. II Wafalme 22-25
____ 5. Obadia/Yeremia 1-2
____ 6. Yeremia 3-5
____ 7. Yeremia 6-8
____ 8. Yeremia 9-12

_____ 9. Isaya 7-9	_____ 9. Yeremia 13-16
_____ 10. Isaya 10-12	_____ 10. Yeremia 17-20
_____ 11. Isaya 13-15	_____ 11. Yeremia 21-23
_____ 12. Isaya 16-18	_____ 12. Yeremia 24-26
_____ 13. Isaya 19-21	_____ 13. Yeremia 27-29
_____ 14. Isaya 22-24	_____ 14. Yeremia 30-32
_____ 15. Isaya 25-27	_____ 15. Yeremia 33-36
_____ 16. Isaya 28-30	_____ 16. Yeremia 37-39
_____ 17. Isaya 31-33	_____ 17. Yeremia 40-42
_____ 18. Isaya 34-36	_____ 18. Yeremia 43-46
_____ 19. Isaya 37-39	_____ 19. Yeremia 47-49
_____ 20. Isaya 40-42	_____ 20. Yeremia 50-52
_____ 21. Isaya 43-45	_____ 21. Maombolezo 1-5
_____ 22. Isaya 46-48	_____ 22. I Mambo ya Nyakati 1-3
_____ 23. Isaya 49-51	_____ 23. I Mambo ya Nyakati 4-6
_____ 24. Isaya 52-54	_____ 24. I Mambo ya Nyakati 7-9
_____ 25. Isaya 55-57	_____ 25. I Mambo ya Nyakati 10-13
_____ 26. Isaya 58-60	_____ 26. I Mambo ya Nyakati 14-16
_____ 27. Isaya 61-63	_____ 27. I Mambo ya Nyakati 17-19
_____ 28. Isaya 64-66	_____ 28. I Mambo ya Nyakati 20-23
_____ 29. Mika 1-4	_____ 29. I Mambo ya Nyakati 24-26
_____ 30. Mika 5-7	_____ 30. I Mambo ya Nyakati 27-29
_____ 31. Nahumu 1-3	_____ 31. II Mambo ya Nyakati 1-3

(Ratiba Kamili Inaendelea)

Septemba

- _____ 1. II Mambo ya Nyakati 4-6
- _____ 2. II Mambo ya Nyakati 7-9
- _____ 3. II Mambo ya Nyakati 10-13
- _____ 4. II Mambo ya Nyakati 14-16
- _____ 5. II Mambo ya Nyakati 17-19
- _____ 6. II Mambo ya Nyakati 20-22
- _____ 7. II Mambo ya Nyakati 23-25
- _____ 8. II Mambo ya Nyakati 26-29
- _____ 9. II Mambo ya Nyakati 30-32
- _____ 10. II Mambo ya Nyakati 33-36
- _____ 11. Ezeieli 1-3
- _____ 12. Ezeieli 4-7
- _____ 13. Ezeieli 8-11
- _____ 14. Ezeieli 12-14
- _____ 15. Ezeieli 15-18
- _____ 16. Ezeieli 19-21
- _____ 17. Ezeieli 22-24
- _____ 18. Ezeieli 25-27
- _____ 19. Ezeieli 28-30
- _____ 20. Ezeieli 31-33
- _____ 21. Ezeieli 34-36
- _____ 22. Ezeieli 37-39

Oktoba

- _____ 1. Esta 4-7
- _____ 2. Esta 8-10
- _____ 3. Ezra 1-4
- _____ 4. Hagai 1-2/Zekaria 1-2
- _____ 5. Zekaria 1-2
- _____ 6. Zekaria 3-6
- _____ 7. Zekaria 7-10
- _____ 8. Ezra 5-7
- _____ 9. Ezra 8-10
- _____ 10. Nehemia 1-3
- _____ 11. Nehemia 4-6
- _____ 12. Nehemia 7-9
- _____ 13. Nehemia 10-13
- _____ 14. Malaki 1-4
- _____ 15. Mathayo 1-4
- _____ 16. Mathayo 5-7
- _____ 17. Mathayo 8-11
- _____ 18. Mathayo 12-15
- _____ 19. Mathayo 16-19
- _____ 20. Mathayo 20-22
- _____ 21. Mathayo 23-25
- _____ 22. Mathayo 26-28

- _____ 23. Ezeieli 40-42
- _____ 24. Ezeieli 43-45
- _____ 25. Ezeieli 46-48
- _____ 26. Danieli 1-3
- _____ 27. Danieli 4-6
- _____ 28. Danieli 7-9
- _____ 29. Danieli 10-12
- _____ 30. Esta 1-3
- _____ 31. Luka 10-13

- _____ 23. Alama 1-3
- _____ 24. Marko 4-6
- _____ 25. Marko 7-10
- _____ 26. Alama 11-13
- _____ 27. Marko 14-16
- _____ 28. Luka 1-3
- _____ 29. Luka 4-6
- _____ 30. Luka 7-9

(Ratiba Kamili Inaendelea)

Novemba

- _____ 1. Luka 14-17
- _____ 2. Luka 18-21
- _____ 3. Luka 22-24
- _____ 4. Yohana 1-3
- _____ 5. Yohana 4-6
- _____ 6. Yohana 7-10
- _____ 7. Yohana 11-13
- _____ 8. Yohana 14-17
- _____ 9. Yohana 18-21
- _____ 10. Matendo 1-2
- _____ 11. Matendo 3-5
- _____ 12. Matendo 6-9

Desemba

- _____ 1. Warumi 5-8
- _____ 2. Warumi 9-11
- _____ 3. Warumi 12-16
- _____ 4. Matendo 20:3-22
- _____ 5. Matendo 23-25
- _____ 6. Matendo 26-28
- _____ 7. Waefeso 1-3
- _____ 8. Waefeso 4-6
- _____ 9. Wafilipi 1-4
- _____ 10. Wakolosai 1-4
- _____ 11. Waebrania 1-4
- _____ 12. Waebrania 5-7

_____13. Matendo 10-12	_____13. Waebrania 8-10
_____14. Matendo 13-14	_____14. Waebrania 11-13
_____15. Yakobo 1-2	_____15. Filemoni/I Petro 1-2
_____16. Yakobo 3-5	_____16. 1 Petro 3-5
_____17. Wagalatia 1-3	_____17. 2 Petro 1-3
_____18. Wagalatia 4-6	_____18. 1 Timotheo 1-3
_____19. Matendo 15-18:11	_____19. I Timotheo 4-6
_____20. I Wathesalonike 1-5	_____20. Tito 1-3
_____21. II Wathesalonike 1-3	_____21. 2 Timotheo 1-4
_____22. I Wakorintho 1-4	_____22. I Yohana 1-2; Matendo 18:12-19:10
_____23. I Yohana 3-5	_____23. I Wakorintho 5-8
_____24. II Yohana, Yohana wa III	_____24. 1 Wakorintho 9-12
_____25. Ufunuo 1-3, Yuda	_____25. 1 Wakorintho 13-16
_____26. Ufunuo 4-6	_____26. Matendo 19:11-20:1; 2 Wakorintho 1-3
_____27. Ufunuo 7-9	_____27. 2 Wakorintho 4-6
_____28. Ufunuo 10-12	_____28. 2 Wakorintho 7-9
_____29. Ufunuo 13-15	_____29. 2 Wakorintho 10-13
_____30. Ufunuo 16-18	_____30. Matendo 20:2/Warumi 1-4
_____31. Ufunuo 19-22	

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Ni vitabu vingapi katika Agano la Kale?

3. Ni vitabu vingapi katika Agano Jipya?

4. Kwa nini ni muhimu kuwa na mpango mzuri wa kusoma Biblia?

5. Ni mapendekezo gani manne ya kusoma Biblia kwa mafanikio?

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

-Pitia maelezo ya kila kitabu cha Biblia kilichotolewa katika sura hii.

-Andika jina la kila kitabu cha Biblia hapa chini.

-Kwa jina la kila kitabu fupisha maudhui yake ya msingi kwa maneno matatu au manne.

-Miwili ya kwanza imefanywa kama mifano kwako kufuata.

(Kwa kufupisha habari kwa njia hii utaweza kusitawisha ujuzi wa jumla wa yaliyomo katika Biblia nzima.)

Jina la Kitabu

Yaliyomo kwenye Kitabu

Mwanzo

Kitabu cha Mianzo

Kutoka

Kutoka Misri

SURA YA TATU

TAFSIRI ZA BIBLIA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Taja lugha tatu ambazo Biblia iliandikwa kwayo.
- Bainisha neno "toleo."
- Eleza tofauti kati ya tafsiri na tafsiri ya vifungu vya Biblia.

AYA MUHIMU:

Bwana alitoa Neno: kundi kubwa la wale waliolitangaza. (Zaburi 68:11)

UTANGULIZI

Sura hii inataja lugha za awali ambazo Biblia iliandikwa na inaeleza jinsi Maandiko yametafsiriwa katika lugha nyinginezo. Utajifunza tofauti kati ya tafsiri na toleo la ufafanuzi wa Biblia. Mifano kutoka katika matoleo mbalimbali ya Biblia imetolewa.

LUGHA TATU

Biblia iliandikwa awali katika lugha tatu. Sehemu kubwa ya Agano la Kale iliandikwa kwa Kiebrania isipokuwa sehemu za vitabu vya Danieli na Nehemia ambavyo viliandikwa kwa Kiaramu. Agano Jipya liliandikwa kwa Kigiriki.

Hakuna hati-mkono ya awali ya Biblia inayopatikana sasa. Baadhi ya hati nzuri zipo ambazo ni nakala za asili. Matoleo ni tafsiri za nakala hizi za hati asilia. Tangu nyakati za kale wanaume waliona uhitaji wa kutafsiri Biblia ili kila mtu aweze kuisoma katika lugha yao wenyewe.

Hakuna tafsiri iliyo sawa kwa sababu hakuna lugha mbili zinazofanana kabisa. Maneno fulani yanayotumiwa katika Biblia hata hayapo katika lugha mbalimbali. Kwa mfano, kuna kabila la Wahindi katika

Ecuador, Amerika Kusini, iliwaita Wahindi wa Auca. Wamishonari walipowasiliana nao kwa mara ya kwanza, Wahindi hao hawakujua kusoma wala kuandika. Hakukuwa na maneno katika lugha yao ya "kuandika" au "kitabu."

Wahindi wa Auca walikuwa na desturi ya kuchonga alama za utambulisho kwenye mali zao. Kwa kuwa hapakuwa na maneno katika lugha yao kwa ajili ya maandiko, maandishi, au kitabu, Biblia ilipotafsiriwa kwa ajili yao iliitwa "Mchongaji wa Mungu." Hili lilitambulisha kuwa ni kitu cha Mungu. Huu ni mfano mmoja tu wa ugumu wa kutafsiri Biblia katika lugha mbalimbali.

TAFSIRI NA UFAFANUZI

Kuna matoleo mengi tofauti ya Biblia. Neno "toleo" linamaanisha Biblia iliyoandikwa katika lugha tofauti na ile ambayo Neno la Mungu liliandikwa hapo awali. Kuna aina mbili kuu za matoleo ya Biblia: Tafsiri na vifungu vya maneno.

TAFSIRI:

Tafsiri ni jitihada ya kueleza kile ambacho maneno ya Kigiriki, Kiebrania, na Kiaramu yanasema hasa. Inatoa karibu iwezekanavyo neno halisi kwa neno tafsiri. Maneno ya ziada huwekwa pale tu inapohitajika ili msomaji aelewe maana.

UFAFANUZI:

Kifungu cha maneno hakijaribu kutafsiri neno kwa neno. Inatafsiri mawazo kwa mawazo. Kifungu cha maneno ni urejeshaji wa maana ya kifungu. Tafsiri za vifungu ni rahisi kusoma na kuelewa kwa sababu zimeandikwa katika msamiati na sarufi ya kisasa, lakini si tafsiri kamili ya Neno la Mungu.

Sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" ya sura hii inatoa mifano kutoka kwa matoleo kadhaa ya Kiingereza ya Biblia ili uweze kulinganisha. Hizi zinaonyesha tofauti katika tafsiri na matoleo ya vifungu.

KUCHAGUA BIBLIA YA KUJIFUNZA

Kwa madhumuni ya kozi hii na somo la Biblia kwa ujumla, tunapendekeza matumizi ya toleo la Biblia la King James. Kuna sababu kadhaa za hii:

KWANZA:

Biblia ya King James ni sahihi sana na tafsiri nzuri kwa ajili ya kujifunza kwa umakini. Toleo la kifafanuzi halina tafsiri kamili ya neno kwa neno ya Maandiko.

PILI:

Kuna zana zaidi za kusoma zinazopatikana kwa toleo la King James. Kuna idadi kubwa ya konkodansi, kamusi, na maoni yaliyoandikwa kwa maandishi ya King James.

TATU:

Toleo la King James linapatikana katika lugha nyingi kuliko toleo lingine lolote. Kwa kuwa kozi za Harvestime International Institute zinatumiwa ulimwenguni pote, tulichagua toleo hili la Biblia kwa sababu linapatikana katika lugha nyingi. Ni muhimu kuwa na Biblia katika lugha yako ya asili kwa sababu unafikiri na kuelewa vyema katika lugha yako mwenyewe.

Ikiwa huna toleo la Biblia la King James liandikie Jumuiya ya Biblia ya Marekani huko P.O. Box 5601, Grand Central Station, New York, New York 10164, U.S.A. Wana orodha kamili ya lugha zote ambazo toleo la Biblia la King James linapatikana. Ukipata Biblia ya King James Version haipatikani katika lugha yako au unapata ugumu wa kupata Biblia, andikia United Bible Societies, Bible House, P.O. Box 755, Stuttgart 1, Ujerumani. Wanadumisha orodha ya "Maandiko ya Ulimwengu" ambayo hutambulisha lugha zote ulimwenguni ambamo angalau kitabu kimoja cha Biblia kimechapishwa.

Ikiwa unasoma Kiingereza lakini huna msamiati mdogo, unaweza kutaka kupata "Bible in Basic English." Hili ni Agano la Kale na Jipya lote lililoandikwa kwa Kiingereza kwa kutumia msamiati wa msingi wa maneno 1,000 pekee. Andika kwa Cambridge University Press, New York, New York, U.S.A. kwa habari zaidi.

MATOLEO YA HERUFI NYEKUNDU

Matoleo kadhaa ya Biblia yanakuja katika yale yanayoitwa "matoleo ya herufi nyekundu." Katika matoleo ya herufi nyekundu ya Biblia maneno ya Yesu yamechapishwa kwa rangi nyekundu. Maandishi mengine ya Biblia yamechapishwa kwa wino mweusi.

Ikiwa toleo la herufi nyekundu la toleo la King James linapatikana katika lugha yako, tunapendekeza ulipate. Kile ambacho Yesu alifundisha ni mojawapo ya mambo makuu ya mafunzo ya Taasisi ya Kimataifa ya Harvestime na toleo la herufi nyekundu linasisitiza mafundisho Yake.

MUHTASARI

Chati ifuatayo inatoa muhtasari wa jinsi matoleo mbalimbali ya Biblia yalivyositawi:

Bibilia:
Imeongozwa na Mungu
Imefunuliwa Kwa Watu Watakatifu Walioandika Maneno ya
Mungu
Kwa Kigiriki, Kiebrania, Kiaramu
Imefasiriwa Katika Lugha Mbalimbali
Kusababisha
Tafsiri Hasa Na
Ufafanuzi wa Matoleo ya Biblia

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Neno "toleo" linamaanisha nini?

3. Kuna tofauti gani kati ya tafsiri na tafsiri ya vifungu vya Biblia?

4. Ni toleo gani la Biblia linalotumiwa katika kozi hii?

5. Kwa nini hakuna tafsiri kamili ya Biblia?

6. Ni lugha gani tatu ambazo Biblia iliandikwa mwanzoni?

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Tumechagua andiko la Yohana 3:16 ili kuonyesha tofauti kati ya matoleo mbalimbali ya Biblia. Matoleo yaliyoorodheshwa ni matoleo maarufu zaidi ya Kiingereza ya Biblia.

King James Version: Kwa maana jinsi hii Mungu aliupenda ulimwengu hata akamtoa Mwanawe pekee ili kila mtu amwaminiye asipotee, bali awe na uzima wa milele.

New King James Version: Kwa maana jinsi hii Mungu aliupenda ulimwengu hata akamtoa Mwanawe pekee, ili kila mtu amwaminiye asipotee, bali awe na uzima wa milele.

Revised Standard Version: Kwa maana jinsi hii Mungu aliupenda ulimwengu hata akamtoa Mwanawe pekee, ili kila mtu amwaminiye asipotee, bali awe na uzima wa milele.

Biblia Hai: Kwa maana jinsi hii Mungu aliupenda ulimwengu, hata akamtoa Mwanawe pekee, ili kila mtu amwaminiye asipotee, bali awe na uzima wa milele.

New American Standard Bible: Kwa maana jinsi hii Mungu aliupenda ulimwengu, hata akamtoa Mwanawe pekee, ili kila mtu amwaminiye asipotee, bali awe na uzima wa milele.

New English Bible: Mungu aliupenda ulimwengu hata akamtoa Mwanawe pekee, ili kila mtu amwaminiye asife, bali awe na uzima wa milele.

Amplified Version: Kwa maana jinsi hii Mungu aliupenda ulimwengu na kuuthamini sana hata akamtoa Mwanawe pekee (wa pekee), ili kila mtu amwaminiye (anayemwamini, anayeshikamana naye, akimtegemea) asipotee. uharibifu, potea-bali uwe na uzima wa milele (wa milele).

Phillips: Kwa maana jinsi hii Mungu aliupenda ulimwengu hata akamtoa Mwanawe pekee, ili kila mtu amwaminiye asipotee, bali awe na uzima wa milele.

Wurst: Kwa maana jinsi hii Mungu aliupenda ulimwengu, hata akamtoa Mwanawe, Mzaliwa wa pekee, ili kila mtu anayemwamini asipotee, bali awe na uzima wa milele.

Moffat: Kwa maana jinsi hii Mungu aliupenda ulimwengu hata akamtoa Mwanawe pekee, ili kila mtu amwaminiye awe na uzima wa milele badala ya kupotea.

SURA YA NNE

KABLA HUJAANZA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Tambua masharti ya kujifunza Biblia yenye matokeo.
- Tambua njia mbili ambazo Mungu ametoa kwa ajili ya kujifunza Neno Lake.
- Tambua huduma ya kufundisha ya Roho Mtakatifu.
- Eleza tofauti kati ya maziwa na nyama ya Neno la Mungu.
- Tambua hatua tatu za kuhama kutoka kwenye maziwa hadi kwenye nyama ya Neno la Mungu.
- Orodhesha mapendekezo matatu yanayofaa ya kujifunza Neno la Mungu.

AYA MUHIMU:

Yeye aliye wa Mungu husikia maneno ya Mungu kwa hiyo ninyi hamyasikii, kwa sababu ninyi si wa Mungu. (Yohana 8:47)

UTANGULIZI

Watu wengi hujaribu kuanza kujifunza Biblia kwa njia sawa na vile wanavyojifunza kitabu kingine chochote. Wanachukua Biblia yao, na kuifungua, na kuanza kusoma. Lakini mara nyingi masomo yao hayadumu kwa muda mrefu. Wanapata ugumu kuelewa wanachosoma. Hawatambui jinsi Biblia inavyohusiana na maisha ya kila siku na huenda hata wakafikiri kwamba ni kitabu kisichoeleweka. Biblia inaeleza kwamba watu fulani tu ndio wataweza kuelewa Neno la Mungu. Watu hushindwa katika kujifunza Biblia kwa sababu hawajajiandaa kiroho kujifunza Neno la Mungu.

Biblia ni kama mlango unaoongoza katika uwepo wa Mungu. Nyuma ya mlango huo kuna hazina kubwa za kiroho. Lakini lazima uwe na ufunguo wa kufungua mlango au

hutaweza kamwe kuingia na kuchunguza hazina hizi. Biblia inafunua jinsi ya kuelewa Neno la Mungu. Inatoa ufunguo wa kufungua mlango wa ufahamu wa kiroho.

MAHITAJI YA KUJIFUNZA BIBLIA

Sharti ni jambo ambalo lazima ufanye kabla ya kufanya jambo lingine. Biblia ni Neno la Mungu. Si kama kitabu kingine chochote na huwezi kukisoma kama unavyofanya vitabu vingine. Kuna sharti - mambo ambayo unapaswa kufanya kabla ya kuanza - ikiwa unataka kuelewa mambo ya kina ya kiroho ya Mungu.

Ukitaka kuelewa Biblia lazima kwanza umjue Mtunzi wa Biblia. Yesu alisema:

Yeye aliye wa Mungu husikia maneno ya Mungu; (Yohana 8:47)

Huwezi kuelewa Maneno ya Mungu bila kumjua Mungu. Je, unamjuaje Mungu? Yesu alimwambia Nikodemo, ambaye alikuwa kiongozi wa kidini katika taifa la Israeli:

Amin, amin, nakuambia, Mtu asipozaliwa mara ya pili, hawezi kuuona ufalme wa Mungu. (Yohana 3:3)

Mtu anaweza kuwa na elimu, elimu, utamaduni, na hata kidini, lakini ufahamu wa Maandiko utafichwa kutoka kwake hadi macho yake ya kiroho yamefunguliwa kwa kuzaliwa upya.

Nikodemo alimwuliza Yesu, "Mambo haya yanawezaje kuwa?" Hakuelewa Yesu alimaanisha nini. Yesu akajibu akasema:

Je! wewe ni bwana wa Israeli, nawe hujui mambo haya? (Yohana 3:10)

Nikodemo alikuwa kiongozi wa kidini wa Israeli, lakini hakujua kuhusu kuzaliwa mara ya pili. Kwa kweli, aliuliza. . .

Mtu anawezaje kuzaliwa akiwa mzee? Je! anaweza kuingia tumboni mwa mama yake mara ya pili na kuzaliwa? (Yohana 3:4)

Yesu alimweleza Nikodemo kwamba kuzaliwa upya ambako alikuwa akizungumzia ni kuzaliwa kwa kiroho. Uzoefu huu wa kuzaliwa upya huja kupitia imani katika Yesu Kristo. Ni lazima ukiri kwamba wewe ni mwenye dhambi. Ni lazima uamini kwamba Yesu alikufa kwa ajili ya dhambi zako, uombe msamaha wa dhambi zako, na umkubali kama Mwokozi wako binafsi.

Mtu ambaye hajazaliwa mara ya pili hawezi kupokea ukweli wa Neno la Mungu:

Lakini mwanadamu wa tabia ya asili hayapokei mambo ya Roho wa Mungu; wala hawezi kuyafahamu, kwa sababu yatambulikana kwa jinsi ya rohoni. (1 Wakorintho 2:14)

Huenda mtu ambaye hajaokoka akavutiwa na Biblia kwa uzuri na thamani yake ya kifasihi. Anaweza kuisoma kihistoria au kijiografia. Lakini kweli za kiroho za Neno la Mungu zitabaki zimefichwa hadi atakapopata msamaha wa dhambi:

Maana neno la msalaba kwao wanaopotea ni upuzi; lakini kwetu sisi tunaookolewa ni nguvu ya Mungu. (1 Wakorintho 1:18)

UPEANAJI WA MUNGU

Kuanzia wakati unapomkubali Yesu kama Mwokozi wako na kupata kuzaliwa upya kiroho, akili yako itaanza kuelewa kweli za kiroho katika Neno la Mungu. Kama vile mtoto mchanga katika ulimwengu wa asili anavyohitaji kulishwa kimwili kutoka kwa chakula, mtu ambaye amezaliwa upya kiroho anahitaji kulishwa. Chakula chao kwa ukuaji na maendeleo haya ya kiroho ni Neno la Mungu. Kuna njia mbili ambazo Mungu ametoa kukusaidia kujifunza Neno lake:

WALIMU:

Mungu huchagua waumini fulani kama viongozi katika Kanisa. Moja ya nafasi maalum za uongozi ni ile ya kuwa mwalimu wa Neno la Mungu:

Na Mungu ameweka wengine katika kanisa, wa kwanza mitume, wa pili manabii, wa tatu waalimu. . . (1 Wakorintho 12:28)

Naye alitoa baadhi ya mitume; na wengine manabii; na wengine kuwa wainjilisti; na wengine kuwa wachungaji na waalimu;

kwa kusudi la kuwakamilisha watakatifu, hata kazi ya huduma itendeke, hata mwili wa Kristo ujengwe;

Hata na sisi sote tutakapoufikia umoja wa imani na kumfahamu sana Mwana wa Mungu, hata kuwa mtu mkamilifu, hata kufika kwenye cheo cha kimo cha utimilifu wa Kristo. (Waefeso 4:11-13)

Mungu hutoa walimu wa kufafanua Neno la Mungu na kukuongoza kwenye ukomavu wa kiroho.

MWALIMU MAALUM:

Mungu ana njia ya pili ya wewe kujifunza Neno lake. Anakuamuru ujifunze mwenyewe:

Jitahidi kujionyesha kuwa umekubaliwa na Mungu, mtenda kazi asiye na sababu ya kutahayari, ukitumia kwa halali Neno la kweli. (2 Timotheo 2:15)

Mungu amekupa Mwalimu maalum wa kukusaidia unapojifunza Neno lake. Yesu alipokuwa akiishi duniani Yeye binafsi aliwafundisha wafuasi wake kweli za Mungu. Lakini Yesu alijua kwamba baada ya kufa na kufufuka kwake atarudi Mbinguni hivyo aliwaambia wafuasi wake kwamba Mwalimu wa pekee atatumwa ili kuwasaidia kuelewa Neno la Mungu. Huyo Mwalimu ni Roho Mtakatifu:

Lakini huyo mfariji, huyo Roho Mtakatifu, ambaye Baba atampeleka kwa jina langu, atawafundisha yote, na kuwakumbusha yote niliyowaambia. (Yohana 14:26)

Lakini yeye atakapokuja, huyo Roho wa kweli, atawaongoza awatie kwenye kweli yote; kwa maana hatanena kwa habari yake Mwenyewe; lakini yote atakayoyasikia atayanena, na mambo yajayo atawapasha habari yake. (Yohana 16:13)

Kuja kwa Roho Mtakatifu kumeandikwa katika Matendo sura ya 2. Soma sura hii katika Biblia yako. Mungu anataka upate uzoefu huu wa ujazo wa Roho Mtakatifu.^{2*} Kupitia Roho Mtakatifu unapokea uwezo maalum kutoka kwa Mungu wa kuelewa Neno Lake:

Lakini mafuta mliyoyapata kutoka kwake yanakaa ndani yenu, wala hamna haja ya mtu yeyote kuwafundisha. lakini kama upako huo unavyowafundisha mambo yote, tena ni kweli, wala si uongo; na kama yalivyowafundisha, kaeni ndani yake. (1 Yohana 2:27).

Roho Mtakatifu ni nguvu ya uumbaji. Ni Roho wa Mungu aliyempulizia mwanadamu pumzi ya uhai (Mwanzo 2:7). Ilikuwa ni Roho yule yule aliyemfufua Yesu kutoka kwa wafu. (Warumi 8:11). Ni ule uwezo wa uumbaji wa Roho Mtakatifu ambao huchukua masomo ya kawaida na kuyageuza kuwa masomo ya UBUNIFU ya Neno la Mungu.

Tulisema katika utangulizi wa kozi hii kuwa kuwa mbunifu ni kuzalisha kitu kipya. Mafundisho ya Roho Mtakatifu huzaa mtiririko mpya wa ufahamu wa kiroho. Roho Mtakatifu anaifanya Biblia kuwa mpya, mpya, na muhimu kwa maisha yako.

NENO LA MUNGU: MAZIWA NA NYAMA

Kuna viwango viwili vya kina cha kiroho katika Neno la Mungu. Tunaziita viwango vya "maziwa" na viwango vya "nyama". "Maziwa" ya Neno la Mungu yanarejelea kweli rahisi ambazo hata mtoto anaweza kuelewa, kama vile mpango wa wokovu. "Nyama" ya Neno la Mungu inarejelea kweli za ndani zaidi za kiroho ambazo si rahisi kueleweka.

² If you have not received the infilling of the Holy Spirit, order the Harvestime International Institute course "*Ministry Of The Holy Spirit*"

Baadhi ya watu wamempokea Yesu kama Mwokozi wao na kujazwa na Roho Mtakatifu, lakini hawaonekani kukua katika ufahamu wao wa Neno la Mungu. Bado wanakula maziwa ya Neno.

Katika ulimwengu wa asili hakuna chochote kibaya na maziwa kwa mtoto aliyezaliwa. Ndivyo ilivyo katika ulimwengu wa kiroho. Unapozaliwa mara ya kwanza unapaswa kutamani maziwa ya Neno la Mungu:

Kama watoto wachanga waliozaliwa sasa yatamanini maziwa ya akili yasiyoghoshiwa, ili kwa hayo mpate kukua. (1 Petro 2:2)

Lakini kuna wakati katika ulimwengu wa asili unafika ambapo mtoto lazima aanze kula vyakula vizito ikiwa anataka kukomaa kimwili. Hii ni kweli pia katika ulimwengu wa kiroho. Kuna wakati lazima uendelee kutoka kwenye maziwa ya Neno la Mungu hadi kwenye nyama:

Maana kila atumiaye maziwa hajui sana neno la haki; maana yeye ni mtoto mchanga.

Lakini chakula kigumu ni cha watu wazima, ambao akili zao zimezoezwa kupambanua mema na mabaya. (Waebrania 5:13-14)

Paulo alisema kwamba wakati ulipofika wa waumini kuhama kutoka maziwa ya kiroho hadi nyama, wengine hawakuwa tayari:

Maana, iwapasapo kuwa waalimu, (maana wakati mwingi umepita), mnahitaji tena mtu wa kuwafundisha mafundisho ya kwanza ya maneno ya Mungu; tena mmekuwa wahitaji wa maziwa, wala si chakula kigumu.

(Waebrania 5:12)

Kwa nini ilikuwa hivi? Kwa nini baadhi ya waumini huingia ndani kabisa ya Neno la Mungu huku wengine hawafikii zaidi ya ufahamu wa juu juu wa Biblia? Kwa nini baadhi ya watu daima wana njaa ya “mambo mazito” katika Neno la Mungu badala ya kuyapitia? Paulo aliandika:

Nami, ndugu, sikuweza kusema nanyi kama na watu wa rohoni, bali kama na watu wa mwili, kama na watoto wachanga katika Kristo.

Nimewalisha kwa maziwa, wala si kwa chakula; kwa maana hata sasa hamjaweza kustahimili, wala sasa hamwezi.

Kwa maana bado ninyi ni watu wa tabia ya kidunia; (1 Wakorintho 3:1-3)

Hawangeweza kuhama kutoka kwa maziwa hadi nyama kwa sababu walikuwa Wakristo wa kimwili. Hii ina maana walikuwa hawajakomaa kiroho. Walikuwa na wivu, ugomvi, migawanyiko, na dhambi nyinginezo katika maisha yao. Mkristo anapokuwa mtu wa kimwili, hataweza kuelewa kweli za ndani zaidi za Neno la Mungu. Atabaki kwenye maziwa hadi atakapotubu na kukua kiroho kiasi kwamba anaweza kusaga nyama.

Ni shauku ya Mungu kwamba uondoke kwenye maziwa hadi kwenye nyama ya Neno lake. Hivi ndivyo unavyoongeza maarifa yako ya Neno la Mungu:

Atamfundisha nani ilimu? Na ni nani atakayeelewehwa na mafundisho? Wale walioachishwa maziwa na waliotolewa matiti. (Isaya 28:9)

Ni muhimu kwamba uondoke kwenye maziwa hadi kwenye nyama kwa kuwa ni juu ya waumini waliokomaa kiroho ambapo Mungu humimina Roho Wake:

Atamfundisha nani ilimu? Naye atamfahamisha nani mafundisho? walioachishwa maziwa na waliotolewa matiti.

Kwa maana amri lazima iwe juu ya amri, amri juu ya amri; mstari juu ya mstari, mstari juu ya mstari; huku kidogo na huku kidogo;

Kwa maana kwa midomo yenye kigugumizi na kwa lugha nyingine atasema na watu hawa.

Ambao aliwaambia, Hapa ndipo pa raha, mtakayostarehe waliochoka; na huku ndiko kuburudishwa, lakini hawakutaka kusikia. (Isaya 28:9-12)

Mungu alitaka kuwabariki watu wake kwa kumwagwa kwa Roho Mtakatifu. Alitaka kuwahuisha na kuwapa pumziko la kiroho, lakini hawakuweza kuingia kwa sababu walikuwa hawajasikia Maneno Yake. Hawakuweza kuendelea na nyama ya kiroho kwa sababu hawakuachishwa kutoka katika maziwa ya Neno.

JINSI YA KUHAMA KUTOKA MAZIWA KWENDA NYAMA

Sasa, swali kubwa ni. . . Mkristo aliyezaliwa karibuni huhamaje kutoka kwa maziwa hadi kwenye nyama ya Neno la Mungu?

TAMANI MAZIWA:

Kwanza, lazima utamani maziwa ya Neno. Ni lazima upate ufahamu wa kanuni za msingi za Neno la Mungu:

Kama watoto wachanga waliozaliwa sasa yatamanini maziwa ya akili yasiyoghoshiwa ili kwa hayo mpate kuukulia. (1 Petro 2:2)

Huwezi kuanza na nyama ya kiroho. Lazima kwanza utamani na ujifunze kusaga maziwa ya kiroho.

TII NENO LA MUNGU:

Hii ndiyo hatua muhimu zaidi. Wakristo wa kimwili hawatii kile wanachojifunza katika maziwa Neno la Mungu ili wasiweze kukomaa na kuwa nyama. Biblia inafundisha kwamba haitoshi kusikia Neno Lake. Lazima uwe mtiifu. Lazima uwe "mtendaji" wa Neno na sio "msikiaji" tu:

**Lakini iweni watendaji wa neno, wala si wasikiaji tu, hali mkijidanganya nafsi zenu.
(Yakobo 1:22)**

Kuongezeka kwa ufahamu wa kiroho huja kwa kutafakari na kutii Neno la Mungu. Hivi ndivyo tunavyohama kutoka kwa maziwa hadi nyama. Daudi aliandika:

Kwa amri zako umenijalia hekima kuliko adui zangu. . . Nina akili kuliko waalimu wangu wote, Maana shuhuda zako ndizo ninazozitafakari.

Nina ufahamu kuliko wazee, Kwa kuwa ninayashika mausia yako. . .Kwa mausia yako napata ufahamu; Kwa hiyo naichukia kila njia ya uongo. . .

(Sehemu ya Zaburi 119:99-104)

Kwa sababu Daudi alishika maagizo ya Mungu na alikuwa mtendaji wa Neno, ufahamu wake uliongezeka. Mungu hatakupeleka kwenye mafunuo ya kina zaidi ikiwa hujatenda juu ya yale uliyojifunza katika maziwa ya Neno.

TAFUTA NYAMA:

Katika ulimwengu wa asili, kutafuna nyama kunahitaji bidii zaidi kuliko kunywa maziwa. Ndivyo ilivyo katika ulimwengu wa kiroho. Kugundua nyama ya Neno la Mungu kunahitaji bidii zaidi ya kiroho kuliko kuishi kwa maziwa ya Neno.

Mithali sura ya 2 inaeleza jinsi ya kutafuta nyama:

**Mwanangu, kama ukiyakubali maneno yangu, na kuyaficha maagizo yangu kwako;
hata ukatega sikio lako kusikia hekima, ukaelekeza moyo wako upate kufahamu;
Naam, ukiita maarifa, na kupaza sauti yako upate ufahamu;
Ukiitafuta kama fedha na kuitafuta kama hazina iliyofichika.
Ndipo utakapofahamu kumcha Bwana, na kupata kumjua Mungu. (Mithali 2:1-5)**

Hizi ndizo hatua za kugundua na kuelewa maarifa ya Mungu:

1. Pokea maneno yangu: Lazima uwe mtu wa kufundishika.
2. Ficha amri zangu kwako: Lazima ukubali Neno na kuliunganisha katika maisha na roho yako. Usijaribu kubadilisha Neno ili kukubaliana na njia yako ya kuishi.
3. Tega sikio lako kwa hekima: Sikiliza kwa hakika kile Mungu anachokuambia kupitia Neno lake. Kusikiliza kunahitaji mabadiliko katika maisha pale inapoonyeshwa.
4. Weka moyo wako katika ufahamu: Jitahidi kwa bidii katika kuelewa (kutafsiri) Neno.

5. Utafute kama fedha na utafute kama hazina iliyofichwa: Ikiwa mtu atakuambia kuwa kuna hazina iliyofichwa katika mali unayomiliki, ungefanya nini? Ungeanza kuchimba. Ungefanya uchunguzi wa kimfumo hadi upate hazina hiyo. Itakuwa kipaumbele cha maisha yako.

Unapofanya Neno la Mungu kuwa kipaumbele na kuanza kutafuta hekima yake kwa utaratibu, utaipata. Lakini lazima iwe kipaumbele cha maisha. Lazima uifikie kwa msisimko na kujitolea sana kana kwamba unatafuta hazina.

Ukifuata miongozo hii na kutafuta nyama ya Neno la Mungu, haya ndiyo matokeo:

1. Ndipo utakapofahamu kumcha Bwana: Mstari wa 5
2. Na mpate ujuzi wa Mwenyezi Mungu: Aya ya 5
3. Ndipo utafahamu haki, na hukumu, na adili; naam, kila njia njema: Mstari wa 9
4. Itakuwa radhi nafsini mwako: (Utapata kuridhika) Aya 10.
5. Busara itakuhifadhi: Busara ni uwezo wa kufanya maamuzi na maamuzi sahihi. Kifungu cha 11
6. Ufahamu utakulinda: Mstari wa 11
7. Utaokolewa na uovu wote: Aya ya 12

BAADHI YA MAPENDEKEZO YA VITENDO

Hapa kuna madokezo fulani yenye kutumika ya kujifunza Biblia.

WEKA WAKATI MAALUM:

Weka wakati maalum kila siku wakati utajifunza. Muda utakaochagua utategemea ratiba yako binafsi au upendeleo wako. Wengine hupendelea kujifunza mapema asubuhi wanapokuwa safi na wamepumzika. Wengine hupata wakati wao mzuri zaidi wa kuwa usiku sana wakati kila mtu mwingine katika kaya yao amestaafu. Muda wowote utakaochagua, utenge kuwa wakati wa kuweka miadi na Mungu kwa ukawaida ili kujifunza Neno Lake.

CHAGUA MAHALI MAALUM:

Chagua mahali pasipo na kelele na usumbufu iwezekanavyo. Hakikisha una mwanga mzuri ili kukuwezesha kusoma bila msongo wa macho. Ikiwezekana, chagua mahali ambapo unaweza kuacha vifaa vyako vya kujifunzia, yaani, Biblia, penseli, karatasi, na vitabu vyovyote vya kujifunzia Biblia unavyoweza kuwa navyo. Kwa njia hii huhitaji kutumia muda kila siku kukusanya vitu hivi kabla ya kuanza masomo yako.

ANZA NJIA MAALUM:

Anza kila kipindi cha funzo kwa sala. Omba Mungu akufungue ufahamu wako ili uweze kupokea Neno lake. Mtunga Zaburi Daudi aliomba:

Kilio changu na kikiribie mbele zako, Ee Bwana; unifahamishe sawasawa na neno lako. (Zaburi 119:169)

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Kwa nini watu wengi hushindwa wanapoanza kujifunza Biblia?

3. Neno "sharti" linamaanisha nini?

4. Takwa kuu la kuelewa Biblia ni lipi?

5. Orodhesha njia mbili ambazo Mungu amekupa ili ujifunze Neno Lake.

6. Ni nani Mwalimu mkuu aliyetumwa kutoka kwa Mungu baada ya Yesu kurudi Mbinguni?

7. Nini maana ya “maziwa” ya Neno la Mungu?

8. Nini maana ya “nyama” ya Neno la Mungu?

9. Orodhesha hatua tatu zinazomsogeza mwamini kutoka kwenye maziwa hadi kwenye nyama ya Neno la Mungu:

10. Orodhesha mapendekezo matatu ya vitendo ya kujifunza Biblia ambayo yalijadiliwa katika sura hii:

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

1. Fungua 1 Wakorintho 3:1-3 katika Biblia yako. Orodhesha maneno matatu ambayo Paulo alitumia kuelezea Wakristo wa kimwili.

2. Kutokana na Mithali 2:1-5, orodhesha hatua tano zinazotolewa ili kutafuta nyama ya Neno la Mungu.

3. Soma Mithali 2:5-12. Orodhesha matokeo saba ya kutumia hatua hizi katika kujifunza Neno la Mungu.

SURA YA TANO

ZANA ZA KUJIFUNZA BIBLIA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Aya Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Eleza matumizi matatu ya konkodansi.
- Tumia konkodansi.
- Tumia kamusi ya Biblia.
- Tumia kitabu cha kujifunza maneno ya Biblia.
- Tumia kitabu cha mada.
- Tumia ensaiklopedia ya Biblia.
- Tumia maelezo ya Biblia.
- Tumia atlas ya Biblia.
- Tumia kitabu cha mwongozo cha Biblia.

AYA MUHIMU:

Kwa amri zako umenitia hekima kuliko adui zangu, Kwa maana wako pamoja nami sikuzote.

Nina akili kuliko waalimu wangu wote, Maana shuhuda zako ndizo ninazozitafakari.

Nina ufahamu kuliko wazee, kwa kuwa ninayashika mausia yako.

(Zaburi 119:98-100)

UTANGULIZI

Wasomi wa Biblia wameandika vitabu maalum vinavyosaidia katika kujifunza Biblia. Sura hii inaeleza jinsi ya kutumia vifaa hivi vya kujifunza Biblia. Si lazima kuwa na vitabu hivi maalum

ili kujifunza Biblia. Usijali ikiwa huwezi kumudu au huna kuzifikia. Kozi hii inakufundisha jinsi ya kujifunza Biblia wewe mwenyewe. Yote ambayo ni muhimu kwako kuwa nayo ni Biblia.

Iwapo huna zana hizi kwa sasa, bado ni muhimu kwako kujua ni visaidizi gani vya kujifunzia vipi. Hii ndiyo sababu tumejumuisha sura hii ya zana za kujifunzia Biblia. Ikiwa unaweza kupata zana za kujifunzia Biblia, tunataka ujue jinsi ya kuzitumia kwa sababu zitakusaidia. Kuna njia kadhaa ambazo unaweza kupata ufikiaji wa vitabu kama hivyo. Labda unaweza kuvinunua kwa kuvinunua kwenye duka la vitabu la Kikristo au kutoka kwa mchapishaji. Ikiwa huna uwezo wa kununua vitabu hivi, labda unaweza kuazima. Ikiwa unaishi karibu na chuo cha Biblia cha Kikristo, unaweza kutumia maktaba yao. Labda mhudumu au rafiki Mkristo anayeishi karibu nawe ana baadhi ya vitabu hivi na atakuruhusu kuvitumia.

Vifaa vya kujifunzia Biblia ni muhimu, lakini haviwezi kuchukua nafasi ya kujifunza Biblia yenyewe. Unapaswa kutumia zana hizi baada tu ya kufanya masomo yako mwenyewe ya Neno. Kuchunguza kitabu cha kujifunzia Biblia kabla ya kujifunza Biblia yenyewe huathiri akili yako na maoni ya mwanadamu kabla hujajifunza maneno ya Mungu. Wale walioandika maelezo ya Biblia na vifaa vingine vya kujifunzia walipata habari zao jinsi mwanafunzi yeyote anavyoweza kuzipata: Kutoka katika Biblia yenyewe.

Sio lazima kutegemea utafiti wa wengine. Ikiwa hakuna zana za kujifunzia Biblia, usikate tamaa. Ndani yako inakaa nguvu ya uumbaji ya Roho Mtakatifu. Yeye ndiye mwalimu maalum aliyetumwa na Mungu ambaye atakuongoza kwenye kweli yote. Hiyo ni bora kuliko vifaa vyote vya kujifunzia Biblia vinavyotolewa na wanaume. Ikiwa vifaa hivi vinapatikana, jifunze kuvitumia ili kuongeza funzo lako la Neno la Mungu, lakini usizitegemee. Tegemea ufunuo wa ubunifu wa Roho Mtakatifu.

KONKODANSI YA BIBLIA

Konkodansi ya Biblia hutoa orodha ya alfabeti ya maneno makuu katika Biblia pamoja na muktadha wa karibu wa kila neno. Ikiwa una pesa chache za kununulia nyenzo, hiki ndicho chombo muhimu zaidi cha kujifunza Biblia na kinapaswa kuwa chaguo lako la kwanza.

Konkodansi mbili nzuri ni:

The Analytical Concordance to the Bible cha Robert Young kilichochapishwa na Eerdmans Publishing Company, Grand Rapids, Michigan, U.S.A.

Exhaustive Concordance of the Bible cha James Strong kilichochapishwa na Abingdon Press, Nashville, Tennessee, U.S.A. (Strong's hutumiwa kwa uchunguzi ufuatao unaofafanua matumizi ya konkodansi.)

Concordance inasaidia kwa njia tatu:

1. Kupata Marejeleo Yote ya Neno:

Kwa mfano, ukitaka kujifunza kuhusu malaika unaweza kutafuta maneno "malaika" na "malaika" katika konkodansi. Utapata orodha kamili ya kila mahali maneno haya yanatumiwa katika Biblia. Hii itakuwezesha kutafuta kila marejeleo juu ya somo. Unaweza pia kutafuta majina ya wahusika wa Biblia na kufanya masomo ya wasifu ukitumia konkodansi. Kwa mfano, ukitafta jina "Musa" linaorodhesha marejeo yote ya Biblia kwake.

Kila rejeleo la neno linawakilishwa na herufi ya kwanza ya neno. Kwa mfano, angalia orodha ya neno "mzaliwa":

ALIYEZALIWA		
b Sethi ilikuwa miaka mia nane	Mwa 5:4	3205
b wa baba yako, yeye ni	Walawi 18:11	4138
ninazo nazo ambazo wewe	Hes 11:12	3205
Watoto walio b kati yao	Kumb 23 8	3205
na kisha wana wa mwili wake b	Waamuzi 8:30	3318
au ni nani aliye na b matone ya umande	Ayubu 38:28	3205
leo nimekuwa nawe	Zab 2:7	3205
moyo wako, Aliye na mimi hawa	Is 49:21	3205
kwa kuwa wana b watoto wa ajabu	Hos 5:7	3205
kama wa pekee b wa Baba	Yoh 1:13	3439
Mwana wa pekee b, aliye katika	Yoh 1:18	3439
kwamba alimtoa Mwanawe wa pekee b	Yoh 3:16	3439
jina la b Mwana pekee wa Mungu	Yoh 3:18	3439
Mwanangu, leo nimekuwa nawe	Matendo 13:33	1080

Neno "mzaliwa" linaonyeshwa na "b" ya awali katika kila kumbukumbu iliyoorodheshwa. Vifupisho hutumiwa kwa vitabu vya Biblia badala ya kutamka jina la kila kitabu.

2. Kupata Maandishi Mahususi:

Labda unakumbuka neno moja au mawili tu kutoka kwa mstari wa Biblia na unataka kupata mstari huo katika Biblia. Tumia maneno unayokumbuka kupata maandishi. Kwa mfano, ukikumbuka neno “mzaliwa” kutoka katika mstari “Kwa maana jinsi hii Mungu aliupenda ulimwengu hata akamtoa Mwanawe pekee,” unaweza kutafuta neno “mzaliwa” katika konkodansi. Huko utapata marejeleo yote ya "mzaliwa" yameorodheshwa. Nenda chini kwenye orodha hadi upate aya unayotafuta. . . "Mungu aliupenda ulimwengu hata akamtoa Mwanawe pekee." Kwa kutumia konkodansi uligundua kwamba mstari huu unapatikana katika Yohana 3:16. Sasa unaweza kupata mstari huo katika Biblia yako.

3. Kupata Maana ya Neno:

Mwishoni mwa kila tangazo chini ya neno kwenye konkodansi utapata nambari. Nyuma ya konkodansi kuna kamusi mbili. Kamusi moja iko katika Kiebrania, lugha ambayo Agano la Kale liliandikwa. Kamusi nyingine ni ya Kigiriki, lugha ambayo Agano Jipya liliandikwa. Huhitaji kujua Kiebrania au Kigiriki ili kutumia kamusi hizi. Tumia nambari iliyo mwishoni mwa uorodheshaji kwenye konkodansi:

Yo 3:16 kwamba alimtoa b mwanawe wa pekee. . . 3439

Angalia nambari katika kamusi ya Kiebrania ikiwa ni neno lililotumika katika Agano la Kale. Angalia nambari katika kamusi ya Kiyunani ikiwa ni neno lililotumika katika Agano Jipya. Tunajifunza neno “mzaliwa” kama linavyotumiwa katika Yohana 3:16. Kwa kuwa ni neno la Agano Jipya tutatafuta nambari 3439 katika kamusi ya Kigiriki. Hivi ndivyo uorodheshaji katika kamusi ya Kigiriki unavyoonekana:

(1) (2)	(3)	(4)
3439	Hoyoyevhs	monogenes,	mon-og-en-ace’;
(5)		(6)	
kutoka 3441 na 1096;		mzaliwa wa pekee, yaani, mtoto wa pekee.	

Nambari kwenye mabano () hazionekani kwenye kamusi. Haya yamewekwa kwa maelezo yafuatayo:

- (1) Hii ndiyo nambari ambayo kwayo unapata neno la Kigiriki.
- (2) Hili ni neno lililoandikwa kwa Kigiriki.
- (3) Hii inaonyesha jinsi neno hilo linavyotamkwa katika Kigiriki.
- (4) Hii inaonyesha mgawanyo wa neno katika silabi (sehemu) na ambapo lafudhi (msisitizo) huwekwa unaposema neno hilo katika Kigiriki.

(5) Hii hutoa nambari za maneno "mizizi" ya neno "mzaliwa." Haya ndiyo maneno asilia ambapo neno "mzaliwa" lilitoka (unaweza kuyatafuta katika kamusi ya Kigiriki pia ukipenda. Yatafute kwa idadi yao).

(6) Hii inatoa maana ya neno "mzaliwa."

Usipoelewa maana ya neno katika Biblia njia hii ya kujifunza neno itakusaidia. Utajifunza zaidi kuhusu kujifunza maneno baadaye katika kozi hii.

KAMUSI YA BIBLIA

Kamusi ya Biblia huorodhesha maneno ya Biblia kwa mpangilio wa alfabeti na kueleza maana ya kila neno. Kamusi ya Biblia si sawa na kamusi ya maneno ya kawaida. Kamusi ya kawaida hutoa maana za maneno jinsi yanavyotumika sasa. Kamusi ya Biblia inatoa ufafanuzi wa

Maneno ya Biblia kama yalivyotumiwa katika muktadha wa asili wa Maandiko. Huu hapa ni mfano wa orodha kutoka kwa kamusi ya Biblia:

NDEVU (ndevu), huku Waasia wakiwa ni beji ya hadhi ya kiume tofauti na Wamisri, ambao kwa kawaida walinyoa kichwa na uso. Kama ishara ya kuomboleza, ilikuwa desturi kuung'oa au kuukata. Waisraeli walikatazwa kunyoa pembe za ndevu, labda kwa sababu ilichukuliwa kuwa ishara ya kipagani (Law. 19:27). Kumlazimisha mtu kukata ndevu zake ilikuwa ni kumletea fedheha ya aibu (2 Sam. 10:4).

Zifuatazo ndizo kamusi za Biblia zinazopendekezwa:

Kamusi ya Biblia ya Unger na Merrill Unger. Kimechapishwa na Moody Press, Chicago, Illinois, U.S.A.

Zondervan Pictorial Bible Dictionary na Merrill C. Tenney iliyochapishwa na Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan, U.S.A.

VITABU VYA KUJIFUNZA NENO

Vitabu vya kujifunza maneno vinapita zaidi ya kamusi ya msingi ya Biblia katika kufafanua maneno yanayotumiwa katika Biblia. Wanatoa neno la Kigiriki au la Kiebrania na maana mbalimbali zinazotolewa kwa neno moja. Kitabu cha kujifunza maneno pia kinatoa marejeleo katika neno ambalo limetumika. Hapa kuna mfano kutoka kwa kitabu cha kusoma maneno:

SHOKA: Kutoka AXINE, shoka, jamaa hadi agumi, kuvunja, inapatikana katika Mathayo 3:10 na Luka 3:9

Uorodheshaji huu unaonyesha Neno la Kigiriki, husema kwamba linahusiana na neno lingine (“agumi”), hufafanua maana ya neno hilo, na huonyesha mahali neno hilo linatumiwa katika Biblia.

Vitabu vifuatavyo vya kujifunza maneno vinapendekezwa:

Kamusi ya Ufafanuzi ya Maneno ya Agano Jipya na Kamusi ya Ufafanuzi ya maneno ya Agano la Kale, zote mbili na W.E. Vine kilichochapishwa na Fleming H. Revell Company, Old Tappan, New Jersey, U.S.A.

ENSAIKLOPIDIA YA BIBLIA

Ensaiklopedia ya Biblia pia huorodhesha mada na maneno mbalimbali ya Biblia kwa mpangilio wa alfabeti na kuyafafanua. Lakini inatoa mjadala mpana zaidi kuliko kamusi.

Huu hapa ni mfano kutoka kwa ensaiklopedia ya Biblia:

ALIYEZALIWA Ebr. Yalad (Law. 18:11; Ayu. 38:28; Zaburi 2:7; n.k.); Gk. Yennao (Matendo 13:33; Waebrania 1:5; 5:5); NEB pia "sired), "kuwa baba yako", n.k. Katika RSV istilahi inatokea hasa kuhusu tendo la Mungu katika kumfanya Kristo kuwa Mwanawe: "Wewe ni mwanangu; mimi leo nimekuzaa" (Zaburi 2:7), iliyonukuliwa katika Matendo 13:33 kuhusiana na ufufuo wake (Rum 1:4). Kifungu hichohicho kinatajwa katika Ebr 1:5 kuwa kinathibitisha hadhi ya kimwana wa Kristo, kikiwapita malaika kwa kuwa "jina alilojipatia ni bora kuliko lao," yaani, jina la mwana; na tena (5:5) juu ya Mungu kumpa Kristo utukufu wa ofisi ya ukuhani.

Vitabu vifuatavyo vinapendekezwa:

Wycliffe Bible Encyclopedia na C.F. Pfeiffer, V.F. Vos, na John Rea; kilichochapishwa na Moody Press, Chicago, Illinois, U.S.A.

The Zondervan Pictorial Encyclopedia, (mabuku matano) kilichochapishwa na Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan, U.S.A.

MAONI YA BIBLIA

Fafanuzi ni kitabu kinachotoa maelezo kuhusu Maandiko katika Biblia. Inatoa maelezo juu ya Biblia sura baada ya sura na mstari kwa mstari. Ufafanuzi ni muhimu katika kueleza vifungu

ambavyo ni vigumu kuelewa. Lakini kumbuka: Haya ni mawazo ya mtu mmoja kuhusu maana ya Maandiko. Maoni ni maoni ya mwanadamu tu. Hii ndiyo sababu ni muhimu ujifunze Biblia mwenyewe na usitegemee maoni ya wengine tu.

Kuna maoni mengi tofauti ya Biblia. Baadhi ya fafanuzi zina juzuu moja ambalo linashughulikia Biblia nzima. Fafanuzi nyingine hutoa kitabu kimoja cha maelezo kwa kila kitabu cha Biblia. Maoni yaliyopendekezwa:

The Wycliff Bible Commentary cha Charles F. Pfeiffer na Everett F. Harrison kilichochapishwa na Moody Press, Chicago, Illinois, U.S.A.

Maelezo ya Matthew Henry ya Biblia nzima iliyochapishwa na Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan, U.S.A.

ATLASI ZA BIBLIA

Atlasi ya Biblia au jiografia ina ramani na habari kuhusu nchi za Biblia. Inakusaidia kupata na kuelewa mazingira ya kijiografia ambamo matukio katika Biblia yalitokea. Atlas zifuatazo zinapendekezwa:

Compact Bible Atlas with Gazetter iliyochapishwa na Baker Book House, Grand Rapids, Michigan, U.S.A.

Kitabu cha Hammond cha Atlas of the Bible Lands cha Harry T. Frank kilichochapishwa na Scripture Press, Wheaton, Illinois, U.S.A.

Oxford Bible Atlas cha Herbert G. May kilichochapishwa na Oxford University Press, New York, New York, U.S.A.

The Macmillan Bible Atlas iliyochapishwa na Macmillan Publishing Company, New York, New York, U.S.A.

VITABU VYA KIMADA

Kitabu cha mada ni kitabu ambacho hupanga Biblia chini ya orodha kuu za mada na kutoa mistari ambapo mada hizi zimejadiliwa. Hapa kuna mfano kutoka kwa kitabu cha mada:

GIDEON. Mwito wa malaika, Amu. 6:11,14. Udhuru wake, Amu. 6:15. Ahadi za Bwana kwa, Amu. 6:16. Malaika anathibitisha wito kwa, kwa muujiza, Amu. 6:21-24. Anaharibu madhabahu ya Baali, na kumjengea Bwana moja, Amu. 6:25-27. Mitihani ya maombi yake, Amu. 6:36-40. Anaongoza jeshi dhidi ya na kuwashinda Wamidiani, Amu. 6:33-35; 7; 8:4-12. Waefriamu wanalaumu, kwa kutowaalika washiriki katika kampeni dhidi ya Wamidiani, Amu. 8:1-3. Hujilipiza kisasi juu ya watu wa Sukothi, Amu. 8:14-17. Israeli wanatamani kumfanya mfalme, anakataa, Amu. 8:22-23. Anatengeneza naivera ambayo inakuwa mtego kwa Waisraeli, Amu. 8:24-27. Alikuwa na wana sabini, Amu. 8:30. Kifo cha, Amu 8:32; Imani ya, Ebr. 11:32

Vifuatavyo vinapendekezwa vitabu vya mada:

Nave's Topical Bible inaorodhesha mada 20,000 na marejeo 100,000 ya Biblia. Iliandikwa na Orville J. Nave na kuchapishwa na Guardian Press, Grand Rapids, Michigan, U.S.A.

Zondervan Topical Bible huorodhesha mada 21,000 zenye marejezo zaidi ya 100,000 ya Maandiko yaliyochapishwa na Zondervan Publishing House, Grand Rapids, Michigan, U.S.A.

VITABU VYA BIBLIA

Kitabu cha mwongozo cha Biblia kwa kawaida ni muhtasari wa juzuu moja la habari iliyochaguliwa kuhusu Biblia. Ina ramani na chati zinazosaidia, ufafanuzi, habari kuhusu nyakati za Biblia, na mihtasari ya vitabu vya Biblia. Kitabu cha mwongozo cha Biblia kinatoa muhtasari wa jumla wa Biblia.

Vifuatavyo ni vitabu vyema vya Biblia:

Kitabu cha Unger's Bible Handbook, Moody Press, Chicago, Illinois, U.S.A.

Kitabu cha Mwongozo cha Eerdman To The Bible, Kampuni ya Uchapishaji ya Eerdmans, Grand Rapids, Michigan, U.S.A.

MTANDAO

Kwa wale wanaojua kusoma na kuandika kwenye kompyuta na wanaoweza kupata Intaneti, ni nyenzo nzuri sana ya zana za kujifunzia Biblia. Vifaa vingi vya kujifunza vilivyotajwa katika sura hii sasa vinaweza kupatikana kupitia Intaneti. Andika maneno muhimu "Nyenzo za kujifunzia Biblia" au "Mafunzo ya Biblia." Unaweza pia kuweka kichwa cha msaada wa masomo unaotafuta. Kwa mfano, "Nave's Topical Bible" itakupatia nyenzo hii.

KUJITAHINI

1. Andika Aya Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Matumizi makuu matatu ya konkodansi ni yapi?

3. Angalia maneno katika Orodha ya Kwanza, kisha angalia fasili katika Orodha ya Pili. Andika nambari ya ufafanuzi ambayo inafafanua neno vizuri kwenye nafasi iliyo wazi mbele yake.

Orodhesha ya Kwanza

Orodha ya Pili

___ Kitabu cha mada

1. Hutoa maoni juu ya Biblia, mstari kwa mstari, sura kwa sura.

___ Kamusi ya Biblia

2. Kama kamusi ya kawaida, lakini inafafanua maneno jinsi yalivyotumika katika Biblia badala ya nyakati za kisasa.

___ Ensaiiklopedia ya Biblia

3. Hutoa ramani na taarifa kuhusu mazingira ya kijiografia ya Biblia.

___ Maoni

4. Huorodhesha mada za Biblia na marejeo ya maandiko kwa ajili yao.

___ Atlas za Biblia

5. Hutoa maelezo ya maneno kwa undani zaidi kuliko Biblia kamusi.

___ Vitabu vya kujifunzia maneno 6. Hutoa maelezo ya jumla juu ya Biblia: Usuli, historia, nk.

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Ikiwa unaweza kupata zana za kujifunzia Biblia, kamilisha mazoezi yafuatayo:

1. Tumia konkodansi kupata mstari ufuatao. Kamilisha mstari na urekodi rejeleo la Biblia:

“Kwa maana kuna watu waliojiingiza kwa siri, watu walioandikiwa tangu zamani

hukumu hii _____

Rejea: _____

2. Tumia konkodansi, kamusi ya Biblia, na kitabu cha kujifunza maneno ili kujifunza neno "ufisadi." Fanya muhtasari wa maana yake:

3. Tazama Yuda 1:4 katika ufafanuzi wa Biblia na uone maoni yanatolewa kuhusu mstari huu. Fanya muhtasari wa kile unachojifunza:

SURA YA SITA

KANUNI ZA TAFSIRI

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Eleza maana ya “kugawanya ipasavyo” Neno la kweli.
- Orodhesha sheria sita za kufasiri Biblia ipasavyo.
- Bainisha kila moja ya kanuni hizi sita.
- Bainisha msukumo wa maneno na wa jumla.

AYA MUHIMU:

Jitahidi kujionyesha kuwa umekubaliwa na Mungu, mtenda kazi asiye na sababu ya kutahayari, ukitumia kwa halali neno la kweli. (2 Timotheo 2:15)

UTANGULIZI

Soma tena Mstari wa Msingi. "Kugawanya kwa haki" kama inavyotumika hapa imechukuliwa kutoka kwa sheria za dhabihu za Agano la Kale na maana yake "kukata moja kwa moja." Katika Agano la Kale, mtu alipoleta dhabihu kwa ajili ya dhambi, mnyama aligawanywa katika sehemu tatu. Sehemu moja ilitolewa kwa Mungu. Sehemu nyingine alipewa yule aliyeleta sadaka. Sehemu ya tatu ilikwenda kwa kuhani. Kutoka kwa mazoezi haya usemi "kugawanya kwa haki" ilikuzwa. Inamaanisha "kumpa kila mtu kile ambacho ni chake."

Katika kujifunza Biblia ni muhimu kugawanya Neno la Mungu kwa usahihi. Hii ina maana ni lazima uelewe kinachosemwa kwa nani. Lazima pia utafsiri na kutumia maana kwa usahihi.

Kuna makundi makuu matatu ambayo Neno linajielekeza lenyewe. Haya yameorodheshwa katika 1Wakorintho 10:32:

Msiwakoseshe Wayahudi, wala Wayunani, wala Kanisa la Mungu. (1 Wakorintho 10:32)

Maandiko yote yalitolewa KWA AJILI yetu, lakini si aya zote zimeelekezwa KWETU. Kwa mfano, Mungu alimwambia Noa ajenge safina. Hadithi imerekodiwa kama mfano ambao unapaswa kujifunza kweli za kiroho lakini haimaanishi kwamba unapaswa kujenga safina. Baadhi ya Biblia imeelekezwa kwa Wayahudi.

Sehemu zinaelekezwa kwa Mataifa (mataifa mengine isipokuwa Wayahudi). Sehemu nyingine zinaelekezwa kwa Kanisa (wale wote ambao ni waamini wa kweli katika Yesu Kristo).

Ili kupata maana sahihi kutoka kwa Biblia ni lazima ujifunze kuigawanya ipasavyo. Neno lingine kwa hili ni "fasiri" ambayo ina maana ya kutoa kitu maana sahihi. Ni lazima ujifunze jinsi ya kufikia maana ifaayo kwa kila Andiko. Yesu aliwaonyesha viongozi wa kidini wa wakati wake:

. . . Mwapotea, kwa kuwa hamyajui Maandiko wala uweza wa Mungu. (Mathayo 22:29)

Makosa ya kiroho yanatokana na kutojua Neno la Mungu. Kuna kanuni fulani lazima ufuata ili kutafsiri Biblia ipasavyo. Kuna kanuni sita za msingi za kufasiri Biblia zinazosaidia "kugawanya ipasavyo" Neno la Mungu.

UTAWALA WA MAMLAKA YA KIMUNGU

Utawala wa mamlaka ya kimungu unamaanisha kwamba tunakubali Biblia kama mamlaka ya mwisho. Tunaamini kwamba Biblia yote imevuviwa na Mungu, kuanzia Mwanzo hadi Ufunuo:

Kila andiko, lenye pumzi ya Mungu, lafaa kwa mafundisho, na kwa kuwaonya watu makosa yao, na kwa kuwaongoza, na kwa kuwadibisha katika haki. (2 Timotheo 3:16)

Maana unabii haukuletwa kwa mapenzi ya mwanadamu; lakini watu watakatifu wa Mungu walinena wakiongozwa na Roho Mtakatifu. (2 Petro 1:19-21)

Kuna aina mbili tofauti za msukumo: Msukumo wa maneno na wa jumla.

Kwa msukumo wa maneno tunamaanisha kwamba kila neno katika hati za asili lilipuliziwa na Mungu. Kwa uvuvio wa jumla tunamaanisha uvuvio kamili wa Maandiko yote kinyume na uvuvio wa sehemu. Kila sehemu ya Biblia imepuliziwa.

Tunapokubali utawala wa mamlaka ya kimungu, basi hakuna mgongano kati ya Biblia na historia au sayansi. Ikiwa kuna migogoro inayoonekana ni kwa sababu:

1. Tumeshindwa kuelewa sayansi au historia.

ama sivyo. . .

2. Maarifa ya sasa ya kisayansi si sahihi. Migogoro inapoonekana, Biblia inachukuliwa kuwa mamlaka ya mwisho kwa sababu ni Neno la Mungu lililopuliziwa na Mungu. Zamani, wakati migongano iliyo wazi kati ya Biblia na historia au sayansi ilipotokea, uchunguzi wa baadaye ulithibitisha kwamba Biblia ilikuwa sahihi sikuzote.

KANUNI YA TAFSIRI YA MOJA KWA MOJA

Kutafsiri Biblia kihalisi maana yake ni kuamini maana yake hasa inachosema. Daima ufasiri Biblia kihalisi isipokuwa muktadha unaonyesha vinginevyo. Biblia inaposema Israeli walivuka Mto Yordani katika nchi kavu, ukubali kihalisi. Biblia inaposema juu ya kuta za Yeriko kuanguka chini, ukubali kama ilivyoandikwa na Roho Mtakatifu.

Biblia ina “aina” mbalimbali. Watu fulani, mahali, au matukio, ingawa ni halisi yenyewe, pia yanawakilisha jambo litakalotokea wakati ujao. Sura ya Ishirini na Moja ya kozi hii itakusaidia kutambua haya.

Alama pia hutumiwa katika Biblia. Alama inawakilisha maana pamoja na ile yake ya kawaida. Kwa mfano, katika Marko 14:22 divai inatumika kama ishara ya damu ya Bwana Yesu Kristo. (Hawakuwa wakikunywa damu halisi.) Ishara hutumiwa mara nyingi katika unabii wa Biblia. Kwa mfano sanamu kuu ambayo Nebukadneza aliota katika Danieli ina maana ya mfano. Kila sehemu ya sanamu iliwakilisha ufalme wa ulimwengu ujao (Danieli 2). Kwa kawaida Biblia hufafanua ishara zinapotumiwa. Kwa mfano, ufafanuzi wa Danieli wa sanamu ya mfano umeandikwa katika Danieli 2:31-45.

Yesu mara nyingi alitumia mifano alipokuwa akifundisha. Fumbo ni hadithi inayosimuliwa kwa kusudi la kuonyesha ukweli wa kiroho. Wakati wowote Yesu alipotumia mfano inaelezwa kila mara katika Biblia. Iwapo haisemi kuwa ilikuwa mafumbo basi hadithi hiyo inapaswa kukubaliwa kama tukio halisi.

KANUNI YA KUZINGATIA MUKTADHA

Kila mstari wa Biblia unapaswa kujifunza katika muktadha wake. Hii ina maana kwamba inapaswa kuchunguzwa kuhusiana na mistari inayoitangulia na kuifuata, na vilevile kuhusiana na sehemu nyingine ya Biblia. Mafundisho mengi ya uwongo na ibada zimeundwa kwa sababu aya au sehemu za mistari zilitolewa nje ya muktadha wao.

Kwa mfano, Biblia inasema hakuna Mungu. Je, ulijua hilo? Utapata hili katika Zaburi 14:1. Hapo hapo inasema "hakuna Mungu." Lakini tukisoma kifungu chote basi tunayo haya:

Mpumbavu amesema moyoni, Hakuna Mungu. (Zaburi 14:1)

Aya kamili katika muktadha wake ni tofauti kabisa katika maana kuliko sehemu iliyoondolewa kwenye muktadha.

Ili kujifunza mstari katika muktadha wake jiulize maswali yafuatayo:

1. Nani Anazungumza au Kuandika?

Ingawa Biblia yote ni Neno la Mungu, watu mbalimbali walitumiwa kuiandika na kuizungumza.

2. Ni Nini Kinachosemwa?

Fupisha mambo makuu ya kile kinachosemwa na mzungumzaji au mwandishi.

3. Inasemwa Kwa Nani?

Israeli? Mataifa ya Mataifa? Kanisa? Mtu maalum?

4. Kwa Nini Ilisemwa?

Kusudi ni nini katika kifungu? Biblia yenyewe inaeleza madhumuni ya baadhi ya vitabu na vifungu:

Na ishara nyingine nyingi Yesu alizifanya mbele ya wanafunzi wake, ambazo hazikuandikwa katika kitabu hiki.

Lakini hizi zimeandikwa ili mpate kuamini ya kwamba Yesu ndiye Kristo, Mwana wa Mungu; na kwa kuamini mwe na uzima kwa jina lake. (Yohana 20:30-31)

Kwa sehemu nyingine za Maandiko sababu ya kuandikwa haijielezwa waziwazi. Lazima uchunguze muktadha kwa karibu zaidi ili kubaini ni kwa nini ujumbe huo ulirekodiwa.

5. Ilisemwa Lini?

Wakati na hali za baadhi ya maandiko hutusaidia kuelewa maana. Kwa mfano, kulipokuwa na mkanganyiko katika ibada za kanisa katika kanisa la Korintho Paulo aliandika kifungu maalum cha maandiko. Aliwaambia wanawake wanyamaze ndani ya Kanisa. Je, hii ilimaanisha kwamba wanawake hawakuweza kuimba, kuomba, kufundisha, au kuabudu kwa sauti kubwa katika Kanisa?

Ili kupata jibu, ni lazima tuchunguze ni lini, kwa nini, na kwa nani hilo lilisemwa. Katika ibada za kanisa la Kiyahudi wanaume walikuwa wameketi upande mmoja wa jengo na wanawake upande mwingine. Wanawake wa Korintho walikuwa wakivuruga ibada kwa kuwauliza maswali waume zao upande ule mwingine wa chumba. Hii ilikuwa ni tukio ambapo Paulo aliona ni muhimu kuandika:

Wanawake wenu na wanyamaze katika makanisa; kwani hairuhusiwi kwao kusema; lakini wameamriwa kuwa chini ya utii, kama vile sheria inavyosema. (1 Wakorintho 14:34)

Kufasiri Maandiko ndani ya muktadha wake husaidia kueleza maana ya kifungu. Kutoa mstari nje ya muktadha kunaweza kusababisha uelewa usio sahihi. Mara nyingi muktadha wa Maandiko katika Biblia hutoa tafsiri. Mfano mzuri wa hili ni mfano wa mpanzi katika Mathayo 13:1-9. Ukiendelea kusoma muktadha, mfano huo unafasiriwa katika mistari 18-23. Katika hali nyingi sawa na hii Biblia inajitafsiri yenyewe ndani ya muktadha. Ndiyo maana kuzingatia muktadha ni muhimu.

KANUNI YA KUTAJA KWANZA

Kanuni ya kutajwa mara ya kwanza ni kama ifuatavyo: Neno, maneno, kitu, au tukio linapotajwa kwa mara ya kwanza katika Biblia, hutoa ufunguo wa maana yake popote pale linapotokea.

Kwa mfano, katika Mwanzo 3 kuna kutajwa kwa kwanza kwa majani ya mtini. Hapa, Adamu alitumia majani ya mtini kujaribu kufunika dhambi yake mwenyewe na uchi kwa juhudi zake mwenyewe. Majani ya mtini yanazungumza juu ya kujihesabia haki, kukataliwa kwa dawa ya Mungu, na jaribio la kujihesabia haki mbele za Mungu.

Hii ndiyo maana ya majani ya mtini popote yanapotajwa baadaye katika Biblia. Kwa mfano, mara ya mwisho majani ya mtini yanatajwa ni Yesu katika Mathayo 21 na Marko 11 na 13. Hapa tunapata mtini wenye majani lakini hauna matunda. Yesu aliulaani na ukanyauka. Ili kuelewa tendo hili tunatakiwa kukumbuka sheria ya kutajwa kwa mara ya kwanza na kurejea Mwanzo 3. Majani ya mtini yanawakilisha kukataa kwa mwanadamu dawa ya Mungu na jaribio la kujihesabia haki kujihesabia haki. Mtini uliwakilisha taifa la Israeli lililojiona kuwa waadilifu ambalo lilikuwa limekataa Yesu. Walimkataa kama Mfalme na hawakukubali mpango Wake wa wokovu kutoka kwa dhambi. Walikuwa wakijaribu kuwa waadilifu kupitia juhudi zao binafsi.

KANUNI YA KURUDIA

Biblia yote imeongozwa na roho ya Mungu. Hakuna sehemu zisizo muhimu za Biblia. Kila neno limeongozwa na lazima. Kwa sababu hii, jambo linaporudiwa katika Maandiko ni kwa ajili ya mkazo maalum. Inamaanisha kwamba ukweli una umuhimu wa pekee kiasi kwamba unahitaji kurudiwa.

Yohana 3 inaonyesha kanuni hii ya kurudiarudia. Yesu anamwambia Nikodemo juu ya umuhimu wa tukio la kuzaliwa upya na anarudia mara tatu:

Mtu asipozaliwa mara ya pili, hawezi kuuona ufalme wa Mungu. (Yohana 3:3)

Mtu asipozaliwa kwa maji na kwa Roho hawezi kuingia ufalme wa Mungu. (Yohana 3:5)

Usistaajabu kwa kuwa nakuambia, Hamna budi kuzaliwa mara ya pili. (Yohana 3:7)

Kumbuka: Wakati wowote Biblia inaporudia, ni njia ya Roho Mtakatifu ya kusema "Simama na kwa kweli uangalie hili."

KANUNI YA UFUNUO-ONGEZEKO

Sheria hii imesemwa katika Biblia:

Mjue hili kwanza, ya kwamba hakuna unabii katika Maandiko upatao kufasiriwa kama apendavyo mtu peke yake.

Maana unabii haukuletwa kwa mapenzi ya wanadamu; lakini watu watakatifu wa Mungu walinena wakiongozwa na Roho Mtakatifu. (2 Petro 1:20-21)

Biblia ya Schofield inatoa tafsiri hii:

Hakuna unabii wa maandiko ambao ni tafsiri yake yenyewe; Hiyo ni, haijatengwa na yote ambayo Neno limetoa mahali pengine.

Kanuni ya ufunuo mjumuisho ni hii: Ukweli kamili wa Neno la Mungu kuhusu somo lolote haupaswi kukusanywa kutoka katika kifungu kilichojitenga. Ufunuo wa jumla (jumla) wa yote Biblia inasema kuhusu ukweli lazima uzingatiwe. Hii ndiyo sababu inaitwa kanuni ya ufunuo wa "jumla".

Huwezi kuweka fundisho, mafundisho, au imani yako juu ya mistari michache iliyojitenga kuhusu somo fulani. Ni lazima uendelee kujifunza hadi ufasiri wako upatane na Maandiko yote.

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Inamaanisha nini “kugawanya ipasavyo” Neno la kweli?

3. Nini maana ya “maneno” uvuvio wa Biblia?

4. Nini maana ya “mkutano” wa uvuvio wa Biblia?

5. Orodhesha kila kanuni kwa tafsiri ambayo ilijadiliwa katika sura hii. Baada ya kila kanuni eleza kwa ufupi maana yake:

Kanuni ya 1: _____ Maana yake: _____

Kanuni ya 2: _____ Maana yake: _____

Kanuni ya 3: _____ Maana yake: _____

Kanuni ya 4: _____ Maana yake: _____

Kanuni ya 5: _____ Maana yake: _____

Kanuni ya 6: _____ Maana yake: _____

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Kuna vifungu kadhaa katika Biblia vinavyohibitisha uvuvio wa Neno na Mungu. Angalia kila kifungu katika Biblia yako na ufanye muhtasari:

Maandiko

Muhtasari

Waebrania 1:1

1 Wathesalonike 2:13

2 Timotheo 3:16

1 Wakorintho 14:37

1 Wakorintho 2:7-13

1 Wakorintho 11:23

Wagalatia 1:11,12,16,20

Waefeso 3:1-10

1 Petro 1:10,11,21

2 Petro 3:16

SURA YA SABA

USULI WA BIBLIA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Tambua nyakati kuu za kihistoria za Biblia.
- Eleza maisha ya kila siku katika nyakati za Biblia.
- Bainisha akiolojia ya Biblia.

AYA MUHIMU:

Kwa habari ya shuhuda zako, nimejua tangu zamani ya kuwa umeziweka hata milele. (Zaburi 119:152)

UTANGULIZI

Kila sehemu ya Biblia ilitokea kwa wakati fulani katika historia na katika muktadha fulani wa kitamaduni. Uelewa sahihi wa kifungu mara nyingi huhusiana na mambo haya. Sura hii inatoa muhtasari mfupi wa historia ya Biblia na inaeleza mambo mengi kuhusu maisha ya kila siku katika siku za Biblia.

MPANGILIO WA HISTORIA KIMATUKIO

Historia ya mpangilio hueleza wakati tukio lilitokea zamani. "Chronological" maana yake katika mpangilio au mfuatano. Historia ya mpangilio hupanga matukio ya zamani kwa mpangilio ufaao.

Katika sehemu kubwa ya dunia tarehe ya kuchumbiana imegawanywa katika vipindi viwili vikuu. Vipindi hivi viwili vinaonyeshwa kwa matumizi ya viasili baada ya idadi ya mwaka:

K.K. Nambari zilizowekwa alama hizi za mwanzo zinamaanisha tukio lililotokea kabla ya kuzaliwa kwa Kristo.

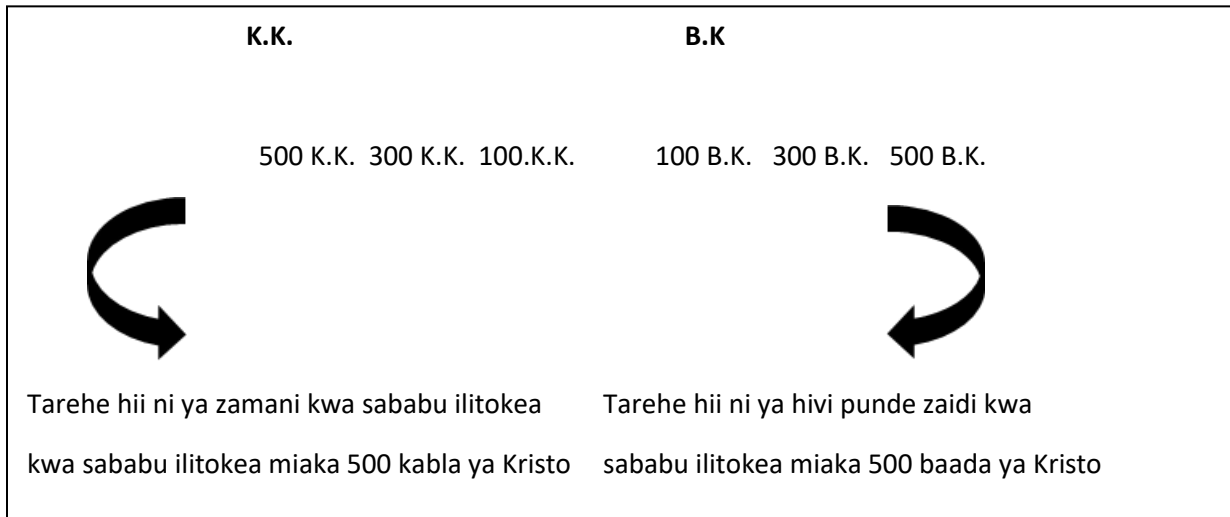
B.K. Hesabu zilizowekwa alama hizi za mwanzo zinamaanisha tukio lililotokea baada ya wakati wa kuzaliwa kwa Kristo.

Tunaposema jambo lilitokea 250 K.K., ina maana lilitokea miaka 250 Kabla ya Kristo.

Tunaposema tukio lilitokea 700 B.K., ina maana lilitokea miaka 700 baada ya kuzaliwa kwa

Kristo. Wakati nambari ina K.K. baada yake, idadi kubwa ni ya zamani zaidi tarehe ni. Wakati nambari ina B.K baada yake, nambari kubwa ni tarehe ya hivi majuzi zaidi.

Chati hii itakusaidia kuelewa uchumba:

Kuna njia kadhaa ambazo tunaweza kujua historia ya mpangilio wa matukio ya Biblia:

1. Biblia yenyewe inatoa tarehe za baadhi ya matukio.
2. Rekodi za awali za wanahistoria hutoa tarehe.
3. Kupitia archaeology, ambayo ni utafiti wa mambo ya kale. Ni sayansi ambayo hupata ujuzi wa nyakati zilizopita kutokana na utafiti wa mabaki yaliyopo ya ustaarabu wao. Akiolojia ya Biblia ni uchunguzi wa mabaki yanayopatikana katika nchi za Biblia. Baadhi ya rekodi za kihistoria za Biblia zimepatikana kwa kuweka tarehe mabaki haya.

MPANGILIO WA HISTORIA YA BIBILIA KIMATUKIO

Historia ya mpangilio wa matukio ya Biblia imegawanywa kwa urahisi katika vipindi kumi na viwili vikuu. Chati ya Kwanza inaonyesha vipindi vikuu vya kronolojia ya Biblia. Angalia Safu ya Pili kwenye chati. Inaonyesha vipindi 12 vya historia ya Biblia kuanzia "Umbaji kwa Ibrahimu" na kumalizia na "Kueneza Injili."

Safu wima ya Kwanza na ya Tatu zinaonyesha wakati vitabu vya Biblia viliandikwa. Kumbuka kwamba kati ya Agano la Kale na Jipya kulikuwa na kipindi cha miaka 400 ambapo hakuna vitabu vilivyoandikwa. Rejelea mpangilio huu unapojifunza Biblia. Itakusaidia kuamua wakati matukio yalitokea:

Chati Ya Kwanza Ya Mpangilio Wa Historia Ya Biblia Kimatukio

Moja

MWANZO

KUTOKA

WALAWI

NAMBA

KUMBUKUMBU LA TORATI

YOSHUA

WAAMUZI

RUTH

Mbili

1. Uumbaji kwa Ibrahimu

2. Ibrahimu kwa Musa

3. Kutoka

4. Ushindi

5. Waamuzi

6. Kazi ya Ufalme

Tatu

AYUBU

ZABURI

METHALI

MHUBIRI

WIMBO WA SULEMANI

ISAYA

YEREMIA

MAOMBOLEZO

EZEKIEL

DANIELI

HOSEA

I SAMWELI

II SAMWELI

WAFALME I

WAFALME WA II

(Chati ya Kwanza, Inaendelea)

AMOS

I NYAKATI

2 NYAKATI

EZRA

NEHEMIA

MALAKI

7. Falme mbili

8. Yuda peke yake

9. Mfungwa

10. Urejesho

JOEL

OBADIA

YONA

MIKA

NAHUM

HABAKUKI

SEFANIA

HAGAI

ZEKARIA

Kati ya Maagano

Moja

Mbili

Tatu

MATHAYO

MARKO

LUKA

YOHANA

11. Maisha ya Kristo

WARUMI

WAKORINTHO WA MIMI NA
WA PILI

WAGALATIA

WAEFESO

WAFILIPU

WAKOLOSAI

WATHESALONIKE WA I NA WA
PILI

MATENDO YA MITUME

12. Kuenea kwa Injili II NA II TIMOTHEO

FILEMONI

TITO

WAEBRANIA

JAMES

MIMI NA II PETRO

I, II, NA III YOHANA

YUDA

UFUNUO

Sasa soma maelezo ya matukio makubwa yaliyotukia katika vipindi hivi 12 vya historia ya Biblia:

1. Uumbaji hadi Ibrahimu (Tangu uumbaji hadi 2000 K.K.):

Kuumbwa kwa ulimwengu, kuanguka kwa mwanadamu katika dhambi, kuuawa kwa Abeli na Kaini, Nuhu na gharika, na Mnara wa Babeli ni baadhi ya matukio makubwa ya Biblia ya kipindi hiki.

2. Ibrahimu hadi Musa (2000-1500 K.K.):

Kipindi hiki kinachukua takriban miaka 500. Uzoefu wa mtu mmoja, Ibrahimu, na uzao wake ndio lengo kuu la kipindi hiki. Kutoka kwa Ibrahimu Mungu aliinua taifa la Israeli ambalo kupitia hilo alitaka kujidhihirisha kwa mataifa ya ulimwengu. Kipindi hiki kinajumuisha hadithi za Isaka, mwana wa Ibrahimu, na mwana wa Isaka, Yakobo. Kipindi kinafikia kilele kwa hadithi ya Yusufu, mwana wa Yakobo, ambaye aliuzwa utumwani Misri na kuwa mtawala mkuu. Yakobo na familia yake baadaye walijiunga na Yosefu huko Misri.

3. Kutoka (1500-1460 K.K.):

Kati ya mwisho wa kitabu cha Mwanzo na ufunguzi wa kitabu cha Kutoka takriban miaka 100 ilipita. Familia ya Yakobo iliongezeka na kuwa taifa la Israeli wakati huo. Wamisri waliogopa kwa sababu ya ongezeko la haraka la Waisraeli hivyo wakawafanya watumwa. Musa aliinuliwa

na chini ya uongozi wake Waisraeli walitoka Misri kimuujiza. Baada ya kukaa kwa mwaka mmoja katika Mlima Sinai, walitangatanga kwa miaka 40 jangwani. Kipindi hiki kinamalizika kwa kifo cha Musa na uongozi wa Israeli kuchukuliwa na mtu aliyeitwa Yoshua.

4. Kutekwa kwa Kanaani (1460-1450 K.K.):

Katika kipindi hiki Yoshua aliwaongoza Waisraeli kuingia Kanaani kumiliki nchi ambayo Mungu alikuwa amewaahidi. Watu wasiomwogopa Mungu wa eneo hili waliposhindwa kijeshi, nchi hiyo iligawanywa kati ya makabila 12 ya Israeli. Kipindi hiki cha miaka 10 kimeandikwa katika kitabu cha Yoshua.

5. Waamuzi (1450-1102 K.K.):

Huu ulikuwa wakati ambao Mungu aliweka waamuzi kuwatawala watu wa Israeli. Ni wakati wa giza katika hadithi ya Israeli kama ilikuwa wakati wa kushindwa kiroho. Kipindi hiki kilidumu kwa miaka 348.

6. Ufalme (1102-982 K.K.):

Samweli, mwamuzi wa mwisho wa Israeli, alianzisha Ufalme wa Israeli na kumtia mafuta Sauli kuwa mfalme. Wafalme watatu, Sauli, Daudi, na Sulemani walitawala kwa miaka 40 hivi. Wakati huu taifa la Israeli lilipata utukufu wa juu kabisa katika historia yao. Serikali iliwekwa imara na mipaka ya Israeli ilipanuliwa. Hadithi ya kipindi hiki, pamoja na vipindi vitatu vifuatavyo, vimeandikwa katika I na II Samweli, I na II Wafalme, na I na II Mambo ya Nyakati. Kipindi cha ufalme kilidumu kwa miaka 120 na kisha ufalme ukagawanywa.

7. Falme Mbili (982-722 K.K.):

Wakati mwana mwovu wa Sulemani, Rehoboamu, alipokuja kwenye kiti cha enzi, makabila ya Kaskazini yaliasi. Walianzisha ufalme tofauti wa Israeli. Ufalme wa kusini ulijulikana kuwa Ufalme wa Yuda. Kwa takriban miaka 259 Israeli iligawanywa katika falme hizi mbili.

8. Yuda peke yake (722-587 K.K.):

Israeli, Ufalme wa Kaskazini, ulitekwa na Waashuri mwaka wa 722 K.K. Watu walichukuliwa mateka hadi Ashuru. Baada ya kuanguka kwa Israeli, Ufalme wa kusini wa Yuda ulidumu kwa miaka 135. Wafalme wa Yuda walikuwa wameonyesha uaminifu zaidi kwa Mungu na watu hawakuwa wameingia sana katika dhambi.

9. Utumwa (587-538 K.K.):

Ijapokuwa maonyo ya manabii, hatimaye Yuda waliingia katika dhambi zaidi hadi Mungu alipowaacha washindwe na Nebukadreza na kupelekwa utumwani Babeli. Mji wa Yerusalemu uliharibiwa na watu wa Mungu, ambao miaka mia chache kabla walikuwa wamevuka Mto Yordani kimiujiza, sasa waliondoka kwa minyororo.

10. Urejesho (538-391 K.K.):

Mfalme mmoja aliyeitwa Koreshi alipokuwa kiongozi wa Babiloni, aliwaruhusu watu wa Mungu warudi na kujenga upya Yerusalemu na hekalu lao la ibada. Zerubabeli aliongoza kundi lililorudi kujiimarisha tena katika nchi ya ahadi. Kumbukumbu za kipindi hiki zinapatikana katika vitabu vya Ezra, Nehemia, na Esta. Kipindi hiki cha marejesho kilidumu kwa miaka 147.

Kati ya Agano (391-5 K.K.)

Agano la Kale linamalizika kwa kuanzishwa upya kwa watu wa Mungu, Israeli, katika Kanaani. Kisha kikaja kipindi cha takriban miaka 400 kati ya Agano la Kale na Agano Jipya. Hakukuwa na vitabu vya Biblia vilivyoandikwa katika kipindi hiki kwa hiyo habari kuhusu wakati huo hutoka katika maandishi ya kilimwengu.

Wakati huo Palestina ilitawaliwa na Waajemi (536-333 KK), Wagiriki (333-323 KK), Wamisri (323-204 KK), Washami (204-165 K.K), Wamakabayo (165-63 KK).), na Rumi (63 KK hadi wakati wa Kristo).

11. Maisha ya Kristo (5 K.K. hadi 28 B.K.):

Baada ya miaka 400, Yohana Mbatizaji aliinuliwa na Mungu ili kuandaa njia ya kuja kwa Yesu Kristo. Yesu alipaswa kuwa Mwokozi wa wanadamu wenye dhambi. Ahadi ya mpango huu wa wokovu ilitolewa kwa mara ya kwanza katika bustani ya Edeni wakati mwanadamu alipofanya dhambi awali (Mwanzo 3:15). Yesu alizaliwa kimuujiza na bikira, alijidhihirisha kwa Israeli kama Masihi, akakataliwa, akasulubishwa kwa ajili ya dhambi za wanadamu wote, na kufufuliwa kwa uwezo wa Mungu. Mathayo, Marko, Luka na Yohana wanaandika kipindi hiki cha miaka 33.

12. Kuenea kwa Injili (28-100 B.K.):

Kipindi hiki kinashughulikia matukio baada ya kurudi kwa Kristo Mbinguni kufuatia ufufuo Wake. Inarekodi kuenea kwa Injili kutoka Yerusalemu hadi Yudea, Samaria, na ulimwenguni kote.

Chati ya Pili: Waamuzi wa Israeli

Agano la Kale linarejelea matukio mengi yaliyotokea wakati Israeli ilipotawaliwa na Waamuzi. Waamuzi walitawala kabla ya Israeli kuwa na wafalme. Hadithi za waamuzi zimeandikwa katika kitabu cha Waamuzi. Tumia chati hii kukusaidia kutambua wakati matukio yalitokea wakati wa kipindi cha majaji:

Rejeleo la andiko	Jina	Mwaka K.K.	Idadi ya Miaka
Waamuzi 3:7-11	Othnieli	1400-1360	40
Waamuzi 3:12-31	Ehudi	1360-1280	80
Waamuzi 3:12-31	Shamgari	1280	1
Waamuzi 4-5	Debora	1280-1240	40
Waamuzi 6-8:32	Gideoni	1240 -1200	40
Waamuzi 9	Abimeleki	1200-1197	3
Waamuzi 10:1-2	Tola	1197-1174	23
Waamuzi 10:3-5	Yairi	1174-1152	22
Waamuzi 10:6-12	Yeftha	1152-1146	6
Waamuzi 10:6-12	Ibzani	1146-1138	8
Waamuzi 10:6-12	Eloni	1138-1128	10
Waamuzi 10:6-12	Abdoni	1128-1121	7
Waamuzi 13-16	Sampson	1121-1101	20

Chati ya Tatu: Wafalme wa Israeli na Yuda

Matukio mengi ya Agano la Kale yametajwa kuwa yalitokea wakati wa utawala wa wafalme tofauti wa Israeli na Yuda. Chati hii itakusaidia kuweka tarehe ya matukio haya:

Wafalme wa Israeli:

Jina la Mfalme	Urefu wa Kutawala Katika Miaka	Tarehe K.K.	Rejeleo la Andiko
Yeroboamu I	22	976-954	I Wafalme 11:26-14:20
Nadabu	2	954-953	I Wafalme 15:25-28
Baasha	24	953-930	I Wafalme 15:27-16:7
Ela	2	930-929	I Wafalme 16:6-14
Zimri	(siku 7)	929	I Wafalme 16:9-20
Omri	12	929-918	I Wafalme 16:15-28
Ahabu	21	918-898	I Wafalme 16:28-22:40
Ahazia	1	898-897	1 Wafalme 22:40- 2 Wafalme 1:18
Yehoram	11	897-885	II Wafalme 3:1-9:25
Yehu	28	885-857	II Wafalme 9:1-10:36
Yehoahazi	16	857-841	II Wafalme 13:1-9
Yoashi	16	841-825	II Wafalme 13:10-14:16 .
Yeroboamu	II	40 825-773	II Wafalme 14:23-29
Zekaria	½	773-772	II Wafalme 14:29-15:12
Shalumu	(mwezi 1)	772	II Wafalme 15:10-15
Menahemu	10	772-762	II Wafalme 15:14-22
Pekahia	2	762-760	II Wafalme 15:22-26
Peka	20	760-730	II Wafalme 15:27-31
Hoshea	9	730-721	II Wafalme 15:30-17:6

Wafalme wa Yuda:

Jina la Mfalme	Urefu wa Kutawala Katika Miaka	Tarehe K.K.	Rejeleo la Andiko
Rehoboamu	17	976-959	I Wafalme 11:42-14:31
Abiya	3	959-996	I Wafalme 14:31-15:8
Asa	41	956-915	I Wafalme 15:8-24
Yehosfahati	25	915-893	I Wafalme 22:41-50
Yohoramu	8	893-886	II Wafalme 8:16-24
Ahazia	1	886-885	II Wafalme 8:24-9:29
Athilia	6	885-879	II Wafalme 11:1-20
Yoashi	40	879-840	II Wafalme 11:1-12:21
Amazia	29	840-811	II Wafalme 14:1-20
Azaria (Uzia)	52	811-759	II Wafalme 15:1-7
Yothamu	18	759-743	II Wafalme 15:32-38
Ahazi	19	743-727	II Wafalme 16:1-20
Hezekia	29	727-698	II Wafalme 18:1-20:21
Manase	55	698-643	II Wafalme 21:1-18
Amoni	2	643-640	II Wafalme 21:19-26
Yosia	31	640-609	II Wafalme 22:1-23:30
Yehohazi	(miezi 3)	609	II Wafalme 23:31-33
Yehoyakimu	11	609-597	II Wafalme 23:34-24:5
Yehoyakini	(miezi 3)	597	II Wafalme 24:6-16
Sedekia	11	597	II Wafalme 24:17-25:30

Chati ya Nne: Manabii wa Agano la Kale

Kwa kuwa sehemu kubwa ya Agano la Kale ni vitabu vya unabii, ni muhimu kujua ni lini manabii waliishi na kutabiri. Tumia chati hii kutaja matukio wakati wa nyakati za manabii.

Jina la Nabii	Aliyetabiriwa Hadi	Tarehe
Yona	Ashuru	Kabla ya Utekwa (800-650)
Nahumu	Ashuru	Kabla ya Utekwa (800-650)
Obadia	Edomu	Kabla ya Utekwa (800)
Hosea	Israeli	Kabla ya Utekwa (750)
Amosi	Israeli	Kabla ya Utekwa (750)
Isaya/Yeremia	Yuda	Kabla ya Utekwa (800-606)
Yeremia/Maombolezo	Yuda	Kabla ya Utekwa (800-606)
Yoeli	Yuda	Kabla ya Utekwa (800-606)
Mika	Yuda	Kabla ya Utekwa (800-606)
Habakuki	Yuda	Kabla ya Utekwa (800-606)
Sefania	Yuda	Kabla ya Utekwa (800-606)
Ezekieli	Yuda	Wakati wa Utekwa (606-536)
Danieli	Yuda	Wakati wa Utekwa (606-536)
Hagai	Yuda	Baada ya Utekwa (536-400)
Zekaria	Yuda	Baada ya Utekwa (536-400)
Malaki	Yuda	Baada ya Utekwa (536-400)

MAISHA WAKATI WA BIBLIA

Biblia, wanahistoria, na uchunguzi wa kiakiolojia umetoa habari kuhusu maisha ya kila siku ya watu wa Israeli katika nyakati za Biblia. Kabla ya wakati walipoenda Misri wana wa Israeli waliishi katika mahema. Walitembea huku na huku na kondoo na ng'ombe wao wakitafuta malisho na maji safi.

Baada ya kutoka Misri na miaka ya kusafiri jangwani, Israeli walikaa katika nchi yao ya ahadi ya Kanaani. Tangu wakati huo maisha ya watu wa kawaida yalifuata mtindo ambao ulibadilika kidogo kwa miaka mingi.

Wanaume wakulima walifanya kazi shambani au katika ufundi wa kijijini huku wanawake na watoto wakihifadhi nyumba. Kilimo na uchungaji zote mbili zilikuwa kazi muhimu. Kulikuwa na baadhi ya uvuvi na kila aina ya ufundi kijijini ikiwa ni pamoja na useremala, ufinyanzi, na kazi ya ngozi.

Maji yalikuwa adimu kwa vile ardhi ilikuwa ya joto na kavu zaidi ya mwaka. Maji yalichotwa kwenye kisima cha kijiji kwa ndoo ya ngozi ya mbuzi. Hapa palikuwa mahali pa muhimu pa kujumuika kwa wanawake.

Watu walivaa nguo ndefu zinazotiririka ili kujiweka baridi. Nyenzo za vazi hilo ziliamuliwa na utajiri. Matajiri wangeweza kununua nguo zilizotiwa rangi nyangavu. Mara nyingi nguo zilionesha taaluma ya mtu. Kwa mfano, makuhani walivaa mavazi ya pekee na rabi (kiongozi wa kidini wa Israeli) alivaa vazi la nyuzi za buluu. Viatu vilitengenezwa kwa nyayo za ngozi ya ng'ombe na kamba za ngozi ambazo zimefungwa kwenye kifundo cha mguu.

Ndoa zilipangwa na wazazi na kulikuwa na mchanganyiko mdogo wa kijamii kati ya vijana. Kwa sababu bibi-arusi alikuwa mali ya kazi, ilibidi alipwe kwa mahari. Maisha ya ndani yanajikita ndani ya nyumba.

Katika nyakati za Agano la Kale hapakuwa na shule kwa watoto wa watu wa kawaida. Walifundishwa ujuzi na dini na wazazi wao. Kufikia wakati wa Yesu, elimu ya msichana bado ilikuwa daraka la mama yake. Wavulana walienda shule katika sinagogi kuanzia umri wa miaka sita na kuendelea. Agano la Kale ndicho kitabu walichokitumia kujifunza historia, jiografia, fasihi na sheria. Wanafunzi wa kipekee walitumwa Yerusalemu kujifunza kutoka kwa Marabi. Kila mvulana pia alipaswa kujifunza ufundi. Wakati mvulana alipokuwa na umri wa miaka 13, akawa "Bar Mitzvah" ambayo ni ya Kiyahudi kwa "mwana wa sheria." Hii ilimaanisha kwamba alichukuliwa kuwa mwanaume.

Kifo kati ya watu wa Israeli kiliitaka sherehe nyingi za maombolezo. Wakati mwingine waombolezaji wa kitaalamu wangeajiriwa. Katika nyakati za Agano Jipya miili ilipakwa mafuta na kuvikwa nguo maalum za kaburi. Watu maskini walizikwa kwenye makaburi au mapango ya kawaida, lakini matajiri walikuwa na makaburi yaliyochimbwa kwenye miamba na kufungwa kwa mwamba tambarare.

Hakukuwa na mgawanyiko kati ya sheria ya kiraia na ya kidini katika Israeli. Lango la jiji au kijiji lilikuwa mahali ambapo matatizo yalihukumwa rasmi. Mahakama kuu zaidi katika nyakati za Agano Jipya ilikuwa Sanhedrin ambayo ilikuwa na watu 70 waliokutana hekaluni. Watawala wa Kirumi, ambao walikuwa wakitawala Israeli wakati wa Agano Jipya, waliruhusu Waisraeli kutoa hukumu yoyote chini ya sheria yao isipokuwa hukumu ya kifo.

Maisha ya kidini ya Israeli yalikazia kwanza kwenye hema la kukutania na baadaye kwenye hekalu la Yerusalemu. Kanuni za kidini za Agano la Kale zilisimamiwa na makuhani na Walawi. Siku kuu ya kidini ya mwaka ilikuwa siku ya Upatanisho. Siku hii kuhani mkuu aliingia katika

chumba cha ndani kabisa cha hekalu kufanya upatanisho kwa ajili ya dhambi zake mwenyewe na za watu.

Sherehe nyingine zilitia ndani Pasaka, ambayo ilikuwa njia ya kukumbuka kutoroka kwa Waisraeli kutoka Misri. Sikukuu ya Pentekoste ilionyesha mwanzo wa mavuno na sikukuu ya Vibanda ilikuwa sikukuu ya mavuno. Sikukuu ya Purimu ilikumbuka ukombozi wa Esta kwa Israeli, na sikukuu ya tarumbeta iliashiria mwanzo wa mwaka mpya.

Kati ya mwisho wa Agano la Kale na mwanzo wa Agano Jipya ibada ya kawaida ilihama kutoka hekalu kuu hadi sinagogi la mahali hapo. Zoezi hili lilianza katika siku ambazo Israeli walikuwa utumwani na hapakuwa na hekalu huko Yerusalemu. Wanaume pekee walishiriki kikamilifu katika

huduma ya sinagogi. Wanawake na watoto walikaa sehemu tofauti. Muundo wa huduma ulijumuisha taarifa ya kanuni ya imani, maombi, na usomaji kutoka kwa sheria na manabii. Hii ilifuatwa na mahubiri na wakati ambapo wanaume waliweza kumuuliza mhudumu.

Maandiko ya Agano la Kale yaliandikwa kwenye magombo matakatifu ambayo ni madaktari wa sheria tu ndio wangeweza kufungua. Wakati wowote ziara zilizowezekana zilifanywa kwa hekalu la Yerusalemu ambalo lilikuwa limejengwa upya. Hekalu lilikuwa sawa na hekalu la asili la Sulemani la nyakati za Agano la Kale lakini kwa kiwango kikubwa zaidi.

Hadithi ya Biblia imewekwa dhidi ya historia hii ya maisha ya kitamaduni ya familia na mashambani ambayo hayakubadilika kwa karne nyingi. Iliwekwa pia dhidi ya historia ya falme zinazopigana karibu na Israeli na ushawishi wa Dola ya Kirumi. Rumi ilikuwa imeenea kuwatawala watu wa Israeli wakati wa Yesu.

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Kuoanisha: Kwa kila kipindi katika Orodha ya Kwanza tafuta maelezo ambayo yanalingana vyema katika Orodha ya Pili na uandike barua kwenye nafasi iliyo wazi mbele ya kipindi inachoeleza.

Orodha ya Kwanza: Vipindi

_____ Uumbaji Kwa Ibrahimu

_____ Ibrahimu kwa Musa

_____ Kutoka

_____ Ushindi

_____ Waamuzi

_____ Ufalme

_____ Falme Mbili

_____ Yuda Pekee

_____ Mateka

_____ Urejesho

_____ Maisha ya Kristo

_____ Kuenea kwa Injili

Orodha ya Pili

a. Matendo na Nyaraka zinasimulia hadithi hii.

b. Mathayo, Marko, Luka, na Yohana wanasimulia hadithi hii.

c. Ukombozi wa Israeli kutoka Misri ulitokea.

d. Israeli waliteka Nchi ya Ahadi wakati wa kipindi hiki.

e. Hiki kilikuwa kipindi cha dhambi kuu ambapo Mungu aliweka waamuzi wa kuwakomboa Israeli.

f. Israeli iligawanywa katika falme mbili katika kipindi hiki.

g. Kipindi ambacho Sauli, Daudi, na Sulemani walitawala wakiwa wafalme.

h. Israeli na Yuda walikuwa utumwani katika kipindi hiki.

i. Yerusalemu na hekalu vilijengwa upya wakati huo kipindi hiki.

j. Yuda ndio ufalme pekee.

k. Hadithi za Nuhu, Kaini, Abeli, na Mnara wa Babeli zilitokea katika kipindi hiki.

l. Ibrahimu, Isaka, Yakobo, na Yusufu walikuwa watu muhimu katika kipindi hiki.

3. Historia au mpangilio wa matukio hueleza _____ ilitokea.

4. Akiolojia ya Biblia ni nini?

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

1. Ikiwa unapendezwa hasa na kronolojia ya Biblia pata Biblia Mpya ya Kronolojia iliyochapishwa na World Bible Publishers. Biblia ya Chronological ni toleo la King James la Biblia ambalo limepangwa kwa msingi wa kronolojia. Hii ina maana kwamba badala ya kupangwa na vitabu (Mwanzo hadi Ufunuo) kwamba sura na aya zimetolewa kwa mpangilio wa matukio kwamba matukio yalitokea wakati uliopita au yatatokea wakati ujao.

Maudhui ya Mwanzo hadi Ufunuo yamepangwa katika Biblia ya Chronological chini ya sehemu kuu kumi na mbili:

- Maendeleo ya Ulimwengu wa Awali
- Maendeleo ya Israeli Kama Kabila
- Maendeleo ya Israeli Kama Taifa
- Maendeleo ya Israeli na kama Ufalme
- Mgawanyiko wa Israeli katika Falme mbili
- Kuishi kwa Israeli katika Ufalme wa Kusini
- Utumwa wa Israeli huko Babeli
- Kurejeshwa kwa Israeli kama Taifa
- Kuhifadhiwa kwa Israeli katika kipindi cha Upatanisho
(hiki ni kipindi cha muda kati ya kuandikwa kwa Agano la Kale na Jipya)
- Kuzinduliwa kwa Ufalme wa Mungu Duniani
- Kuendelea kwa Ufalme wa Mungu Duniani
- Kukamilika kwa Ufalme wa Mungu Duniani

Tafsiri ya *The Narrated Bible* iliyochapishwa na Harvest House Publishers, Eugene, Oregon, pia ni chombo kizuri cha kujifunza Biblia kwa mpangilio wa matukio. Kitabu hiki hakitoi maandishi halisi ya Biblia, lakini hutoa marejeo ya Biblia kwa mpangilio wa matukio na maelezo mafupi (maelezo) kwa kila marejeo.

2. Ikiwa una nia ya archaeology ya Biblia, vitabu vifuatavyo vinapendekezwa:

Beginnings In Biblical Archaeology cha Howard Vos kilichochapishwa na Moody Press, Chicago, Illinois, U.S.A.

Akiolojia katika Ardhi za Biblia cha Howard Vos kilichochapishwa na Moody Press, Chicago, Illinois, U.S.A.

SURA YA NANE

KUWEKA MUHTASARI, KUTIA ALAMA, KUCHATI

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Tumia njia ya kutia alama kwenye Biblia.
- Tengeneza muhtasari.
- Tengeneza chati ya muhtasari.

AYA MUHIMU:

Haki ya shuhuda zako ni ya milele, Unifahamishe, nami nitaishi. (Zaburi 119:144)

UTANGULIZI

Ukuzaji wa stadi tatu za msingi utaboresha njia yoyote ya kujifunza Biblia. Ujuzi huu ni kuweka alama, kubainisha, na kuweka chati. Hao ndio mada za sura hii.

KUTIA ALAMA

Kuweka alama ni njia ya kukazia vifungu muhimu vya Biblia. Kuweka alama hukurahisishia kupata mistari kwenye mada mahususi. Ili kuweka alama kwenye Biblia yako unapigia mistari mistari uliyochagua. Ikiwa una rangi tofauti za penseli unaweza kutia alama kwenye mistari wako. Ikiwa huna penseli za rangi unaweza kutumia alama kwenye ukingo kwa mistari muhimu.

Tumia rangi au misimbo ifuatayo:

Nyekundu: Kwa mistari inayohusiana na wokovu. Nyekundu inawakilisha damu ya Yesu. Unaweza pia kutumia ishara ya msalaba kwa mistari kuhusu wokovu.

Kijani: Hii ni rangi ya vitu vinavyokua. Tumia rangi hii kupigia mistari mistari kuhusu ukuaji wa kiroho. Unaweza pia kutumia ua kuwakilisha ukuaji.

Bluu: Hii ni rangi ya mbingu. Tumia rangi hii kutia alama mistari inayohusiana na ujio wa pili wa Yesu Kristo, Yerusalemu Mpya, na Mbingu. Ikiwa unatumia ishara, tumia taji kutia alama mistari kwenye ukingo wa Biblia yako. Taji inawakilisha Ufalme wa Mbinguni.

Brown: Shamba la ngano lililo tayari kuvunwa lina rangi ya kahawia. Yesu alitumia mfano wa mavuno alipozungumzia uinjilisti. Tumia rangi ya kahawia kuweka alama kwenye mistari inayohusiana na uinjilisti. Unaweza pia kutumia ishara (#) ambayo ni ishara inayosimama kwa nambari ya neno. Itumie kukukumbusha idadi kubwa ya watu ambao bado hawajasikia ujumbe wa Injili.

Unaweza kuchagua rangi za ziada ili kuashiria mistari kwenye masomo mengine muhimu: Zambarau, nyekundu, njano, nyeusi, nk.

Unaweza pia kutumia alama za ziada na kuzipa maana.

MUHTASARI

Muhtasari ni njia ya kupanga maelezo ya somo. Inaweka habari katika mfumo wa muhtasari wa kutumia katika huduma na masomo yajayo. Muhtasari unazingatia mada iliyochaguliwa. Mada hii inakuwa kichwa cha muhtasari ambao kwa kawaida huakisi somo la utafiti.

Baada ya kutambua somo, hatua inayofuata ni kutambua mambo makuu ambayo yanaeleza jambo fulani kuhusu somo hilo. Ifuatayo kutakuwa na pointi ndogo. Kiambishi awali "kidogo" kinamaanisha kuwa wanakuja chini au wanaelezea jambo fulani kuhusu jambo kuu.

Kuna njia nyingi za kuelezea. Tumechagua moja ambayo hutumia nambari maalum zinazoitwa nambari za Kirumi kwa alama kuu. Ikiwa hufahamu nambari za Kirumi, orodha imetolewa kwa ajili yako katika sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" ya sura hii.

Vidokezo vidogo kwenye muhtasari vinaonyeshwa na herufi kubwa za alfabeti. Ikiwa kuna pointi zaidi chini ya hizi, zinaonyeshwa kwa nambari za kawaida. Jifunze mfano ufuatao ambao unatoa muhtasari wa jinsi ya kutengeneza muhtasari:

WEKA KICHWA HAPA

I. Hii ni nambari ya Kirumi ya "1" inayotumika kwa nukta kuu ya kwanza.

A. Hii ni herufi kubwa inayotumika kwa nukta ndogo inayohusiana na kuu hatua.

1. Ikiwa kungekuwa na nukta nyingine ndogo inayohusiana na hii, ingewekwa alama na nambari 1.

2. Labda kuna mambo mengine yanayohusiana na nukta A.

Ikiwa ndivyo, endelea kuziweka kwa mpangilio wa nambari.

B. Hoja kuu ninaweza kuwa na vidokezo kadhaa. Ikiwa ndivyo, endelea kupitia alfabeti ukitumia herufi kubwa kwa mpangilio. Kila mojawapo ya hoja hizi ndogo yapasa ihusiane na jambo kuu.

II. Ili kuwasilisha hoja nyingine kuu tumia nambari inayofuata ya Kirumi.

A. Vidokezo vidogo vinafuata muundo sawa chini ya kila jambo kuu.

Kwa mfano, tumetayarisha muhtasari mfupi wa Warumi 12:1-2. Kwanza soma mistari:

Basi, ndugu zangu, nawasihi, kwa huruma zake Mungu, itoeni miili yenu iwe dhabihu iliyo hai, takatifu, ya kumpendeza Mungu, ndiyo ibada yenu yenye maana.

Wala msiifuatishie namna ya dunia hii; bali mgeuzwe kwa kufanywa upya nia zenu, mpate kujua hakika mapenzi ya Mungu yaliyo mema, ya kumpendeza, na ukamilifu. (Warumi 12:1-2)

Muhtasari wa vifungu hivi ni kama ifuatavyo:

HATUA ZA KUTAFUTA MAPENZI YA MUNGU

I. Itoeni miili yenu iwe dhabihu iliyo hai:

A. Mtakatifu.

B. Kukubalika kwa Mungu.

II. Msiifuatishie namna ya dunia hii:

A. Ugeuzwe.

1. Tunabadilishwa kwa kufanywa upya nia zetu.

III. Hatua hizi zitatusaidia kuthibitisha (kupata) mapenzi ya Mungu ambayo ni:

A. Nzuri.

B. Inakubalika.

C. Mkamilifu.

Unaweza kuona jinsi muhtasari huu unavyofupisha kwa uwazi hatua za mapenzi ya Mungu zinazotolewa katika Warumi 12:1-2.

CHATI

Njia nyingine ya kuandaa nyenzo za masomo ni kupitia chati. Utapewa chati kadhaa za kukamilisha wakati wa kozi hii ili kukusaidia kukuza ujuzi huu. Kuchati ni muhimu kwa sababu hukusaidia kuibua kile ulichojifunza. Charting hufupisha kwa ufupi kile unachojifunza na kukusaidia kukumbuka.

Kuna njia mbili za msingi za kuchora chati:

CHATI YA MILA SHAMBA:

Chora chati yako kwa urefu kwenye karatasi. Chora mstari kwenye ukurasa na uzuie migawanyiko mingi inavyohitajika kwa utafiti wako mahususi. Chati iliyo mlalo ni nzuri kutumia katika funzo la kitabu. Unaweza kupata mfano wake katika Sura ya Kumi na Moja.

CHATI WIMA:

Aina hii ya chati inachorwa wima kwenye karatasi. Mstatili mkubwa hutolewa na mgawanyiko hufanywa ndani yake. Chati wima ni bora kwa sehemu fupi za nyenzo au kwa masomo ya sura.

Huu hapa ni mfano wa chati wima kwenye Yakobo 1:26-27.

Kwanza soma kifungu:

Mtu akijiona kuwa ni mtu mwenye dini, lakini hauzui ulimi wake kwa hatamu, lakini anajidanganya moyo wake, dini ya mtu huyo haifai.

Dini iliyo safi, isiyo na taka mbele za Mungu Baba ni hii, Kwenda kuwatazama yatima na wajane katika dhiki yao, na kujilinda na dunia pasipo mawaa. (Yakobo 1:26-27)

Sasa soma chati:

MITIHANI YA DINI

Maelezo ya Kibinafsi**Jaribio****Matokeo****Dini**

Inaonekana kuwa ya kidini

Kudhibiti ulimi

Hujidanganya mwenyewe

Bure

Bila mawaa kutoka kwa ulimwengu Huwatembelea,

maskini

Wasio na uchafu mbele

za Mungu,

Safi

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Je, kuna ubaya gani katika muundo ufuatao wa muhtasari?

KICHWA

I. Hili ndilo jambo kuu la kwanza.

A. Hiki ni hoja ndogo inayohusiana na jambo kuu.

B. Hili ndilo jambo kuu la pili.

3. Je, ni njia gani kuu mbili za kuchora chati?

4. Nini maana ya “kutia alama” kama inavyohusiana na kujifunza Biblia?

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

1. Jifunze Yakobo 3:2-6 katika Biblia yako. Kamilisha muhtasari ulio hapa chini:

ULIMI WA BINADAMU

I. Tusipojikwaa kwa neno sisi ni: (ona mstari wa 2)

A.

B.

II. Mifano ya nguvu ya vitu vidogo:

A. Kiini katika kinywa cha farasi kinatumika kwa madhumuni mawili: (ona mstari wa 3)

1.

2.

B. usukani wa meli: (mstari wa 4)

1.

C. Moto mdogo: (mstari wa 5)

1.

III. Ulimi pia ni mdogo lakini ni: (aya 5-6)

A. Anajivunia mambo makuu.

B. Ni ulimwengu wa uovu.

C.

D.

E.

2. Sasa kamilisha chati ifuatayo ambayo inashughulikia sehemu ya Yakobo 3:2-6:

ULIMI: KULINGANISHA	
Mfano	Matokeo
Lijamu katika kinywa cha farasi	Inageuka mwili wao wote
Usukani katika meli	
Moto mdogo	
Ulimi wa binadamu	

3. Chati ifuatayo ya nambari za Kirumi ni ya matumizi katika kuunda muhtasari kulingana na muundo uliotolewa katika sura hii:

1 I	30 XXX
2 II	40 XL
3 III	50 L
4 IV	60 LX
5 V	70 LXX
6 VI	80 LXXX
7 VII	90 XC
8 VIII	100 C
9 IX	
10 X	
11 XI	Fuata muundo huu huu (I, II, III) kwa kila seti.
12 XII	Kwa mfano, 32 itakuwa XXXII
13 XIII	
14 XIV	
15 XV	
16 XVI	
17 XVII	
18 XVIII	
19 XIX	
20 XX	

SEHEMU YA TATU: UBUNIFU WA MASOMO YA BIBLIA

SURA YA TISA

KUJIFUNZA BIBLIA KWA BIBLIA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Tambua ishara za Neno la Mungu linalotumiwa katika Biblia.
- Jifunze Neno la Mungu kwa kutumia Biblia.
- Tambua chanzo cha Neno.
- Tofautisha kati ya maziwa na nyama ya Neno.

AYA MUHIMU:

Unifumbue macho yangu niyatazame maajabu yatokayo katika sheria yako. (Zaburi 119:18)

UTANGULIZI

Mojawapo ya njia bora zaidi za kuanza kujifunza Biblia ni kujifunza kile ambacho Biblia inasema kujihusu. Hilo ndilo somo la sura hii. Katika somo hili utajifunza kuhusu ishara za Neno la Mungu na mambo mahususi kuhusu Neno la Mungu yaliyofunuliwa katika Biblia yenyewe.

Katika kozi nyingi za Taasisi tunaporejelea Maandiko tunayaandika ndani ya muktadha wa somo. Hii inafanywa ili kuokoa wakati. Lakini hatujaandika aya katika somo hili kwa sababu maalum. Moja ya madhumuni ya somo hili ni kukufahamisha kutumia Biblia yako, kwa hivyo tumeorodhesha marejeleo pekee. Unapojifunza somo, tafuta kila marejeo katika Biblia yako.

Ikiwa hufahamu mahali vitabu hivyo vilipo, tazama sehemu ya mbele ya Biblia yako. Biblia nyingi zina "Jedwali la Yaliyomo" ambayo huorodhesha nambari ya ukurasa ambapo kitabu kinaanza. Unapopata nambari ya ukurasa iliyoorodheshwa kwa kitabu, utakuwa kwenye sura ya kwanza ya kitabu hicho. Kisha angalia sura sahihi na nambari ya aya:

Zaburi 119: 89

Jina la Kitabu Nambari ya Sura Nambari ya Aya

CHANZO CHA NENO

Chanzo cha Biblia ni Mungu Mwenyewe. Soma Zaburi 68:11 . Hii inathibitisha kwamba Mungu ndiye chanzo cha Neno. 1 Wathesalonike 2:13 inaeleza kwamba Biblia ni Neno la Mungu na kwamba chanzo chake si mwanadamu. Yesu alipozungumza wakati wa huduma yake hapa duniani, aliweka wazi kwamba chanzo cha maneno yake kilikuwa ni Mungu. Ona Yohana 14:10 na 24; 17:8 na 14; na 3:34.

HISTORIA YA NENO

Biblia inafunua mengi kuhusu historia yake yenyewe, ikijibu maswali kama vile "Neno limekuwepo kwa muda gani?" na "Ni nani aliyeandika kwanza maneno ya Mungu?" Soma Waebrania 11:3. Mstari huu unafunua kwamba ulimwengu tunamoishi uliumbwa (uliumbwa) na Neno la Mungu. Soma Mwanzo sura ya 1 katika Biblia yako ambayo inasimulia hadithi ya uumbaji na utaona hilo kuwa kweli. Mungu alizungumza kihalisi ili ulimwengu uwepo. Unaweza kusoma zaidi kuhusu hili katika 2 Petro 3:5-7. Waebrania 1:3 inasema kwamba anaendelea kutegemeza ulimwengu na vitu vyote kwa Neno la uweza wake. Zaburi 33:6 inasema kwamba mbingu zilifanywa kwa Neno la Mungu.

Mungu ni wa milele. Hana mwanzo na mwisho. Kwa kuwa Mungu hawezi kutenganishwa na Neno Lake (Yeye ni Neno), basi Neno halina mwanzo wala mwisho. Kama Mungu, Neno Lake limekuwepo siku zote. Soma Kutoka 20:1-17 katika Biblia yako. Hiki ndicho rekodi ya kwanza ya Mungu kumwongoza mtu (Musa) kuandika Maneno yake.

Soma Yohana sura ya 1 katika Biblia yako. Angalia kwa makini mistari ya 1-5 na 14. Kifungu hiki kinarejelea Yesu kama Neno. Inafunua kwamba Neno (Yesu) alikuwa pamoja na Mungu na alikuwa Mungu hapo mwanzo. Inathibitisha jinsi Mungu na Neno lake waliumba ulimwengu.

Yesu amekuwepo siku zote pamoja na Baba, lakini katika mstari wa 14 inaeleza jinsi Neno (Yesu) alifanyika mwili na kuja kuishi duniani katika umbo la mwanadamu. Mistari ya 11-12 inaandika jinsi alivyokataliwa na Wake

watu wake lakini jinsi wale wanaompokea wanavyoweza kufanyika watoto wa Mungu.

VITABU, MAGOMBO, NA MAWE

Neno la Mungu liliandikwa kwa njia nyingi katika miaka yote. Iliandikwa kwenye mawe na Musa (Kutoka 20:1-17) na juu ya mawe makubwa Israeli walipoingia katika Nchi ya Ahadi (Kumbukumbu la Torati 27:1-8).

Neno la Mungu liliandikwa katika kitabu (Kumbukumbu la Torati 31:24-26) na kwenye gombo (Yeremia 36:2). Gombo ni kipande kirefu cha karatasi chenye spools za mbao (rollers) katika kila mwisho. Unaposoma au kuandika kwenye gombo unaanzia mwisho mmoja na kukunjua karatasi unapoendelea.

Mungu hata aliongoza nyimbo katika Neno lake. Tazama Kumbukumbu la Torati 31:19-22. Daudi aliandika Neno la Mungu kwa njia ya kishairi ambayo mara nyingi iliimbwa. Kitabu cha Zaburi ni kitabu cha ibada na nyimbo za Biblia.

UONGOZI WA BIBLIA

Mojawapo ya mambo muhimu zaidi ambayo Biblia hufunua kujihusu yenyewe ni kwamba ni kitabu kilichopuliziwa na Mungu. Kupitia uvuvio wa Roho Mtakatifu, Mungu alizungumza na watu watakatifu kuandika ujumbe Wake.

Tazama 2Timotheo 3:16-17 katika Biblia yako. Mistari hiyo inathibitisha kwamba Neno la Mungu limeongozwa na roho. Pia zinafichua kwamba ina faida katika maeneo makuu manne ya maisha ya Kikristo:

- Kwa mafundisho
- Kwa karipio
- Kwa marekebisho
- Kwa mafundisho katika haki

Mistari hii ndiyo makusudio makuu ya Neno la Mungu. Haya hutokeza mtu wa Mungu kuwa mkamilifu (mtu mzima) na aliyekamilishwa (kamilishwa) kwa ajili ya matendo yote mema.

NENO LA MILELE

Katika ulimwengu wa asili vitabu vingi ni halali kwa muda mfupi tu. Kwa mfano, kitabu kuhusu taratibu za matibabu kinaweza kuwa halali kwa miaka michache. Wakati dawa bora au mbinu bora za matibabu zinatengenezwa kitabu hicho hakitumiki tena.

Neno la Mungu ni la milele na linatumika nyakati zote. Ilikuwa muhimu zamani, ni muhimu kwa sasa, na itakuwa muhimu katika siku zijazo (ona Zaburi 119:89).

Soma 1 Petro 1:23. Mstari huu unafunua kwamba Neno la Mungu halidumu milele tu, bali pia linaishi milele. Mungu yuko na amekuwa. Tunamtumikia Mungu aliye hai. Mungu hawezi kutenganishwa na Neno lake. Kwa sababu Mungu anaishi, Neno lake linaishi na ni muhimu kwa wakati wote.

Soma Isaya 40:8. Mstari huu unathibitisha kwamba Neno la Mungu litasimama (kuwapo) milele. Haitaangamia kama vile vitu unavyoviona karibu nawe katika ulimwengu wa asili.

MIGAO MIWILI YA MSINGI

Biblia inataja migawanyo miwili ya msingi ya Neno la Mungu. Kuna maziwa ya Neno na chakula cha Neno. Maziwa ya Neno ni kweli ya msingi inayoeleweka kwa urahisi. Nyama ya Neno ni mafundisho ya ndani zaidi ya Neno la Mungu ambayo huleta ukomavu wa kiroho. Unaweza kusoma kuhusu haya katika Waebraia 5:13-14 na 1 Petro 2:2.

MAKUSUDI YA NENO

Mungu alitoa Neno lake ili kutimiza makusudi maalum. Kusudi ni lengo au lengo. Kulingana na Biblia, baadhi ya makusudio hayo ni kama ifuatavyo:

- Neno huzaa imani katika Injili: Matendo 4:4
- Inasafisha: Yohana 15:3; Waefeso 5:26
- Ukisikia na kuamini, huleta uzima wa milele: Yohana 5:24
- Ndiyo msingi wa hukumu ya milele: Yohana 12:48
- Pepo wachafu wanatolewa na Neno: Mathayo 8:16; Luka 4:36
- Ishara za miujiza hufuata kuhubiriwa kwa Neno kusakikisha ukweli wa Injili.
Marko 16:20
- Inatoa hakikisho la wokovu: I Yohana 1:2-6
- Umezaliwa mara ya pili kwa Neno: 1Petro 1:23; Zaburi 119:41
- Neno linashuhudia ukweli wa Injili: I Yohana 5:7
- Umetakaswa kwa Neno: 1Timotheo 4:5
- Kuna tumaini katika Neno lake: Zaburi 130:5; 119:49, 81
- Kuna uponyaji katika Neno lake: Zaburi 107:20
- Inakuepusha na njia ya mharibifu: Zaburi 17:4

- Ni roho na uzima: Yohana 6:63
- Inaleta shangwe na shangwe: Yeremia 15:16
- Imani huongezeka kwa Neno: Warumi 10:17
- Inaleta faraja: 1 Wathesalonike 4:18; Zaburi 119:50, 52
- Huleta lishe ya kiroho: 1Timotheo 4:6
- Inaleta maombi yaliyojibiwa: Yohana 15:7
- Ndiyo ufunguo wa mafanikio: Yoshua 1:8
- Ukiisikia na kuishika unabarikiwa: Luka 11:28
- Ina faida kwa ukuaji wa kiroho: 2Timotheo 3:16-17
- Inaleta baraka inapotunzwa na laana isipotunzwa: Kumbukumbu la Torati 28.
- Ni silaha wakati wa majaribu: Mathayo 4
- Inageuza nafsi: Zaburi 19:7
- Inafanya jambo rahisi kuwa la hekima: Zaburi 19:7
- Inatia nuru: Zaburi 19:8
- Inaonya: Zaburi 19:11
- Kushika Neno huleta thawabu kuu: Zaburi 19:11
- Inaruhusu kuingia Mbinguni: Ufunuo 22:14
- Inaleta baraka ya kutembea katika haki: Zaburi 119:1-3
- Hukufanya kuwa na hekima kuliko adui zako, waalimu na wazee wako: Zaburi 119:98-104
- Inahuisha: Zaburi 119:25
- Inatia nguvu: Zaburi 119:28
- Ndio msingi wa huruma ya Mungu kwako: Zaburi 119:58
- Inaleta furaha: Zaburi 119:92
- Inatoa ufahamu rahisi: Zaburi 119:130, 169; 104
- Inaleta ukombozi: Zaburi 119:170

NENO SI UTUPU

Kama tulivyoona, kuna makusudi mengi kwa Neno la Mungu. Biblia inafundisha kwamba Neno litatimiza makusudi ambayo lipo kwa ajili yake. Soma Isaya 55:11. Hapa Mungu anasema Neno lake halitarudi bure maana yake Mungu hatoi ahadi tupu. Anachosema kitatokea. Kila neno la Biblia liliandikwa kwa kusudi na kusudi hilo litatimizwa.

ALAMA ZA NENO

Biblia hutumia ishara nyingi tofauti kufafanua Neno la Mungu. Ishara ni kitu kinachowakilisha kitu kingine. Kwa mfano, kila nyota katika bendera ya Marekani inawakilisha mojawapo ya majimbo 50 yanayounda taifa hilo. Nyota ni ishara ya hali. Zifuatazo ni ishara zinazotumiwa katika Biblia kufafanua Neno la Mungu. Angalia kila mstari na usome katika Biblia yako:

Kioo: Yakobo 1:23-27

Unapotazama kwenye kioo katika ulimwengu wa asili, inaonyesha picha yako ya kimwili. Unapotazama ndani ya Neno la Mungu, kama kioo, Biblia inaonyesha hali yako ya kiroho.

Birika: Waefeso 5:26-27

Birika ni neno la Kibiblia la beseni ambalo huhifadhi maji yanayotumika kusafisha. Maji ya Neno la Mungu yanakusafisha kiroho.

Taa: Zaburi 119:105

Nuru: Zaburi 119:105,130; Mithali 6:23

Taa na mwanga hutoa mwongozo. Wanakuwezesha kuona gizani. Neno la Mungu hutoa mwongozo wa kiroho na kukusaidia kupata njia yako ya kutoka katika giza la dhambi.

Mvua: Isaya 55:10-11

Maji: Waefeso 5:26

Mvua na maji huburudisha. Neno la Mungu linalinganishwa na mvua na maji kwa sababu hilo hukuburudisha kiroho.

Chakula: Yeremia 15:16; I Petro 2:1-2; I Wakorintho 3:1-2; Waebrania 5:12-14

Mlo: Waebrania 5:12

Biblia inalinganishwa na chakula ambacho huzima njaa ya asili kwa sababu huzima njaa ya kiroho. Kama vile chakula huruhusu ukuzi wa asili, Biblia huruhusu ukuzi wa kiroho. Sehemu fulani za Biblia zinaitwa maziwa ya Neno kwa sababu zinaeleweka kwa urahisi. Sehemu

nyingine zinaitwa nyama ya Neno kwa sababu vifungu ni vigumu zaidi kuelewa. Mungu anataka uendelee kutoka kwenye maziwa hadi kwenye nyama ya Neno lake. Kujifunza jinsi ya kujifunza Biblia kutakusaidia kutimiza kusudi hilo.

Moto: Yeremia 23:29; 20:9

Katika ulimwengu wa asili moto hutumiwa kusafisha madini ya thamani. Moto huo unateketeza uchafu wote. Neno la Mungu hufanya kama moto katika maisha yako ya kiroho ili kuteketeza mawazo, maneno na matendo machafu.

Nyundo: Yeremia 23:29

Nyundo inaweza kuvunja mwamba vipande vipande. Neno la Mungu linaweza kuchukua mioyo migumu ya dhambi, kuivunja, na kuifanya iweze kueleweka mikononi mwa Mungu.

Scalpel (Kisu): Waebrania 4:12

Scalpel ni kisu kikali kinachotumiwa na madaktari kwa ajili ya upasuaji ili kutibu magonjwa. Neno la Mungu hufanya upasuaji wa kiroho. Inarekebisha ugonjwa wa kiroho. Inaondoa ukuaji wa kiroho na maambukizo kutoka kwa maisha yako.

Upanga: Waefeso 6:17

Upanga katika ulimwengu wa asili ni silaha. Neno la Mungu ni upanga wako wa kiroho. Ni silaha ya kutumia dhidi ya adui yako wa kiroho, Shetani.

Dawa: Zaburi 119:25

Kama vile dawa katika ulimwengu wa asili huonya magonjwa ya kimwili, Neno la Mungu hufanya kazi kama dawa ya kuponya magonjwa ya kiroho.

Mbegu: Mathayo 13:1-23; Marko 4:1-20; Luka 8:4-15; I Petro 1:23; Yakobo 1:18

Neno la Mungu ni kama mbegu. Inapopandwa moyoni mwako--ikipata ardhi ifaayo--itakua na kuzaa matunda ya kiroho katika maisha yako.

Asali: Zaburi 19:10

Asali ni dutu tamu sana katika ulimwengu wa asili. Neno la Mungu linafananishwa na asali kwa sababu ni tamu kiroho. Kusoma Neno la Mungu huleta utamu wa kiroho katika maisha yako.

Dhahabu: Zaburi 19:9-10

Katika ulimwengu wa asili, dhahabu ni moja ya madini ya thamani zaidi. Biblia inalinganishwa na dhahabu kwa sababu ya thamani yake ya kiroho.

MAELEZO YA NENO

Mbali na mifano hiyo, Biblia hutoa ufafanuzi mwingine wa Neno la Mungu. Ni:

- Roho ya Uzima: Yohana 6:63
- Maneno ya uzima wa milele: Yohana 6:68
- Thamani: 1 Samweli 3:1
- Safi: Mithali 30:5; Zaburi 12:6; 19:7; 119:140
- Kweli na kiasi: Matendo 26:25
- Kweli: Yohana 17:17; Wakolosai 1:5; Zaburi 119:142
- Ni kweli tangu mwanzo: Zaburi 119:160
- Jaribio: Zaburi 18:3
- Kulia: Zaburi 33:4; 19:8; 119:75
- Neno la uzima: I Yohana 1:1; Wafilipi 2:6
- Neno la wokovu: Matendo 13:26
- Neno la imani: Warumi 10:8
- Mkamilifu: Zaburi 19:7
- Mshauri: Zaburi 119:24
- Mwaminifu: Zaburi 119:86
- Imetulia: Zaburi 119:89
- Urithi: Zaburi 119:111
- Neno la haki: Zaburi 119:123
- Mwenye haki na mwaminifu sana: Zaburi 119:138
- Mnyoofu: Zaburi 119:137
- Furaha: Zaburi 119:143

MITIKIO WA NENO

Haitoshi kusikia, kusoma, au kujifunza Neno la Mungu. Biblia inafundisha kwamba ni lazima uitikie Neno la Mungu. Unatakiwa:

- Na lianguke juu ya udongo mzuri moyoni mwako: Marko 4, Luka 8, Mathayo 13
- Isikie na uifanye ili uwe na hekima: Yohana 12:47

- Shika Neno: Yohana 14:23
- Mwamini Yesu ili Neno la Mungu likae ndani yako: Yohana 5:38
- Endelea katika Neno Lake: Yohana 8:31
- Sio tu kuishi kwa chakula cha kimwili, bali pia kwa Neno: Mathayo 4:4; Luka 4:4;
Kumbukumbu la Torati 8:3
- Lisifu Neno Lake: Zaburi 56:4, 10
- Shukuru kwa ajili yake: Zaburi 119:62
- Litukuzeni Neno lake hata kuliko jina lake: Zaburi 138:2
- Weka Neno lake moyoni mwako: Yakobo 1:21
- Kuwa mtendaji wa Neno na si msikiaji tu: Yakobo 1:22-23
- Omba msamaha wa dhambi ili Neno lake likae ndani yako: I Yohana 1:10
- Yatamanini maziwa ya Neno lake: I Petro 2:2
- Neno la Mungu na likae kwa wingi ndani yenu: Wakolosai 3:16
- Gawanya Neno la Mungu kwa Haki: 2 Timotheo 2:5
- Tafuta Maandiko: Yohana 5:39; Matendo 17:11
- Tamka Neno Lake: Zaburi 119:26-27
- Chagua Neno Lake: Zaburi 119:30
- Shikamana na Neno Lake: Zaburi 119:31
- Imbieni njia ya Neno lake: Zaburi 119:32
- Ishike: Zaburi 119:33
- Iangalie: Zaburi 119:34
- Furahia ndani yake: Zaburi 119:35; 70; 77; 143; 174
- Ielekeze mioyo yako kwayo: Zaburi 119:36
- Tamani kuimarishwa katika maisha yako: Zaburi 119:38
- Muda mrefu baada yake: Zaburi 119:40
- Itumie kujibu wengine: Zaburi 119:42
- Tumaini ndani yake: Zaburi 119:43, 47
- Ishike milele: Zaburi 119:44

- Tafuteni maagizo yake: Zaburi 119:45
- Uwe tayari kuongea mbele ya viongozi: Zaburi 119:46
- Itafakari: Zaburi 119:48; 78; 148
- Usijiepushe nayo: Zaburi 119:52
- Tembea sawasawa na mafundisho yake: Zaburi 119:59
- Usikawie kulishika Neno lake: Zaburi 119:60
- Bila kusahau: Zaburi 119:61, 83, 93, 153, 176
- Chagua wenza ambao pia wanaliogopa Neno na kulishika: Zaburi 119:63
- Amini: Zaburi 119:66; 128
- Ishike kwa moyo wako wote: Zaburi 119:69
- Ithamini kuliko dhahabu na fedha: Zaburi 119:72
- Tamani kujifunza: Zaburi 119:73
- Tumaini katika Neno: Zaburi 119:74; 81
- Pata faraja ndani yake: Zaburi 119:76;82
- Tamani kuabadili moyo wako: Zaburi 119:80
- Usiiache: Zaburi 119:87
- Itafute: Zaburi 119:94
- Ifikirie: Zaburi 119:95
- Tamani Neno la Mungu: Zaburi 119:131
- Agize hatua zako katika Neno: Zaburi 119:133
- Uwe na huzuni wakati Neno la Mungu haliheshimiwi: Zaburi 119:136; 158
- Simama kwa kicho kwa Neno la Mungu: Zaburi 119:161
- Ipende: Zaburi 119:163, 165, 167
- Nena Neno Lake: Zaburi 119:172

WAJIBU WA NENO

Zaidi ya kufanya itikio linalofaa kwa Neno la Mungu, una wajibu kwa Neno la Mungu. Kanisa la kwanza lilichukua jukumu hili walipokuwa wakienda kila mahali wakihubiri Neno la Mungu (Matendo 8; 4; 13:49; 12:24). Walimwomba Mungu kwa ujasiri wa kunena Neno (Matendo 4:29

na 31) na Neno la Mungu likaongezeka ulimwenguni kote kwa sababu ya jitihada zao (Matendo 6:7; 19:20).

Hivi ndivyo Biblia inafichua kuhusu wajibu WAKO kwa Neno la Mungu:

-Unapaswa kuhubiri Neno lake ulimwenguni kote: Mathayo 16:15; Luka 24:47;

Marko 16:15.

-Ukifundishwa katika Neno la Mungu basi una wajibu wa kuwafundisha wengine:

Wagalatia 6:6.

-Unapaswa kuhubiri Neno: 2Timotheo 4:2

-Unapaswa kunena Neno lake bila woga: Wafilipi 1:4.

-Mungu huweka Neno lake ndani yako ili uweze kusema na wengine: Kumbukumbu la Torati 18:18-19;

Isaya 51:16; Yereimia 1:9; 3:12; 5:14; 26:12; Ezeieli 2:6-7.

-Hupaswi kusema maneno yako mwenyewe bali useme maneno yake: Isaya 58:13

-Hupaswi kulionea aibu Neno: Marko 8:38

-Unapaswa kuwafundisha watoto wako: Kumbukumbu la Torati 6:6-9

MAONYO KATIKA NENO

Hapa kuna maonyo ambayo Mungu hutoa kuhusu Neno lake:

-Mateso huja kwa sababu Neno la Mungu linahubiriwa: Marko 4:7

-Baadhi ya watu watauawa kwa sababu ya ushuhuda wao kwa Neno:

Ufunuo 6:9; 20:4.

-Neno linaweza kuwa lisilofaa katika maisha yako kwa sababu ya mapokeo ya wanadamu: Marko 7:13.

-Unaweza kupotosha Neno la Bwana: Yereimia 23:36.

-Unaweza kuliharibu Neno la Bwana: 2 Wakorintho 2:17

-Unaweza kutumia Neno kwa hila: 2 Wakorintho 4:2

Biblia inasema tusikilize kila neno unalosikia: Mithali 14:15. (Hii ina maana kwamba kila mtu anayedai kusema Neno la Mungu hafanyi hivyo kwa kweli.) Kuna walimu wa uongo ambao hawafundishi Neno la kweli la Mungu (Yuda 1). Unapaswa kujiondoa mwenyewe kutoka kwa watu hawa (1Timotheo 6:3-5. Waalimu wa uongo hawasemi Neno la kweli la Mungu. Wanasema maneno yao wenyewe. Pia wanasema;

Maneno ya uongo:	Yeremia 29:23
Maneno ya bure:	Waefeso 5:6
Maneno ya kuvutia:	Wakolosai 2:4
Maneno ya kubembeleza:	I Wathesalonike 2:5
Maneno matupu:	1 Timotheo 6:21
Maneno ya uongo:	2 Petro 2:3
Maneno ya kuvimba:	2 Petro 2:18; Yuda 16
Maneno mabaya:	III Yohana 10

Kwa kumalizia, Biblia inatoa onyo la mwisho kuhusu Neno katika Ufunuo 22:18-19:

Kwa maana namshuhudia kila mtu ayasikiaye maneno ya unabii wa kitabu hiki, Mtu ye yote akiyaongeza, Mungu atamwongezea mapigo yaliyoandikwa katika kitabu hiki.

Na mtu ye yote akiondoa katika maneno ya unabii wa kitabu hiki, Mungu atamwondolea sehemu yake katika kitabu cha uzima, na katika ule mji mtakatifu, na katika hayo yaliyoandikwa katika kitabu hiki. (Ufunuo 22:18-19)

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Orodhesha angalau alama tano zinazotumiwa katika Biblia kuwakilisha Neno la Mungu.

3. Makusudi mengi ya Neno la Mungu yameorodheshwa katika sura hii. Je, unaweza kuorodhesha angalau tatu kati yao?

4. Kwa nini usiamini kila neno unalosikia?

5. Ni onyo gani linalotolewa kwa wale wanaoongeza Neno la Mungu?

6. Ni onyo gani linalotolewa kwa wale wanaoondoa yaliyoandikwa katika Neno la Mungu?

7. Ni nani chanzo cha Neno?_____

8. Yesu alisema maneno ya nani? _____

9. Migawanyiko miwili mikuu ya yaliyomo katika Biblia ni _____ na _____
ya Neno.

10. Kulingana na maandishi ya Biblia, ni nani aliyekuwa mwanadamu wa kwanza kuandika
Maneno ya Mungu?

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Kati ya sura zote za Biblia, Zaburi ya 119 inazungumza mara nyingi zaidi kuhusu Neno la Mungu. Pia ndiyo sura ndefu zaidi katika Biblia.

Kuna maneno kadhaa tofauti yanayotumika kurejelea Neno la Mungu katika sura hii. Kila mara zinapotumiwa hutuongezea ujuzi wa Neno lake. Soma Zaburi 119 na uweke mstari chini ya maneno yafuatayo kila mara yanapotokea:

-neno

-maneno

-hukumu

-sheria

-maagizo

-sheria

-amri

- njia yako

-shuhuda zako

Baada ya kupigia mstari kila matumizi ya maneno haya katika Zaburi 119, soma sura hiyo tena na utengeneze chati ili kufanya muhtasari wa somo lako. Fuata muundo ulio hapa chini.

Orodhesha kila nambari ya mstari iliyo na neno moja au zaidi ya maneno haya kisha ufanye muhtasari wa kile mstari unafundisha kuhusu Neno la Mungu.

Endelea muundo huu:

Nambari ya Aya

Muhtasari

1

Tumebarikwa tukienenda katika sheria yake.

SURA YA KUMI

MAFUNZO YA BIBLIA YA KIIBADA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Orodhesha hatua za njia ya ibada ya kujifunza Biblia.
- Fanya funzo la Biblia la ibada.

AYA MUHIMU:

Macho yangu huyatangulia makesha ya usiku, Nipate kulitafakari neno lako. (Zaburi 119:148)

UTANGULIZI

Njia ya kwanza ya kujifunza Biblia ambayo utajifunza inaitwa njia ya ibada. Sura hii inafafanua, inafafanua, na inatoa mfano wa somo la Biblia la ibada. Sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" inatoa fursa ya kutumia kile ambacho umejifunza kwa kufanya utafiti wa ibada.

KUFAFANULIWA KWA MBINU

Njia ya ibada inapata jina lake kutoka kwa neno "ibada" ambalo linamaanisha "kujitolea, kuweka wakfu, kuabudu, na kushikamana kwa dhati kwa sababu au mtu." Mbinu ya ibada ya kujifunza Biblia huongeza kujitolea na kujitolea kwa Mungu. Inaongoza kwenye ibada na uhusiano wa kina wa kibinafsi na Bwana Yesu Kristo.

Njia hiyo inahusisha si tu kujifunza Neno la Mungu bali pia matumizi ya kweli zake. Ni dhidi ya njia hii ambapo Shetani anainua upinzani wake mkuu zaidi. Shetani hajishughulishi na kujifunza ili tu kupata ujuzi. Anajali sana wakati funzo la Biblia linapotokea katika matumizi ambayo huleta mabadiliko chanya katika maisha yako ya kiroho. Haitoshi tu kuwa "wasikiaji wa Neno." Mtu ambaye ni msikiaji wa Neno ni yule anayejifunza Neno la Mungu lakini kamwe hatumii Neno maishani mwake:

Lakini iweni watendaji wa Neno, wala si wasikiaji tu, hali mkijidanganya nafsi zenu.

Kwa maana mtu akiwa ni msikiaji wa Neno, wala si mtendaji, huyo ni kama mtu anayejitazama uso wake wa asili katika kioo;

Kwa maana hujiangalia, kisha huenda zake, na mara husahau jinsi alivyokuwa mtu wa namna gani.

Lakini yeye anayeitazama sheria kamilifu iliyo ya uhuru, na kukaa humo, asiwe msikiaji msahaulifu, bali mtendaji wa kazi, huyo atakuwa heri katika kutenda kwake. (Yakobo 1:22-25)

Utajifunza mbinu nyingi za kujifunza Biblia katika kozi hii lakini kila mbinu inapaswa kusababisha matumizi. Iwe unasoma kitabu, sura, mstari, neno, au funzo lingine lolote, unapaswa kutumia sikuzote yale unayojifunza katika maisha na huduma yako.

KUELEZEA MBINU

Tumia fomu iliyotolewa katika sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" ya somo hili kufanya masomo yako ya ibada. Hapa kuna hatua za kufanya utafiti:

HATUA YA KWANZA: REKODI MAELEZO YA KIFUNGU

Andika jina la kitabu ambamo kifungu unachojifunza kinapatikana. Kisha andika nambari za sura na aya ulizochagua kusoma.

HATUA YA PILI: TAMBUA SOMO

Soma sehemu ya Maandiko ambayo umechagua kujifunza. Chagua kichwa kinachotoa muhtasari wa somo na ulirekodi kwenye chati yako.

HATUA YA TATU: TAMBUA AYA MUHIMU

Ni mstari gani unaotoa muhtasari bora zaidi wa sehemu ya Maandiko unayojifunza? Andika mstari na rejeleo kwenye chati yako.

HATUA YA NNE: FANYA MUHTASARI

Kwa maneno yako mwenyewe, fanya muhtasari wa kile sehemu ya Maandiko inafundisha.

1. Eleza mambo makuu yanayozungumziwa.
2. Tumia chati kufanya muhtasari wa kifungu.
3. Toa maelezo mafupi ya muhtasari.
4. Fafanua kifungu. Kufafanua ni wakati unapochukua mstari na kuufupisha kwa maneno yako mwenyewe. Fuata maandishi, lakini yaweke katika lugha ya leo. (Angalia sehemu ya mfano ya sura hii).

HATUA YA TANO: TAFAKARI

Ni muhimu kusoma na kujifunza Biblia lakini pia ni lazima ujifunze kutafakari Neno la Mungu. Neno "kutafakari" linamaanisha kufikiria, kutafakari, na kutafakari. Baada ya kuchagua sehemu ya Biblia ya kujifunza, tambua somo na mstari mkuu, na kufupisha mafundisho yake, kisha utafakari fungu hilo.

Mungu alimwambia Yoshua kwamba kutafakari Neno lake ndio ufunguo wa mafanikio:

Kitabu hiki cha torati kisiondoke kinywani mwako; bali yatafakari maneno yake mchana na usiku, upate kuangalia kutenda sawasawa na maneno yote yaliyoandikwa humo; maana ndipo utakapoifanikisha njia yako, kisha ndipo utakapositawi sana. (Yoshua 1:8)

Soma polepole kupitia kifungu. Isume kwa sauti. Hebu wazia Bwana akizungumza na wewe binafsi kwa kifungu hiki. Fikiria kile inachosema kwako binafsi kwa kutumia baadhi ya maswali yaliyopendekezwa chini ya Hatua ya Sita katika somo hili.

Njia moja muhimu ya kutafakari Neno ni kulikariri. Unapokariri sehemu unaweza kuzikumbuka wakati wowote na kuzifikiria. Mstari muhimu unaochagua ni sehemu nzuri ya kukariri. Tengeneza kadi za kumbukumbu kama ilivyoonyeshwa hapa chini. Andika mstari upande mmoja wa kadi. Andika rejeleo ambapo mstari unapatikana upande wa pili wa kadi:

Upande wa Kwanza:

Moyoni mwangu nimeliweka neno lako,
nisije nikakutenda dhambi.

Upande wa Pili:

Zaburi 119:11

Soma mstari mara kadhaa kwa sauti na kisha ujaribu kurudia bila kuangalia kadi. Baada ya kusema mstari angalia kadi yako ili kuona kama umesema kwa usahihi. Angalia upande wa kumbukumbu wa kadi na ujaribu kusema mstari. Angalia upande wa mstari wa kadi na ujaribu kukumbuka kumbukumbu. Hifadhi kadi zako za kumbukumbu za Maandiko na uendelee kukagua na kuzitafakari.

HATUA YA SITA: FANYIA MATUMIZI

Sasa uko tayari kutumia yale uliyojifunza wakati wa kutafakari. Utumiaji ni wakati wewe binafsi unapotumia maishani mwako na huduma kweli ulizojifunza. Wakati mwingine huwezi kutumia mara moja kila kitu unachojifunza, lakini anza kutumia yote unayoweza. Mungu atakusaidia kutumia ukweli wa Neno lake hata ikimaanisha lazima uchukue hatua moja ndogo katika mchakato wa maombi.

Maswali yafuatayo yatakusaidia kutumia Neno la Mungu maishani mwako:

Mfano wa kufuata:

Je, kuna mfano wa kufuata katika sehemu hii ya Maandiko?

Hitilafu ya kuepuka:

Je, kuna kosa au dhambi ambayo inapaswa kuepukwa?

Wajibu wa kutekeleza:

Je, sehemu hii ya Maandiko inahitaji hatua. Umeambiwa ufanye kitu? Ikiwa ndivyo, utachukua hatua gani?

Ahadi ya kudai:

Je, kuna ahadi katika kifungu hiki ambayo unaweza kudai?

Uhusiano wa kukuza:

Kifungu hiki kinafundisha nini kuhusu uhusiano wako na Mungu kupitia Yesu Kristo? Inafundisha nini kuhusu Mungu Baba, Yesu Kristo Mwana, na Roho Mtakatifu? Je, inafundisha nini kuhusu uhusiano wako na wengine katika familia yako, jumuiya, kusanyiko la kanisa, na ulimwengu. Je, inafundisha nini kuhusu uhusiano wako na wewe mwenyewe?

Mabadiliko ya kufanya:

Unapaswa kufanya mabadiliko gani katika maisha yako kwa kuzingatia yale ambayo umejifunza katika sehemu hii ya Maandiko? Kuwa maalum.

Maombi ya kuomba:

Omba maombi ya kibinafsi kuhusiana na kifungu hiki. Mwombe Mungu akusaidie kutumia kweli ambazo umejifunza. Sala hubinafsisha kanuni zinazofundishwa katika Neno la Mungu. Unaweza hata kutaka kuandika sala yako kama katika mfano uliotolewa katika sura hii.

MFANO WA NJIA YA IBADA

HATUA YA KWANZA: REKODI MAELEZO YA KIFUNGU

Kitabu: Wagalatia

Sura ya 5

Mistari: 16-25

HATUA YA PILI: TAMBUA SOMO

Somo: Matendo ya Mwili na Tunda la Roho

HATUA YA TATU: TAMBUA AYA MUHIMU

Mstari Mkuu: Tukiishi kwa Roho, na tuenende kwa Roho. (Wagalatia 5:25)

HATUA YA NNE: FANYA MUHTASARI

I. Ufuatao ni mfano wa muhtasari wa muhtasari:

KAZI ZA MWILI NA MATUNDA YA ROHO

I. Mwili hutamani ukishindana na Roho na Roho dhidi ya mwili. Wale wanaoishi katika mwili hawataurithi Ufalme wa Mungu. Kazi za kimwili ni pamoja na:

- A. Uzinzi
- B. Uasherati
- C. Uchafu
- D. Uvivu
- E. Ibada ya sanamu
- F. Uchawi
- G. Chuki
- H. Tofauti
- I. Uigaji
- J. Ghadhabu
- K. Ugomvi
- L. Machafuko
- M. Uzushi
- N. Wivu
- O. Mauaji

P. Ulevi

Q. Tafrija

II. Tunda la Roho Mtakatifu ambalo Mungu anataka kutupa linatofautisha

matendo ya mwili:

A. Upendo

B. Furaha

C. Amani

D. Uvumilivu

E. Upole

F. Wema

G. Imani

H. Upole

I. Kiasi

III. Tunapaswa:

A. Tembea katika roho (mstari 16,25)

B. Uongozwe na roho (mstari 18)

C. Ishi katika roho (mstari 25)

2. Ufuatao ni mfano wa chati ya muhtasari:

KAZI ZA MWILI NA MATUNDA YA ROHO

Wagalatia 5:16-25

Matendo ya Mwili
(Kutimiza Tamaa)

Tunda la Roho
(Kuishi katika Roho)

Uzinzi

Furaha

Uasherati

Furaha

Uchafu

Amani

Uvivu

Ustahimilivu

Ibada ya sanamu

Upole

Uchawi

Kiasi

Chuki

Imani

Tofauti

Upole

Miigo

Wema

Ghadhabu

Ugomvi

Machafuko

Uzushi

Wivu

Mauaji

Ulevi

Tafrija

3. Hapa kuna mfano wa **taarifa ya muhtasari:**

Kifungu hiki kinawasilisha tofauti mbili: Tamaa za mwili na tunda la Roho Mtakatifu. Ikiwa sisi ni wa Yesu, tunapaswa kuzisulubisha tamaa za mwili na kuishi, kutembea, na kuongozwa na

Roho Mtakatifu. Matendo ya mwili ni uzinzi, uasherati, uchafu, ufisadi, ibada ya sanamu, uchawi, uadui, ugomvi, wivu, hasira, ugomvi, fitina, uzushi; husuda, mauaji, ulevi, karamu. Tunda la Roho ni upendo, furaha, amani, uvumilivu, utu wema, fadhili, uaminifu, upole, kiasi.

4. Huu hapa ni mfano wa **ufafanuzi** wa Wagalatia 5:24-25:

"Wale walio wa Kristo wameharibu tamaa, na mapendo, na tamaa za mwili. Ikiwa tunadai kwamba Roho Mtakatifu anaishi ndani yetu, basi tunapaswa kutenda kama hivyo!"

HATUA YA TANO: TAFAKARI

Mistari ya kukariri na kutafakari: Mistari ya 16-18 na 25-26. Pia kariri orodha ya matunda ya kiroho ambayo Mungu anataka kukuza maishani mwangu. Tafakari na ujifunze maana ya kila tunda la Roho Mtakatifu. Inamaanisha nini kuwa mpole, mzuri, mpole, mwenye kiasi, n.k?

HATUA YA SITA: FANYIA KAZI

Mfano wa kufuata: Kukuza tunda la Roho Mtakatifu katika maisha yangu.

Hitilafu ya kuepuka: Matendo ya mwili.

Wajibu wa kutekeleza:

Tembea kwa Roho (mstari 16:25)

Uongozwe na Roho (mstari 18)

Ishi katika Roho (mstari wa 25)

Ahadi ya kudai: "Basi nasema, Enendeni kwa Roho, wala hamtazitimiza kamwe tamaa za mwili." Kifungu cha 16.

Uhusiano wa kukuza: Uhusiano wangu na wengine unapaswa kuonyesha upendo, uvumilivu, upole, upole. Ninahitaji kukuza furaha, amani, wema, imani, na kiasi katika kila eneo la maisha yangu. Nilijifunza kwamba Mungu anataka uhusiano wangu naye uwe na msingi wa utakatifu katika mwenendo. Ikiwa kweli mimi ni wa Kristo itaathiri uhusiano wangu na wengine, mimi mwenyewe, na Mungu.

Mabadiliko ya kufanya: Maeneo matatu ninayohitaji sana kubadilisha:

Kiasi: Dhibiti hamu yangu. Kukuza kujidhibiti na nidhamu.

Imani: Kuamini zaidi ahadi za Mungu.

Upendo: Onyesha upendo kwa wale walio karibu nami ambao hawapendwi.

Maombi ya kuomba:

Baba Mpendwa wa Mbinguni: Nisaidie nitembe katika Roho wako, niongozwe na Roho wako, na niishi kila dakika katika Roho wako. Safisha maisha yangu na kazi za mwili. Nisaidie kusulubisha tamaa za kidunia. Sitawisha tunda zuri la Roho Mtakatifu ndani yangu.

Katika jina la Yesu, amina.

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Ni ipi njia ya ibada ya kujifunza Biblia?

3. Orodhesha hatua sita za mbinu ya ibada.

4. Je, inamaanisha nini kuwa “mtendaji wa Neno” na si “msikiaji” pekee? Toa rejea ya Maandiko kuunga mkono jibu lako.

5. Kwa nini Shetani anapinga matumizi ya njia ya ibada ya kujifunza Biblia?

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Soma Wafilipi 4:4-9 kwa kutumia njia ya ibada ya kujifunza Biblia. Tumia fomu hii kufanya hili na masomo mengine ya ibada ya Biblia.

MAFUNZO YA BIBLIA YA KIIBADA

Kitabu: **Sura:** **Aya:** **Mada:**

Aya kuu:

Muhtasari:

Kutafakari:

Matumizi:

Mfano wa kufuata:

Makosa ya kuepuka:

Wajibu wa kutekeleza:

Ahadi ya kudai:

Uhusiano wa kukuza:

Mabadiliko ya kufanya:

Maombi ya kuomba:

SURA YA KUMI NA MOJA

MAFUNZO YA KITABU

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Eleza jinsi ya kufanya funzo la kitabu la Biblia.
- Fanya funzo la kitabu cha Biblia.
- Tengeneza chati ya funzo la kitabu.
- Tengeneza muhtasari wa kitabu cha Biblia.

AYA MUHIMU:

Jinsi gani kijana aisafishe njia yake? kwa kulizingatia sawasawa na Neno lako. (Zaburi 119:9)

UTANGULIZI

Katika sura hii utajifunza jinsi ya kuchunguza kitabu kizima cha Biblia. Pia utajifunza jinsi ya kuunda chati na muhtasari wa kufanya muhtasari wa masomo yako. Mfano wa mbinu ya kujifunza kitabu umejumuishwa na unapewa fursa ya kufanya utafiti kama huo katika sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" ya sura hii. Katika sura zinazofuata utajifunza jinsi ya kujifunza sura, mafungu, mistari, na maneno ya kitabu.

Uchunguzi wa kitabu ni mfano wa "synthetic" kujifunza Biblia. Neno hili lina maana ya kujifunza kitu kwa ujumla ili kupata ujuzi wa jumla wa maudhui yake. Baadaye, tunapogawanya kitabu katika sura, aya, mistari, na maneno, tutakuwa tukifanya "uchambuzi" wa kujifunza Biblia. Kuchanganua kitu ni kukitenganisha katika sehemu zake mbalimbali na kuchunguza kila kimoja peke yake. Utafiti wa uchanganuzi una maelezo zaidi kuliko utafiti wa sintetiki.

UFAFANUZI WA MBINU

Funzo la kitabu ni muhimu kwa sababu sura, mafungu, mistari, na maneno ya kitabu lazima yafasiriwe katika muktadha unaofaa. Utafiti wa kitabu hutoa maarifa ya muktadha huu.

MAELEZO YA MBINU

Hapa kuna hatua tatu za kujifunza kitabu cha Biblia:

HATUA YA KWANZA: UTAFITI WA AWALI:

Soma kitabu kizima kwa kikao kimoja ili kutambua mada (somo) la kitabu. Chagua kichwa kinachotoa muhtasari wa mada. Utatumia kichwa hiki kwenye Chati ya Funzo la Kitabu. Hiki pia kitakuwa kichwa cha muhtasari wako.

Tambua kusudi ambalo kitabu kiliandikwa, kiliandikiwa nani, na mwandishi. Vitabu vingine vinataja jina la mwandishi lakini kwa majina ya vingine utahitaji kutafuta nyenzo za nje za kujifunza Biblia.^{3*} Kila mwandishi alikuwa na sababu maalum ya kuandika chini ya uongozi wa Roho Mtakatifu. Kusudi hili kwa kawaida huonyeshwa katika maudhui ya kitabu.

Bainisha mpangilio wa kijiografia wa kitabu. Hapa ndipo matukio yalipotokea. Andika haya kwenye Chati ya Funzo la Kitabu.

Fanya muhtasari wa kanuni ya msingi ya maisha na huduma katika sentensi moja. Huu ndio ukweli wa msingi wa kitabu ambao unatumika kwa maisha au huduma yako. Kuna kanuni nyingi zinazofundishwa katika kitabu kimoja, lakini jaribu kuamua muhimu zaidi kwa taarifa hii ya muhtasari.

Kumbuka, migawanyo ya sura katika Biblia haikupuliziwa na Mungu. Zilifanywa na mwanadamu kwa urahisi katika kupata vifungu maalum katika Biblia. Unaposoma kitabu kizima bila mgawanyiko wa sura unapitia ujumbe kama ulivyotolewa awali.

Katika usomaji huu wa kwanza usijali maelezo. Chunguza kitabu kwa maelezo ya jumla: Mandhari, mwandishi, kusudi, kwa nani, mazingira ya kijiografia, na kanuni ya msingi ya maisha na huduma. Soma haraka ili kupata muhtasari wa kitabu kizima. Usisimame na kuchambua unachosoma. Utafanya hivyo baadaye.

HATUA YA PILI: CHATI YA KUJIFUNZA KITABU:

Soma kitabu mara ya pili. Zingatia sehemu kuu za kitabu. Mgawanyiko huu unaweza kuamuliwa na mada, matukio, nyenzo za wasifu, mipangilio ya kijiografia, au mambo mengine kama hayo.

Unda vichwa kwa kila sura ya kitabu. Kichwa cha sura kinafaa kuonyesha maudhui ya jumla ya sura lakini kiwe cha jumla kiasi kwamba kinaweza kutoshea sura yoyote ya Biblia. Fikiria vichwa kama vijiti vya kufahamu yaliyomo katika sura hiyo. Ziweke fupi ili ziwe rahisi kukumbuka. Andika vichwa hivi vya sura kwenye Chati ya Funzo la Kitabu.

³ * Iwapo huna ufikiaji wa nyenzo za kujifunza Biblia, habari hii imetolewa katika kozi ya Taasisi ya Kimataifa ya Harvestime yenye kichwa "Utafiti wa Msingi wa Biblia."

Chagua aya kuu ya kitabu. Mstari muhimu unapaswa kuwa ule unaofupisha vyema zaidi madhumuni au maudhui ya kitabu. Weka marejeleo kwenye Chati ya Funzo la Kitabu.

Unaposoma, orodhesha majina ya wahusika wakuu katika nafasi iliyotolewa kwenye chati. Orodha hii itatoa uteuzi wa kufanya masomo ya wasifu. Utajifunza jinsi ya kufanya masomo kama haya baadaye katika kozi hii.

Rekodi maneno na vishazi muhimu kwenye chati. Maneno na misemo muhimu ni yale ya msingi katika kuelewa kitabu. Mara nyingi hurudiwa mara kwa mara au kuelezewa kwa kina katika kitabu. Unaweza kutumia orodha hii kwa masomo ya maneno ambayo utajifunza jinsi ya kufanya baadaye katika kozi hii.

HATUA YA TATU: MUHTASARI WA KITABU:

Hatua ya mwisho katika funzo la kitabu ni kutengeneza muhtasari. Soma kitabu tena. Unaposoma, tengeneza muhtasari wa kitabu kizima. Baadhi ya vichwa vya mgawanyiko na sura kwenye Chati yako ya Funzo la Kitabu vitakuwa mambo makuu katika muhtasari wako. Madhumuni ya muhtasari wako ni kufupisha maudhui yote ya kitabu.

MFANO WA HIYO MBINU

HATUA YA KWANZA: UTAFITI WA AWALI:

Kitabu: Kitabu kilichochaguliwa kwa uchunguzi ni Wafilipi.

Mandhari: Mandhari ya kitabu hiki ni wito wa umoja wa Kikristo.

Mwandishi: Mwandishi wa kitabu ni Mtume Paulo.

Imeandikwa Kwa: Kitabu kiliandikwa kwa Wakristo katika mji wa Filipi.

Kusudi: Kusudi la jumla la kitabu hiki lilikuwa mbili: Lilikuwa kuwashukuru Wafilipi kwa msaada wao wa huduma yake na kusihhi umoja wa Kikristo.

Maneno muhimu: Furahi, furaha.

Mstari Muhimu: Wafilipi 2:2

Wahusika: Euodia, Sintike, Timotheo, Epafrodito, Klementi, nyumba ya Kaisari.

Kanuni ya Maisha na Huduma: Kanuni ya msingi ya maisha na huduma ni umoja huleta furaha.

HATUA YA PILI: CHATI YA KUJIFUNZA KITABU:

Mwandishi: Paul

- Kwa:** Waumini wa Filipi
- Kusudi:** Kuwashukuru kwa msaada na wito kwa umoja wa Kikristo
- Maneno muhimu:** Furahi, furaha
- Mstari Muhimu:** Wafilipi 2:2
- Wahusika:** Euodia, Sintike, Timotheo, Clement Epafrodito, nyumba ya Kaisari.
- Kanuni ya Maisha na Huduma:** Umoja wa Kikristo huleta shangwe.

CHATI YA KUJIFUNZA KITABU

Jina la kitabu: Wafilipi

Kichwa cha chati: Rufaa kwa Umoja wa Kikristo

Vichwa vya Sura:

1

2

3

4

5

HATUA YA TATU: MUHTASARI WA KITABU:

Wafilipi: Rufaa kwa Umoja wa Kikristo

I. Utangulizi:

A. Salamu 1:1-2

1. Kutoka kwa Paulo na Timotheo.
2. Kwa: Watakatifu katika Kristo Yesu, maaskofu na mashemasi huko Filipi.

B. Maombi kwa ajili ya Wafilipi 1:3-11

C. Mambo ya kibinafsi 1:12-26

1. Matukio ambayo yametumika kueneza Injili 1:12-18
2. Imani kwamba atafunguliwa 1:19-21
3. Kuuliza kwake kama ni bora kuishi au kufa 1:22-26

II. Mawaidha kwa ajili ya umoja 1:27-2:18

A. Ombi la umoja katika mateso 1:27-30

B. Umoja katika Kristo 2:1-11

C. Ukuaji wa kiroho huleta umoja 2:12-18

III. Mipango ya Paulo 2:19-30

A. Anatarajia kutuma Timotheo 2:19-23

B. Anatarajia kuja mwenyewe 2:24

C. Anatuma Epaprodito 2:25-30

IV. Maonyo 3:1-4:1

A. Dhidi ya walimu wa Uyahudi 3:1-16

B. Dhidi ya walimu wa uongo 3:17-21

V. Mawaidha 4:1-9

A. Umoja kati ya Euodia na Syntike 4:1-3

B. Umoja katika furaha 4:4

C. Umoja kwa kiasi 4:5

D. Umoja katika maombi 4:6

E. Umoja akilini 4:7-8

F. Umoja kati ya maarifa na matendo 4:9

VI. Asante kwa zawadi yao 4:10-20

VII. Baraka 4:21-23

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Andika idadi ya fasili mbele ya aina ya utafiti unaofafanua vyema.

Aina ya Utafiti

Ufafanuzi

____Somo la Biblia la Uchanganuzi
uchunguzi wa kitabu.

1. Kuchunguza kitu kwa maudhui ya jumla;

____Somo la Biblia la Sintetiki

2. Kusoma sehemu moja moja kwa undani.

3. Orodhesha hatua tatu za Mbinu ya Funzo la Kitabu.

4. Je, ni mambo gani sita ya msingi ya kurekodi unapofanya uchunguzi wa awali wa kitabu?

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Fanya somo la kitabu cha mojawapo ya vitabu vya Agano Jipya. Kwa somo lako la kwanza tunapendekeza kwamba uchague mojawapo ya vitabu vifupi zaidi. Tumia hatua za mbinu ya kujifunza kitabu ulizojifunza katika sura hii. Fanya muhtasari wa somo lako kwa chati ya kitabu na muhtasari. Tumia fomu ifuatayo kama mwongozo wa somo hili la kitabu na siku zijazo. Ikiwa kitabu kina sura zaidi ya nafasi inayotolewa kwenye fomu, utahitaji kuongeza mistari kwenye fomu yako.

CHATI YA KUJIFUNZA KITABU	
Jina la Kitabu:	
Kichwa cha Chati:	
Vichwa vya Sura:	
1	<hr/>
2	<hr/>
3	<hr/>
4	<hr/>
5	<hr/>

Mwandishi:

Kwa:

Kusudi:

Maneno muhimu:

Aya kuu:

Wahusika:

Kanuni ya Maisha na Huduma

SURA YA KUMI NA MBILI

FUNZO LA SURA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Orodhesha hatua nne katika mbinu ya somo la sura.
- Jifunze Biblia kwa sura.
- Unda chati ya sura ili kufanya muhtasari wa masomo yako.
- Tengeneza muhtasari wa sura.

AYA MUHIMU:

Moyoni mwangu nimeliweka neno lako, Nisije nikakutenda dhambi. (Zaburi 119:11)

UTANGULIZI

Katika sura ya mwisho ulijifunza jinsi ya kuchunguza kitabu kizima cha Biblia. Sasa utajifunza jinsi ya kujifunza sura moja ndani ya kitabu cha Biblia. Mfano wa somo la sura umetolewa na unapewa fursa ya kufanya somo kama hilo katika sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" ya somo hili.

MAANA YA MBINU

Utafiti wa sura ndio hasa kichwa kinawasilisha. Ni somo la Neno la Mungu sura baada ya sura.

KUELEZA MBINU

HATUA YA KWANZA: CHAGUA KICHWA CHA SURA

Rekodi kwenye Chati ya Somo la Sura jina la kitabu na nambari ya sura unayojifunza. Soma sura nzima na uipe kichwa kinachoakisi maudhui yake. (Ikiwa umefanya uchunguzi wa

kitabu, utakuwa tayari umechagua kichwa cha sura. Sura ya Kumi na Moja kuhusu somo la kitabu inaeleza jinsi ya kuchagua vichwa vya sura).

HATUA YA PILI: MGAWANYO WA ALAKI

Weka alama kwenye migawanyiko ya aya ndani ya sura. Katika baadhi ya Biblia mafungu yamewekwa alama ya fungu la pekee (§). Katika Biblia zingine zimewekwa alama ya mstari wa herufi nzito. (Njia yenye herufi nzito inamaanisha kwamba nambari ni **nyeusi** zaidi kuliko nambari zilizo mbele ya mistari mingine.) Ikiwa Biblia yako haina alama za aya au alama za uso mkuu basi lazima uamue migawanyo ya aya wewe mwenyewe. Ili kufanya hivyo lazima ujue ufafanuzi wa aya:

"Aya ni kundi la mistari ambayo inahusiana na mada sawa. Wakati somo linabadilika, basi aya mpya imeanza."

Weka alama kwenye mgawanyiko wa aya katika Biblia yako kwa kuchora mduara kuzunguka nambari ya mstari ambapo kila aya huanza.

HATUA YA TATU: TENGA CHATI YA KUJIFUNZA SURA

Kwenye Chati ya Somo la Sura andika kichwa cha sura. Orodhesha aya za migawanyo ya aya (tazama mfano). Kisha ipe kila aya kichwa kinachoakisi maudhui ya aya hiyo. Tumia safu yenye kichwa "Vidokezo" kurekodi mawazo yako kuhusu uhusiano kati ya sehemu za sura (tazama mfano). Vidokezo hivi vitakusaidia katika kuunda muhtasari wa sura.

HATUA YA NNE: TENGENEZA MUHTASARI WA SURA

Katika sura ya mwisho ulijifunza jinsi ya kuainisha kitabu kizima cha Biblia. Sasa utafanya muhtasari wa kina zaidi wa sura moja. Tayari umechagua kichwa cha sura ulipofanya chati ya sura. Tumia hii kwa mada ya muhtasari wako.

Tumia mgawanyiko wa aya na vichwa vya aya kwa mambo makuu. Kisha chagua vichwa vidogo na uonyeshe mistari katika kila fungu la sura. Rekodi nambari za aya kwa vidokezo na vidokezo. Pia jumuishia marejeo mengine yoyote ya Biblia yanayohusiana na somo na uieleze kwa ukamilifu zaidi (tazama mfano). Ikiwa idadi ya aya inazidi nafasi kwenye fomu ya somo la sura tumia fomu za ziada. Kwa sura ndefu za Biblia unaweza kutumia njia kadhaa.

MFANO WA ILE MBINU

Tumechagua kitabu cha Yuda, ambacho ni kitabu chenye sura moja tu, ili kukitumia kama kielelezo cha njia ya kujifunza sura.

HATUA YA KWANZA: CHAGUA KICHWA CHA SURA

Kichwa kilichochaguliwa kwa sura moja katika Yuda ni "Onyo Dhidi ya Walimu wa Uongo."

HATUA YA PILI: MGAWANYO WA ALAKI

Sura hiyo iligawanywa katika mafungu kuanzia mstari wa 1, 3, 4, 5, 8, 11, 12, 14, 16, 17, 19, 20, 22, 24. Mistari hiyo ilizungushwa katika Biblia ili kuashiria migawanyo ya mafungu.

HATUA YA TATU: TENGA CHATI YA KUJIFUNZA SURA

Huu hapa ni mfano wa chati ya somo la sura:

Chati ya Somo la Sura		
Kitabu: Yuda	Sura: Ya Kwanza	Kichwa cha Sura: Onyo Dhidi ya Walimu wa Uongo
Aya	Kichwa cha Aya	Vidokezo
1-2	Utangulizi	Yuda mwandishi
3	Kusudi	Kushindana kwa ajili ya imani
4	Baadhi ya Wanaume	Sifa tano zinazowatambulisha
5-7	Rekodi ya Kihistoria	Israeli, Malaika, Sodoma/Gomora
8-10	Maelezo Imeanza	Sifa tano zaidi
11	Maelezo kwa Mfano	Kaini, Balaamu, Core
12-13	Maelezo kwa Kulinganisha mawimbi, nyota	Matangazo katika sikukuu, mawingu, miti,
14-15	Hukumu Ijayo	Kwa Bwana na Watakatifu, iliyotabiriwa na Henoko
16	Maelezo Inaendelea	Sifa tano zaidi
17-18	Kumbuka Maneno	ya Maonyo ya Yesu
19	Maelezo Inaendelea	Sifa tatu zaidi
20-21	Kuepuka Udanganyifu	Mpango wa mambo manne
22-23	Jinsi Ya Kukabiliana Nao	Makundi Mawili
24-25	Baraka	Tunaweza kuepukwa na maovu haya

HATUA YA NNE: TENGENEZA MUHTASARI WA SURA

Huu hapa ni muhtasari wa sura tuliyounda kutokana na somo letu la Yuda:

Muhtasari wa Sura ya Yuda: Onyo Dhidi ya Walimu wa Uongo

I. Utangulizi: Salamu 1:1-2

A. Kutoka: Yuda

1. Ndugu wa Yakobo.
2. Bond mtumishi wa Yesu Kristo.

B. Kwa:

1. Kutakaswa na Mungu.
2. Imehifadhiwa katika Kristo.
3. Kuitwa.

II. Kusudi: 1:3

- A. Kusudi la asili: Wokovu wa kawaida.
- B. Kusudi lililorekebishwa: Kuhimizwa kwamba washindanie imani kwa bidii.

III. Sifa za “watu fulani” (walimu wa uongo): 1:4

- A. Aliingia bila kutarajia.
- B. Kuwekwa kwa hukumu.
- C. Watu wasiomcha Mungu.
- D. Kugeuza neema ya Mungu kuwa ufisadi.
- E. Kumkana Bwana Yesu Kristo.

IV. Kumbukumbu tatu za kihistoria: 1:5-7

- A. Israeli: Mara baada ya kuokolewa, baadaye kuharibiwa: 5 (Hesabu 13-14 na 1 Wakorintho 10:5-10)
- B. Malaika: Mali ya kwanza ya kushoto, iliyohifadhiwa kwa minyororo: 6 (2 Petro 2:4)
- C. Sodoma na Gomora: Dhambi ilileta adhabu ya moto: 7 (Mwanzo 18-19)

V. Maelezo ya walimu wa uongo 1:8-10 (maelezo yanayoendelea kutoka mstari wa 4)

- A. Waotaji wachafu: 8

B. Unajisi mwili: 8

C. Kudharau utawala: 8

D. Kusema vibaya juu ya watu wa heshima: 8-9

1. Mikaeli, malaika mkuu, hakuthubutu kusema mabaya hata dhidi ya malaika Shetani.

2. Watu hawa husema vibaya mambo wasiyoyajua.

E. Mambo ya asili yaliyoharibika: 10

VI. Maelezo ya watu hawa waovu kwa mfano: 1:11

A. Njia ya Kaini: Aliikataa damu kama ni muhimu kwa ajili ya ondoleo la dhambi. (Mwanzo 4)

B. Kosa la Balaamu: Huduma kwa faida ya kifedha. (Hesabu 22-24)

C. Maoni ya Msingi: Kukataa uongozi uliowekwa na Mungu (Hesabu 16)

VII. Maelezo ya watu hawa waovu kwa sitiari (kulinganisha na mifano ya asili) 1:12-13

A. Matangazo: Kwa kweli humaanisha "mawe" katika karamu zako; jiwe katika chakula.

B. Clouds: Kuahidi mengi lakini bila kuleta chochote; inaendeshwa kwa urahisi kwa njia hii na hiyo.

C. Miti: Bila matunda, hakuna mizizi au utulivu; wafu mara mbili: Mara moja katika dhambi na pili katika unafiki.

D. Mawimbi: Yenye kelele, kelele, lakini bila kutimiza lolote.

E. Nyota: Tazama angavu, lakini umehifadhiwa gizani.

VIII. Hukumu ya baadaye ilitabiriwa na Henoko: 1:14-15 (Mwanzo 5:18-24)

A. Kuhukumiwa na Bwana pamoja na watakatifu 10,000.

B. Kwa matendo yao yote maovu waliyotenda.

C. Kwa maneno yao yote magumu yaliyonenwa dhidi yake.

IX. Maelezo ya watu waovu yanaendelea: 1:16-17

A. Wanung'unikaji.

B. Walalamikaji.

C. Kutembea kwa kufuata tamaa zao wenyewe.

D. Kinywa kunena maneno ya kuvimba (majigambo).

E. Kuwa na heshima kwa watu, kuwafikiria wengine bora kuliko wengine kwa sababu ya mali, cheo n.k.

X. Kumbuka: Yesu alionya: 18-19

A. Wadhihaki wangukuja wakati wa mwisho.

B. Wangufuata tamaa zao zisizo za kimungu.

C. Wangujitenga (vikundi, vikundi).

D. Wangukuwa wa kimwili.

E. Hawangukuwa na Roho wa Mungu.

XI. Mambo manne ya mpango wa kuepuka kudanganywa na hawa watu waovu: 1:20-21

A. Jijenge mwenyewe katika imani: 20

B. Omba katika Roho Mtakatifu: 20

C. Jitunze katika upendo wa Mungu: 21

D. Tafuta rehema za Bwana Yesu Kristo: 21

XII. Jibu letu kwa hawa watu waovu: 1:22-23:

A. Kuwa na huruma kwa wengine: 22

1. Fanya tofauti kati ya hawa walio dhaifu na wabaya kwa makusudi (tazama aya ifuatayo).

B. Wengine kuokoa kwa hofu: 23

1. Watoe kwenye moto wa dhambi/Jehanamu.

2. Chukieni hata mavazi yaliyotiwa doa na mwili.

XIII. Baraka za kufunga: 1:24-25

A. Ana uwezo wa kutuzuia tusinguke: 24

1. Kutuonyesha sisi bila dosari.

2. Mbele ya uwepo wa utukufu wake.

3. Kwa furaha kubwa kupita kiasi.

B. Kwa Mungu wa pekee Mwokozi wetu mwenye hekima, sasa na hata milele: 25

1. Utukufu.

2. Ukuu.

3. Utawala.

4. Nguvu.

KUTUMIA MASWALI

Kujifunza kuuliza maswali kutakusaidia kufanya masomo ya kina ya vifungu vya Biblia. Orodha ifuatayo ya maswali inahusu sura moja ya kitabu cha Yuda iliyotumiwa kama mfano katika somo hili. Orodha hii ni mfano wa jinsi kujifunza kuuliza kunaweza kukuongoza katika kujifunza Neno la Mungu kwa undani zaidi.

Aya za 1-2:

Mwandishi wa waraka ni nani?

Uhusiano gani na Yesu unaelezwa?

Je, kuna uhusiano gani na James?

Ni zipi njia tatu ambazo katika hizo Yuda hutambulisha wasomaji wake kuwa Wakristo?

Je, "kuhifadhiwa" inamaanisha nini?

Kwa vile anawaandikia wale "waliohifadhiwa" ina maana kuna wengine walioitwa na kupendwa lakini hawajawekwa ndani ya Yesu?

Kifungu cha 3:

Je, "wokovu wa kawaida" unamaanisha nini?

Ni nini katika Yuda 3 kinachoonyesha kwamba Roho Mtakatifu alibadili mawazo ya Yuda kuhusu somo la waraka huu?

Hapo awali alikuwa anaenda kuandika kuhusu nini?

Watakatifu ni akina nani?

Kifungu cha 4:

Kwa nini Yuda anawaonya washindane kwa ajili ya imani?

Je, "kushindana" inamaanisha nini?

Je, andiko linaonyesha hawa walimu wa uongo wangekuja hivi karibuni au walikuwa tayari wamekuja?

Watu hawa wasiomcha Mungu walikuwa wamejipenyeza wapi?

Maneno gani mawili yanamwelezea Yesu Kristo?

Ni mambo gani matatu yanayowaelezea watu hawa wasiomcha Mungu?

Mstari wa 5-8:

Je, ni mambo gani mawili kuhusu Israeli yaliyotajwa katika mstari wa 5?

Je, yanahusianaje na somo la Yuda?

Ni nani malaika mkuu kati ya wale walioelezwa katika mstari wa 6.

Nini maana ya “siku kuu”?

"Moto wa milele" unapaswa kurejelea nini?

Mstari wa 9-10:

Michael alikuwa nani?

Kwa nini Mikaeli hakumshtaki Ibilisi?

Mzozo ulikuwa upi kati ya Mikaeli na Ibilisi?

Ni akina nani katika mstari wa 10 wanaosema mabaya?

Kifungu cha 11:

Ni mifano gani mitatu ya adhabu iliyotolewa katika aya hii?

Dhambi ya Kaini ilikuwa nini?

Dhambi ya Balaamu ilikuwa nini?

Dhambi ya Kora ilikuwa nini?

Ni maneno gani matatu (vitenzi, maneno ya vitendo) ambayo yanaelezea matendo ya watu wasiomcha Mungu?

Mstari wa 12-13:

Yuda anawalinganisha watu hawa wasiomcha Mungu na vitu vya asili. Wao ni kina nani?

Ni nini kinachofanana kuhusu mawimbi, mawingu, na nyota kama inavyofafanuliwa?

Mstari wa 14-16:

Henoko alikuwa nani?

Ni nini katika mstari wa 16 kinachoweza kumjaribu mtu kuonyesha heshima ya watu?

Mstari wa 17-19:

Nini katika mstari wa 17 katika sawa na mstari wa 1?

Ni nini kinachofanana katika mstari wa 17 hadi mstari wa 5?

Ni mara ngapi neno “wasiomcha Mungu” limetumika katika mstari wa 15 na 18?

Mstari wa 20-23:

Ni nani anayewajibika kwa kuwa na imani kulingana na mstari wa 20?

Je! Neno “jengo” linaashiria nini kuhusu kasi ya kufikia ukomavu kamili katika maisha ya Kikristo?

Ni nani anayewajibika kutuweka katika upendo wa Mungu?

Mstari wa 24-25:

Nani awezaye kutuzuia tusinguke?

Inamaanisha nini kuwasilishwa mbele za Mungu bila dosari?

Ni sifa gani za Mungu zinazotajwa katika mstari wa 25?

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Mbinu ya kujifunza Biblia ni ipi?

3. Orodhesha hatua nne za mbinu ya somo la sura ya kujifunza Biblia.

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

1. Tumia ulichojifunza katika sura hii kufanya somo la 2 Petro 2. Sura hii inahusu somo sawa na sura ya Yuda ambayo ilitumika kama mfano katika somo hili.

Tumia fomu tupu ya somo iliyotolewa kwenye ukurasa unaofuata. Tengeneza nakala za fomu hii ili utumie katika masomo ya sura zijazo.

2. Tengeneza orodha ya maswali kutoka kwa 2 Petro 2. Orodha hii itakusaidia katika masomo ya kina zaidi ya aya, aya, na maneno ambayo utajifunza katika sura zifuatazo.

3. Soma Injili zote: Mathayo, Marko, Luka, Yohana. Andika maswali yote yaliyoulizwa na Yesu na uangalie jinsi Alivyotumia maswali kuwasaidia wengine kujifunza.

MAFUNO YA SURA

KITABU: _____

SURA: _____

KICHWA CHA SURA: _____

Aya	Kichwa cha Aya	Vidokezo
------------	-----------------------	-----------------

SURA YA KUMI NA TATU

MAFUNZO YA AYA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Eleza jinsi ya kufanya funzo la fungu.
- Fanya funzo la fungu.
- Unda chati ya aya ili kufanya muhtasari wa masomo yako.
- Eleza fungu katika Biblia.

AYA MUHIMU:

Kufafanuliwa kwa maneno yako kwatia nuru; huwapa ufahamu wajinga. (Zaburi 119:130)

UTANGULIZI

Umejifunza jinsi ya kuchunguza kitabu cha Biblia na kujifunza sura moja ndani ya kitabu hicho. Uliposoma sura uliigawanya katika aya. Sasa utajifunza jinsi ya kusoma aya. Mfano wa somo la aya umetolewa na unapewa fursa ya kufanya somo kama hilo katika sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" ya somo hili.

MAFUNZO YA AYA

HATUA YA KWANZA: FANYA MAFUNZO YA SURA:

Kama vile umejifunza, kila sura ya Biblia ina mafungu. Aya ni makundi ya aya kuhusu somo moja. Wakati somo linabadilika, aya mpya huanza. Unaposoma sura moja utaona aya au aya muhimu ambazo zinaonekana kuwa na uhusiano. Hizi ni uwezekano wa masomo ya aya.

HATUA YA PILI: ZINGATIA MAELEZO:

Aya katika sura inaweza kuhusiana na kila mmoja kwa njia tofauti. Hapa kuna mambo maalum ya kuzingatia unapojifunza aya:

Viunganishi:

Maneno yanayoitwa "viunganishi" ni muhimu sana. Zinafunua uhusiano ndani na kati ya aya. Neno "lakini" ni kiunganishi na huleta utofautishaji. Kwa mfano:

Lakini watu hawa wanayatukana wasiyoyajua; Lakini kile wanachokijua kwa asili, kama wanyama wakali, katika mambo hayo wanajiharibu wenyewe. (Yuda 1:10)

Kuna tofauti katika aya hii. Walimu wa uwongo husema vibaya mambo wasiyoyajua LAKINI pia wanaharibu mambo wanayoyajua. Mstari unaanza na neno "lakini" ambalo linapaswa kukufanya uangalie nyuma kwenye mstari wa 9 ili kuona tofauti ni nini:

Lakini Mikaeli, malaika mkuu, aliposhindana na Ibilisi, akihojiana na mwili wa Musa, hakuthubutu kuleta mashitaka ya kumtukana, bali alisema, Bwana na akukemee. (Yuda 1:9)

Mstari wa 10 unatofautisha waalimu wa uwongo wanaosema vibaya juu ya adhama na malaika mkuu Mikaeli. Ijapokuwa alikuwa na cheo kikubwa, hakumshtaki shetani bali alisema "Bwana na akukemee." Neno kiunganishi "au" linaonyesha tofauti. Kwa mfano:

Kwa maana Mungu ataleta hukumuni kila kazi, pamoja na kila neno la siri, likiwa jema au likiwa baya. (Mhubiri 12:14)

Maneno mengine kiunganishi ya kutazama ni "kama" na "kama." Badala ya kutofautisha maneno haya yanaonyesha ulinganisho kati ya vitu. Kwa mfano katika aya ifuatayo Shetani anafananishwa na simba:

. . . Ibilisi kama simba angurumaye, huzunguka-zunguka, akitafuta mtu ammeze. (1 Petro 5:8)

Neno "na" ni kiunganishi kingine. Inaongeza kwa yale ambayo yamesemwa hivi punde:

Vivyo hivyo na hawa waota ndoto, wachafua mwili, wanadharau mamlaka, na kuyatukana matukufu. (Yuda 1:8)

Neno "ikiwa" linatoa taarifa ya masharti. Ahadi nyingi na unabii wa Agano la Kale zimesemwa hivi. Wanasema nini Mungu atafanya IKIWA (kwa sharti kwamba) watu wake watatoa jibu fulani:

IWAPO watu wangu, walioitwa kwa jina langu, watajinyenyekesha, na kuomba, na kunitafuta uso, na kuziacha njia zao mbaya; basi, nitasikia kutoka mbinguni, na kuwasamehe dhambi yao, na kuiponya nchi yao.

(2 Mambo ya Nyakati 7:14)

Neno "hilo" linaonyesha kusudi. Inasema kwamba kitu kilifanyika "ili kwamba" kusudi fulani litimie:

Akaja akakaa katika mji uitwao Nazareti; ili litimie neno lililonenwa na manabii, Ataitwa Mnazareti. (Mathayo 2:23)

Tazama pia kwa maneno ya kuunganisha "kwa, kwa sababu, kwa hiyo." Maneno haya yanatanguliza sababu na matokeo:

Lakini alipowaona makutano, aliwaonea huruma, KWASABABU walikuwa wamezimia na kutawanyika kama kondoo wasio na mchungaji. (Mathayo 9:36)

Maneno "ndani, ndani, na" pia ni viunganishi muhimu. Pia zinaonyesha uhusiano kati ya dhana:

Aligeuza bahari kuwa nchi kavu, nao wakapita katikati ya mto kwa miguu; huko tulimfurahia. (Zaburi 66:6)

Muundo wa Jumla:

Unaposoma aya tazama mpangilio wa mawazo na jinsi mistari inavyohusiana. Wakati mwingine mwandishi hutoa taarifa ya jumla, kisha anaieleza kwa mifano. Nyakati nyingine huorodhesha msururu wa mawazo na kisha kufupisha kwa kauli ya jumla.

Katika mfano uliotolewa baadaye katika sura hii, utaona kwamba Yuda aliandika aya kadhaa akiorodhesha sifa za walimu wa uongo. Kisha akatoa mifano ya Agano la Kale ambayo ilionyesha kile alichokuwa akifundisha.

Marudio:

Kila neno la Biblia limeongozwa na Roho Mtakatifu. Maneno au misemo inaporudiwa ni kwa sababu ni muhimu sana. Roho Mtakatifu aliwaongoza waandishi kurudia maneno na vishazi ili kuyaweka katika kumbukumbu yako.

Maneno "hakika, hakika" ni mfano wa hili. Yesu alipotanguliza kauli kwa maneno haya ilikuwa kama mtangazaji akisema "Naomba nisikilize tafadhali. Nina tangazo muhimu la kufanya." Jifunze kwa undani maneno, vishazi, au mistari yoyote inayorudiwa.

Maswali na majibu:

Ni muhimu pia kuchunguza maswali na majibu ya Biblia. Mara nyingi mwandishi atanzisha somo kwa kuuliza swali. Kisha ataeleza swali hili na kutoa majibu ambayo yanahusiana na swali. Mfano mzuri wa hili ni Warumi 6. Soma sura nzima. Zingatia maswali katika mistari ya 1-3 na majibu yaliyoendelezwa katika sura nzima.

Utangulizi:

Tazama mafungu ya utangulizi wa somo litakalofuata. Kwa mfano, katika kitabu cha Yuda ulichojoifunza katika sura ya mwisho mstari wa 3 kinatanguliza mambo ya kufuata:

Wapenzi, nilipokuwa nikifanya bidii sana kuwaandikia juu ya wokovu ambao ni wetu sisi sote, naliona imenilazimu kuwaandikia ili niwaonye kwamba mwishindanie imani waliyokabidhiwa watakatifu mara moja tu.

(Yuda 1:3)

Aya hii ya utangulizi inaeleza madhumuni ya uandishi wake. Anawahimiza kushindana kwa bidii kwa ajili ya imani ya kweli. Sehemu iliyobaki ya sura inatoa sababu za himizo hili. Kuna waalimu wa uongo wanaoingia ndani ya kanisa ambao wanajaribu kuwageuza kutoka kwenye imani ya kweli.

Muhtasari na Hitimisho:

Kuwa macho kwa mafungu ambayo yanatoa muhtasari wa kifungu kizima, sura, au hata kitabu. Kwa mfano, kitabu cha Mhubiri kina mstari mmoja unaotoa muhtasari wa kitabu kizima. Katika Mhubiri mwandishi ameeleza jitihada yake ya kupata uhai mbali na Mungu. Hitimisho lake la mwisho ni:

Na tusikie mwisho wa neno hili: Mche Mungu, nawe uzishike amri zake, Maana kwa jumla ndiyo impasayo mtu.

Kwa maana Mungu ataleta hukumuni kila kazi, pamoja na kila neno la siri, likiwa jema au likiwa baya. (Mhubiri 12:13-14)

Maendeleo katika mawazo:

Unapojifunza mafungu, tazama jinsi mawazo yanavyoendelea. Kumbuka aya ifuatayo:

Na kwa ajili ya hayo, fanyeni bidii sana ongezeni katika imani yenu wema; na kwa wema ujuzi;

na katika maarifa kiasi; na katika kiasi uvumilivu; na katika saburi utauwa;

na katika utauwa upendo wa kindugu; na katika upendano wa kindugu upendo.

Maana mambo hayo yakiwa kwenu na kujaa tele, yawafanya ninyi kuwa si wavivu wala si watu wasio na matunda, katika kumjua Bwana wetu Yesu Kristo.

Lakini yeye asiye na hayo ni kipofu, hawezi kuona kwa mbali, na amesahau kwamba alisafishwa dhambi zake za zamani. (2 Petro 1:5-9)

Kuna maendeleo ya uhakika katika kifungu hiki. Tunapaswa kuongeza kitu kimoja hadi kingine hadi tuwe na matunda.

Fomu ya Fasihi:

Umbo la fasihi hurejelea jinsi kifungu kinavyoandikwa. Vifungu vingine viko katika mfumo wa simulizi au hadithi. Hii inamaanisha wanasoma kama hadithi. Aya zingine ziko katika mfumo wa kishairi (mashairi) kama vifungu vya kitabu cha Zaburi. Baadhi ya aya ni mafumbo ambayo ni hadithi fupi zinazoonyesha ukweli wa kiroho. Baadhi ya aya ziko katika umbo la kidrama. Kwa mfano, Wimbo wa Sulemani una namna ya kuigiza na ya kishairi. Fomu ya hotuba ni kama mahubiri. Ni mfululizo wa aya zinazotoa maelekezo juu ya somo fulani.

Maneno muhimu:

Kutambua maneno muhimu kutakusaidia kuelewa maana ya aya. Maneno muhimu ni yale muhimu kwa maana ya aya. Mara nyingi ni maneno ambayo yanarudiwa. Hasa kumbuka maneno muhimu ambayo huelewi. Maneno haya yanaweza kuchunguzwa katika somo la maneno. (Utajifunza jinsi ya kufanya hivi baadaye katika kozi hii). Kwa mfano, soma aya ifuatayo:

Kwa maana kuna watu waliojiingiza kwa siri, watu walioandikiwa tangu zamani hukumu hii, makafiri, wabadilio neema ya Mungu wetu kuwa ufisadi, na kumkana yeye aliye peke yake Bwana, na Bwana wetu Yesu Kristo. (Yuda 1:4)

Je! unajua neno "uvivu" linamaanisha nini? Ni neno muhimu katika aya hii kwa sababu inaelezea walimu wa uongo. Moja ya sifa zao ni kwamba wamegeuza neema ya Mungu kuwa ufisadi. Neno hili ni mfano wa neno muhimu la kujifunza.

Ujenzi wa Sarufi:

Neno "sarufi" hurejelea sehemu za hotuba au maneno ambayo yanapatana ili kuunda sentensi na aya. Tazama maneno yanayoitwa vitenzi. Haya ni maneno yanayoonyesha matendo yale ambayo mtu alifanya wakati uliopita, anafanya sasa, au atafanya katika siku zijazo. Pia hutumiwa katika amri:

ENENDENI ulimwenguni mwote mkaihubiri Injili kwa kila kiumbe.

(Marko 16:15)

Maneno "nenda" na "hubiri" ni maneno ya vitendo. Ni vitenzi. Ni amri kwa ajili yetu kutii. Nomino ni neno linalotaja mtu, mahali au kitu. Maneno katika herufi kubwa hapa chini ni nomino:

YUDA, mtumwa wa YESU KRISTO, na ndugu yake YAKOBO... (Yuda 1:1)

Nomino hueleza nani na nini kinahusika na ni wapi kitendo kilifanyika. Kiwakilishi ni neno linalochukua nafasi au kusimama kwa nomino. Maneno "yeye" na "yeye" ni mifano. Badala ya kusema "Roho Mtakatifu aliongoza Yuda kuandika kitabu" unaweza kusema "Roho Mtakatifu aliongoza YEYE kuandika kitabu." Neno "yeye" ni kiwakilishi kinachosimama kwa nomino Yuda.

Vivumishi na vielezi ni sehemu muhimu za hotuba pia. Vielezi hueleza kitu kuhusu kitenzi. Inasimulia jinsi jambo fulani lilivyotokea. Kwa mfano, katika sentensi "Alikimbia haraka," neno "haraka" ni kielezi kwa sababu linaeleza jinsi alivyokimbia. Kivumishi huelezea nomino au kiwakilishi. Ikiwa tulisema "Yuda alikuwa mrefu," neno "mrefu" ni kivumishi kinachoeleza Yuda.

Ikiwa haujasoma sehemu za hotuba kabla hii inaweza kuonekana kuwa ya kutatanisha mwanzoni, lakini hivi karibuni utajifunza kutambua hizi unapofanya mazoezi. Sehemu za hotuba ni muhimu kwa sababu zinatambulisha watu, mahali na vitu. Wanasema nani alifanya jambo fulani, wapi, lini, na kwa nini. Wanaeleza jinsi mambo yalivyofanyika na yale yaliyokuwa, ni, au yatakayofanywa. Pia hutoa maelezo na maelezo ambayo huongeza uelewa wa mada.

HATUA YA TATU: TENGENEZA CHATI YA KUJIFUNZA AYA:

Kwa kusoma aya kwa undani kama ilivyoelezewa katika Hatua ya Pili, utatambua aya fulani zinazohusiana. Uhusiano wao unaweza kuwa tofauti, kulinganisha, maendeleo, au vinginevyo. Chagua hizi kwa ajili ya kujifunza aya.

Utaunda chati ili kufupisha somo lako la aya hizi. Chagua kichwa cha jumla cha chati yako ambacho kinaonyesha uhusiano wa aya au mada inayohusika. Chati pia itajumuisha vichwa vya aya na mgawanyiko uliofanywa wakati wa funzo la sura. Andika kwenye chati kitabu, sura, na mafungu yaliyosomwa. Tumia pambizo za chati kufanya uchunguzi na matumizi.

HATUA YA NNE: TENGENEZA MUHTASARI WA AYA:

Tumia chati kukusaidia kuunda muhtasari wa aya. Muhtasari unaoweka kwenye sura na mafungu utakusaidia unaposhiriki ukweli wa Mungu na wengine kwa sababu unakusaidia kuwasilisha yale uliyojifunza kwa njia yenye utaratibu.

MFANO WA MBINU

HATUA YA KWANZA: FANYA MAFUNZO YA SURA:

Somo la sura ya Yuda 1 lilifanywa katika somo lililopita. Tutafanya somo la aya kutoka kwa sura hii hiyo, kwa hivyo tayari tumemaliza Hatua ya Kwanza.

HATUA YA PILI: ZINGATIA MAELEZO:

Vifungu vya Yuda I viliposomwa kwa kina, mahusiano yaliibuka kati ya aya ya 4, 8-10, 16, 17-18, na 19. Aya hizi zote zinaorodhesha sifa za walimu wa uongo.

HATUA YA TATU: TENGENEZA CHATI YA KUJIFUNZA AYA:

Katika sura zilizopita tulitoa chati tupu kwa masomo yako. Kwa masomo ya aya utachora chati yako mwenyewe kwa sababu haiwezekani kuamua nafasi ifaayo ya kuondoka kwenye chati kwa masomo ya aya. Hii ndio sababu hatukuunda fomu ya kawaida. Baadhi ya aya zina maelezo mengi na yanahitaji nafasi zaidi ya maelezo ya somo.

Mfano wa Chati ya Utafiti wa Aya unafuata. Tumia mfano huu kuunda chati yako mwenyewe ya kusoma. Hakikisha umeweka nambari za aya za kila aya kwenye sehemu ya aya (nambari ya noti katika sehemu ya juu kushoto ya kila mgawanyiko wa block kwenye chati).

Chati ya Mafunzo ya Aya

Kitabu: Yuda Sura: 1 Aya: 4, 8-10, 16, 17-18, 19

Title: Sifa Za Walimu Wa Uongo

4

Wamejiingiza bila kujua	Kutembea
Kabla ya zamani aliyeteuliwa kwa hukumu hii	Historia
Wanadamu wasiomcha Mungu	Mwenendo
Kugeuza neema ya Mungu wetu kuwa uasherati	Mafundisho
Kumkana Bwana Mungu pekee na Bwana wetu Yesu Kristo	Mafundisho

8-10

Wafanyao ndoto wachafu	Mwenendo
Unajisi wa mwili	Mwenendo
Kudharau utawala	Mwenendo
Zungumza vibaya juu ya hadhi	Ongea
Zungumza vibaya juu ya mambo ambayo hawajui	Ongea
Wanachokijua kawaida wanaharibu	Mwenendo

16

Wanung'uniko	Ongea
Walalamikaji	Ongea
Wakifuata tamaa zao wenyewe	Tembea
Kinywa huongea maneno ya kuvimba sana	Ongea
Kuwa na watu wa kupendeza kwa sababu ya faida	Mwenendo

18

Wenye Mzaha	Ongea
Wazifuate tamaa zao mbaya	Tembea
Jitengeni	Mwenendo
Uchafuzi Kimapenzi	Mwenendo
Wasio na Roho	Mafundisho

Maneno muhimu ya kujifunza:

Uvivu (fungu la 4): Neno hili linamaanisha nini?

HATUA YA NNE: TENGENEZA MUHTASARI WA AYA:

Huu hapa ni muhtasari wa aya ya "Tabia za Walimu wa Uongo."

I. Asili yao:

A. Kabla ya hapo zamani aliteuliwa kwa hukumu hii.

II. Kutembea kwao:

A. Aliingia bila kutarajia.

B. Kutembea kwa kufuata tamaa zao wenyewe.

C. Kutembea kwa kufuata tamaa zao zisizo za kimungu.

III. Mazungumzo yao:

A. Zungumza vibaya juu ya waheshimiwa.

B. Zungumza vibaya juu ya mambo wasiyoyajua.

C. Wanung'unikaji.

D. Walalamikaji.

E. Vinywa huzungumza maneno ya kuvimba sana.

F. Wadhihaki.

IV. Mafundisho yao:

A. Geuza neema ya Mungu kuwa ufisadi.

B. Mkane Bwana pekee na Bwana wetu Yesu Kristo.

C. Huna Roho.

V. Mwenendo wao:

A. Asiyemcha Mungu.

B. Waotaji wachafu.

C. Unajisi mwili.

D. Mwenye hisia.

E. Wajitenge.

F. Uharibifu wa maarifa ya asili.

G. Kudharau utawala.

H. Upendeleo kulingana na nafasi ya wanaume.

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Orodhesha hatua nne za mbinu ya kujifunza aya.

3. Angalia jina la umbo la fasihi katika Orodha ya Kwanza. Soma ufafanuzi katika Orodha ya Pili. Andika idadi ya ufafanuzi mbele ya fomu ya fasihi ambayo inaelezea.

Orodha ya Kwanza

_____Mazungumzo

_____Ushairi

_____Mfano wa

_____Masimulizi

Orodha ya Pili

1. Fomu ya hadithi

2. Ushairi: Zaburi ni mfano

3. Kama mahubiri

4. Hadithi fupi za kueleza ukweli wa kiroho

4. Angalia jina la sehemu ya hotuba katika Orodha ya Kwanza. Soma ufafanuzi katika Orodha ya Pili. Andika nambari ya ufafanuzi mbele ya sehemu ya hotuba ambayo inaelezea:

Orodha ya Kwanza

_____Nomino

_____Kiwakilishi

Orodha ya Pili

1. Neno la kitendo.

2. Hueleza jinsi jambo fulani lilivyofanyika.

_____Kitenzi

3. Neno la maelezo.

_____Kielezi

4. Jina la mtu, mahali, au kitu.

_____Kivumishi

5. Unatumia hii badala ya jina la mtu.

5. Angalia maneno viunganishi katika Orodha ya Kwanza. Soma ufafanuzi katika Orodha ya Pili. Andika nambari ya ufafanuzi mbele ya maneno inayoelezea.

Orodha ya Kwanza

Orodha ya Pili

_____Kama, Kama

1. Maneno haya yanaonyesha utofautishaji utafanywa.

_____Na

2. Neno hili linamaanisha kitu kitaongezwa kwa kile kilicho nacho imesemwa.

_____Kama

3. Maneno haya yanadhihirisha kwamba ulinganisho utafanywa.

_____Lakini, au

4. Neno hili linaonyesha kile ambacho kina masharti juu ya jibu ya watu wa Mungu.

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

1. Fanya funzo la fungu kwenye Yuda sura ya 1 fungu la 5-7, 11, na 12-13 la Yuda sura ya 1.

Aya hizi zote ni "Mifano ya Walimu wa Uongo." Hiki kinapaswa kuwa kichwa cha chati yako.

Mistari ya 5-7 inatoa mfano wa hukumu juu ya walimu wa uongo.

Mstari wa 11 unatoa mifano ya makosa yao.

Mistari ya 12-13 inatoa mifano ya asili (kulinganisha) ya walimu wa uongo.

2. Katika sura iliyotangulia ulifanya somo la sura ya 2 Petro sura ya 2. Somo la sura hii linafanana na Yuda I. Inahusu walimu wa uongo. Sasa fanya somo la aya kwenye II Petro 2. Labda unaweza kuongeza kwenye chati ambazo tayari zimeanzishwa--"Tabia za Walimu wa Uongo" na "Mifano ya Walimu wa Uongo."

SURA YA KUMI NA NNE

KUJIFUNZA AYA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Eleza jinsi ya kufanya somo la mstari.
- Fanya utafiti wa mstari.
- Tengeneza chati ili kufanya muhtasari wa somo lako la aya.
- Tengeneza muhtasari wa somo la mstari.

AYA MUHIMU:

Ulimi wangu utanena neno lako, Maana maagizo yako yote ni haki. (Zaburi 119:172)

UTANGULIZI

Ulijifunza jinsi ya kuchunguza kitabu cha Biblia na kufanya funzo la sura ndani ya kitabu hicho. Pia ulijifunza jinsi ya kusoma aya ndani ya sura moja. Katika somo hili utajifunza jinsi ya kujifunza mstari mmoja kwa undani. Mfano umetolewa na unapewa nafasi ya kufanya somo la mstari katika sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" ya sura hii. Unapofanya somo la mstari, tumia yote uliyojifunza katika masomo yaliyopita kuhusu kuuliza na kuchunguza maelezo ya muundo.

MBINU KUFAFANULIWA

HATUA YA KWANZA: JIFUNZE AYA NDANI YA MUHTASARI WAKE:

Kila mstari lazima ufasiriwe ndani ya muktadha wake. Muktadha ni mistari inayozunguka sehemu ambapo iko. Muktadha unatoa ujumbe kamili kutoka kwa Mungu ambao mstari mmoja ni sehemu tu. Ni muhimu kwamba aya moja isitolewe nje ya muktadha na kufasiriwa vibaya. Hii mara nyingi ni mazoezi ya walimu wa uongo.

HATUA YA PILI: FUNDI AYA INAYOHUSIANA:

Ndani ya muktadha utagundua mistari inayohusiana na ile uliyochagua kujifunza. Wataongeza habari zaidi kwenye mistari unaojifunza. Wanaweza kutoa tofauti au kulinganisha. Nyakati nyingine mistari unaojifunza unaweza kuhusiana na mistari ya kitabu kingine cha Biblia. (Angalia mfano katika sura hii). Tafuta marejeleo haya na ujifunze pia.

HATUA YA TATU: TENGENEZA CHATI YA KUJIFUNZA AYA:

Chagua kichwa cha chati. Kwenye chati ya somo la mistari andika jina la kitabu, nambari ya sura, na nambari ya mistari ambayo unasoma. Jinsi unavyopanga chati yako itategemea aina ya taarifa utakayokusanya katika utafiti wako. Ikiwa umekamilisha kazi za "Kwa Masomo Zaidi" katika sura zilizopita una uzoefu wa kutosha na chati za masomo ambayo utaweza kuunda chati zako asili. Unaweza kutumia chati ya mlalo au wima kulingana na maelezo unayorekodi.

HATUA YA NNE: TENGA MUHTASARI WA AYA YA KUJIFUNZA:

Kwa kutumia ustadi wa kuelezea ambao umekuza katika kazi zilizopita, tengeneza muhtasari wa mistari. Chagua kichwa kinachofaa, vichwa vikuu na vichwa vidogo. Tumia chati yako kukusaidia kuandaa muhtasari wa mistari.

MFANO WA MBINU

HATUA YA KWANZA: JIFUNZE AYA NDANI YA MUKTADHA WAKE

Tulichagua Yuda 1:11 kama mistari ili kuonyesha njia ya kujifunza mistari. Katika masomo yaliyopita tulijifunza aya hii katika mipangilio ya sura na aya kwa hivyo tayari tumekamilisha uchunguzi wa aya ndani ya muktadha wake. Unapochagua mistari wa kujifunza uchunguze ndani ya muktadha wake kwanza. Unafanya hivyo kwa kusoma sura na aya, ujuzi ambao umejifunza katika masomo mawili yaliyopita. Pia kumbuka kuzingatia mistari ndani ya mfumo mkubwa wa kitabu kizima ambamo kimo. Somo la Yuda 1:11 ndani ya muktadha wake limeandikwa kwenye Chatu ya Mafunzo ya Aya.

HATUA YA PILI: JIFUNZE AYA ZINAZOHUSIANA:

Yuda 1:11 inahusiana na mistari mingine kuhusu walimu wa uongo katika sura ya kwanza. Mistari ya 5-7 inatoa mifano ya kihistoria na mistari 12-13 inatoa mifano ya asili ya walimu wa uongo. Yuda 1:11 pia inahusiana na vifungu vitatu muhimu vya Agano la Kale:

Hadithi ya Kaini: Mwanzo 4:1-15; 1 Yohana 3:12

Hadithi ya Balaamu: Hesabu 22-24

Hadithi ya Msingi: Hesabu 16

Utafiti wa aya hizi zinazohusiana umeandikwa kwenye chati ya muhtasari na katika muhtasari.

HATUA YA TATU: TENGENEZA CHATI YA KUJIFUNZA AYA:

Jifunze mfano wa chati ya somo la mstari unaofuata:

CHATI YA KUJIFUNZA AYA

Kitabu: Yuda

Sura: 1

Aya: 11

MIFANO YA AGANO LA KALE YA WALIMU WA UONGO

Yuda 1:11: MUNGU ANASEMA: OLE WAO

SABABU...

1. Wamekwenda katika njia ya KAINI
Mwanzo 4:1-15: Alikanusha mpango wa Mungu kwamba kupitia tu kumwaga damu ni kusamehewa dhambi. Tazama Waebrania 9:22
I Yohana 3:12: Alimwua ndugu yake kwa sababu matendo yake mwenyewe yalikuwa maovu.
2. Walikimbia kwa pupa baada ya kosa la BALAAM
Hesabu 22-24 Alifanya lolote kwa manufaa ya kifedha.
3. Waliangamia katika maasi ya CORE (Korah)
Hesabu 16: Alinyimwa mamlaka ya uongozi uliochaguliwa na Mungu.

Zingatia mwendelezo: WAMEKOSEA....

Kisha WANAKIMBIA KWA CHOYO baada ya makosa...

WANAANGAMIA.....

Mifano mingine ya walimu wa uongo katika Yuda 1:

Mifano ya kihistoria: Mistari ya 5-7

Mifano ya asili: Mistari 12-13

HATUA YA NNE: TENGENEZA MUHTASARI WA AYA YA KUJIFUNZA:

Hapa kuna mfano wa muhtasari wa aya:

MIFANO YA AGANO LA KALE YA WALIMU WA UONGO

Kitabu: Yuda

Sura: 1

Aya: 11

I. Mungu anasema ole wao (walimu wa uwongo).

II. Sababu:

A. Wamekwenda katika njia ya Kaini:

1. Mwanzo 4:1-15 Alikanusha mpango wa Mungu kwamba kupitia tu kumwaga damu ni kusamehewa dhambi.

a. Ukweli huu umeonyeshwa katika Waebrania 9:22.

2. I Yohana 3:12: Alimwua ndugu yake kwa sababu matendo yake mwenyewe yalikuwa maovu.

B. Walikimbia kwa pupa baada ya kosa la Balaamu.

1. Hesabu 22-24: Balaamu alifanya chochote kwa manufaa ya kifedha.

C. Waliangamia katika maasi ya Msingi (tahajia ya Agano la Kale ni Kora)

1. Hesabu 16: Kora alikataa mamlaka ya uongozi uliochaguliwa na Mungu.

III. Kuna maendeleo ya uovu:

A. Kwanza, tunaenda njia mbaya.

B. Hivi karibuni tunakimbia kwa pupa katika makosa.

C. Matokeo ya mwisho ni kuangamia.

IV. Mifano mingine ya walimu wa uongo katika Yuda I:

A. Mifano ya kihistoria: Mistari ya 5-7

1. Israeli

2. Malaika

3. Sodoma na Gomora

B. Mifano ya asili: Mistari 12-13

1. Matangazo katika sikukuu.
2. Mawingu bila maji.
3. Miti isiyo na matunda.
4. Mawimbi makali.
5. Nyota zinazotangatanga.

Kumbuka: Kumbuka, kama ilivyo katika njia zote za kujifunza Biblia, ni muhimu kutumia yale ambayo umejifunza katika kujifunza mstari. Je, mstari uliojifunza unatumikaje katika maisha na huduma yako? Kagua "Mbinu ya Ibada" kwa miongozo ya matumizi.

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Ni muhimu kila mara tujifunze mstari ndani yake...

3. Orodhesha hatua nne za Mbinu ya Mafunzo ya Aya.

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Katika masomo yaliyotangulia ulikamilisha uchunguzi wa kitabu, somo la sura, na somo la aya.

Chagua mstari kutoka kwa aya ambayo ulijifunza hapo awali. Kwa kutumia ujuzi uliojifunza katika sura hii fanya somo la mstari. Fanya muhtasari wa somo lako kwa Chati ya Somo la Mstari na uweke muhtasari katika nafasi iliyotolewa hapa chini.

CHATI YA KUJIFUNZA AYA:

MUHTASARI WA AYA:

SURA YA KUMI NA TANO

KUJIFUNZA NENO

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Tambua maneno muhimu ya Biblia kwa ajili ya kujifunza.
- Eleza jinsi ya kufanya funzo la neno la Biblia.
- Fanya funzo la neno la Biblia.

AYA MUHIMU:

Kwa maana, amin, nawaambia, Mpaka mbingu na nchi zitakapoondoka, yodi moja wala nukta moja ya torati haitaondoka, hata yote yatimie. (Mathayo 5:18)

UTANGULIZI

Umejifunza jinsi ya kujifunza Biblia kwa vitabu, sura, mafungu, na mistari. Katika somo hili utajifunza jinsi ya kujifunza sehemu ndogo kabisa ya Biblia ambayo ni neno moja. Mfano wa mbinu ya kujifunza neno umetolewa na unapewa fursa ya kufanya utafiti kama huo katika sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" ya sura hii.

MBINU KUFAFANULIWA

Kusoma neno ni kusoma maneno ya kibinafsi katika Biblia. Kusudi la kusoma neno ni kuelewa neno katika muktadha wake. Kila jambo la Neno lililoongozwa na roho ni muhimu sana hivi kwamba Yesu alisema:

Kwa maana, amin, nawaambia, Mpaka mbingu na nchi zitakapopita. yodi moja wala nukta moja ya torati haitaondoka, hata yote yatimie. (Mathayo 5:18)

"Joti na majina" zilikuwa herufi za Kiebrania. Ikiwa hata haya yalisisitizwa na Yesu, basi tunajua kwamba kila neno la Mungu ni muhimu. Maana ya maneno binafsi huathiri

maana ya mistari. Aya hufafanua aya. Aya hukusaidia kuelewa sura na sura hukupa maarifa ya kitabu kizima.

Mchoro ufuatao unaonyesha muundo wa Biblia kutoka jumla (kitabu) hadi maalum (mistari).

Masomo ya Jumla	Vitabu
	Sura
	Aya
	Aya
	Maneno
Masomo Mahususi	Neno la funzo

MAELEZO JUU YA MBINU

HATUA YA KWANZA: CHAGUA NENO

Wakati wa masomo ya sura, aya, na aya, tulianzisha dhana ya maneno muhimu. Neno muhimu ni lile ambalo ni la msingi kwa maana ya aya. Ni neno muhimu. Nyakati nyingine ni neno linalorudiwa kwa mkazo wa pekee au neno ambalo ni gumu kuelewa.

Uangalifu lazima uchukuliwe katika kuchagua neno la kusoma. Kwa mfano, maneno kama vile "kwa, na, ikiwa," sio maneno muhimu. Ni maneno viunganishi na kuongeza maana, lakini si maneno mazuri ya kutumia kwa ajili ya kujifunza maneno. Hakikisha neno unalochagua kwa ajili ya kujifunza ni neno muhimu.

HATUA YA PILI: JIFUNZE NENO NDANI YA MUKTADHA WAKE

Jifunze neno ndani ya muktadha wa sura. Neno limerudiwa mahali pengine katika sura? Ikiwa ndivyo, ni nini kinachofunuliwa kuhusu maana yake? Je, kuna aya nyingine katika sura hiyo inayoeleza maana ya neno hilo? Kisha, soma neno ndani ya muktadha wa aya. Mada ya aya ni nini? Je, neno hili muhimu linahusiana vipi na somo?

Kisha jifunze neno ndani ya muktadha wa aya. Je, inahusiana vipi na aya? Neno ni sehemu gani ya hotuba: Je, ni nomino, kiwakilishi, kitenzi, kielezi, au kivumishi?

Ukichagua neno la kujifunza na hujachanganua awali muktadha ambamo linaonekana, lazima uchukue muda kila wakati kufanya hili. Sura, mafungu, mistari, na maneno yote yanapatana ili kutoa uelewaji kamili wa Neno la Mungu. Ni muhimu kwamba neno au mstari usichukuliwe nje ya muktadha kwa sababu unaweza kutafsiri vibaya.

HATUA YA TATU: BAINISHA MAANA YA NENO

Baada ya kuchagua neno muhimu na kuchunguza muktadha wake, hatua inayofuata ni kuamua maana ya neno hilo.

Tazama maneno ambayo ni tofauti lakini yana maana sawa, kwa mfano, "Ufalme wa Mungu" na "Ufalme wa Mbinguni." Angalia maneno ambayo ni sawa lakini yenye maana tofauti. Kwa mfano, katika Yohana 21:15-17 Yesu alimwuliza Petro mara tatu, "Je, wanipenda mimi kuliko hawa?" Kila wakati maana ya neno "upendo" ilikuwa tofauti.

Isipokuwa unajua Kigiriki au Kiebrania na kuwa na Biblia katika lugha hizi hutaweza kubainisha maana asilia ya neno bila zana za ziada za kujifunzia. Misaada miwili ya msingi ya kujifunza unayohitaji ni konkodansi na kitabu cha kujifunza maneno ya Biblia. Sura ya Tano ya mwongozo huu inaeleza jinsi ya kutumia zana hizi zote mbili za kujifunza Biblia.

Ikiwa huna konkodansi au kitabu cha kujifunza maneno bado unaweza kujifunza neno la Biblia hata kama huwezi kufuatilia maana asilia. **IKIWA HUNA konkodansi au kitabu cha kujifunza maneno ya Biblia, basi fuata hatua hizi:**

1. Ikiwa Biblia yako ina ukingo wa katikati unaorodhesha marejeo ya ziada ya kujifunza, tafuta mistari yote iliyoorodheshwa. Wanaweza kupanua uelewa wako wa neno. Wakati mwingine ukingo wa katikati hutoa maana ya neno.
2. Angalia nyuma ya Biblia yako. Baadhi ya Biblia zina konkodansi ndogo ambayo huorodhesha baadhi ya maneno muhimu zaidi. Baadhi ya Biblia pia zina kamusi nyuma ambayo inatoa ufafanuzi.
3. Tafuta neno katika kamusi ya lugha ya kisasa. Hilo litatusaidia kujua maana ya sasa ya neno hilo hata ingawa jinsi lilivyotumiwa katika siku za Biblia huenda ikawa tofauti kwa kadiri fulani.
4. Jifunze matumizi mengine ya neno katika sura au kitabu. Hii pia itasaidia kuamua maana ya neno.

IWAPO unayo konkodansi na/au kitabu cha kujifunza maneno ya Biblia, basi fuata hatua hizi:

1. Ikiwa Biblia yako ina ukingo wa katikati unaotoa marejeleo ya ziada na maana za maneno, angalia kama neno unalojifunza limeorodheshwa. (Alama I katika sehemu iliyotangulia inaeleza jinsi ya kutumia ukingo wa katikati wa Biblia yako).

2. Tafuta neno katika konkodansi ya Biblia. Maneno yameorodheshwa katika konkodansi kwa mpangilio wa alfabeti. Neno hili likitumiwa sehemu kadhaa katika Biblia, utapata orodha ya mistari ambayo ina neno hilo. Jifunze mistari hii ili kukusaidia kuelewa maana.

Tafuta neno kama lilivyotumika katika mstari unaojifunza. Zingatia nambari iliyotolewa mwishoni mwa uorodheshaji wa konkodansi na utafute nambari hii nyuma ya konkodansi. Ikiwa unasoma neno kutoka kwa mstari katika Agano la Kale utatafuta nambari katika Kamusi ya Kiebrania. Ikiwa unasoma neno kutoka katika Agano Jipya utalitafuta neno hilo katika Kamusi ya Kigiriki. (Sura ya Tano inaeleza jinsi ya kufanya hivyo.)

Unapopata neno nambari, inakupa maana ya asili ya neno hilo katika Kigiriki au Kiebrania. Inaweza pia kukuelekeza kwa nambari nyingine katika kamusi. Hii ina maana neno unalojifunza lilitoka kwa neno lingine. Ili kufuatilia neno lako kurudi kwenye maana ya asili itabidi utafute neno hili lingine pia.

3. Tafuta neno hilo katika kitabu cha kujifunza neno la Biblia. Maneno yameorodheshwa kwa mpangilio wa alfabeti katika kitabu cha kujifunza maneno. Ikiwa neno lako limetumika mahali pengine katika Biblia utapata orodha kadhaa. Wakati unataka kusoma haya pia, hakikisha unazingatia maalum aya ambayo umechagua neno lako. Kusudi lako ni kuamua nini neno hili linamaanisha ndani ya muktadha wa mstari huo.

4. Tafuta neno katika kamusi ya kawaida. Hii itakuambia jinsi neno hilo linatumika kwa sasa katika lugha ya kisasa. Inaweza kuwa sawa na matumizi yake katika Biblia au inaweza kuwa tofauti kabisa. Tofauti kati ya matumizi ya maneno katika lugha ya kisasa na katika Biblia inatokana na mambo mawili:

Kwanza, maana za maneno hubadilika kila wakati. Maana mpya huambatanishwa na maneno ya zamani na wakati mwingine maana asilia husahaulika.

Pili, Biblia iliandikwa katika Kigiriki na Kiebrania. Neno moja lina maana tofauti katika lugha tofauti. Neno hilo lilimaanisha jambo moja katika Kigiriki au Kiebrania lakini linaweza kuwa tofauti katika lugha nyingine.

HATUA YA NNE: FANYA MUHTASARI SOMO LAKO

Wakati wa hatua tatu za kwanza za kujifunza neno andika maelezo juu ya kile unachojifunza kuhusu neno. Andika maana za neno kutoka ukingo wa Biblia, konkodansi, kitabu cha kujifunza maneno, na kamusi ya kisasa. Rekodi maelezo kuhusu matumizi yake katika vifungu vingine vya Biblia.

Unapomaliza somo lako, tumia ulichojifunza kuhusu chati na muhtasari ili kufanya muhtasari wa vidokezo vyako vya kujifunza maneno. Kumbuka kurekodi mahali fulani kwenye chati yako au weka muhtasari wa kitabu, sura, nambari ya mstari, na neno unalojifunza.

MFANO WA MBINU

HATUA YA KWANZA: CHAGUA NENO

Katika masomo yaliyotangulia tulitumia Yuda sura ya 1 kuonyesha mbinu za masomo ya sura, aya, na aya. Kutokana na somo letu la Yuda 1 tumechagua neno "ufisadi" katika mstari wa 4. Neno hili ni neno la msingi kwa sababu linaelezea walimu wa uongo ambao ndio somo la sura hii. Pia ni neno la msingi kwa sababu ni neno ambalo ni gumu kuelewa.

HATUA YA PILI: JIFUNZE NENO NDANI YA MUKTADHA WAKE

Katika masomo yaliyotangulia ulikamilisha somo la sura na aya kwenye kitabu cha Yuda. Hii ina maana kuwa tayari umeshasoma neno lasciviousness ndani ya miktadha hii. Ulijifunza kwamba somo la Yuda 1 ni onyo dhidi ya walimu wa uongo. Mstari wa 4, ambamo neno uasherati limetumika ni mojawapo ya aya za Yuda 1. Rejelea masomo ya masomo ya sura na aya ili kujifunza neno hili ndani ya miktadha hii.

Katika sura ya mwisho tulieleza jinsi ya kufanya utafiti wa mstari. Bado hujafanya somo la mstari kwenye Yuda 1:4 ambapo neno uasherati linaonekana. Simama sasa na ufanye somo la mstari kwenye Yuda 1:4 kabla hujaendelea na somo hili la masomo ya maneno.

Katika somo lako la mstari ulipaswa kutambua neno uasherati kama kivumishi kwa sababu ni neno la maelezo ambalo linawaelezea walimu wa uongo. Walimu wa uwongo hugeza neema ya Mungu kuwa ufisadi.

HATUA YA TATU: BAINISHA MAANA YA NENO

1. Biblia tuliyokuwa tukitumia kujifunza neno uasherati katika Yuda 1:4 ilikuwa na ukingo wa katikati. Ukingo wa katikati ulituelekeza kwenye Tito 2:11 na Waebrania 12:15.

2. Huu hapa ni uorodheshaji wa konkodansi wa neno uhuni:

Uvivu

uovu, udanganyifu, l, uovu.	Mk 7:22	766
l ambayo wamefanya.	2 Kor 12:21	766
uasherati, uchafu, l.	Gal 5:19	766
wamejitoa wenyewe kwa l.	Efe 4:19	766
Mataifa, tulipoingia l.	1 Pet 4:3	766
neema ya Mungu wetu katika l.	Yuda 4	766

Mistari yote ambapo neno hilo lilitumiwa limeangaliwa na kuchunguzwa. Nambari "766" inaonekana mwishoni mwa orodha ya Yuda 1:4. Hii ni nambari sawa mwishoni mwa matangazo mengine. Hii ina maana kwamba neno lasciviousness lina maana sawa katika maandiko yote yaliyoorodheshwa.

Kwa kuwa uasherati ni neno katika Agano Jipya, tulitumia kamusi ya Kiyunani nyuma ya konkodansi kutafuta nambari 766. Huu ndio uorodheshaji kutoka kwa kamusi ya Kigiriki:

766. Aselegeia, kutoka kwa comp. Ya l (kama neg. Chembe) na selges kudhaniwa (ya uhakika der., lakini inaonekana, maana bara); uasherati (wakati mwingine unajumuisha maovu mengine):-uchafu, uasherati, uasherati.

3. Kitabu cha kujifunza maneno ya Biblia kilitumiwa wakati huo. Ifuatayo ni orodha ya "uvivu":

Uvivu, Uvivu

Aselegeia inaashiria kupita kiasi, uasherati, kutokuwepo kwa kujizuia, uchafu, uchafu; katika Marko 7:22, moja ya maovu yanayotoka moyoni; katika 2 Wakor 12:21, moja ya maovu ambayo baadhi katika kanisa la Korintho walikuwa wamekosa; katika Gal 5:19, wakiwekwa miongoni mwa matendo ya mwili; katika Efe 4:19, kati ya dhambi za wasiozaliwa upya ambao wamepita hisia; hivyo katika 1Pet 4:3; katika Yuda 4, juu ya lile ambalo neema ya Mungu iligeuzwa na watu wasiomcha Mungu; inatafsiriwa "uchafu" katika Rum 13:13, mojawapo ya dhambi ambazo waumini wanaonywa dhidi yake.

Tulisoma orodha hii yote, kwa uangalifu maalum kwa neno kama lilivyotumiwa katika Yuda 1:4.

4. Kamusi ya kawaida ilitoa maana ya kisasa ya neno uvivu (*lasivisias*):

"Hisia chafu, za tamaa, za kuisimua, za kimwili."

HATUA YA NNE: FANYA MUHTASARI SOMO LAKO

Wakati wa hatua za awali tuliandika maelezo tulipokuwa tukijifunza neno lasciviousness.

Katika Hatua ya Kwanza tuliandika neno lililochaguliwa kwa ajili ya kujifunza.

Katika Hatua ya Pili tayari tulikuwa na masomo ya sura na aya kutoka kwa masomo yaliyotangulia. Haya yakawa sehemu ya somo letu la maneno. Uliulizwa kufanya somo la mstari kwenye Yuda 1:4. Taarifa zote kutoka kwa tafiti hizi huwa sehemu ya muhtasari wa neno.

Katika Hatua ya Tatu tulipojifunza ukingo wa Biblia, konkodansi, kitabu cha kujifunza maneno, kamusi ya sasa, na marejeo mengine yenye neno hilo, tuliandika mambo tuliyokuwa tunajifunza kuhusu neno uasherati.

Tulikusanya habari nyingi kuhusu neno hili. Hatua ya mwisho katika somo letu ni kufanya muhtasari wa nyenzo hii katika chati na/au umbo la muhtasari. Kama tulivyojifunza katika masomo yaliyotangulia hii ndiyo njia bora ya kuhifadhi masomo kwa njia iliyopangwa. Pia hukusaidia kushiriki na wengine kile unachojifunza.

Kurasa zifuatazo zinatoa muhtasari wa somo letu la maneno juu ya uasherati. Tumia hii kama mifano ya jinsi ya kufanya muhtasari wa masomo yako ya maneno kupitia chati na muhtasari, hata picha au michoro.

Kama ilivyo kwa kila mbinu iliyotangulia kujadiliwa, tunataka kukukumbusha umuhimu wa kutumia kile unachojifunza kupitia kujifunza maneno. Kujifunza Biblia si kutafuta ujuzi peke yake. Lazima uwe mtendaji au neno na sio msikiaji tu. Unafanya hivyo kwa kutumia kweli za Neno la Mungu.

KUJIFUNZA NENO

Kitabu: Yuda
Sura: 1
Kifungu: 4
Neno: uvivu

Maneno mengine ambayo yana maana sawa: Kutamani

Sehemu ya Hotuba: Uzembe ni kivumishi. Katika Yuda 1:4 inatumika kuelezea tabia ya walimu wa uongo.

Chati ya Kwanza

Uvivu: Ufafanuzi

Kitabu cha Marejeleo	Neno Nambari	Tahajia	Maana
Kigiriki	766	aselgeia	uasherati, uchafu, uchafu.
Kisasa	---	uasherati,	uchafu, tamaa, hisia za kuisimua za kimwili.
Kujifunza Neno na Vine's	—	aselgeia	linamaanisha kupindukia, Kutokuwepo kwa masomo ya kujizuia, uchafu .

Chati ya Pili

Uzembe: Matumizi ya Ziada ya Biblia

Rejeleo

Marko 7:22

2 Wakorintho 12:21

Wagalatia 5:19

Waefeso 4:19

I Petro 4:3

Warumi 13:13

2 Petro 2:2

Yuda 1:4

Vidokezo Kimuhtasari

Ni uovu utokao moyoni.

Ilikuwa ni moja ya maovu ambayo wengine huko Korintho alikuwa na hatia

Imeorodheshwa miongoni mwa kazi za mwili.

Moja ya dhambi za wasiozaliwa upya ambao wamepita hisia

Moja ya dhambi za wasiozaliwa upya ambao wamepita hisia

Neno limetafsiriwa "ufisadi" na ni dhambi ya mtu ambayo waumini huonywa.

Inatafsiriwa "ufisadi" na imeorodheshwa kama sifa za walimu wa uongo

Ni tabia ya walimu wa uongo

Tafiti Zilizopanuliwa za Uzembe

Mafunzo ya Neno yanaweza kuongoza kwenye masomo ya ziada yaliyopanuliwa ya Neno la Mungu. Kutokana na utafiti wa neno lasciviousness, yaani uzembe, tafiti zifuatazo za ziada zinaweza kufanywa:

1. Jifunze neno katika Marko 7:22 ambapo limeorodheshwa kama dhambi inayotoka ndani. Ni dhambi gani nyingine hutoka ndani?
2. Somo la 2 Wakorintho 12:21. Ni dhambi gani nyingine zaidi ya uasherati ambazo Paulo alizitaja katika kanisa la Korintho?

3. Angalia neno "uchafu" katika konkodansi. Neno hili lina maana sawa na uvivu. Je, kuna matumizi mengine ya Biblia ya neno "ufisadi"?
4. Wagalatia 5:19. Je, kazi nyingine za mwili ni zipi zaidi ya ufisadi?
5. Waefeso 4. Soma mistari 17-19. Andaa chati inayotofautisha makafiri na waumini. Orodhesha sifa za wasioamini zilizotolewa katika mistari 17-19. Hizi ni pamoja na uvivu. Orodhesha sifa za waumini katika mistari 20-24.
6. Soma 1 Petro 4:3. Je, ni baadhi ya dhambi gani nyingine zaidi ya uasherati ambao tulitembea ndani yake nyakati zilizopita?
7. Soma Warumi 13:13. Pamoja na "ufisadi" ambao unamaanisha uasherati, ni dhambi gani nyingine ambazo mwamini hapaswi kujihusisha nazo?
8. Jifunze neema ya Mungu ambayo walimu wa uongo wameigeuza kuwa ufisadi. Kwa mfano, Tito 2:11 inasema neema ya Mungu imeonekana kwa watu wote. Waebrania 12:15 inaonyesha kwamba tunaweza "kukosa neema ya Mungu."

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Orodhesha hatua nne za mbinu ya kujifunza neno.

3. Neno kuu ni nini?

4. Neno gani katika orodha iliyo hapa chini ni neno muhimu na lingekuwa somo zuri kwa neno

kusoma? _____

yeye kiasi yeye kama na

5. Ni vitabu gani viwili muhimu zaidi vya kujifunza Biblia vya kutumia katika kufanya mafunzo ya maneno?

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Chagua neno kutoka kwa aya au aya ambayo ulijifunza katika masomo yaliyopita. Hakikisha ni neno muhimu au neno ambalo huelewi. Kwa kutumia ujuzi uliojifunza katika somo hili, fanya somo la neno juu ya neno ulilochagua.

HATUA YA KWANZA: CHAGUA NENO

Neno nililochagua kujifunza ni: _____

HATUA YA PILI: JIFUNZE NENO NDANI YA UKTADHA WAKE

Marejeo ya Kimaandiko ya neno hili katika muktadha wake ni:

HATUA YA TATU: Bainisha MAANA YA NENO

Kama linavyotumika katika muktadha huu, neno hili linamaanisha:

HATUA YA NNE: FANYA MUHTASARI SOMO LAKO

Unda chati, muhtasari, picha, au mchoro ili kufanya muhtasari wa kile ulichoifunza kuhusu neno hili.

SURA YA KUMI NA SITA

KUJIFUNZA BIBLIA KIMADA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Aya Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Eleza njia ya kujifunza Biblia kwa mada.
- Fanya funzo la Biblia la mada.

AYA MUHIMU:

Kwa hiyo nimeyapenda maagizo yako kuliko dhahabu; naam, juu ya dhahabu safi.

Kwa hiyo nayahesabu maagizo yako yote katika mambo yote kuwa sawa, nami naichukia kila njia ya uongo. (Zaburi 119:127-128)

UTANGULIZI

Sura hii inatanguliza njia ya mada ya kujifunza Biblia. Mbinu imefafanuliwa na kuelezewa na mfano wa utafiti wa mada hutolewa. Sehemu ya “Kwa Masomo Zaidi” inatoa fursa ya kutumia yale ambayo umejifunza kwa kufanya funzo la Biblia la mada.

KUFAFANUA MBINU

Mbinu ya mada huzingatia somo lililochaguliwa la Kibiblia. Lengo la somo ni kugundua Biblia yote inafundisha juu ya somo hilo.

MBINU KUELEZWA

Hapa kuna hatua za kufanya somo la mada ya Biblia:

HATUA YA KWANZA: CHAGUA MADA:

Unaweza kuchagua somo la jumla, kwa mfano, miujiza yote katika Biblia. Unaweza kuchagua habari hususa zaidi kama vile miujiza iliyofanywa na Yesu au miujiza iliyorekodiwa katika kitabu fulani cha Biblia.

Kwa funzo lako la kwanza ni afadhali kuweka kikomo mada kwa somo hususa katika kitabu kimoja badala ya kujifunza somo katika Biblia nzima. Unaweza kuchagua mada ambayo inahusiana na hitaji katika maisha yako mwenyewe. Unaweza kuchagua mada ambayo umeulizwa na hukuweza kujibu au mada ambayo huelewi kikamilifu.

Unaweza kutaka kusoma mada unazoweza kutumia katika kuwashauri wengine wakati wa mahitaji. Kwa mfano, unaweza kutaka kujifunza mada ya kifo ili ujue jinsi ya kuwafariji wengine. Au unaweza kutaka kujifunza hofu ili uweze kuwasaidia wale wanaoogopa.

HATUA YA PILI: CHAGUA SEHEMU YA MAANDIKO:

Baada ya kuchagua mada, chagua sehemu ya Maandiko ambayo ndani yake utajifunza mada hii. Unaweza kujifunza mada fulani katika kitabu kimoja cha Biblia, vitabu kadhaa, au Biblia nzima.

HATUA YA TATU: KUSANYA HABARI:

Tafuta mistari yote inayohusiana na mada katika sehemu ya Maandiko unayochagua kujifunza. Concordance inasaidia lakini sio lazima. Kwa mfano, ikiwa unajifunza miujiza ya Yesu, soma vitabu vya Mathayo, Marko, Luka, na Yohana. Andika kila kumbukumbu ya muujiza uliofanywa na Yesu.

HATUA YA NNE: FUPISHA HABARI:

Baada ya kukusanya taarifa zote juu ya mada pengine utakuwa na orodha ndefu ya Maandiko. Lazima sasa upange aya hizi ili kufanya somo kueleweka kwa urahisi.

Jifunze aya ulizokusanya. Tambua mambo makuu yaliyotolewa na mistari. Je, ni mistari gani mingine inayotoa hoja kama hii? Panga mistari hii pamoja, kisha unda chati au muhtasari wa kufanya muhtasari wa masomo yako.

Kumbuka: Hutaki tu kujifunza Biblia yote inafundisha kuhusu mada fulani, lakini pia unataka kutumia yale unayojifunza katika maisha na huduma yako mwenyewe.

MFANO WA MBINU HIYO

HATUA YA KWANZA: CHAGUA MADA:

Miujiza

HATUA YA PILI: CHAGUA SEHEMU YA MAANDIKO:

Miujiza katika kitabu cha Luka itasomwa.

HATUA YA TATU: KUSANYA HABARI:

Miujiza katika Luka: 1:11, 3:21, 4:30, 5:1, 7:11, 9:28, 10:17, 4:33, 13:11, 14:1, 17:11, 22: 50

HATUA YA NNE: FUPISHA HABARI:

Mfano wa muhtasari wa muhtasari:

Miujiza Katika Kitabu cha Luka

I. Miujiza thelathini na moja imeandikwa katika kitabu cha Luka.

II. Watu walioigiza:

A. Bwana Yesu Kristo: 4:28-30; 4:31-37; 4:38-39; 4:40-41; 5:1-11; 5:12-15; 5:17-26; 6:6-11; 6:17-20; 7:1-10; 7:11-15; 7:21; 8:2-3; 8:22-25; 8:26-39; 8:41-42, 49, 56; 8:43-48; 9:11-17; 9:37-43; 11:14-23; 13:10-17; 14:1-6; 17:11-19; 18:35-43; 22:50-51; 24:1-7; 24:50-51.

B. Wengine:

1. Malaika Gabrieli: 1:11-23, 57,59

2. Roho Mtakatifu: 3:21-22

3. Mungu: 9:28-37

4. Wanafunzi: 10:17

III. Uainishaji wa miujiza:

A. Kufufua wafu: 7:11-15; 8:41-42, 49, 56; 24:1-7

B. Kutoa pepo: 4:33-37; 8:2-3; 8:26-39; 9:14-23; 9:37-43

C. Uponyaji: 4:38-39; 4:40-41; 5:12-16; 5:17-26; 6:6-10;6:17-20; 7:1-10; 8:43-48; 13:11-17; 14:1-6; 17:11-19;18:35-43; 22:50-51.

D. Juu ya nguvu za asili: 5:1-11; 8:22-25; 9:11-17

Mfano wa Muhtasari wa Chati:

Muhtasari wa chati unaweza pia kufanywa kwa kila muujiza katika kitabu cha Luka. Chati inaweza kujumuisha vichwa vifuatavyo:

- Muujiza: Muujiza ulikuwa nini, rejea.
Ufalme: Je, ulikuwa ni muujiza juu ya asili, uponyaji, ufufuo wa wafu, kutoa pepo, nk?
Tukio: Muujiza ulifanyika katika tukio gani?
Watu: Watu gani walihusika?
Mbinu: Njia gani ilitumika? Je! lilikuwa neno lililosemwa, mguso, sala, n.k.?
Matokeo: Je, matokeo ya muujiza yalikuwa nini?
Majibu: Je, watu walioshuhudia au walikuwa sehemu ya muujiza huo walifanya nini?

Mfano wa uchambuzi wa muujiza mmoja umeonyeshwa kwenye chati ifuatayo. Somo kama hilo lingeweza kufanywa kwa kila muujiza katika kitabu cha Luka.

Muujiza Katika Kitabu cha Luka						
Muujiza	Ufalme	Tukio	Watu	Mbinu	Matokeo	Majibu
Uponyaji	Mwili/Asili	Bomani mwa Mama mkwe Wa Petro	Petero na Mama mkwe	Kukemea	Homa ikamtoka	Aliamka Aka hudumia wengine

Chati iliyotangulia imeundwa mahsusi kujifunza miujiza na haiwezi kutumika kwa mada zingine, lakini inatumika kama mfano wa jinsi unavyoweza kuunda chati zako ili kufanya muhtasari wa masomo ya Biblia ya mada. Hapa kuna mifano michache tu ya matumizi ya maisha na huduma ambayo yanaweza kufanywa kutoka kwa somo hili. Je, unaweza kufikiria wengine?

-Je, miujiza iwe sehemu ya huduma ya waumini? (Ona Mathayo 16:17-18; Yohana 14:12).

-Unaweza kujifunza nini kutokana na jinsi Yesu alivyoshughulika na magonjwa, kifo na mapepo ili utumike katika huduma yako mwenyewe?

-Unaweza kujifunza nini kuhusu uhusiano wa imani na miujiza ya kutumia katika huduma yako?

-Ni matokeo gani yanayopaswa kufuata miujiza ya kweli ya Mungu? Je, matokeo haya yangewezaje kukusaidia kutofautisha miujiza ya kweli na ishara za udanganyifu za watumishi wa uongo?

KUJITAHINI

1. Andika Aya Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Bainisha njia ya mada ya kujifunza Biblia.

3. Ni hatua gani nne za kufanya funzo la Biblia la mada?

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Endelea kusoma mada ya miujiza. Jifunze miujiza yote katika kitabu cha Mathayo.

Tengeneza muhtasari wa somo lako sawa na mfano uliotolewa katika sura hii. Tumia sampuli ya chati iliyotolewa katika somo hili kuchambua kila muujiza katika kitabu cha Mathayo. Unaweza pia kutaka kukamilisha somo la miujiza katika kitabu cha Luka ambacho kilianzishwa katika sura hii. Tumia chati kuchambua kila muujiza. Agano Jipya linaandika miujiza mingine katika vitabu vya Marko, Yohana, na Matendo. Unaweza kutaka kuendelea kujifunza mada ya miujiza katika vitabu hivi.

Unaweza pia kutaka kujifunza miujiza katika Agano la Kale. Ukifanya hivyo, orodha ifuatayo itakusaidia kupata miujiza ya Agano la Kale:

Mwanzo:	1; 19:26
Kutoka:	17
Nambari:	6
Yoshua:	3
Waamuzi:	3
I na II Samweli:	3
Wafalme wa I na II:	26
Danieli:	2
Yoeli:	1 (Yoeli 1:17)
Yona:	1

Chati ya mfano ya kutumia katika kusoma miujiza:

Miujiza Katika Kitabu Cha: _____				
Muujiza	Ufalme Tukio	Watu Mbinu	Matokeo	Majibu

SURA YA KUMI NA SABA

UTAFITI WA KI-WASIFU

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Bainisha mbinu ya utafiti wa wasifu.
- Fanya funzo la Biblia la wasifu.

AYA MUHIMU:

Basi mambo hayo yote yaliwapata wao kwa mifano; na zimeandikwa kwa ajili ya mawaidha yetu. . . (1 Wakorintho 10:11)

UTANGULIZI

Sura hii inafanua na kueleza mbinu ya wasifu wa kujifunza Biblia, mfano wa mbinu hiyo umetolewa, na katika sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" umepewa fursa ya kufanya utafiti wa wasifu.

KUFAFANUA MBINU

Wasifu ni hadithi ya maisha ya mtu. Njia ya wasifu ya kujifunza Biblia inakazia maisha ya watu wa Biblia. Kwa kujifunza maisha ya watu wanaotajwa katika Biblia unaweza kujifunza kutokana na mambo waliyojionea. Biblia inasema:

Basi mambo hayo yote yaliwapata wao kwa mifano; na zimeandikwa kwa ajili ya mawaidha yetu. (1 Wakorintho 10:11)

Matukio yaliyotokea katika maisha ya watu wa Biblia yalirekodiwa kwa uvuvio wa Roho Mtakatifu kwa manufaa yako. Uzoefu wao unaweza kukufundisha masomo makubwa ya kiroho. Kwa kutazama kushindwa kwao unaweza kujifunza makosa ya kiroho ya kuepuka. Kwa kutazama mafanikio yao unaweza kukuza sifa nzuri za kiroho katika maisha yako mwenyewe.

KUELEZEA MBINU

HATUA YA KWANZA: CHAGUA MTU WA KUSOMA:

Unaweza kuchagua utu ambao unavutia sana. Unaweza kutaka kuchagua mtu kutoka kwenye orodha katika Waebrania II, Wagalatia 3:7 au Luka 4:27. Unaweza kujifunza mtu muhimu katika kitabu cha Biblia ambacho unasoma au kujifunza sasa hivi. Kumbuka kwamba somo kuu la wasifu kuliko yote ni maisha ya Yesu Kristo.

Kuwa mwangalifu usije ukachanganya majina. Kwa mufano, kuna Zakaria 30 hivi katika Biblia, Nathani 20, Yonathani 15, Yuda 8, Maria 7, Yakobo 5, na Yohana 5. Hakikisha mistari unayosoma inamhusu mtu uliyemchagua na si mtu mwingine aliye na jina sawa.

Pia kuwa macho kwa watu ambao wana majina zaidi ya moja. Kwa mfano, jina la Yakobo lilibadilishwa na kuwa Israeli, jina la Abramam lilibadilishwa kuwa Ibrahimu, na jina la Sauli lilibadilishwa kuwa Mtume Paulo.

HATUA YA PILI: KUSANYA HABARI:

Kusanya habari zote katika Biblia kuhusu mtu unayemchagua. Ikiwa unayo konkodansi, tafuta jina la mtu huyo na utafute orodha ya marejeo yote yanayomhusu katika Biblia. Ikiwa huna konkodansi, kusanya marejeo moja kwa moja kutoka kwenye Biblia. Marejezo mengi kuhusu utu fulani wa Biblia yanapatikana katika kitabu kimoja au mfululizo wa vitabu vinavyofuatana. Orodhesha marejeo yote ya Biblia kuhusu mtu unayejifunza, kisha utafute kila moja katika Biblia yako na uisome.

HATUA YA TATU: CHAMBUA HABARI:

Orodha ifuatayo inabainisha baadhi ya taarifa unazopaswa kukusanya na kuchambua katika utafiti wa wasifu. Huenda Biblia isitoe habari juu ya vitu hivi vyote katika kila wasifu, lakini jaribu kujumuisha kila kitu inachofunua kuhusu mtu unayejifunza.

Tumia chati inayopatikana mwishoni mwa sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" ya sura hii ili kurekodi na kuchanganua taarifa unayokusanya.

Maelezo ya wasifu ya kupata ni pamoja na:

Jina na maana ya jina.

Jamaa: Wazazi, kaka na dada, mababu, watoto.

Kuzaliwa: Mahali, umuhimu wa kuzaliwa, matukio yasiyo ya kawaida yanayozunguka kuzaliwa.

Utoto na mafunzo ya mapema.

Mazingira ya kijiografia: Hadithi ya maisha ya mtu huyu inatokea wapi?

Marafiki na washirika, uhusiano wa kibinafsi.

Kazi au wito: walichukua nafasi au ofisi gani? Walifanyaje kupata riziki zao?

Maelezo ya kimwili.

Tabia chanya za tabia.

Tabia hasi za tabia.

Matukio muhimu ya kiroho:

Kukutana na Mungu kwanza

Uongofu

Piga simu kwa huduma

Mgogoro mkubwa zaidi au hatua ya mabadiliko katika maisha ya mtu: (Kwa mfano, Sauli kwenye Barabara ya Damasko)

Kifo: Lini, wapi, hali isiyo ya kawaida

HATUA YA NNE: TUMIA YALE ULIOJIFUNZA

Fanya maombi ya kibinafsi kutoka kwa maisha ya mtu ambaye umesoma. Kwa mfano:

Ni sifa gani za wahusika chanya? Mwombe Mungu akusaidie kuyakuza katika maisha yako.

Je! ni sifa gani mbaya za wahusika? Je, unaona mojawapo ya haya katika maisha yako mwenyewe? Mwombe Mungu akusaidie kuzishinda.

Tunga sentensi moja ambayo inatoa muhtasari wa ukweli mkuu uliojifunza kutoka kwa maisha haya. Kwa mfano, taarifa kuhusu maisha ya Sampson inaweza kuwa "Mapatano ya kiroho husababisha kutofaulu."

MFANO WA MBINU

HATUA YA KWANZA: CHAGUA MTU WA KUSOMA:

Mfalme Sauli

HATUA YA PILI KUSANYA HABARI:

Hadithi ya Sauli inapatikana katika 1 Samweli 9-31. Habari juu ya Sauli ilikusanywa kutoka kwa sura hizi.

HATUA YA TATU: CHAMBUA HABARI:

Jina na maana ya jina:

Sauli. Maana yake "Imeombwa na Mungu." 1 Samweli 9:2

Jamaa: Wazazi, kaka na dada, mababu, watoto:

mwana wa Kishi, mwana wa Abieli, mwana wa Serori, mwana wa Bekorathi, mwana wa Afia. Kishi alikuwa Mbenyamini na mtu shujaa mwenye nguvu. 1 Samweli 9:1

Sauli alikuwa na wana watatu: Yonathani, Ishui, na Melkishula. Alikuwa na binti wawili: Merabu na Mikali. Mkewe aliitwa Ahinoamu. 1 Samweli 14:49-50

Kuzaliwa: Mahali, umuhimu wa kuzaliwa, matukio yasiyo ya kawaida yanayozunguka kuzaliwa.

Biblia haisemi mambo hayo.

Mafunzo ya utotoni na mapema:

Alimtunza babake punda: 1 Samweli 9:3

Mpangilio wa Kijiografia:

Yuda

Marafiki na washirika, uhusiano wa kibinafsi:

Wana wa Beliali walimdharau 1 Samweli 10:27. Alikuwa karibu na Abneri, jemadari wa jeshi lake, mwana wa mjomba wake: 1 Samweli 14:50. Daudi akawa msaidizi wa Sauli. Mwanzoni alikuwa akipendelea, kisha Sauli akawa na wivu na uhusiano wao ukavunjika: 1 Samweli 18:6-9. Sauli alipokuwa mfalme kwa mara ya kwanza alikuwa na kundi la wanaume ambao Mungu alikuwa amegusa mioyo yao. Sauli alipoanza kuongeza watu "hodari na mashujaa" bila maelekezo kutoka kwa Mungu, matatizo yake yalianza: 1 Samweli 10:26; 13:2; 14:52

Kazi au Jukumu:

Mfalme wa kwanza wa Israeli.

Maelezo ya kiasili:

Tangu mabega yake kwenda juu alikuwa mrefu kuliko watu wote; 1 Samweli 9:2, 10:23

Alielezwa kama "mzuri" ambayo ina maana nzuri: 1 Samweli 9:2

Tabia Njema:

Ilionyesha kujali familia	1 Samweli 9:5
Mtu chaguo	I Samweli 9:2; 10:24
Roho ibadili moyo wake	I Samweli 11:6; 10:6
Kiasi: Hujificha kati ya mizigo	1 Samweli 10:22
Anakataa kutekeleza	I Samweli 11
Uongozi: Hukusanya watu	1 Samweli 11
Mtu wa rohoni	1 Samweli 11
Awali alikuwa mtiifu	1 Samweli 9:27
Alijipatanisha na mcha Mungu	1 Samweli 11:7; 10:26
Ujasiri kwa Mungu	1 Samweli 10:6
Hapo awali alikuwa mnyenyekevu	1 Samweli 9:21

Tabia asi:

Alifanya yale yaliyofaa kuliko kumtii Mungu: 1 Samweli 13:8-13

Kutotii, kusema uwongo, kisha kukataa kukubali lawama: 1 Samweli 15

Walihuzunisha watu wa Mungu: 1 Samweli 15:35

Kuhusika zaidi na kile mwanadamu alichofikiri kuliko Mungu: 1 Samweli 15:30

Alichagua wanaume hodari na mashujaa kuwa karibu naye kuliko kundi la watu ambalo Mungu alikuwa amegusa: I Samweli 10:26; 14:52

Mwoga: 1 Samweli 17:11

Huhukumiwa kwa sura za nje: 1 Samweli 17:33

Waliamini silaha za mwanadamu: 1 Samweli 17:38

Mwenye wivu: 1 Samweli 18:6-9

Roho mbaya: 1 Samweli 18:10

Roho ya kisasi: 1 Samweli 18:11

Njama dhidi ya mpakwa mafuta wa Mungu: 1 Samweli 18:20-30

Matukio muhimu ya kiroho:

Kukutana na Mungu mara ya kwanza: 1 Samweli 9:15-27

Uongofu: 1 Samweli 10:9

Wito kwa huduma: 1 Samweli 10:1

Mgogoro mkubwa au hatua ya mabadiliko: I Samweli 13

Kifo: Lini, wapi, hali isiyo ya kawaida:

1 Samweli 31: Alikufa kwa mkono wake mwenyewe. Wanawe watatu, mchukua silaha zake, na watu wake wote wakafa siku iyo hiyo katika Mlima Gilboa wakati wa vita na Wafilisti.

HATUA YA NNE: TUMIA YALE ULIOJIFUNZA:

Sifa chanya za tabia katika maisha ya Sauli ambazo ninapaswa kutafuta kuzikuza katika maisha yangu mwenyewe:

Wakati Roho wa Bwana akija juu yangu, ninaweza kubadilishwa kuwa “mtu mwingine”: 1 Samweli 10:6. Ninapaswa kutafuta aina hiyo ya upako kutoka kwa Mungu.

Tabia mbaya katika maisha ya Sauli ambazo ninapaswa kuziepuka katika maisha yangu mwenyewe:

Mungu anataka viongozi wanaoupendeza moyo wake mwenyewe: 1 Samweli 13:14. Ingawa Sauli alishindwa katika eneo hili, ninatamani kuwa kiongozi kama huyo.

Kutotii: Kufanya yale yanayofaa kuliko yale ambayo Mungu anaamuru. Kuwalaumu wengine kwa dhambi yangu mwenyewe. Kujali zaidi kile mwanadamu anachofikiria kuliko vile Mungu anafikiria juu yangu.

Ningefanya vyema kupitia orodha nzima ya sifa mbaya za Sauli na kuchunguza moyo wangu mara kwa mara.

Wito wa Mungu ulikuwa kwa Sauli kuwa jemadari wa watu: I Samweli 10:1. Ni watu waliomfanya mfalme badala yake. (1 Samweli 12:12-15; 10:24). Mungu alipaswa kuwa mfalme wa Israeli. Nichukue tahadhari, ili sifa za watu zisije zikanitenga na mpango wa Mungu.

Ingawa mwanzoni Mungu alikuwa pamoja na Sauli (1 Samweli 10:7, 9; 13:14) Baadaye alipoteza ufalme. Hata baada ya dhambi yake na unabii wa kupoteza ufalme, hata hivyo, upako wa Mungu bado ulikuwa juu ya Sauli (1 Samweli 14:47). Karama na wito wa Mungu hauna toba. Sauli bado alisikia sauti ya Mungu (1 Samweli 15:1) na kumwabudu (15:31), lakini alikuwa na dhambi ambayo haijaungama na kupoteza ufalme.

Daudi alitambua hatari ya kumgusa mtu aliyetiwa mafuta na Mungu kuwa kiongozi. Ninapaswa kuzingatia onyo hili.

Ukweli mkuu uliopatikana kutokana na maisha ya Sauli ni matokeo ya kutomtii Mungu. Imefupishwa katika kauli ya Samweli: "Tazama kutii ni bora kuliko dhabihu, na kusikia kuliko mafuta ya kondoo waume." 1 Samweli 15:22. Matokeo ya uasi huo yamefupishwa katika kauli ya Daudi kuhusu Sauli: "Jinsi walivyoanguka mashujaa." 2 Samweli 1:19

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Bainisha mbinu ya wasifu ya kujifunza Biblia.

3. Orodhesha hatua nne za mbinu ya wasifu ya kujifunza Biblia.

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Chagua mhusika wa Biblia na ufanye utafiti wa wasifu. Tumia chati ifuatayo kwa hili na masomo mengine ya wasifu utakayofanya siku zijazo.

MAFUNZO YA BIBLIA YA KIBIOGRAFIA

HATUA YA KWANZA: CHAGUA MTU WA KUSOMA:

HATUA YA PILI: KUSANYA HABARI:

Orodhesha marejeleo ya Biblia ambayo yanarekodi maisha ya mtu huyu:

HATUA YA TATU: CHAMBUA HABARI:

Jina na maana ya jina:

Jamaa: Wazazi, kaka na dada, mababu, watoto:

Kuzaliwa: Mahali, umuhimu wa kuzaliwa, matukio yasiyo ya kawaida yanayozunguka kuzaliwa:

Mafunzo ya utotoni na mapema:

Mpangilio wa kijiografia:

Marafiki na washirika, uhusiano wa kibinafsi:

Kazi au kazi:

Maelezo ya kimwili:

Tabia chanya za tabia:

Tabia hasi za tabia:

Matukio muhimu ya kiroho:

Kukutana na Mungu mara ya kwanza:

Uongofu:

Piga simu kwa huduma:

Mgogoro mkubwa zaidi au hatua ya mabadiliko:

Kifo:

HATUA YA NNE: TUMIA YALE ULIOJIFUNZA:

Tabia nzuri ambazo ningeweza kukuza:

Tabia mbaya ambazo ninapaswa kuziepuka:

Ukweli mkuu niliojifunza kutokana na kujifunza maisha haya ni . .

SURA YA KUMI NA NANE

NJIA YA KITHEOLOJIA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Bainisha mbinu ya kitheolojia ya kujifunza Biblia.
- Orodhesha hatua tano za mbinu ya kitheolojia ya kujifunza Biblia.
- Bainisha neno "mafundisho."
- Bainisha istilahi muhimu za kitheolojia.
- Fanya somo la Biblia kwa kutumia mbinu ya kitheolojia.

AYA MUHIMU:

Shuhuda zako ni za ajabu, Kwa hiyo roho yangu inazishika. (Zaburi 119:129)

UTANGULIZI

Sura hii inafafanua na kueleza mbinu ya kitheolojia ya kujifunza Biblia. Mfano wa njia hii pia hutolewa. Sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" inatoa fursa ya kutumia kile ambacho umejifunza kwa kutumia mbinu ya kitheolojia ya kujifunza Biblia.

KUFAFANUA MBINU

Mbinu ya kitheolojia inalenga katika kujifunza mafundisho ya msingi ya Biblia. Ni somo la kitabu au Biblia kwa ujumla ili kukusanya, kulinganisha, na kupanga mafundisho. "Theolojia" ni somo la Mungu. Hii inajumuisha kusoma kwa Mungu Baba, Yesu Kristo Mwana, na Roho Mtakatifu. Mbinu ya kitheolojia inazingatia mafundisho ya Biblia yanayofunua mambo kuhusu Mungu. Fundisho ni kundi la mafundisho kuhusu somo fulani. Mbinu ya kitheolojia inazingatia mafundisho ya kimsingi (mafundisho ya pamoja) ya theolojia (mambo yanayomhusu Mungu).

Utafiti wa kitheolojia kawaida huzingatia kitabu fulani kinachofundisha juu ya fundisho lililochaguliwa. Utafiti wa kina zaidi wa kitheolojia unalenga katika Biblia yote inayofundisha juu ya mafundisho. Fundisho haliamuliwi kamwe kwa msingi wa mstari au kifungu kimoja

pekee. Makosa ya kimafundisho yanatokana na kufundisha fundisho lenye msingi wa maandiko machache tu yaliyochaguliwa. Hili ni zoea linalofuatwa na ibada za uwongo.

Katika kufanya somo la Biblia la kitheolojia unaweza kutumia kila kitu ambacho tayari umejifunza kuhusu kitabu, sura, aya, mstari, na kujifunza neno. Mbinu hizi zote za masomo zinaweza kutumika unapotumia mbinu ya kitheolojia.

KUELEZEA MBINU

Kuna hatua kuu tano katika mbinu ya kitheolojia ya kujifunza Biblia:

HATUA YA KWANZA: CHAGUA MADA

Muhtasari ufuatao wa theolojia ya Kibiblia utakusaidia katika kuchagua mada za matumizi katika njia ya kitheolojia ya kujifunza Biblia:

Theolojia ya Biblia

I. Bibliolojia: Masomo ya mafundisho ya Biblia.

- A. Asili
- B. Ufunuo
- C. Msukumo
- D. Mamlaka
- E. Kuangazia (jinsi Roho Mtakatifu anavyotuangazia au kutusaidia kuelewa Bibilia)
- F. Ufafanuzi

II. Theolojia: Kusoma kwa Mungu Baba.

- A. Sifa za Mungu
- B. Kazi za Mungu
- C. Majina ya Mungu
- D. Asili ya utatu wa Mungu

III. Christology: Masomo ya mafundisho ya Yesu Kristo.

- A. Sifa za Yesu
- B. Kazi za Yesu
- C. Majina ya Yesu

D. Asili ya utatu ya Yesu

E. Maisha yake katika mwili:

1. Kuzaliwa na utoto
2. Ubatizo
3. Majaribu
4. Kugeuka sura
5. Mafundisho
6. Miujiza
7. Mateso na kifo
8. Ufufuo
9. Kupaa

F. Kurudi kwa Yesu Kristo mara ya pili

G. Ufalme wa kimasiya

H. Uungu wa Yesu: Somo la jinsi Yesu alivyokuwa Mungu na mwanadamu, Mimi n mtu mmoja.

I. Kuwepo kwake mbele ya Mungu Baba

J. Aina za Agano la Kale za Yesu Kristo

IV. Pneumatolojia: Utafiti wa mafundisho ya Roho Mtakatifu.

A. Sifa za Roho Mtakatifu

B. Kazi na huduma ya Roho Mtakatifu

1. Katika Agano la Kale
2. Katika Agano Jipya
3. Katika wakati huu wa Kanisa

C. Majina ya Roho Mtakatifu

D. Kuwepo kwa Roho Mtakatifu pamoja na Mungu Baba

E. Asili ya Utatu wa Roho Mtakatifu

F. Roho Mtakatifu katika Agano la Kale alitofautiana na Roho Mtakatifu katika Agano Jipya

- G. Aina na ishara za Roho Mtakatifu
- H. Karama za Roho Mtakatifu
- I. Tunda la Roho Mtakatifu
- J. Ubatizo katika Roho Mtakatifu

V. Anjelojia: Somo la malaika wema, malaika wa Mungu:

- A. Muundo na mpangilio wao
- B. Majina ya malaika
- C. Kazi ya malaika: Zamani, za sasa, zijazo

VI. Demonology: Somo la malaika waovu ambao ni mapepo wa Shetani:

- A. Asili
- B. Muundo na shirika
- C. Majina
- D. Kazi: Zamani, za sasa, zijazo
- E. Hukumu na marudio

VII. Satanology: Utafiti wa Shetani:

- A. Asili
- B. Kuanguka
- C. Majina
- D. Kazi: Zamani, za sasa, zijazo
- E. Hukumu na marudio

VIII. Anthropolojia: Utafiti wa asili na asili ya mwanadamu:

- A. Asili ya mwanadamu
- B. Anguko la mwanadamu
- C. Asili ya dhambi ya mwanadamu
- D. Dawa ya Mungu kwa dhambi ya mwanadamu

IX. Soteriolojia: Somo la fundisho la wokovu.

- A. Maendeleo ya mpango wa Wokovu: Imefuatiliwa kutoka kwa ahadi ya kwanza ya

wokovu katika Mwanzo 3:15 katika Biblia nzima

B. Masomo ya Mwokozi, Yesu Kristo (ona Mungu Mwana Yesu Kristo, Cristology)

C. Kazi iliyokamilika ya Mwokozi

D. Masharti ya wokovu

X. Eklesiolojia: Hili ni somo la mafundisho ya Kanisa. Inalenga katika mafundisho yote ya Biblia kuhusu Mwili wa kiroho wa Yesu Kristo unaoitwa Kanisa:

A. Kanisa kama kiumbe: Mwili wa Kristo

B. Tofauti kati ya Israeli na Kanisa

C. Shirika la Kanisa:

1. Maagizo

2. Amri

3. Muundo

4. Huduma

5. Mafundisho ya kanisa

XI. Eskatologia: Utafiti wa matukio ya mwisho ambayo yatatokea kabla ya umilele kuanza:

A. Unabii kuhusu Kanisa

B. Unabii kuhusu Israeli

C. Unabii kuhusu mataifa mengine ya ulimwengu

D. Unabii kuhusu Masihi: Kurudi kwake na kuanzishwa kwake ufalme

E. Ufufuo wa wafu

F. Hukumu

G. Dhiki

H. Milenia

I. Hali za milele za wenye haki na wasio haki

HATUA YA PILI: FAFANUA FUNDISHO LILILOCHAGULIWA

Ufafanuzi wa mafundisho ya msingi ya Biblia umetolewa katika muhtasari uliotangulia. Hizi ni pamoja na Cristology, pneumatology, theolojia, bibliolojia, angelology, demonology, satanology, anthropolojia, soteriology, eklesiolojia, na eskatologia.

HATUA YA TATU: CHAGUA SEHEMU YA BIBLIA ITAKAYOSOMWA

Amua kitabu au vitabu vya Biblia ambavyo ndani yake utajifunza fundisho hili. Vitabu vya Agano Jipya ni bora kutumia kwa utafiti wa kitheolojia. Agano la Kale kwa kiasi kikubwa ni la kinabii au katika mfumo wa simulizi (hadithi). Agano Jipya, hasa Injili na Barua, hutoa nyenzo nyingi kwa ajili ya kujifunza Biblia ya kitheolojia.

HATUA YA NNE: KUSANYA TAARIFA KUHUSU MAFUNDISHO

Tumia kile umejifunza kuhusu kitabu, sura, aya, aya, na masomo ya maneno ili kukusaidia kukusanya taarifa juu ya mafundisho ambayo unajifunza. Unaposoma, andika kila kitu ambacho Maandiko yanafunua kuhusu fundisho hilo.

HATUA YA TANO: FUPISHA TAARIFA ULIZOKUSANYA

Fanya muhtasari wa habari ulizorekodi wakati wa kujifunza Biblia. Tumia muhtasari wa theolojia uliotolewa katika sura hii ili kukusaidia kupanga maelezo yako ya somo katika muhtasari au chati.

MFANO WA MBINU

HATUA YA KWANZA: CHAGUA MADA

Kwa mfano wa njia ya kitheolojia tumechagua mada ya Ukristo.

HATUA YA PILI: FAFANUA MAFUNDISHO

Ukristo ni somo la mafundisho yanayomhusu Yesu Kristo.

HATUA YA TATU: CHAGUA SEHEMU YA BIBLIA ITAKAYOSOMWA

Tutajifunza Ukristo katika kitabu cha Wakolosai.

HATUA YA NNE: KUSANYA TAARIFA KUHUSU MAFUNDISHO

Kwa somo hili tulisoma kwanza na kuainisha kitabu cha Wakolosai:

Kitabu cha Wakolosai

I. Utangulizi: 1:1-14

A. Salamu: 1:1-2

B. Shukrani: 1:3-8

- C. Ombi la Paulo kwa Wakristo wa Kolosai: 1:9-14
- II. Nafsi na kazi ya Yesu: 1:15-23
 - A. Bwana wa uumbaji: 1:15-17
 - B. Bwana wa Kanisa: 1:18-19
 - C. Mpatanishi: 1:20-23
- III. Paulo: Mhudumu wa Mungu wa upatanisho: 1:24-2:7
 - A. Mateso: 1:24
 - B. Mhudumu wa siri ya Kristo: 1:25-29
 - C. Tamaa ya umoja na utulivu katika Kristo: 2:1-7
- IV. Ubwana wa Kristo juu ya mafundisho ya uongo: 2:8-3:4
 - A. Bwana wa kila nguvu: 2:8-10
 - B. Chanzo cha maisha mapya: 2:11-14
 - C. Mshindi wa enzi na mamlaka: 2:15
 - D. Wakolosai hutenda kama kukana ubwana wa Kristo: 2:16-3:4.
 - 1. Tambiko: 2:16-17
 - 2. Ibada ya Malaika: 2:18-19
 - 3. Chini ya misingi ya ulimwengu: 2:20-23
 - 4. Mapenzi ya kidunia, ya muda: 3:1-4
- V. Ubwana wa Kristo na maisha ya Kikristo: 3:5-4:6
 - A. Maisha ya kale ya kuahirishwa: 3:5-9
 - B. Maisha mapya ya kuvaa: 3:10-17
 - C. Hali maalum: 3:18-4:6
 - 1. Nyumbani: 3:18-21
 - 2. Kazi: 3:22; 4:1
 - 3. Miongozo ya jumla: 3:23-25
- VI. Maagizo ya mwisho: 4:2-6
 - A. Wajibu wa maombi: 4:2-4
 - B. Wajibu wa ushuhuda: 4:5-6

VII. Kufungwa: 4:7-18

A. Salamu za kibinafsi: 4:7-17

B. Salamu: 4:18

(Kumbuka: Pamoja na kueleza kitabu, unaweza pia kufanya masomo ya sura, aya, aya, na maneno ili kujifunza mafundisho ndani ya kitabu. Masomo gani unayofanya inategemea jinsi unavyoamua kusoma somo hilo kwa kina. Kwa madhumuni ya hili. kwa mfano, tumefanya muhtasari tu juu ya Wakolosai).

Kisha, tulisoma kitabu hicho tena na kuandika kila marejeo ya Yesu Kristo na kufupisha kile kilichofundishwa na rejeleo hilo:

Sura ya kwanza:

- 1:1 Jina lake: Yesu Kristo.
- 1:2 Amani inatoka kwa Yesu.
- 1:3 Mungu ni Baba wa Bwana Yesu.
- 1:4 Imani iko katika Yesu Kristo.
- 1:13 Ufalme wake.
- 1:14 Katika Yesu tuna ukombozi na msamaha wa dhambi.
- 1:15 Yesu ni mfano wa Mungu asiyeonekana; Yeye ndiye mzaliwa wa kwanza wa viumbe vyote.
- 1:16 Vitu vyote viliumbwa na Yesu.
- 1:17 Yesu amekuwako kabla ya vitu vyote na vitu vyote hushikana ndani yake.
- 1:18 Yesu ndiye kichwa cha Kanisa ambalo ni mwili wake wa kiroho.
- 1:18 Yesu ni mzaliwa wa kwanza kutoka kwa wafu (hii ina maana alikuwa wa kwanza kuwa kufufuka kutoka kwa wafu).
- 1:19 Utimilifu wote umo ndani yake.
- 1:20 Yesu alifanya amani kwa damu ya msalaba wake.
- 1:20 Yesu alikamilisha upatanisho.
- 1:22 Utakatifu ni kupitia Yesu Kristo.
- 1:24 Kanisa ni mwili wake wa kiroho.
- 1:27 Yesu anapokuwa ndani yetu tuna tumaini la utukufu.

- 1:28 Yesu ndiye ukamilifu wetu.
1:29 Anafanya kazi ndani yetu kwa uweza.

Sura ya Pili:

- 2:3 Hazina zote za hekima na maarifa ziko ndani yake.
2:5 Yesu ndiye mlengwa wa imani yetu.
2:6 Tunapaswa kutembea ndani yake.
2:7 Tunapaswa kukua ndani yake.
2:9 Katika Yesu utimilifu wa Uungu unakaa kimwili.
2:10 Yesu ndiye kichwa cha enzi zote na mamlaka tumekamilika ndani yake.
2:13 Yesu ametusamehe (tohara ya moyo).
2:14 Yesu alitimiza sheria zote za Agano la Kale.
2:15 Yesu alihukumu falme na mamlaka.
2:17 Mwili ni wa Kristo.
2:19 Yeye ndiye kichwa cha mwili.
2:20 Ikiwa tumekufa pamoja na Kristo, hatuko chini ya mafundisho ya awali ya ulimwengu.

Sura ya Tatu:

- 3:1 Tumefufuliwa pamoja na Yesu.
3:1 Ameketi mkono wa kuume wa Mungu.
3:4 Yesu ni uzima wetu.
3:4 Yesu atadhihirika nasi tutadhihirishwa pamoja naye ("kudhihirishwa" itafanya utafiti mzuri wa maneno).
3:11 Kristo ni yote na ndani ya yote; Anabomoa kuta za utengano.
3:10 Tunafanywa upya katika ujuzi kwa mfano wake
3:13 Msamaha kati ya ndugu unawezekana kwa msingi wa msamaha wa Kristo.
3:15 Amani inatoka kwa Yesu.

- 3:16 Neno lake ni kukaa ndani yetu kwa wingi.
3:17 Tunapaswa kufanya yote katika jina lake.
3:17 Tunapaswa kuomba katika jina lake.
3:24 Tunapaswa kumtumikia Bwana Yesu Kristo.

Sura ya Nne:

- 4:3 Siri ya Kristo (Injili).

HATUA YA TANO: FUPISHA TAARIFA ULIZOKUSANYA

Muhtasari ufuatao unachambua habari iliyokusanywa katika Wakolosai juu ya Cristology. Inatoa muhtasari wa mafundisho ya msingi yanayofundishwa kuhusu Yesu katika kitabu hiki:

Somo la Ukristo katika Wakolosai

I. Majina ya Yesu Kristo:

- A. Kristo Yesu: 1:1
- B. Bwana Yesu Kristo: 1:3
- C. Kichwa cha Mwili: 1:18, 24
- D. Mwana wa pendo lake: 1:13
- E. Bwana Kristo: 3:24

II. Sifa za Yesu Kristo:

- A. Mjuzi wa yote: Anajua yote (ndani yake mna hekima na maarifa yote): 2:3
- B. Upendo: Alifanya amani kwa damu ya msalaba wake kwa sababu ya upendo wake kwa wanadamu wenye dhambi: 1:20
- C. Utakatifu: Yeye ni ukamilifu: 1:29
- D. Kuwepo kila mahali: Kuwepo kila mahali; Kristo yu ndani ya yote: 3:11
- E. Infinity: Kabla ya vitu vyote: 1:17; Kristo ni yote: 3:11
- F. Mwenye Nguvu Zote: Ana uwezo wote:

1. Vitu vyote vimeumbwa na Yeye: 1:16
2. Vyote vimeshikwa pamoja Naye: 1:17
3. Enzi na mamlaka ziko chini yake: 2:10

G. Muumba: 1:16

H. Msamehevu: 2:13

I. Amani: 1:2

J. Imani: 1:4

K. Hekima na maarifa: 2:2-3

III. Ungu wa Yesu Kristo: Alikuwa Mungu katika mwili.

A. Uhusiano wake na Mungu:

1. Mwana wa Mungu: 1:3, 13
2. Aliumbwa kwa mfano wa Mungu asiyeonekana: 1:15
3. Ndani yake ulikaa Ungu kamili: 1:19; 2:9

B. Kazi zake:

1. Muumba: 1:16
2. Msimamizi wa maisha: 1:17
3. Mwokozi wa wanadamu: 1:14, 20, 22; 2:13,14
4. Kuhukumiwa kwa enzi na mamlaka: 2:15

C. Nafasi yake:

1. Mkuu wa enzi na mamlaka: 2:10
2. Lengo la imani ya mwamini: 1:4, 2:5
3. Sababu na mpokeaji wa huduma ya muumini: 3:17
4. Wakala ambamo mwamini humkaribia Mungu: 3:17
5. Kichwa cha kanisa, mwili wake: 1:24; 2:17, 19
6. Kichwa cha Ufalme: 1:13
7. Ameketi mkono wa kuume wa Mungu: 3:1
8. Yeye ni yote na katika yote: 3:11

IV. Ubinadamu wa Yesu: Ingawa Alikuwa Mungu Alifanyika pia mwili na kuishi miongoni mwa wanadamu, chini ya majaribu na mipaka yote ya mwanadamu, lakini bila dhambi:

- A. Alimwaga damu yake: 1:20
- B. Alikufa: 2:15
- C. Alifufuka kutoka kwa wafu: 2:15; 1:18

V. Kifo chake

- A. Alitimiza sheria: 2:17
- B. Alileta enzi na mamlaka hukumuni: 2:15
- C. Alifanya amani na upatanisho kwa wanadamu: 1:20,22
- D. Kuwezesha msamaha wa dhambi: 2:13; 3:13

VI. Kufufuka Kwake

- A. Alikuwa mzaliwa wa kwanza au wa kwanza kufufuka kutoka kwa wafu: 1:18
- B. Alituhakikishia ufufuo wetu: 3:1

VII. Marejeo yake: Atadhihirika mbeleni nasi tutadhihirika pamoja Naye: 3:4

KUJITAHINI

1. Maneno kadhaa ya kitheolojia yamefafanuliwa katika sura hii. Ni vizuri kwako kuyafahamu maneno haya ili uweze kuyaelewa unaposikia yanatumiwa na wengine au kukutana nayo katika nyenzo za kujifunzia Biblia.

Angalia masharti katika Orodha ya Kwanza. Soma ufafanuzi katika Orodha ya Pili. Chagua ufafanuzi unaofafanua vyema kila neno. Andika nambari ya ufafanuzi kwenye nafasi tupu iliyotolewa mbele ya neno ambalo inafafanua.

Orodha ya Kwanza

- _____ Malaika
- _____ Demonolojia
- _____ Soteriolojia
- _____ Mhubiri
- _____ Eskatologia
- _____ Kristolojia
- _____ Bibliolojia
- _____ Anthropolojia

- _____ Satanolojia
- _____ Pneumatolojia

Orodha ya Pili

1. Masomo ya mafundisho ya Biblia.
2. Somo la Yesu Kristo.
3. Somo la mafundisho ya Kanisa.
4. Utafiti wa mambo ya mwisho.
5. Mafundisho ya wokovu.
6. Uchunguzi wa mwanadamu.
7. Somo la malaika wema.
8. Utafiti wa malaika wabaya ambao ni pepo wa Shetani.
9. Somo la fundisho la Shetani.
10. Somo la fundisho la Roho Mtakatifu.

2. Andika Mstari muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

3. Mbinu ya kitheolojia ya kujifunza Biblia ni ipi?

4. Orodhesha hatua tano za mbinu ya kitheolojia.

5. Fafanua neno "mafundisho."

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Fundisho la eskatologia ni somo la mafundisho kuhusu mambo ya mwisho. Vitabu vya I na II Wathesalonike vinafunua mambo kadhaa kuhusu eskatologia au mambo ya mwisho. Wanazingatia hasa kurudi kwa Yesu Kristo ambayo inajulikana kama unyakuo.

Unyakuo ni wakati ujao ambapo Yesu atarudi katika mawingu ya Mbinguni ili kuwapokea kwake waamini wote wa kweli. Wale waamini ambao wamekufa hapo awali watafufuliwa kutoka kwa wafu ili kumlaki angani. Waamini walio hai duniani watanyakuliwa au kufufuliwa ili kujiunga na Yesu na wale watakaofufuliwa kutoka kwa wafu. Basi sote tutakaa milele katika uwepo wa Mungu.

Kwa kutumia mfano uliotolewa katika sura hii, fanya somo la kitheolojia kwenye vitabu vya I na II Wathesalonike. Kusanya na kuchambua habari zote zilizomo katika vitabu hivi vinavyohusu eskatologia, haswa kurudi kwa Yesu Kristo.

HATUA YA KWANZA: CHAGUA MADA

HATUA YA PILI; FAFANUA MAFUNDISHO

HATUA YA TATU: CHAGUA SEHEMU YA BIBLIA ITAKAYOSOMWA

HATUA YA NNE: KUSANYA TAARIFA KUHUDU MAFUNDISHO

HATUA YA TANO: FANYA MUHTASARI WA TAARIFA ULIZOKUSANYA

SURA YA KUMI NA TISA

KUJIFUNZA USHAIRI WA BIBLIA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Tambua aina mbalimbali za mashairi ya Biblia.
- Tambua aina mbalimbali za mashairi ya Biblia.
- Jifunze mashairi ya Biblia.

AYA MUHIMU:

Nakusifu mara saba kwa siku kwa sababu ya hukumu zako za haki. (Zaburi 119:164)

UTANGULIZI

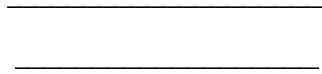
Biblia ni mkusanyo wa vitabu 66 vyenye historia, drama, mahaba, matukio, na mashairi. Biblia ni zaidi ya fasihi kubwa, lakini ni fasihi kubwa katika maudhui na umbo. Unaposoma yaliyomo ndani ya kitabu unasoma ujumbe wa kitabu. Unajifunza kweli za kiroho zinazofunuliwa.

Unaposoma umbo la kitabu unachunguza jinsi kitabu kinavyopangwa ili kuwasilisha maudhui. Sehemu kubwa ya Biblia iko katika mfumo wa masimulizi ambao unawasilisha kweli za Mungu katika hadithi ambazo ni rahisi kueleweka. Lakini vitabu vitano vya Biblia—Ayubu, Zaburi, Mithali, Mhubiri, na Wimbo wa Sulemani—vimepangwa kwa mpangilio wa kishairi. Kuna sehemu za ziada za ushairi katika sehemu nyingine za Biblia ingawa vitabu hivyo si sehemu ya mgawanyo wa mashairi. Kwa mfano, ushairi unapatikana katika baadhi ya vitabu vya sheria na unabii.

Namna ya kishairi ya kuwasilisha kweli za Mungu ni tofauti kabisa na namna ya simulizi (hadithi) inayotumiwa katika sehemu kubwa ya Biblia. Ushairi wa Kibiblia pia ni tofauti na aina nyingi za ushairi ambazo unaweza kuwa unazifahamu. Kwa sababu hizi, miongozo maalum ni muhimu ili kukusaidia kusoma vitabu hivi. Sura hii inaelezea muundo na aina za ushairi wa Biblia. Ujuzi huu utakusaidia kuelewa na kutumia kweli kuu za kiroho zinazopatikana katika vitabu vya kishairi vya Biblia.

UMBO LA USHAIRI

Ushairi wa Biblia pengine hautakuwa kama ushairi wowote unaoufahamu. Ushairi wa Biblia umeandikwa katika mfumo wa ushairi wa Kiebrania kwani sehemu kubwa ya Agano la Kale iliandikwa kwa lugha hii. Kanuni ya msingi ya ushairi wa Biblia ni kwamba ina "usambamba" katika mawazo. Neno "parallelism" linatokana na neno "sambamba" ambalo linamaanisha "kando ya kila mmoja au kama kila mmoja." Kwa mfano, mistari hii miwili ni sambamba:

Wakati mambo yanafanana kwa kila mmoja, kama mistari hii miwili, ni sawa. Ushairi wa Kiebrania unafanana kimawazo kama vile mistari hii miwili inavyofanana katika mwonekano. Kila mistari wa shairi unakubaliana na mistari mingine ya shairi.

Kuna aina nne zinazofanana zinazotumika katika ushairi wa Kiebrania:

1. USAMBABA KISAWA:

Neno "sawe" maana yake ni sawa. Katika mashairi ya visawe mistari wa pili wa shairi hurudia wazo la mistari wa kwanza. Kwa mfano:

Bwana, jinsi wanavyozidi kunisumbua!

Ni wengi wanaoinuka dhidi yangu. (Zaburi 3:1)

Yeye aketiye mbinguni atacheka;

Bwana atawafanyia dhihaka. (Zaburi 2:4)

Katika mifano hii yote miwili mistari wa pili unarejelea mawazo sawa na mistari wa kwanza. Wazo lililoonyeshwa katika mistari wa pili ni sawa (sawa kabisa) ambalo limeonyeshwa katika mistari wa kwanza.

2. UPANGANO WA KUPINGA:

"Kinyume" inamaanisha kinyume. Katika mashairi sambamba ya kipingamizi mistari wa pili ni fikira kinyume na mistari wa kwanza. Lakini bado ni sambamba au kama mistari wa kwanza kwa sababu unasema ukweli sawa. Inatumia kinyume kueleza ukweli sawa. Ndiyo maana inaitwa antithetic. Kwa mfano:

Maana Bwana anaijua njia ya wenye haki;

Bali njia ya wasio haki itapotea. (Zaburi 1:6)

Katika mfano huu mstari wa pili ni antithetic (kinyume) ya mstari wa kwanza. Mstari wa kwanza unazungumza juu ya njia ya wenye haki. Ya pili inazungumzia njia ya wasio haki. Lakini mstari wa pili bado uko sambamba na mstari wa kwanza kwa sababu unakubaliana na kile kinachosemwa katika mstari wa kwanza kwa kuwasilisha ukweli kinyume.

3. USAMBAMBA WA SINTENTIKI:

Aina hii ya usambamba ni kama kujenga kwa vitalu. Mshororo wa pili wa shairi na mstari yote ifuatayo huongeza au kuendeleza fikira ya mstari wa kwanza. Jifunze mfano hapa chini. Mstari wa pili na ufuatao hujenga au kuongeza kwenye mstari wa kwanza wa shairi:

Heri mtu yule asiyekwenda Katika shauri la wasio haki;

Wala hasimami katika njia ya wakosefu.

Wala hakuketi barazani pa wenye mizaha;

Bali sheria ya Bwana ndiyo impendezayo;

Na sheria yake huitafakari mchana na usiku. (Zaburi 1:1-2)

Katika mstari wa 1, mstari wa kwanza unasema kwamba mtu amebarikiwa ikiwa hatembe katika shauri la wasiomcha Mungu. Mstari ifuatayo inajenga juu ya ukweli huu kwa kusema kwamba yeye pia hapaswi kusimama au kuketi katika njia yao. Katika mstari wa pili mstari wa kwanza unatuambia mtu huyu anaifurahia sheria ya Bwana. Mstari wa pili unaongeza wazo hili kwamba yeye hutafakari katika sheria ya Mungu daima.

4. USAMBAMBA WA KINEMBO:

"Nembo" ni kitu kinachowakilisha au kuelezea kitu kingine. Kwa mfano, nyota katika bendera ya Marekani ni nembo za (kusimamia) majimbo 50 ambayo ni wanachama wa Muungano. Katika usambamba wa nembo mstari wa pili na ufuatao wa shairi ni nembo au kielelezo cha mstari wa kwanza. Kwa mfano:

Kama vile ayala anavyotamani vijito vya maji,

Ndivyo nafsi yangu inavyokuonea shauku, ee Mwenyezi Mungu. (Zaburi 42:1)

Mstari wa pili wa mstari huu unaonyesha wa kwanza. Daudi anafananisha nafsi yake ikimtamani Mungu kama vile kulungu (mnyama anayefanana na kulungu) akishukia maji wakati ana kiu. Mfano wa kulungu mwenye kiu ni mfano unaonyesha kiu ya kiroho ya Daudi. Ingawa kuna

aina nyingine kadhaa za umbo sambamba katika ushairi wa Kiebrania hazijazoeleka sana katika Biblia kwa hivyo si lazima kuzijumuisha katika somo letu.

KUTUMIA FOMU KUELEWA YALIYOMO

Kutambua aina hizi za msingi za ushairi kutakusaidia unaposoma ushairi wa Biblia. Utaweza kuelewa maudhui kama yanavyoonyeshwa katika:

1. Maelezo sawa ya ukweli (usawa sawa):

Hii itakusaidia kuelewa ukweli sawa unaoonyeshwa kwa njia sawa. Kurudia-rudia hivyo kutarekebisha kweli inayosemwa kwa uthabiti katika akili na moyo wako. Ni njia muhimu ya kutafakari Neno la Mungu. Ikiwa kwa sababu fulani huelewi ukweli fulani kwa jinsi unavyowasilishwa katika mstari wa kwanza wa shairi, mistari ifuatayo inayowasilisha ukweli huo huo itakusaidia kuelewa.

2. Kauli zinazopingana za ukweli huo huo (ulinganifu wa kipingamizi):

Utajifunza sio tu ukweli mkuu, lakini ulinganifu kinyume wa ukweli huu. Katika mfano wa Zaburi 1:6 hukujifunza kitu kuhusu njia ya wenye haki tu bali pia ulijifunza ukweli tofauti kuhusu njia ya wasiomcha Mungu. Unapojifunza kutambua ulinganifu wa kipingamizi utaweza sio tu kutumia ukweli chanya katika maisha yako bali pia utaonywa kuhusu hatari za kinyume chake. Katika mfano tuliutumia ulijifunza kwamba Mungu anaijua njia yako ikiwa wewe ni mwenye haki ambayo ni ukweli chanya. Pia ulijifunza kuwa ukiwa dhalimu utaangamia. Wazo hili kinyume linatoa onyo muhimu.

3. Bloki vya ujenzi wa ukweli (usambamba wa syntetisk):

Kila mstari wa shairi unapojenga au kuongeza kwa kile kinachowasilishwa katika mstari wa kwanza, ukweli huo utakuzwa kikamilifu katika akili yako.

4. Nembo zinazoonyesha ukweli wa Mungu (mfano wa nembo):

Vielezi hivyo hutokeza picha inayoonekana ya kweli za Mungu akilini mwako.

AINA ZA USHAIRI

Kuna aina tatu za msingi za ushairi wa Kiebrania. Mgawanyo wa ushairi katika aina hufanywa kwa msingi wa maudhui na namna ya uwasilishaji wa shairi. Ukijifunza kutambua aina

mbalimbali za mashairi ya Biblia itakusaidia kuelewa unachosoma. Aina tatu kuu za ushairi wa Biblia ni pamoja na:

1. USHAIRI SIMULIZI:

Huu ni ushairi simulizi. Inasimulia hadithi ya kitendo cha kishujaa. Kuna mashairi mengi ya simulizi yaliyotawanyika katika vitabu vyote vya historia. Soma Hesabu 22 hadi 24 ambayo inasimulia hadithi ya Balaamu. Ina mifano ya mashairi epic.

2. USHAIRI WA KUIGIZA:

Ushairi wa kuigiza ni ushairi wa kuigiza. Kitabu cha Ayubu ni mfano bora wa ushairi wa kuigiza. Katika ufunguzi tunaruhusiwa kuona nyuma ya pazia na kugundua sababu ya matatizo ya Ayubu ni Shetani. Halafu tunapata wajumbe wakimjulisha Ayubu juu ya maafa ya kupoteza watoto wake na mali. Kisha Ayubu ameketi karibu na lundo la majivu lililo upweke. Katika matukio yafuatayo marafiki zake wanatoa mapendekezo mbalimbali kuhusu kwa nini anateseka. Kuna kilele kikubwa kama Ayubu anasikia kutoka kwa Mungu na mwisho anarejeshwa na baraka za kidunia. Kitabu cha Ayubu ni tamthilia inayowasilishwa kwa njia ya kishairi.

3. USHAIRI WA WA KUIMBWA:

Ushairi huu huimbwa. Mifano miwili bora inapatikana katika wimbo wa Debora wa Waamuzi 5 na wimbo wa Miriamu katika Kutoka 15. Pia kuna sehemu za mashairi ya sauti ambayo yalitumika kwa maombolezo au kuonyesha huzuni. Mifano ya haya inapatikana katika Zaburi 137, 74, 80, na 2 Samweli 1:19-27. Kitabu cha Maombolezo pia ni mfano wa aina hii ya mashairi ya sauti au uimbaji wa huzuni. Kitabu hiki kimeandikwa katika mfumo wa kishairi lakini kimeainishwa pamoja na vitabu vya kihistoria kwa sababu ushairi unahusiana na tukio la kutisha katika historia ya watu wa Mungu.

VITABU VYA USHAIRI: MAENDELEO

Vitabu vitano vya ushairi vinaonyesha maendeleo ya maisha ya kiroho. Kitabu cha Ayubu kinaelezea kifo kwa maisha ya zamani ya ubinafsi. Zaburi huonyesha maisha mapya katika Mungu, ikijieleza yenyewe katika sifa, sala, ibada, dua, maungamo, na maombezi. Katika Mithali tuko katika shule ya Mungu tukijifunza hekima ya mbinguni lakini yenye manufaa kwa maisha ya duniani. Mhubiri husema juu ya ubatili wa kutafuta maisha “chini ya jua” mbali na Mungu. Wimbo Ulio Bora huzungumza juu ya kufuatilia maisha yenye maana kupitia uhusiano wa kibinafsi na Yesu Kristo.

KUJITAHINI

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Angalia Orodha Moja ya aina za ushairi wa Kibiblia. Soma Orodha ya Pili na upate ufafanuzi unaoelezea kila aina. Andika herufi ya fasili sahihi mbele ya aina ya ushairi unaoelezea.

Orodha ya Kwanza

_____ Mashairi ya kidrama

_____ Mashairi mahiri

_____ Nyimbo mashairi

Orodha ya Pili

a. Aina hii ya ushairi huimbwa.

b. Aina hii ya ushairi ni tamthilia.

c. Aina hii ya ushairi ni masimulizi au hadithi

fomu na mara nyingi husimulia juu ya hatua ya kishujaa.

3. Angalia Orodha Moja ya aina tofauti za ushairi wa Biblia. Soma Orodha ya Pili na utafute ufafanuzi unaoelezea kila fomu. Andika herufi ya ufafanuzi sahihi mbele ya fomu inayoelezea.

Orodha ya Kwanza

_____ Usawe wa visawe

_____ Usambamba wa nembo

_____ Usambamba wa antithetic

_____ Usambamba wa sintetiki

Orodha ya Pili

a. Mstari wa pili na ufuatao unatoa

kielelezo au nembo ya kueleza

ukweli wa mstari wa kwanza.

b. Mstari wa pili na unaofuata kinyume na ukweli

ambayo inahusiana na mstari wa kwanza wa shairi.

c. Mstari wa pili na ufuatao unaonyesha

wazo linalofanana na mstari wa kwanza.

d. Mstari wa pili na ufuatao hujengwa

ukweli ulioonyeshwa katika mstari wa kwanza.

4. Tazama Zaburi 3:1 katika Biblia yako. Mstari huu umeandikwa kwa _____ usambamba.

5. Tazama Zaburi 1:6 katika Biblia yako. Mstari huu umeandikwa kwa _____ usambamba.
6. Tazama Zaburi 1:1-2 katika Biblia yako. Mstari huu umeandikwa kwa _____ usambamba.
7. Tazama Zaburi 42:1 katika Biblia yako. Mstari huu umeandikwa kwa _____ usambamba.

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Mbali na vitabu vya ushairi kuna sehemu za ushairi zilizotawanyika katika Agano la Kale na Agano Jipya. Baadhi ya hizi zimeorodheshwa hapa chini. Tumia marejeleo haya kwa masomo zaidi ya ushairi wa Biblia:

Mwanzo 4:23-24 Lameki kwa wake zake

Kutoka 15:1-21 Wimbo wa Musa/Miriamu

Hesabu 21:27-30 Wimbo wa waimbaji wa balladi

Hesabu 23:7-10 Wimbo wa Balaamu

Kumbukumbu la Torati 33:1-47 Wimbo wa Musa

Yoshua 10:12-14 Wimbo wa Yoshua

Waamuzi 5:1-31 Wimbo wa Debora na Baraka

Ruthu 1:16-17 Wimbo wa Ruthu

1 Samweli 2:1-10 Wimbo wa Hana

2 Samweli 3:33-34 maombolezo ya Daudi kwa Abneri

2 Samweli 1:17-27 Wimbo kwa Sauli na Yonathani

2 Samweli 22:2-51 Wimbo wa ushindi wa Daudi

2 Samweli 23:1-7 Maneno ya mwisho ya Daudi

1 Mambo ya Nyakati 16:8-36 shukrani za Daudi

Yeremia 9:17-22 Kuomboleza juu ya taifa lililoanguka

Maombolezo 1,2,3,4,5 Maombolezo juu ya taifa lililoanguka

Ezekieli 27:25-28:23 Unabii dhidi ya Tiro, muundo wa kishairi

Ezekieli 19:1-14 Maombolezo kwa wakuu wa Israeli

Hosea 2:1-15 Wimbo wa adhabu ya Israeli

Habakuki 3:1-19 Maombi ya Habakuki

Luka 1:46-55 Wimbo wa Mariamu

Luka 1:68-79 Wimbo wa Zakaria

Luka 2:29-32 Baraka ya Simeoni

SURA YA ISHIRINI

KUJIFUNZA UNABII WA BIBLIA

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Orodhesha sababu tatu kwa nini ni muhimu kujifunza unabii wa Biblia.
- Tambua chanzo cha unabii wa Biblia.
- Bainisha unabii wa Biblia.
- Taja njia mbili ambazo kwazo Mungu alitoa unabii.
- Tofautisha kati ya manabii wa kweli na wa uongo.
- Orodhesha madhumuni matatu ya unabii.
- Orodhesha funguo tano za kuelewa unabii wa Biblia.

AYA MUHIMU:

Akawaambia, Haya ndiyo maneno niliyowaambia nilipokuwa nikali pamoja nanyi, ya kwamba ni lazima yatimizwe yote yaliyoandikwa kunihusu mimi katika torati ya Musa, na katika manabii, na katika Zaburi. . (Luka 24:44)

UTANGULIZI

Kama ulivyojifunza hapo awali katika kozi hii, kuna vitabu kadhaa katika Neno la Mungu ambavyo vinaitwa vitabu vya unabii. Sura hii inatoa miongozo ya msingi ya kujifunza na kuelewa unabii wa Biblia.

KITABU CHA UNABII

Neno la Mungu lililoandikwa, Biblia Takatifu, hutofautiana kwa njia nyingi na maandishi matakatifu ya dini nyinginezo. Lakini kuna tofauti moja muhimu. Tofauti hiyo ni kwamba vitabu vitakatifu ya dini nyingine zote havina unabii ambao umetimizwa kwa usahihi. Unabii ulio

katika Biblia, ambao mwingi wake umekwisha kutimizwa, ni ushuhuda muhimu wa upulizio wa kimungu wa Maandiko.

MAANA YA UNABII

Neno “unabii” maana yake ni kunena. Unabii wa Biblia unatia ndani aina tatu za msingi za kusema:

1. Ujumbe wa uvuvio kutoka kwa Mungu.
2. Utabiri wa matukio yajayo katika mpango wa milele wa Mungu.
3. Tafsiri kwa mwanadamu ya matendo ya Mungu.

MANABII

Mungu aliagiza kila nabii wa Biblia kutimiza jukumu fulani katika mpango Wake.

-Kama wafasiri walieleza matendo ya Mungu kwa wanadamu.

-Kama wasemaji walitamka ukweli wa Mungu. Walizungumza jumbe za matumaini na maongozi.

-Kama manabii walitabiri matukio yajayo katika mpango wa Mungu kupitia ufunuo uliotolewa na Roho Mtakatifu.

Utabiri wa unabii wa Biblia uko nje ya uwezo wa mwanadamu. Zinajumuisha idadi ya kutosha ya maelezo ili kuondoa uvumi au kubahatisha.

MBINU ZA UNABII

Kuna njia mbili za msingi ambazo Mungu alisema kupitia manabii.

NENO LILIOSEMWA:

Njia iliyotumiwa mara nyingi ilikuwa neno la kusema. Mungu angemwambia nabii maneno ya kunena. Kwa mfano, Mungu alimwambia nabii Yeria:

. . . kwa maana utakwenda kwa wote nitakaokutuma, na neno lolote nitakalokuamuru utalisema. (Yeria 1:7)

Katika kitabu chote cha Yeria maagizo ya Mungu kwake yalikuwa. . .

**Nenda ukalie masikioni mwa Yerusalemu, ukisema, Bwana asema hivi. . .
(Yeria 2:2)**

Yeremia alisema maneno ambayo Mungu alimwambia aseme.

UNABII WA KUIGIZWA

Mbali na unabii uliosema, Mungu aliwatuma manabii waigize ujumbe fulani. Kwa mfano, Mungu alimwambia Yeremia:

. . . Jifanyie vifungo na nira na uzitie shingoni mwako. . .

(Yeremia 27:2)

Nira hizi zilikuwa ni unabii unaoonekana wa nira za utumwa ambazo zingewajia watu kwa sababu ya dhambi zao. Yeremia aliigiza ujumbe wa kinabii wa Mungu.

CHANZO CHA UNABII

Chanzo cha unabii wa Biblia ni Mungu ambaye hufunua ujumbe wake kwa mwanadamu kupitia Roho Mtakatifu:

Maana unabii haukuletwa kwa mapenzi ya mwanadamu; lakini watu watakatifu wa Mungu walinena wakiongozwa na Roho Mtakatifu. (2 Petro 1:21)

Lakini Mungu ametufunulia sisi kwa Roho wake, kwa maana Roho huchunguza yote, naam, mafumbo ya Mungu. (1 Wakorintho 2:10)

Mungu anaweza kusema kwa usahihi kuhusu wakati ujao kwa sababu:

Mungu anajulikana kazi zake zote tangu mwanzo wa ulimwengu.

(Matendo 15:18)

Kumbukeni mambo ya zamani za kale; maana mimi ni Mungu, wala hapana mwingine; Mimi ni Mungu, na hakuna kama mimi.

Nitangazaye mwisho tangu mwanzo, na tangu zamani za kale mambo yasiyotendeka bado, nikisema, Shauri langu litasimama, nami nitatenda mapenzi yangu yote. (Isaya 46:9-10)

Mungu huwainua manabii wa kweli:

Bwana, Mungu wako, atakuondokeshea nabii kutoka kati yako, katika ndugu zako, kama mimi; msikilizeni yeye. (Kumbukumbu la Torati 18:15)

Mungu anafunua mipango yake ya baadaye kwa manabii hawa:

Hakika Mola Mlezi hatafanya lolote ila kuwafunulia waja wake manabii siri yake. (Amosi 3:7)

MANABII WA UONGO

Shetani anaiga unabii wa kweli kupitia utabiri wa uwongo na watabiri, wachawi, na wanajimu. Mbinu hizi si za Mungu. Nabii Danieli alisema:

Danieli akajibu mbele ya mfalme, akasema, Ile siri aliyoiliza mfalme, wenye hekima, na wachawi, na waganga, wala wachawi, hawawezi kumwonyesha mfalme.

Lakini yuko Mungu mbinguni afunuaye siri, naye amemjulisha mfalme Nebukadreza mambo yatakayokuwa siku za mwisho. . .

(Danieli 2:27-28)

Unabii wa kweli unaelekeza umakini kwa Yesu Kristo:

Kwa hiyo nawajulisha ya kwamba hakuna mtu anenaye katika Roho wa Mungu, amwite Yesu amelaaniwa; na kwamba hakuna mtu awezaye kusema kwamba Yesu ni Bwana, ila kwa Roho Mtakatifu. (1 Wakorintho 12:3)

Biblia inaonya kuhusu manabii wa uongo (Mathayo 24:11,24; Marko 13:22). Mtu anayeitwa "nabii wa uwongo" ataonekana wazi katika matukio ya mwisho wa ulimwengu (Ufunuo 13:11-17; 16:13; 19:20; 20:10). Biblia inafunua njia kadhaa za kutambua manabii wa uongo:

- Wanafundisha uasherati na kujiachilia kimapenzi: 2 Petro 2:13
- Wanajaribu kuwaondoa watu katika utii wa Neno la Mungu: Kumbukumbu la Torati 13:1-5.
- Wanatoa madai ya uwongo: Mathayo 24:23-24
- Wanadanganya watu kwa ishara za ajabu: Mathayo 24:11,24
- Hawatoi unabii kwa kadiri ya imani (katika uhusiano sahihi na Neno la Mungu): Warumi 12:6
- Manabii wa uongo hawana tunda la Roho Mtakatifu maishani mwao: Mathayo 7:15-16; Wagalatia 5:22-23
- Wanachotabiri hakitimii: Kumbukumbu la Torati 18:20-22

MADHUMUNI YA UNABII

Biblia inafunua makusudi maalum ya Mungu kuzungumza na wanadamu kupitia unabii:

ILI KUTHIBITISHA UJUMBE WA MUNGU:

Unabii uliotimizwa unathibitisha kwamba ujumbe wa Mungu ni wa kweli (wa kweli). Katika Isaya 41:21-23 Mungu anawapa changamoto miungu ya mataifa ya kipagani ili kuthibitisha uwezo wao kwa kutabiri matukio yajayo. Hawakuweza kufanya hivyo kwa sababu walikuwa miungu ya uongo:

Leteni mambo yenu, asema Bwana; toeni hoja zenu zenye nguvu, asema Mfalme wa Yakobo.

Na wayatoe, na kutuonyesha yatakayokuwa; na waonyeshe mambo ya kwanza, jinsi yalivyo, ili tupate kuyatafakari, na kuujua mwisho wake; au kututangazia mambo yajayo.

Onyesheni mambo yatakayokuja baadaye, tupate kujua ya kuwa ninyi ni miungu. (Isaya 41:21-23)

KUMTHIBITISHA MJUMBE WA MUNGU:

Unabii unathibitisha Mitume wa kweli wa Mungu:

Nabii atabiriye habari za amani, neno la nabii huyo litakapotimia, ndipo nabii huyo atajulikana kwamba Bwana ndiye aliyemtuma kweli. (Yeremia 28:9)

KUWAFUNDISHA WAUMINI:

Waumini wanapaswa kupokea mafundisho kutoka kwa unabii na kuzingatia (kuzingatia):

Pia tunalo neno la unabii lililo hakika zaidi; nanyi mwafanya vema mkiliangalia, kama nuru ing'aayo mahali penye giza. . . (2 Petro 1:19)

UMUHIMU WA KUSOMA UNABII

Kuna sababu tatu kuu kwa nini ni muhimu kujifunza unabii wa Biblia:

1. Kila andiko, lenye pumzi ya Mungu, lafaa kwa kujifunza;

Kila andiko, lenye pumzi ya Mungu, lafaa kwa mafundisho, na kwa kuwaonya watu makosa yao, na kwa kuwaongoza, na kwa kuwadibisha katika haki;

ili mtu wa Mungu awe kamili, amekamilishwa apate kutenda kila tendo jema. (2 Timotheo 3:16-17)

2. Unabii huleta ufahamu wa matukio yaliyopita, ya sasa na yajayo katika mpango wa Mungu:

. . . mambo uliyoyaona, na yaliyopo, na yatakayokuwa baadaye. (Ufunuo 1:19)

3. Ufahamu wa mpango wa Mungu ujao huzuia udanganyifu wa Shetani:

Wakati huo mtu akiwaambia, Tazama, Kristo yuko hapa, au yuko kule; usiamini.

Kwa maana watatokea makristo wa uongo, na manabii wa uongo, nao watatoa ishara kubwa na maajabu; wapate kuwapoteza, kama yamkini, hata walio wateule. TAZAMA, NIMEWAAMBIA KABLA.

Kwa hiyo wakiwaambia, tazama, yuko nyikani; msitoke, tazama Yeye yumo katika vyumba vya siri; usiamini.

(Mathayo 24:23-26)

Mpango wa Mungu ujao umeshirikiwa kabla haujatokea ili tusidanganywe na Shetani.

4. Kuna baraka maalum inayotamkwa kwa wale wanaosoma unabii wa Biblia:

Heri asomaye na wao wayasikiao maneno ya unabii huu, na kuyashika yaliyoandikwa humo, kwa maana wakati umekaribia.

(Ufunuo 1:3)

MAFUNZO WA UNABII

Unabii wa Biblia ni sehemu ya “nyama” ya Neno la Mungu ambayo tulirejelea hapo awali katika kozi hii. “Nyama” ya unabii ni ngumu zaidi kueleweka kuliko “maziwa” ya Neno la Mungu ambayo yanatoa dhana za msingi za imani ya Kikristo.

Ikiwa wewe ni mwamini mpya na huna ujuzi wowote wa Biblia, unapaswa kujifunza sehemu nyingine za Neno la Mungu kabla ya kujaribu kusoma vitabu vya unabii. Jifunze Injili, Matendo, na Barua za Agano Jipya. Jifunze sehemu za Ushairi, Sheria, na Historia za Agano la Kale. Unapojifunza, tumia kile ambacho umejifunza katika kozi hii kuhusu kitabu, sura, aya, aya, na kujifunza neno.

Baada ya kuwa na ujuzi wa kimsingi wa migawanyiko hii, basi jifunze vitabu vya kinabii vya Biblia. Usijali kama huelewi unabii wote katika Biblia. Wasomi wengi wakuu wa Biblia wamejadiliana kwa miaka mingi kuhusu maana ya baadhi ya sehemu za unabii wa Biblia.

VITABU VYA KINABII

Mbali na vitabu vya unabii kuna sura nyingine nyingi na mistari ya unabii iliyotawanyika katika Neno la Mungu.

Unabii wa kwanza kabisa ulioandikwa katika Biblia upo katika kitabu cha Mwanzo:

Nami nitaweka uadui kati yako na huyo mwanamke, na kati ya uzao wako na uzao wake; huo utakuponda kichwa, na wewe utamponda kisigino.

(Mwanzo 3:15)

Mstari huu unatabiri kuja kwa Yesu Kristo ambaye, kupitia kifo chake kwa ajili ya dhambi za wanadamu, angemponda adui, Shetani.

Haiwezekani kuorodhesha katika mwongozo huu kila unabii katika Neno la Mungu. Tunataka tu ufahamu kwamba kuna unabii katika Biblia nzima. Unabii hauko tu kwenye vitabu vinavyojulikana kama Vitabu vya Unabii. Kwa kujifunza na uzoefu utaweza kutambua mandhari ya kinabii ambayo inaendeshwa katika Biblia nzima.

KUELEWA UNABII

Watu fulani hufadhaika wanapojaribu kujifunza unabii wa Biblia. Kwa sababu unabii ni mgumu zaidi kuliko sehemu nyinginezo za Biblia, wanajiuliza ikiwa kweli Mungu alikusudia waelewe. Inawezekana kuelewa unabii wa Biblia. Mungu alitaka sana Danieli aelewe unabii hivi kwamba alimtuma malaika amweleze. Malaika akasema:

. . . sasa nimekuja kukupa ujuzi na ufahamu.

(Danieli 9:22)

Yesu alichukua muda kueleza unabii wa Agano la Kale kwa Wanafunzi wake:

Akawaambia, Haya ndiyo maneno niliyowaambia nilipokuwa nikali pamoja nanyi, ya kwamba ni lazima yatimizwe yote yaliyoandikwa katika torati ya Musa, na katika manabii, na katika zaburi. .

(Luka 24:44)

Wanafunzi walipomuuliza Yesu kuhusu mwisho wa dunia, Yesu aliorodhesha ishara kadhaa za kinabii ambazo walipaswa kuziangalia. Alitaka waelewe matukio yajayo. Yesu alisema:

Vivyo hivyo nanyi, myaonapo hayo yote, tambueni ya kuwa yu karibu, milangoni. (Mathayo 24:33)

Katika utangulizi wa kitabu cha Ufunuo, kitabu ambacho wengine wanakiona kuwa kigumu kuelewa, ni wazi kwamba Mungu anataka watu wake waelewe unabii:

Ufunuo wa Yesu Kristo aliopewa na Mungu awaonyeshe watumwa wake mambo ambayo hayana budi kuwako upesi. . . (Ufunuo 1:1)

FUNGUO ZA UFAHAMU

Kuna baadhi ya funguo za kimsingi ambazo zitakusaidia kuelewa na kufasiri vyema unabii wa Biblia.

MOJA: MADA YA MSINGI YA UNABII

Bwana Yesu Kristo ndiye mada kuu ya unabii wa Biblia. Kuna mambo mengine mengi ya unabii wa Biblia. Kwa mfano, kuna unabii wa hukumu ya Mungu juu ya mataifa maovu. Lakini mada ya msingi ya unabii wote wa Biblia ni kwamba kwa namna fulani yanahusiana na Yesu na kusudi la Mungu kuhusu Yeye:

akiisha kutujulisha siri ya mapenzi yake, sawasawa na uradhi wake mwema, alioukusudia ndani yake mwenyewe;

Ili katika kipindi cha utimilifu wa nyakati avikusanye pamoja vitu vyote katika Kristo, vilivyo mbinguni na vilivyo juu ya nchi pia; hata ndani Yake. (Waefeso 1:9-10)

Unabii wote wa Biblia, hata unapohusika na mada kama vile hukumu juu ya mataifa, n.k., unahusiana na mpango mzima wa Mungu. Mpango huo ni kuleta wanadamu wote katika uhusiano sahihi na Mungu kupitia Bwana Yesu Kristo. Kusudi ni kukusanya vitu vyote katika Kristo.

Biblia inasema kwamba "roho" au mada ya unabii wa Biblia ni Yesu:

. . . kwa maana ushuhuda wa Yesu ni roho ya unabii. (Ufunuo 19:10)

Unaposoma unabii wa Biblia zingatia kwa mujibu wa swali hili: Je, unabii huu unahusiana vipi na Yesu Kristo (roho ya unabii) na mpango mzima wa Mungu kumhusu Yeye?

PILI: BIBLIA INAJITAFSIRI YENYEWWE

Ufunguo mwingine wa kuelewa ni kutambua kwamba mara nyingi Biblia hufafanua unabii wayo yenyewe. Kwa mfano wa jinsi Biblia inavyojifasiri soma Danieli sura ya 2. Hapa mfalme aitwaye Nebukadneza anapewa ndoto kutoka kwa Mungu. Anapoamka hawezi kukumbuka ndoto. Anawaita wanajimu na wachawi kukumbuka na kufasiri ndoto. Hawawezi kuifanya. Kisha Mungu anamtumia nabii Danieli kumweleza mfalme ndoto aliyoota na kumfasiria. Ndoto hiyo inaelezewa na Danieli katika mistari ya 31-35. Tafsiri ya ndoto imetolewa katika mistari 36-45. Huu ni mfano wa jinsi, katika vifungu vingi, Biblia inafasiri unabii wake yenyewe.

Agano Jipya hufasiri unabii mwingi wa Agano la Kale kwa sababu sehemu kubwa ya Agano la Kale inatimizwa katika Agano Jipya. Kwa mfano, linganisha unabii huu wa Agano la Kale na utimizo wa Agano Jipya:

. . . nami nitawaambia wale wasiokuwa watu wangu, Ninyi ni watu wangu, nao watasema, Wewe ndiwe Mungu wangu. (Hosea 2:23)

Hata sisi aliotuita, si kutoka kwa Wayahudi tu, bali pia kutoka kwa watu wa mataifa mengine?

Kama vile asemavyo katika Hosea, Nitawaita watu wangu ambao hawakuwa watu wangu; na mapenzi wake ambaye hakupendwa.

Na itakuwa kwamba mahali pale walipoambiwa, ninyi si watu wangu; huko wataitwa wana wa Mungu aliye hai. (Warumi 9:24-26)

Unabii uliotimizwa katika Agano Jipya unajumuisha unabii mwingi wa Agano la Kale kuhusu Masihi anayekuja, Yesu Kristo.

TATU: KANUNI YA REJELEO MARADUFU

Ufunguo mwingine wa kuelewa unabii wa Biblia ni "kanuni ya marejeo mawili." Kanuni hii ya kufasiri unabii wa Biblia inasema kwamba unabii wa utimizo wa mara moja unafanywa kama njia ya kufundisha ukweli wa ndani zaidi au kutabiri tukio ambalo lingetimizwa mbali zaidi wakati ujao.

Mara nyingi katika Biblia unabii fulani ulitimizwa mara tu baada ya kutolewa, lakini unabii huohuo haukuhusu tu tukio lililotimizwa mara moja, bali pia utimizo wa pili katika wakati ujao.

Kwa mfano, kuna unabii uliotolewa katika Ezeieli 28:1-19 ambao unaelekezwa kwa Ethbaali ambaye wakati huo alikuwa mfalme wa Tiro. Alikuwa mfalme mwovu. Alikuwa mfano wa Mpinga Kristo ambaye atatokea wakati wa mwisho wa dunia. Kwa kusema Ethbaal ni "aina" tunamaanisha kwamba katika asili na vitendo alikuwa kama Mpinga Kristo ambaye atakuja katika siku zijazo. (Utajifunza zaidi kuhusu "aina" katika sura inayofuata.) Mungu alipozungumza katika unabii kupitia Ezeieli, ulitimia katika siku zijazo za karibu katika maisha ya Ethbaali. Lakini kuna tukio la wakati ujao, ambalo bado halijatimizwa, ambapo unabii huohuo unatumika kwa mtawala mbaya wa wakati wa mwisho anayelitwa Mpinga Kristo.

Unapojifunza unabii wa Biblia kumbuka kanuni hii ya marejeleo maradufu. Jiulize maswali mawili:

1. Unabii huu ulimaanisha nini wakati ulipotolewa kwa ajili ya watu ambao ulitolewa kwao?
2. Je, kuna marejeo maradufu katika unabii huu?

Kuuliza maswali haya kutakusaidia kufasiri unabii kwa kadiri kamili ya maana yake.

NNE: MTAZAMO WA KINABII

Manabii walieleza matukio ya wakati ujao kana kwamba yalikuwa yenye kuendelea na kwa mpangilio wa mara moja. Kwa mfano, Isaya alitabiri:

Roho ya Bwana Mungu i juu yangu; kwa sababu Bwana amenitia mafuta kuwahubiri wanyenyekevu habari njema; Amenituma ili kuwaganga waliovunjika moyo, kuwatangazia mateka uhuru wao, na hao waliofungwa habari za kufunguliwa kwao;

Kutangaza mwaka wa Bwana uliokubaliwa, na siku ya kisasi cha Mungu wetu; kuwafariji wote wanaoomboleza;

kuwaagizia hao waliao katika Sayuni, wapewe uzuri badala ya majivu, mafuta ya furaha badala ya maombolezo, vazi la sifa badala ya roho nzito; ili waitwe miti ya haki, iliyopandwa na Bwana, ili atukuzwe. (Isaya 61:1-3)

Yesu aliposoma sehemu hii ya Isaya katika Luka 4:17-20 aliacha kwa maneno "kutangaza mwaka wa Bwana uliokubaliwa." Kisha akakifunga kile kitabu na kusema kwamba Maandiko haya yalitimizwa ndani Yake siku ile. Kwa hili alimaanisha kwamba alikuwa anatimiza unabii huu. Yeye ndiye aliyekuwa na Roho wa Mungu juu Yake kuhubiri habari njema, kuwafunga waliovunjika moyo, kutangaza uhuru, na kufungua magereza.

Lakini ni jambo la maana kwamba Yesu aliacha kusoma kwa maneno "kutangaza mwaka wa Bwana uliokubaliwa." Hakusoma sehemu inayohusu "siku ya kisasi cha Mungu wetu" kwa sababu siku ya kisasi ilikuwa haijafika. Tayari pengo la karibu miaka 2,000 limepita tangu Yesu aliposoma kifungu hiki. Siku ya kisasi cha Mungu bado haijafika.

Mtazamo wa kinabii hurekodi matukio kana kwamba yalikuwa ya mara moja. Kupitia ufunuo wa Roho Mtakatifu Isaya aliona mpango mzima wa Mungu. Alimwona Yesu akija kuhubiri, kufunga, kutangaza uhuru, kufungua gereza, kutangaza mwaka wa Bwana uliokubaliwa, na kuleta kisasi cha Mungu.

Isaya aliona matukio kama vile ungetazama safu za mbali za milima. Mabonde yaliyo katikati ya milima hayaonekani hadi unapopanda juu ya safu ya karibu zaidi. Mtazamo wa kinabii unafunua mpango mzima wa Mungu kutoka mbali. Wakati mwingine matukio yanaonekana kuonekana kana kwamba yanatokea mara moja kwa mfuatano. Lakini unabii unapotimia mara nyingi kuna mabonde ya wakati kati yao kama inavyoonyeshwa na kifungu hiki kutoka kwa Isaya. Yesu bado hajatimiza Maandiko kuhusu siku ya kisasi.

TANO: ASILI YA MASHARTI YA UNABII

Unabii mwingi wa Biblia una masharti katika asili. Hii ina maana kwamba Mungu anasema atafanya mambo fulani kulingana na mwitikio wa mwanadamu. IKIWA mwanadamu hatasikiza ujumbe wa Mungu, mambo fulani yatatokea. IKIWA mwanadamu ANASIKIA ujumbe wa Mungu na KUITIKIA ipasavyo, basi kitu kingine kitatokea.

Mungu alisema:

Wakati wowote nitakaponena habari za taifa, na habari za ufalme, kuung'oa, na kuubomoa, na kuuangamiza;

IWAPO taifa lile nililolisema juu yake, likigeuka na kuacha maovu yao, nami nitaghairi mabaya niliyoazimia kuwatenda.

Na mara nitakaponena habari za taifa, na habari za ufalme, kuujenga na kuupanda;

IKIWA ikifanya maovu machoni pangu, na isiitii sauti yangu, nitaghairi mema, niliyosema ya kwamba yatawafaa. (Yeremia 18:7-10)

Katika unabii mwingi wa Biblia, ni lazima uendelee kujifunza ili kugundua itikio la mwanadamu kwa hilo kwa sababu utimizo wa unabii mara nyingi hutegemea itikio la mwanadamu. Kwa mfano mzuri wa kanuni hii soma kitabu cha Yona. Nabii Yona alifunua kwamba Mungu angeangamiza Ninava katika muda wa siku tatu IKIWA hawatatubu. Uharibifu haukuja. Sababu ilikuwa kwamba Ninava waliitikia ipasavyo ujumbe wa Mungu na kutubu dhambi zao.

UNABII WA AGANO LA KALE

Unabii katika Agano la Kale unajikita katika:

1. Watu wa Israeli ambalo lilikuwa taifa ambalo Mungu aliinua kupitia hilo ili ajidhihirishe kwa ulimwengu. Katika kipindi cha wakati ambapo Israeli iligawanywa katika falme mbili unabii huu unaelekezwa kwa Israeli na Yuda. Mfano wa unabii kwa Israeli ni kitabu cha Hosea. Mfano wa unabii kwa Yuda ni kitabu cha Yoeli.
2. Unabii kwa mataifa yanayowazunguka watu wa Israeli. Kwa mfano, unabii umetolewa kuhusu Babeli, Misri, Tiro, Edomu, n.k. Mfano ni unabii wa Obadia ulioelekezwa kwa taifa la Edomu.
3. Unabii kuhusu Masihi ajaye, Yesu Kristo. Haya hayamo katika kitabu chochote cha kinabii. Wametawanyika kote katika Agano la Kale. Mfano mzuri ni Isaya 7:14.
4. Unabii kuhusu ulimwengu mzima, hatima yake, matukio yajayo, mwisho wa dunia, na mwisho wa nyakati kama tunavyojua. Kitabu cha Danieli ni mfano bora wa aina hii ya unabii. Chati ifuatayo inafupisha maudhui ya jumla ya vitabu vya unabii katika Agano la Kale. Unapotumia chati hii hakikisha unakumbuka sheria ya marejeleo mawili. Ingawa unabii ulielekezwa kwa mataifa fulani na kutimizwa katika wakati ujao, unabii mwingi ulizungumza juu ya matukio makubwa zaidi ya wakati ujao:

Manabii wa Agano la Kale

Nabii	Ujumbe	Wakati
Yona	Mungu anawapenda Mataifa	Kwa Ashuru Kabla ya Utumwa
Nahumu	Adhabu ya Ninava kwa ukatili wake	(800-650 K.K.)
Obadia	Adhabu ya Edomu kwa usaliti	Kwa Edomu Kabla ya Utekwa (800 K.K.)
Hosea	Upendo wa Mungu kwa Mzinzi Israeli	Kwa Israeli Kabla ya Utumwa
Amosi	Watu wa Mungu wameivia adhabu	(750 K.K.)
Isaya	Masihi anakuja	
Yeremia/ Maombolezo	Hukumu sasa, utukufu ufuata	
Yoeli	Hukumu itaanguka kama pigo	kwa Yuda Kabla ya Utumwa
Mika	Watu wa Mungu kujaribiwa	(800-606 K.K.)
Habakuki	Mwenye haki ataishi kwa imani	
Sefania	Siku ya Mungu inakuja	
Ezekieli	Mungu hajamalizana na Israeli	Kwa Yuda Wakati wa Utumwa
Danieli K.K.)	Mkono wa Mungu katika matukio ya ulimwengu	(606-536 K.K.)
Hagai	Hatari ya nusu-moyo	Kwa Yuda Baada ya Utumwa
Zekaria	Utukufu wa Masihi	(536-400 K.K.)
Malaki	Hatari ya ugumu wa moyo	

UNABII WA AGANO JIPYA

Kuna unabii mwingi uliotawanyika katika Agano Jipya. Mengi ya haya yanahusu matukio yajayo ambayo yataokea kabla ya mwisho wa dunia. Kwa mifano soma unabii katika Mathayo sura ya 24 .

Kuna kitabu kimoja tu katika mgawanyo wa unabii katika Agano Jipya, hata hivyo. Hicho ndicho kitabu cha Ufunuo. Yohana, Mwanafunzi wa Yesu, alipewa ufunuo huu kutoka kwa Mungu kupitia Roho Mtakatifu. Ni ufunuo wa Yesu Kristo:

Ufunuo wa Yesu Kristo, aliopewa na Mungu ili awaonyeshe watumwa wake mambo ambayo kwamba hayana budi kuwako upesi. . . (Ufunuo 1:1)

Yohana aliambiwa. . .

Yaandike hayo uliyoyaona, na yaliyopo, na yatakayokuwa baadaye. (Ufunuo 1:19)

Kitabu cha Danieli kinapaswa kusomwa pamoja na kitabu cha Ufunuo kama vile vitabu viwili vinavyohusiana.

Kuna tafsiri nyingi tofauti zilizotolewa kwa unabii katika kitabu cha Ufunuo. Nyingi za tafsiri hizi hujikita kwenye muda kamili wa matukio fulani au maelezo mahususi ya matukio haya. Ni muhimu kuwa na ufahamu wa jumla, hata hivyo, wa kile ambacho Biblia inasema kitatokea. Muhtasari ufuatao unatoa ufahamu wa matukio makuu:

MATUKIO MAKUBWA YAJAYO

I. Biblia inafundisha kwamba Yesu atarudi duniani kwa ajili ya waumini: Yohana 14:2-3.

A. Kunyakuliwa: 1 Wathesalonike 4:13-18 inatoa maelezo zaidi kuhusu Kristo.

kurudi kwa waumini. Kurudi huku kunaitwa unyakuo:

1. Kristo Mwenyewe atarudi: Fungu la 16

2. Kutakuwa na ufufuo kutoka kwenye kaburi la wale waliokuwa waumini walipokufa: Aya ya 16

3. Kutakuwa na unyakuo, ambayo ina maana "tendo la kuchukua mtu kutoka mahali pamoja hadi pengine." Waamini walio hai watachukuliwa kutoka duniani hadi

kukutana na Yesu: Mstari wa 17.

4. Kutakuwa na muungano baina ya waumini waliokwisha kufa.
waumini wanaoishi wakati wa kurudi kwa Kristo, na Bwana Yesu
Kristo: Mstari wa 17.

B. Dhiki: Biblia inatuambia kuhusu wakati wa kutisha duniani ambao unaitwa dhiki.

1. Dhiki itadumu kwa muda wa miezi 42 au siku 1,260: Danieli 9:24-27.

2. Utakuwa wakati mgumu sana. Kumekuwa na nyakati nyingi ngumu duniani, lakini mambo matatu yatatofautisha dhiki na yote nyakati zingine za shida.

a. Kwanza, itakuwa ulimwenguni pote na si ya ndani tu: Ufunuo 3:10

b. Pili, watu watatambua kuwa mwisho wa dunia umekaribia:

Ufunuo 6:16

c. Tatu, ukubwa wa shida utakuwa mkubwa zaidi kuliko hapo awali kabla ya uzoefu: Mathayo 24:4-14

4. Sababu ya dhiki: Uovu wa mwanadamu lazima uwe

kuadhibiwa, Shetani alishindwa, na Yesu alikiri kuwa Bwana wa wote.

Hii inakamilisha mpango wa Mungu wa nyakati zinazonenwa katika Waefeso 1:8-9.

C. Wakati wa unyakuo: Baadhi ya watu wanaamini unyakuo utatokea kabla dhiki na kwamba waumini hawatalazimika kupata yoyote ya haya wakati wa kutisha duniani. Wengine wanaamini unyakuo utatokea katikati kupitia kipindi hiki. Bado wengine wanaamini unyakuo utatokea mwishoni mwa dhiki. Tafsiri ya kawaida ni kwamba kunyakuliwa kwa waumini yatatokea kabla ya dhiki kuanza. Maoni tofauti ya majira ya unyakuo ni matokeo ya tafsiri mbalimbali za kinabii habari zinazotolewa katika Ufunuo na vitabu vingine vya Biblia. Ni nini zaidi muhimu ni kujua wewe ni mwamini wa kweli na utakuwa tayari kwenda pamoja Yesu katika unyakuo wakati haina kutokea.

D. Milenia: Milenia ni kipindi cha miaka 1,000 baada ya dhiki ambayo Yesu atatawala dunia kwa uadilifu (Zekaria 14:9; Danieli 7:14). Mji wa Yerusalemu utakuwa kitovu cha serikali (Isaya 2:3). Kipindi hiki kitaisha wakati Shetani atakapochukua hatua ya mwisho uasi dhidi ya Mungu (Ufunuo 20:7-9). Mungu atatuma moto kutoka mbinguni na kumaliza upinzani wote. Shetani atatupwa katika ziwa la moto milele.

(Ufunuo 20:10).

E. Hukumu: Viumbe vyote vilivyombwa vitahukumiwa na Mungu. Huu unajulikana kama wakati wa hukumu ya milele. Wale waliokufa wakiwa makafiri watafufuliwa ili kuhukumiwa. Kwa sababu hawakutubu dhambi na kumkubali Yesu kama Mwokozi watahukumiwa milele katika Jehanamu (Ufunuo 20:12-15). Waumini wa kweli waliotubu dhambi na kumkubali Yesu kama Mwokozi wataishi milele mbinguni mbele za Mungu (Ufunuo 21).

KUJIPIMA

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Orodhesha madhumuni matatu ya unabii wa Biblia.

3. Orodhesha sababu nne kwa nini ni muhimu kujifunza unabii.

4. Orodhesha funguo tano za kuelewa unabii wa Biblia.

5. Ni nani chanzo cha unabii wa Biblia?

6. Fafanua neno "unabii."

7. Tambua aina tatu za "kuzungumza" zinazohusika katika unabii wa Biblia.

8. Mungu alitumia njia gani mbili katika Biblia kutoa ujumbe wa kinabii kwa wanadamu?

9. Unabii wa kwanza katika Biblia unapatikana wapi?

10. Biblia inatoa njia kadhaa za kutambua manabii wa uongo. Orodhesha angalau tatu kati ya hizi.

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

1. Tumia ulichojifunza katika somo hili kujifunza vitabu vifuatavyo vya kinabii:

Agano la Kale:

___ Isaya ___ Yereimia ___ Maombolezo ___ Ezeieli ___ Danieli ___ Hosea ___ Yoeli
___ Amosi ___ Obadia ___ Yona ___ Mika ___ Nahumu ___ Habakuki ___ Sefania
___ Hagai ___ Zekaria ___ Malaki

Agano Jipya: ___ Ufunuo

2. Mungu huzungumza kwa njia ya unabii katika Biblia kwa watu wake. Pia anatumia manabii katika kanisa kuzungumza na watu wake:

**Na Mungu ameweka wengine katika kanisa, wa kwanza mitume, wa pili manabii. . .
(1 Wakorintho 12:28)**

Jumbe zinazotolewa na manabii leo haziwi sehemu ya Neno la Mungu lililoandikwa. Jumbe zao hutolewa katika uthibitisho wa Neno la Mungu lililoandikwa. Wanachosema ni kuhukumiwa kwa usahihi wake kuhusiana na Biblia.

Kwa masomo zaidi ya karama ya unabii inavyofanya kazi katika kanisa leo pata kozi ya Taasisi ya Kimataifa ya Harvestime yenye kichwa "Huduma ya Roho Mtakatifu." Kozi hii inatoa mjadala wa kina zaidi wa karama hii ya kiroho na kuorodhesha marejeleo juu ya manabii wote wa Biblia kwa ajili ya kujifunza zaidi.

SURA YA ISHIRINI NA MOJA

MBINU YA KI-MFANO (Aina)

MALENGO:

Baada ya kukamilika kwa sura hii utaweza:

- Andika Mstari Muhimu kutoka kwenye kumbukumbu.
- Bainisha mbinu ya typological.
- Orodhesha makundi manne ya jumla ambayo aina zote za Biblia zimeainishwa.
- Fanya somo la Biblia la mfano.

AYA MUHIMU:

Kwa maana torati, kwa kuwa ni kivuli cha mema yatakayokuwa, wala si sura yenyewe ya mambo hayo, kwa dhabihu zile wanazozitoa kila mwaka daima haziwezi wakati wo wote kuwakamilisha wakaribiao. (Waebrania 10:1)

UTANGULIZI

Sura hii inaeleza jinsi ya kujifunza Biblia kwa mbinu ya kiifani. Njia hii pia inajulikana kama utafiti na "aina." Njia imefafanuliwa, imeelezwa, na mfano hutolewa. Katika sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" umepewa nafasi ya kufanya somo la Biblia la kitopolojia.

KUFAFANUA MBINU

Ili kuelewa jinsi ya kufanya utafiti wa typological lazima kwanza uelewe maana ya aina ya neno. Kuna mistari kadhaa katika Biblia inayoeleza maana ya aina ya Biblia. Mstari Mkuu wa sura hii, Waebrania 10:1, unazungumza juu ya sheria kuwa na kivuli cha mema yatakayokuja. "Kivuli" ni neno moja kuelezea aina ya Kibiblia. Kivuli ni muhtasari kamili, ingawa maelezo yanaweza kuwa hafifu na wakati mwingine hutofautisha kitu kinachoweza kivuli.

"Kielelezo" ni neno lingine linaloelezea aina:

Walakini mauti ilitawala tangu Adamu hadi Musa, hata juu ya wale ambao hawakufanya dhambi mfano wa kosa la Adamu, ambaye ni mfano wake yeye ambaye atakuja. (Warumi 5:14)

Kulingana na mstari huu, Adamu alikuwa “mfano” wa mtu mwingine ambaye angekuja. Maana ya neno "takwimu" ni sawa na ile ya aina. Adamu alikuwa mfano wa Bwana Yesu Kristo ambaye angekuja baadaye.

Utoaji wa dhabihu kwa ajili ya dhambi katika Agano la Kale ulikuwa ni mfano wa dhabihu ya mwisho kwa ajili ya dhambi ambayo ilitolewa na Yesu katika Agano Jipya:

Roho Mtakatifu akionyesha ya kuwa njia ya kupaingia patakatifu pa patakatifu ilikuwa haijafunuliwa bado, ile hema ya kwanza ilipokuwa ingali imesimama;

Ambayo ilikuwa ni mfano wa wakati ule uliopo, ambao katika huo sadaka na dhabihu zilitolewa ambazo hazingeweza kumkamilisha yule mhudumu kwa dhamiri. (Waebrania 9:8-9)

"Mfano" ni neno lingine linaloelezea aina za Kibiblia:

Kwa maana kama angalikuwa duniani, hangekuwa kuhani, kwa kuwa wako makuhani watoao zawadi kwa kufuata sheria;

Wanatumikia kwa kielelezo na kivuli cha mambo ya mbinguni, kama Musa alivyoonywa na Mungu, alipokuwa tayari kuifanya hema; (Waebrania 8:4-5)

Kila moja ya maneno haya--kivuli, kielelezo na muundo--yote yana wazo tunalorejelea tunapozungumza kuhusu aina. Mfano ni mtu au kitu katika Biblia ambacho Mungu alitumia kuwakilisha mtu mwingine, kitu, au tukio ambalo lingetokea wakati ujao. Ilikuwa ni kivuli, umbo, au kielelezo cha kile kitakachokuja.

MAELEZO YA MBINU

Tunaposoma aina hizi inaitwa typological Bible study. Tunasoma mtu, mahali, tukio, au kitu na kisha tunasoma kitu ambacho ni mfano wake. Kwa njia fulani, mifano ni kama unabii. Wanatoa mtazamo wa mapema wa kile kitakachokuja katika mpango wa Mungu ujao. Kama unabii, mifano fulani imetimizwa. Mengine yanabaki kutimizwa.

Ingawa aina ni muhimu yenyewe, ina umuhimu mkubwa zaidi kwa mtu wa baadaye au tukio ambalo iliwakilisha. Aina ni picha za kimwili za hali halisi ya kiroho. Kwa mfano, tukio la wana wa Israeli kuponywa kutokana na kuumwa na nyoka ni tukio halisi la Agano la Kale. Simulizi la Agano la Kale katika Hesabu 21:6-9 linasema kwamba nyoka waliwauma watu na kusababisha wengi wao kufa. Musa akatengeneza nyoka ya shaba na kuiweka juu ya mti. Kila mtu aliyemtazama yule nyoka wa shaba alipona baada ya kuumwa na yule nyoka. Tukio hili ni mfano wa kifo cha Yesu:

Na kama vile Musa alivyomwinua yule nyoka jangwani, vivyo hivyo Mwana wa Adamu hana budi kuinuliwa; ili kila mtu amwaminiye asipotee, bali awe na uzima wa milele. (Yohana 3:14-15)

Kweli nyingi za Biblia zinasemwa kwa urahisi sana hivi kwamba mtoto anaweza kuzielewa. Kuna ukweli mwingine ambao ni "utajiri uliofichwa wa mahali pa siri." Yanahitaji kujifunza kwa kina zaidi ili kuelewa. Mafundisho ya kawaida ya Biblia ni kama utajiri uliofichika. Lazima uchukue muda kutafuta kweli hizi ili kugundua mafundisho tajiri zaidi ya Neno la Mungu.

Aina zote ziko katika uainishaji nne wa jumla:

1. Watu
2. Maeneo
3. Matukio (ya kihistoria, sherehe, n.k.)
4. Vitu vya kimwili

MFANO WA ILE MBINU

Moja ya mifano kuu katika Biblia inapatikana katika utu wa Agano la Kale wa Yusufu. Soma hadithi ya Yusufu katika Mwanzo sura ya 37-50. Yusufu alikuwa mfano wa Bwana Yesu Kristo. Kulikuwa na matukio mengi katika maisha yake ambayo yalikuwa ni kielelezo cha yale ambayo yangukuwa katika maisha ya Yesu. Haya yamebainishwa kwenye chati ifuatayo:

Mafunzo ya Biblia ya Kimfano

MASOMO JUU YA YUSUFU
CHRIST

Kama Mkfano

JESUS

Rejelo	Tukio	Marejeleo
Mwanzo 37:2	Alikuwa mchungaji	Yohana 10:11
Mwanzo 37:3	Alikuwa kipenzi cha baba yake	
Mwanzo 37:4	Alichukiwa na ndugu zake mwenyewe	
Mwanzo 37:8	Ndugu zake walikataa utawala wake	
Mwanzo 37:11	Baba yake aliona mambo yajayo mipango kama vile Mariamu alivyofanya kuhusu Yesu	
Mwanzo 37:13	Baba yake akampeleka kwa ndugu zake	
Mwanzo 37:13	Alikuwa tayari kufanya mapenzi ya baba yake	
Mwanzo 37:18	Ndugu zake wakapanga njama dhidi yake	
Mwanzo 37:29	Kama katika kesi ya Pilato na Yesu, kiongozi (Reubeni) alijaribu kutafuta njia ya kumtoa	
Mwanzo 37:23	Akavuliwa vazi lake zuri	
Mwanzo 37:28	Aliuzwa kwa fedha	
Mwanzo 37:26-28	Aliuzwa na Yuda (Yuda kwa Kigiriki)	
Mwanzo 39:2	Akawa mtumishi	
Mwanzo 39:7-23	Alikinza kishawishi	
Mwanzo 39:13-20	Alihukumiwa na mashahidi wa uongo	
Mwanzo 39:20	Aliteseka ingawa hakuwa na hatia	
Mwanzo 40:1-3	Alikuwa pamoja na wenye dhambi wawili katika mateso yake. Mmoja alifikishwa na mmoja hakutolewa	
Mwanzo 41:14	Alipanda kutoka "kaburi" la gereza	
Mwanzo 41:57	Aliokoa ulimwengu kutoka kwa kifo	
Mwanzo 47:1-2	Ndugu zake walipata njia ya kumfikia mfalme kupitia kwake	
Mwanzo 41:50	Alikuwa na bibi-arusi Mmataifa	
Mwanzo 50:14-21	Alionyesha roho ya kusamehe	

Maisha ya Yusufu yalikuwa muhimu yenyewe lakini pia yalikuwa ni kielelezo cha maisha makubwa zaidi ambayo yanguka katika siku zijazo. Uhai huo mkuu ulikuwa ni uzima wa Bwana Yesu Kristo. Utaona kwenye chati kwamba nafasi imetolewa kwa marejeleo chini ya kichwa cha safu "Yesu Kristo." Kamilisha somo la mfano kwa kutafuta marejeleo katika Injili yanayosimulia matukio sawa katika maisha ya Yesu. Ya kwanza inafanywa kama mfano kwako kufuata. Huu ni mfano wa masomo ya Biblia ya mfano, Yusufu akiwa mfano wa Yesu Kristo. Baada ya kukamilisha "Kujijaribu," tumia sehemu ya "Kwa Masomo Zaidi" ya sura hii kufanya uchunguzi wako binafsi wa kiiolojia.

KUJIPIMA

1. Andika Mstari Muhimu kutoka kwa kumbukumbu.

2. Bainisha mbinu ya kiifani ya kujifunza Biblia.

3. Ni maneno gani mengine yanayotumiwa katika Biblia kwa neno “aina”?

4. Ni aina gani nne za jumla ambazo aina za Biblia zimeainishwa?

5. Ni utu gani wa Agano la Kale uliotumiwa katika sura hii kama mfano wa aina ya Biblia?

6. Alikuwa mfano wa nani?

(Majibu ya majaribio yametolewa mwishoni mwa sura ya mwisho katika mwongozo huu.)

KWA MAFUNZO ZAIDI

Mifano kadhaa ya aina imetolewa katika sehemu hii ambayo unaweza kutumia kufanya somo la Biblia la mfano. Kuna fomu ya utafiti mwishoni mwa sehemu hii ya kutumia katika kufanya masomo ya kifani.

1. Jifunze Isaka kama mfano wa Yesu Kristo. (Mwanzo 21-28)

Baadhi ya mambo ya kutazama: Isaka alikuwa mwana wa pekee na alikuwa tayari kutolewa dhabihu mlimani. Pia alichagua bibi-arusi, Rebeka.

2. Jifunze Rebeka kama mfano wa kanisa ambalo ni bibi-arusi wa Kristo. (Mwanzo 24)

Alipaswa kustahili kuwa wa familia ya Abrahamu, alipaswa kufanya uamuzi wake mwenyewe ikiwa angekuja kwa Isaka, na alilazimika kuacha mazingira yake ya zamani. Baada ya safari yake ndefu alimuona Isaka uso kwa uso.

3. Jifunze safina ya Nuhu kama mfano wa wokovu. (Mwanzo 6-8).

Kumbuka kwamba adhabu ya dhambi ilikuwa kifo. Gharika ni mfano wa hukumu ya Mungu. Utoaji wa usalama ndani ya safina ulipangwa haswa, kulikuwa na mlango mmoja tu, na kulikuwa na nafasi ya kutosha kwa wote. Safina ilifunikwa kwa lami ili kuzuia maji yasiingie. Neno “lami” linatokana na neno la Kiebrania linalomaanisha “kufunika.” Neno lile lile limetafsiriwa “upatanisho” katika sehemu nyingine za Agano la Kale. Hii ni aina gani ya wokovu kupitia Yesu Kristo?

4. Jifunze kuzunguka kwa Israeli kumeandikwa katika Kutoka, Hesabu na Kumbukumbu la Torati.

I Wakorintho 10:11 inasema kwamba "... mambo hayo yote yaliwapata kwa ajili yao

mifano; na zimeandikwa ili kutuonya." Kuondoka Misri ni mfano wa kuacha dhambi. Kutangata jangwani ni mfano wa maisha ya Mkristo wa kimwili ambaye anatawaliwa na mapenzi yake ya ubinafsi na tamaa za mwili. Hamkatai Mungu; lakini anakataa kuingia katika mpango mkamilifu wa Mungu kwa maisha yake. Jifunze kushindwa kwa Israeli jangwani. 1 Wakorintho 10 inaeleza kwamba kushindwa kwao kuna maana ya kiroho. Tusipokuwa waangalifu, tunaweza kushindwa kufuata mfano wao.

5. Tumia mwongozo ufuatao wa marejeleo ili kukusaidia kutambua na kujifunza aina nyingine za Biblia. Hii ni orodha ndogo tu ya aina nyingi zinazotumiwa katika Biblia.

REJELEO LA MWONGOZO WA AINA

WATU:

Haruni/kuhani	Yesu kama Kuhani wetu Mkuu
Ibrahimu	Mungu Baba
Daudi	Kristo kama Mfalme
Esau	Mtu wa kimwili, wa asili
Isaka	Kristo, mwana mtiifu
Yakobo	Mtu wa Kiroho kama alivyotofautishwa na Esau
Yona	Aina ya kifo cha Kristo, kuzikwa, kufufuka
Yosefu	Yesu
Yoshua	Yesu kama kiongozi wetu
Melkizedeki	Yesu kama kuhani na mfalme
Musa	Yesu kama mwokozi na mtawala
Rebeka	Kanisa, bibi-arusi wa Kristo
Mchunge	Yesu kama Mchungaji Mwema

MAENEO:

Jangwani	Jaribio
Jangwani	Maisha ya Mkristo wa kimwili
Misri	Dhambi
Kanaani	Maisha yaliyojaa Roho
Gomora/Sodoma	Uovu
Yerusalemu	Mbinguni
Miji ya Makimbilio	Yesu kama ulinzi wetu
Rephidim	Maisha katika roho

-Pentekoste: Maana ya kawaida ya sikukuu ya Pentekoste ilitimizwa siku ya Pentekoste wakati Roho Mtakatifu alipowajia Wanafunzi katika chumba cha juu. Tazama Mambo ya Walawi 23:15-17 na Matendo 4.

-Sikukuu ya Vibanda: Hii bado haijatimia kwa mfano. Inaonyesha furaha kubwa Mbinguni wakati waliokombolewa wa nyakati zote wanakusanyika kukizunguka kiti cha enzi cha Mungu. Kumbukumbu la Torati 16:13-15

MAMBO YA ASILI

Hema:

Mungu alitoa hema kama mahali ambapo angeweza kukutana na watu wake.

-Ua wa nje: Hapa palikuwa mahali pa kukutania watu na makuhani. Mapazia yaliyoizunguka yaliwakilisha kutengwa kwa sababu ya dhambi. Lakini kwa sababu kuta zilikuwa za nguo, kutengwa kulikuwa kwa muda. Mlango wa kuingia katika Mahakama ya Nje ulifundisha kwamba kulikuwa na njia ya kumfikia Mungu

Madhabahu ya Shaba iliwakilisha upatanisho wa dhambi, na Birika la Shaba lilikumbusha juu ya umuhimu wa utakaso kabla ya huduma.

-Mahali Patakatifu: Iliwakilisha huduma ya kikuhani. Ndani yake kulikuwa na kinara cha taa cha dhahabu kikiwakilisha ushuhuda, meza ya mikate ya wonyesho ikiwakilisha lishe ya kiroho na ushirika, na Madhabahu ya Dhahabu na Uvumba zikiwakilisha ibada na maombezi.

-Patakatifu pa Patakatifu: Hapa palikuwa ni makao maalum ya Mungu. Pazia lililotenganisha na Mahali Patakatifu lilionyesha kwamba ufikiaji mkamilifu kwa Mungu ulikuwa bado haujawezekana. Sanduku lenye sheria lilifundisha haki ya Mungu. Kiti cha rehema kilifundisha kwamba Mungu mwenye haki anaweza pia kuwa na rehema kwa sababu ya kumwaga damu. Kupitia hema la kukutania Mungu alionyesha kile ambacho angefanya wakati ujao. Angeandaa njia ya ushirika mkamilifu na wanadamu kupitia Yesu Kristo. Mungu angekaa katika hekalu la kiroho la kanisa. Pia angekaa ndani ya mwamini binafsi. Hii ina maana kwamba matumizi ya kawaida ya masomo kutoka kwenye hema yanazungumza juu ya Yesu, Kanisa Lake, na mwamini.

Metali/Chuma za Kawaida:

Shaba	Hukumu
Dhahabu	Utukufu
Fedha	Ukombozi

Rangi za Kawaida:

Bluu	Mambo ya Mbinguni
Nyekundu, nyekundu, na nyekundu	Mateso au dhabihu
Mweupe	Usafi

Vyakula vya Kawaida:

Mkate	Kudumisha maisha
Matunda	Kuongezeka au kuzidisha
Asali	Utamu wa asili
Mana	Yesu, mkate wa uzima
Nyama	Chakula chenye nguvu cha kiroho
Maziwa	Chakula cha Kiroho kwa waumini wachanga
Chumvi	Kutoharibika, kuhifadhiwa
Mvinyo	Mafundisho: Divai iliyochacha inawakilisha mafundisho ya uongo. Divai isiyotiwa chachu inawakilisha mafundisho ya kweli.

Viumbe:

Ndege	Roho wabaya
Ng'ombe	Nguvu au huduma
Samaki	Watu
Mbuzi	Dhambi au mwenye dhambi
Mwanakondoo	Yesu, dhabihu kamilifu
Simba	Utawala
Nyoka	Shetani
Kondoo	watu wa Mungu

UFUNZO WA BIBLIA WA KIMFANO

Utafiti wa _____ kama aina ya _____

Rejeleo

Tukio

Marejeleo

NYONGEZA

MBINU/NJIA ZA ZIADA ZA KUJIFUNZA BIBLIA

Mbinu za ubunifu wa kujifunza Biblia zilizojadiliwa katika kozi hii zilikuwa zile zinazotoa manufaa makubwa zaidi ya kiroho katika suala la matumizi katika maisha na huduma. Mbinu kadhaa za ziada za kujifunza Biblia zimefafanuliwa katika Nyongeza hii. Ingawa njia hizi zinapendeza na zitapanua ujuzi wako wa Biblia, hazitumiki kwa maisha ya Kikristo kama zile zilizoenezwa hapo awali. Kwa sababu hii tumetoa maelezo mafupi tu ya njia hizi.

NJIA YA KISIASA:

Mbinu ya kisiasa inachunguza mambo yanayohusiana na siasa za mataifa katika Biblia. Huandaa uelewaji wa serikali za mataifa ambamo matukio ya Biblia yalitokea. Ili kufanya utafiti kama huo lazima utambue:

I. Aina ya serikali: Kwa mfano, ni udikteta au serikali ya kikatiba?

II. Falsafa ya serikali: Je, ni falsafa ya kidemokrasia au vinginevyo?

III. Jiografia ya serikali:

- A. Eneo linalotawaliwa.
- B. Shirika la sehemu ndogo.
- C. Viti vya serikali.
- D. Ushawishi wa jiografia kwa serikali.

IV. Viongozi serikalini.

V. Kazi za serikali.

- A. Utawala.
- B. Fedha za Umma.
- C. Vita na mahusiano ya kimataifa.
- D. Mambo ya mahakama.

VI. Ushawishi wa vikundi vya kidini kwa serikali.

VII. Jinsi serikali hii ilivyoathiri matukio ya Biblia unayojifunza.

NJIA YA KISAIKOLOJIA:

Mbinu ya kisaikolojia inachunguza tabia, tabia, hisia, na mitazamo ya watu katika Biblia. Inajaribu kuamua nia au sababu nyuma ya tabia zao. Mifano ya masomo ya kisaikolojia ni pamoja na yafuatayo:

1. Uchunguzi wa nia za huduma ya Kikristo katika Wafilipi 1:14-19.
2. Utafiti wa ushawishi wa mazingira ya Sulemani kwenye sera zake za kisiasa.
3. Utafiti wa hisia za kibinadamu alizopitia Yesu.
4. Uchunguzi wa matendo na miitikio ya Mfarisayo kwa Yesu.
5. Utafiti wa matendo na mitazamo ya Eliya baada ya tukio la Mlima Karmeli.
6. Utafiti wa nia za upinzani dhidi ya Nehemia kujenga upya kuta za Yerusalemu.

NJIA YA KISAYANSI:

Mbinu ya kisayansi ya kujifunza inahusika na masomo ya kisayansi katika Biblia. Kwa mfano, unaweza kujifunza mimea, wanyama, au madini ya Biblia. Ili kufanya aina hii ya somo, tambua somo unalosomea na marejeo ambapo limetajwa, kisha tambua umuhimu wake wa kiroho. Huu hapa ni mfano wa jinsi funzo kama hilo huongeza ujuzi wa kweli za Biblia:

Mada: Mustard (mbegu na mmea)

Tumia Katika Maandiko: Mathayo 13:31; 17:20; Marko 4:31; Luka 13:19; 17:6

Utekelezaji wa Kiroho: Mmea wa haradali wakati mwingine hukua hadi urefu wa futi 12. Mmea huu unatumiwa na Yesu kufafanua Ufalme wa Mungu na imani. Mwanzo mdogo wa Ufalme unaonyeshwa na mbegu ndogo ya haradali. Ingawa mwanzoni haina maana, mwishowe mbegu ya haradali hukua na kuwa mti mkubwa. Hilo linaonyesha ukuzi wa Ufalme wa Mungu. Yesu pia alisema kwamba ikiwa watu watakuwa na imani kubwa kama punje ya haradali wanaweza kufanya mambo makubwa.

NJIA YA KIJAMII:

Mbinu ya kisosholojia ni utafiti wa jamii. Ni utafiti wa vikundi, tabia ya kikundi, na uhusiano ndani ya kikundi. Mbinu ya kisosholojia inajumuisha utafiti wa familia, jamii, serikali, na taasisi za kijamii, mawasiliano, usafiri, usambazaji wa bidhaa, mahusiano ya kazi na usimamizi, rangi, dini, burudani ya elimu, na sanaa. Mfano wa utafiti kama huo ungekuwa ulinganisho wa mahusiano ya kijamii katika Waefeso 5:21-6:9 na Wakolosai 3:18-4:1. Mfano mwingine wa kujifunza ni nafasi ya wanawake katika jamii mbalimbali za Biblia.

NJIA YA ANTHROPOLOJIA:

Anthropolojia ni somo la mwanadamu, lugha yake, utamaduni wake, ukuaji wa kimwili na historia. Historia ya mwanadamu mara nyingi husomwa kupitia akiolojia ambayo huchunguza mabaki ya ustaarabu wa zamani. Mfano wa kujifunza lugha ungekuwa ulinganisho wa lugha kwenye mnara wa Babeli (Mwanzo 11) na karama ya lugha katika siku ya Pentekoste (Matendo 4). Uchunguzi wa utamaduni wa Biblia ungekuwa masomo ya dini, sanaa, muziki, sayansi, na fasihi za nyakati za Biblia. Kwa mfano, unaweza kujifunza muziki wa Israeli na vyombo vinavyotajwa katika Biblia.

FAILI ZA KUJIFUNZA BIBLIA

Ni muhimu kupanga maelezo yako ya kujifunza Biblia. Unaweza kutaka kujifunza mada, kitabu, au kifungu kile kile tena baadaye. Pia utataka kushiriki na wengine yale uliyojifunza.

Njia rahisi zaidi ya kupanga madokezo yako ni kuunda faili za kujifunza Biblia. Hii inaweza kufanywa kwa moja ya njia mbili:

1. Unaweza kutumia folda za faili ambazo unaweza kuweka madokezo yako. Unaweza pia kuongeza makala kutoka kwenye magazeti au majarida ambayo yanahusiana na somo pamoja na maelezo unayoandika unaposikiliza wengine wakifundisha juu ya mada. Hifadhi folda zako kwa mpangilio unaofaa. Iwapo huwezi kununua kabati la kuhifadhia faili basi pata masanduku ya mbao au kadibodi ili kupanga faili zako.
2. Ikiwa una kompyuta, unaweza kutengeneza faili za data kwa kila kitabu cha Biblia na mada ambayo unaweza kuweka maandishi yako.

Kuna aina tatu kuu za faili ambazo unapaswa kuunda na kupanga:

1. **Vitabu vya Biblia:** Tengeneza folda kwa kila kitabu cha Biblia. Weka katika folda hizi maelezo kutoka kwa somo lako la kitabu hicho, sura zake, aya, mistari, na maneno. Panga folda hizi katika kisanduku chako cha faili kwa utaratibu uleule ambao vitabu vimepangwa katika Biblia, kuanzia Mwanzo na kuishia na Ufunuo. Utatengeneza folda moja kwa kila kitabu cha Biblia.
2. **Mada:** Unaposoma mada mbalimbali, tengeneza folda kwa jina la somo. Kwa mfano, unaweza kusoma sala, mifano ya Yesu, au majina ya Mungu. Tengeneza folda kwa kila somo na uweke madokezo yako ya somo ndani yake. Panga folda hizi kwenye kisanduku chako cha faili kialfabeti kwa jina la somo.
3. **Haiba:** Faili hizi zitakuwa na masomo ya wasifu. Ziweke lebo kwa majina, yaani, "Moses," "David," "Joseph," n.k. Panga folda hizi kwenye kisanduku chako cha faili kwa mpangilio wa alfabeti kwa jina.

MAJIBU YA MIJARABU YA KUJITAHINI AU KUJIPIMA

SURA YA KWANZA:

1. Kila andiko, lenye pumzi ya Mungu, lafaa kwa mafundisho, na kwa kuwaonya watu makosa yao, na kwa kuwaongoza, na kwa kuwaadibisha katika haki, ili mtu wa Mungu awe kamili, amekamilishwa apate kutenda kila tendo jema. (2 Timotheo 3:16-17)
2. Neno "Biblia" linamaanisha "vitabu."
3. Neno "Maandiko" linamaanisha "maandiko matakatifu."
4. Agano la Kale na Agano Jipya.
5. 66.
6. Sheria, historia, mashairi, unabii.
7. Injili, historia, barua, unabii.
8. Neno "agano" maana yake ni "agano."
9. Kwa mafundisho, na kwa kuwaonya, na kwa kuwaongoza, na kwa kuwaadibisha katika haki. (2 Timotheo 3:16-17)
10. Biblia haina kinzani na imeunganishwa katika mada yake kuu.
11. Biblia ina aina mbalimbali.
12. a. T; b. T; c. F; d. F; e. F
13. Yesu. Luka 24:44-48.

SURA YA PILI:

1. Kilio changu na kikukaribie, Ee Bwana; unifahamishe sawasawa na neno lako. (Zaburi 119:169)
2. 39
3. 27
4. Ukisoma tu sura hapa na pale unashindwa kuelewa jinsi Biblia inavyopatana. Ni lazima usome Biblia kwa utaratibu ili uelewe yaliyomo.
5. -Soma kila siku.

- Soma kwa kuchagua.
- Soma kwa maombi.
- Soma kwa utaratibu.

SURA YA TATU:

1. Bwana alitoa Neno: kundi kubwa la wale waliolitangaza. (Zaburi 68:11)
2. Tafsiri ni Biblia iliyoandikwa katika lugha tofauti na lugha ambazo Neno la Mungu liliandikwa hapo awali.
3. Tafsiri ni neno kwa neno tafsiri ya maneno ya Kigiriki, Kiebrania, na Kiaramu. Kifungu cha maneno hakifasiri neno kwa neno. Inatafsiriwa kwa mawazo.
4. Toleo la King James.
5. Kwa sababu hakuna lugha mbili zinazofanana kwa hivyo tofauti hutokea wakati tafsiri inafanywa.
6. Kiebrania, Kiaramu, na Kigiriki.

SURA YA NNE:

1. Yeye aliye wa Mungu husikia maneno ya Mungu; (Yohana 8:47)
2. Kwa sababu wanajaribu kukisoma kama vile wanavyosoma kitabu kingine chochote.
3. Kitu ambacho lazima ufanye kabla ya kufanya kitu kingine.
4. Kumjua Mungu na kumkubali Yesu Kristo kama Mwokozi.
5. Waumini walioitwa kuwa walimu. Roho Mtakatifu.
6. Roho Mtakatifu.
7. Maziwa ni kweli rahisi za Neno la Mungu.
8. Nyama ni kweli za ndani zaidi za kiroho za Biblia ambazo hazieleweki kwa urahisi.
9. -Tamani maziwa.
- Kuwa mtiifu kwa Neno la Mungu.
- Tafuta nyama.
10. -Weka wakati maalum kila siku wa kusoma.
- Chagua mahali maalum pa kusomea.

-Anza kila kipindi cha somo kwa sala.

SURA YA TANO:

1. Kwa amri zako umenitia hekima kuliko adui zangu, Kwa maana wako pamoja nami sikuzote. Nina akili kuliko waalimu wangu wote, Maana shuhuda zako ndizo ninazozitafakari. Nina ufahamu kuliko wazee, kwa kuwa ninayashika mausia yako. (Zaburi 119:98-100)

2. -Kutafuta marejeo yote ya Biblia kwa neno.

-Kutafuta maandishi mahususi ya Biblia.

- Ili kupata maana ya neno.

3. 4, 2, 6, 1, 3, 5

SURA YA SITA:

1. Jitahidi kujionyesha kuwa umekubaliwa na Mungu, mtenda kazi asiye na sababu ya kutahayari, ukitumia kwa halali neno la kweli. (2 Timotheo 2:15)

2. Ina maana lazima uelewe kinachosemwa kwa nani. Lazima pia utafsiri na kutumia maana kwa usahihi.

3. Uvuvio wa maneno wa Biblia unamaanisha kila neno katika maandishi ya awali lilipuliziwa na Mungu.

4. Uvuvio wa jumla wa Biblia unamaanisha uvuvio kamili wa Maandiko yote kinyume na uvuvio wa sehemu. Kila sehemu ya Biblia imepuliziwa.

5. Kanuni na maelezo ni kama ifuatavyo:

1. Utawala wa mamlaka ya kimungu. Tunakubali Biblia kuwa mamlaka ya mwisho kwa sababu imeongozwa na roho ya Mungu.

2. Kanuni ya tafsiri halisi. Biblia ina maana sawa kabisa na inavyosema.

3. Kanuni ya kuzingatia muktadha. Kila mstari lazima uchunguzwe kuhusiana na muktadha wake.

4. Kanuni ya kutaja kwanza. Neno, fungu la maneno, kitu, au tukio linapotajwa kwa mara ya kwanza katika Biblia, linatoa ufunguo wa maana yake popote pale linapotumiwa katika Biblia.

5. Kanuni ya kurudia. Jambo linaporudiwa katika Biblia linastahili kuangaliwa sana kwani ni muhimu sana.

6. Kanuni ya ufunuo wa mkusanyiko. Ukweli kamili wa Neno la Mungu juu ya somo lolote haupaswi kukusanywa kutoka katika kifungu cha pekee. Ufunuo wa jumla (jumla) wa yote Biblia inasema kuhusu ukweli lazima uzingatiwe.

SURA YA SABA:

1. Kwa habari ya shuhuda zako, nimejua tangu zamani ya kuwa umeziweka hata milele. (Zaburi 119:152)
2. k, l, c, d, e, g, f, j, h, i, b, a
3. Wakati.
4. Akiolojia ya Biblia ni uchunguzi wa mabaki yanayopatikana katika nchi za Biblia. Ni sayansi inayopata maarifa ya nyakati za Biblia kutokana na utafiti wa mabaki yaliyopo ya ustaarabu wao.

SURA YA NANE:

1. Haki ya shuhuda zako ni ya milele, Unifahamisha, nami nitaishi. (Zaburi 119:144)
2. Hoja kuu ya pili haipaswi kuwa chini ya nukta I. Inapaswa kuwa nukta tofauti na iliyoonyeshwa na nambari za Kirumi II. Rejelea maagizo ya muhtasari yaliyotolewa katika sura hii.
3. Kwa usawa na kwa wima.
4. Kuweka alama ni njia ya kusisitiza vifungu muhimu vya Biblia. Unapigia mstari mistari uliyochagua au tumia alama kwenye pambizo.

SURA YA TISA:

1. Unifumbue macho yangu, niyatazame maajabu yatokayo katika sheria yako. (Zaburi 119:18)
2. Tazama alama zilizoordheshwa katika Sura ya Tisa.
3. Tazama madhumuni yaliyoordheshwa katika Sura ya Tisa.
4. Kila mtu anayedai kusema Neno la Mungu hafanyi hivyo kwa kweli. Kuna walimu wa uongo.
5. Mungu atawaongezea mapigo yaliyoandikwa katika Neno. Ufunuo 22:18-19
6. Sehemu yao itaondolewa katika kitabu cha uzima cha Mungu na kutoka katika mji mtakatifu na kutoka katika mambo ambayo yameandikwa katika Neno. Ufunuo 22:18-19.
7. Mungu.
8. Maneno ya Mungu.

9. Maziwa na nyama.

10. Musa.

SURA YA KUMI:

1. Macho yangu huyazuia makesha ya usiku, ili nipate kulitafakari neno lako. (Zaburi 119:148)

2. Njia hii inasisitiza matumizi ya maarifa katika maisha na huduma. Husababisha kuongezeka kwa ibada kwa Mungu.

3. -Rekodi habari za kifungu -Tambua somo

-Tambua ubeti muhimu -Fanya muhtasari

-Tafakari -Fanya maombi

4. Haitoshi tu kusikia Neno. Unapaswa pia kutumia Neno katika maisha yako. Yakobo 1:22-25

5. Shetani anapiga vita matumizi ya njia hii kwa sababu anajali wakati funzo la Biblia linapotokea katika matumizi ambayo huleta mabadiliko chanya katika maisha ya kiroho.

SURA YA KUMI NA MOJA:

1. Jinsi gani kijana aisafishe njia yake? kwa kulitunza sawasawa na neno lako. (Zaburi 119:9)

2. 2, 1

3. -Fanya uchunguzi wa awali

-Tengeneza chati ya somo la kitabu

- Tengeneza muhtasari

4. -Jina la kitabu

- Mandhari

-Mwandishi

-Ambaye aliandikiwa kitabu

-Kusudi

-Kanuni ya msingi ya maisha na huduma

SURA YA KUMI NA MBILI:

1 Moyoni mwangu nimeliweka neno lako, Nisije nikakutenda dhambi. (Zaburi 119:11)

2. Kujifunza Biblia kwa sura.

3. -Chagua kichwa cha sura.

- Weka alama kwa mgawanyiko wa aya.

-Tengeneza chati ya somo la sura.

- Tengeneza muhtasari wa sura.

SURA YA KUMI NA TATU:

1. Kufafanuliwa kwa maneno yako kwatia nuru; huwapa ufahamu wajinga. (Zaburi 119:130)

2. -Fanya somo la sura

- Angalia maelezo ya aya

-Tengeneza chati ya kujifunza aya

-Tengeneza muhtasari wa somo la aya

3. 3, 2, 4, 1

4. 4, 5, 1, 2, 3

5. 3, 2, 4, 1

SURA YA KUMI NA NNE:

1. Ulimi wangu utanena neno lako, Maana maagizo yako yote ni haki. (Zaburi 119:172)

2. Muktadha.

3. -Jifunze Aya ndani ya muktadha wake

-Soma aya zinazohusiana

-Tengeneza chati ya somo la aya

-Tengeneza muhtasari wa somo la aya

SURA YA KUMI NA TANO:

1. Kwa maana, amin, nawaambia, Mpaka mbingu na nchi zitakapoondoka, yodi moja wala nukta moja ya torati haitaondoka, hata yote yatimie. (Mathayo 5:18)

2. -Chagua neno.

-Jifunze neno ndani ya muktadha wake.

-Amua maana.

-Fanya muhtasari wa somo lako.

3. Neno muhimu ni lile ambalo ni la msingi kwa maana ya aya. Ni neno muhimu. Wakati fulani ni neno gumu kueleweka au hurudiwa kwa mkazo maalum.

4. Neno “ kiasi” lingekuwa somo zuri la somo la maneno. Maneno mengine sio maneno muhimu.

5. Konkodansi na kitabu cha kujifunza maneno ya Biblia.

SURA YA KUMI NA SITA:

1. Kwa hiyo nimeyapenda maagizo yako kuliko dhahabu; naam, juu ya dhahabu safi. Kwa hiyo nayahesabu maagizo yako yote katika mambo yote kuwa adili; nami naichukia kila njia ya uongo. (Zaburi 119:127-128)

2. Mbinu ya mada inazingatia somo lililochaguliwa. Lengo la somo ni kugundua Biblia yote inafundisha juu ya somo hilo.

3. -Chagua mada.

-Chagua sehemu ya Maandiko.

- Kusanya habari.

-Fanya muhtasari wa habari.

SURA YA KUMI NA SABA :

1. Basi mambo hayo yote yaliwapata wao kwa mifano, na yameandikwa ili kutuonya sisi. . .(1 Wakorintho 10:11)

2. Mbinu ya wasifu inakazia maisha ya watu wa Biblia. Kwa kusoma maisha yao tunajifunza kutokana na uzoefu wao.

3. -Chagua mtu wa kusomewa.

- Kusanya habari.

-Changanua Taarifa.

-Tumia Ulichojifunza.

SURA YA KUMI NA NANE:

1. 7, 8, 5, 3, 4, 2, 1, 6, 9, 10

2. Shuhuda zako ni za ajabu; kwa hiyo nafsi yangu inazilinda. (Zaburi 119:129)

3. Mbinu ya kitheolojia ni kujifunza mafundisho ya msingi ya Biblia kuhusu Mungu. Mbinu hiyo inajumuisha kukusanya, kulinganisha, na kupanga taarifa za mafundisho.

4. -Chagua mada ya utafiti.

-Fafanua fundisho lililochaguliwa.

-Chagua sehemu ya Biblia ya kujifunza.

-Kusanya habari juu ya mafundisho.

-Fanya muhtasari wa habari unayokusanya.

5. “Mafundisho” ni kundi la mafundisho kuhusu somo fulani. Ina Biblia yote inafundisha kuhusu jambo fulani.

SURA YA KUMI NA TISA:

1. Nakusifu mara saba kwa siku kwa sababu ya hukumu zako za haki. (Zaburi 119:164)

2. b, c, a

3. c, a, b, d

4. Sinonimia.

5. Antithetic.

6. Synthetic.

7. Nembo.

SURA YA ISHIRINI:

1. Akawaambia, Haya ndiyo maneno niliyowaambia nilipokuwa nikali pamoja nanyi, ya kwamba ni lazima yatimizwe yote yaliyoandikwa katika torati ya Musa, na katika manabii, na katika Zaburi. (Luka 24:44)

2. -Kuthibitisha ujumbe wa Mungu.

-Kumthibitisha mjumbe wa Mungu.

-Kufundisha waumini.

3. Maandiko yote yamepuliziwa na Mungu na yanafaa kwa kujifunza. Unabii unatoa mtazamo sahihi wa matukio yaliyopita, ya sasa, na yajayo katika mpango wa Mungu. Kuelewa mpango wa Mungu wa siku zijazo huzuia udanganyifu wa Shetani. Baraka ya pekee inatamkwa kwa wale wanaoisoma.

4. -Tambua Yesu ndiye mada ya msingi ya unabii.

-Tambua kwamba mara nyingi Biblia inajitafsiri yenyewe.

-Kuelewa kanuni ya marejeleo mawili.

-Kuelewa mtazamo wa kinabii.

-Tambua kwamba unabii una masharti katika asili.

5. Mungu.

6. Unabii unamaanisha kunena chini ya maongozi ya Mungu.

7. -Ujumbe wa uvuvio kutoka kwa Mungu.

-Utabiri wa matukio yajayo katika mpango wa Mungu.

-Tafsiri kwa mwanadamu ya matendo ya Mungu.

8. Neno lililonenwa na kutenda unabii.

9. Mwanzo 3:15. Ni ahadi ya Masihi.

10. Tazama njia za kutambua manabii wa uongo zilizojadiliwa katika Sura ya Ishirini.

SURA YA ISHIRINI NA MOJA:

1. Kwa maana torati, kwa kuwa ni kivuli cha mema yatakayokuwa, wala si sura yenyewe ya mambo hayo, kwa dhabihu zile wanazozitoa kila mwaka daima haziwezi wakati wo wote kuwakamilisha wakaribiao. (Waebrania 10:1)

2. Mbinu ya uchapaji ni uchunguzi wa mtu, mahali, tukio, au kitu kama aina ya kitu kingine. Aina hutoa mtazamo wa mapema wa kile kitakachokuja katika mpango wa Mungu ujao. Ingawa aina ni muhimu yenyewe, ina umuhimu mkubwa zaidi kwa mtu au tukio la baadaye ambalo inawakilisha.

3. Kivuli, takwimu, muundo.

4. -Watu

-Maeneo

-Matukio

- Mambo ya nyenzo

5. Yusufu.

6. Yesu Kristo.